

Πάνος Κολιόπουλος

Οι Αραβικές Νύχτες
Των Παλαιών Γιουνάνηδων

MIDNIGHT PUBLISHING

Πάνος Κολιόπουλος

Οι Αραβικές Νύχτες
των Παλαιών Γιουνάνηδων

Midnight Publishing

Πάνος Κολιόπουλος

Οι Αραβικές Νύχτες
των Παλαιών Γιουνάνηδων

Midnight Publishing

Εικονογράφηση: Πάνος Κολιόπουλος
Βινιέτες public domaine.

Copyright © 2024 Panos Coliopoulos
Σ. Δούσμανη 44
Κέρκυρα 49100
e-mail: panflynn@otenet.gr

Οι Νύχτες

Έπεα Πτερόεντα.....	9
Η ιδιοφυής εφεύρεση του Γιασού Αψηλογόβα.....	13
Γιατί τα Καρκατζάλια Προτιμούν τους Μύλους.....	31
Το Θρυλικό Αιδοίο της Χαΐδως.....	49
Ο Παπάς και ο Μουλάς.....	69
Ο Καλόκαρδος Γιακουμής και το Μαγικό Μαντζούνι.....	97
Και τα Τζίνια γένονται Κερατάδες.....	121
Οι Παραξενιές της Βεζυροπούλας.....	147
Πώς γίνηκε ο Δεσπότης Παναγιώτης.....	165
Ο σοφός διδάσκαλος Τιμολέων.....	181
Ο Θησαυρός του Αράπη.....	203
Το Μαγικό Κιλίμι κι ο Μάγος Χασάνης.....	225
Και οι Καλογριές έχουν Ψυχή.....	243
Το Δίλημμα του Κοτζάμπαση.....	265
Μήτρος, ο Ευτυχισμένος Πραματευτής.....	285
Η Ωραία Σουλτάνα Γκιουλμπαχάρ και ο Λοστρόμος Αναστάσης. .	305
Η Μαρμαρένια Καλλονή.....	329

Ἔπεα Πτερόεντα

Οι ιστορίες αυτές, σαν παραμύθια, οι απολύτως αληθινές ωστόσο –το τονίζω–, δεν έρχονται να προσθέσουν τίποτα σε καμιά λαογραφική ή άλλη βαρύγδουπη επιστήμη, ούτε να προστεθούν σε κάποιες περισπούδαστες συλλογές ακούραστων μελετητών της «λαϊκής μας παράδοσης», ούτε κι έχουν σκοπό να διδάξουν τις πλατιές, απαίδευτες, ημιεγγράμματες και άβουλες μάζες, που αποτελούν τη συντριπτική πλειοψηφία των δουλοπάροικων υπηκόων της χώρας αυτής (ως έχει σήμερα και για πάνω από ενάμισο αιώνα).

Όχι, δεν έχουν καμιά τέτοια χρησιμότητα, που θα επέφερε τη βράβευσή τους από κάποιον επιδέξια στημένο, για τους ημέτερους, κρατικό οργανισμό ή κάποιον από τους άπειρους «πολιτιστικούς συλλόγους» της ελλαδικής επαρχίας. Στην πραγματικότητα –και μεταξύ μας αυτό– δεν έχουν καμιά απολύτως χρησιμότητα, εκτός ίσως από τη στιγμιαία απόλαυση κάποιων ξεχασμένων δεινόσαυρων, που θυμούνται ακόμα την αναγνωστική διαδικασία μη ωφελιμιστικών και πρακτικών εντύπων –σε ηλεκτρονική μορφή εννοείται– για να σκοτώσουν την ώρα τους περιμένοντας πότε θ' αρχίσει η αγαπημένη τους «μυθοπλασία» στην τηλεόραση. Πρόκειται μ' άλλα λόγια για ένα έργο εντελώς άχρηστο, που σαν τέτοιο θα έχει –δικαίως– την τύχη που του

αξίζει: την ανυπαρξία ή τουλάχιστον κάποια από τις πολλές μορφές της.

Ο μεγάλος καημός και το κόμπλεξ του Νεοέλληνα, από τα μέσα του 19ου αιώνα κιόλας ήταν να λογιστεί Ευρωπαίος, ισότιμος και ισάξιος με όλους εκείνους τους θαυμαστούς και πεπολιτισμένους κατοίκους των λαμπερών –και λιγότερο λαμπερών– χωρών της μυθικής Δύσης. Όπου όλα είναι αλλιώς, σαφέστατα πιο εκλεπτυσμένα και –κυρίως– απείρως πιο ελεύθερα. Είναι λίγο όπως το όνειρο των παιδιών να γίνουν αστροναύτες κι εξερευνητές πριν πειστούν (ή αναγκαστούν) να γίνουν λογιστές.

Στο βάθος ξέρουμε πολύ καλά πως, αντίθετα με τις διαβεβαιώσεις των εκλεγμένων (από δική μας βλακεία) ταγών μας, ότι «ανήκομεν εις την Δύσιν», στην πραγματικότητα είμαστε Ανατολίτες και με τη βούλα. Κι όχι «στο βάθος»... σε όλα μας! Είναι κάτι που βιώνουμε καθημερινά, το ξέρουμε και το νιώθουμε, αλλά... δεν μας αρέσει. Το «ούνα φάτσα, ούνα ράτσα», που σκαρώσαμε, παραπέμπει στους εκδυσμών γείτονες κι όχι στους άλλους, εξ ανατολών, που θα ταίριαζε απείρως περισσότερο. Την Ανατολή την κουβαλάμε μέσα μας, τη Δύση απλά τη ζηλεύουμε.

Οι ιστορίες που ακολουθούν διαδραματίζονται λοιπόν στην καθ' ημάς Ανατολή, από τη μια ή την άλλη όχθη του Αιγαίου, και καλύπτουν ένα μεγάλο χρονικό διάστημα, που ο δυνάστης ήταν ξένος κι ετερόδοξος κι όχι γηγενής και ομόδοξος –και στις δυο περιπτώσεις βέβαια ο δουλοπάροικος παραμένει δουλοπάροικος κι ο αφέντης αφέντης.

Είπα και στην αρχή ότι οι ιστορίες αυτές είναι αληθινές. Η συντριπτική πλειοψηφία των αναγνωστών (αυτών των παραπλανημένων ψυχών) που κατάγεται από την ύπαιθρο ξέρει πως λέω αλήθεια. Στη δική τους πραγματικότητα κι εμπειρίες αναγνωρίζουν πρόσωπα και καταστάσεις, που εξακολουθούν να υφίστανται, αν και με κάπως πιο εξω-

ραιϊσμένη μορφή. Τίποτα δεν άλλαξε και τίποτα δεν πρόκειται ν' αλλάξει, όσα χρόνια κι αν περάσουν. Γιατί έτσι είναι δομημένη η φύση του ανθρώπου –απ' όποια χρονική στιγμή της Ιστορίας κι αν προέρχεται. Κι αυτό είναι που τον κάνει συναρπαστικό και προβλέψιμο.

Χθες προσκυνούσε έναν πασά, που του πέταγε μπακιρένια νομίσματα όταν έβγαινε στο σεργιάνι, αλλά δεν ήταν ικανός να μοιράσει δυο γαϊδουριών άχυρο. Σήμερα προσκυνάει έναν παλιάτσο, που του πετάει «επιδόματα» της πλάκας, ενώ ο ίδιος ταξιδεύει με αερόπλανο, που του παρέχει η πολιτεία –δωρεάν– και που δεν θα μπορούσε, αν η ανάγκη το επέβαλε, να διαχειριστεί ούτε περίπτερο. Άλλαξε τίποτα για τον σέμπρο; Μόνο στα λόγια, τίποτ' άλλο.

Και το μαγικό στοιχείο; Αληθινό κι αυτό; Θα με ρωτήσεις, με τον ορθολογισμό (εκ Δύσεως προερχόμενος κι αυτός) που σε χαρακτηρίζει. Μα η μαγεία, φίλε αναγνώστη, τι ακριβώς είναι; Δεν είναι μια εναλλακτική μορφή της πραγματικότητας, που αντίθετα μ' αυτήν, δίνει λύσεις βολικές, που άλλως θα ήταν (για σένα και για μένα) ανέφικτες;

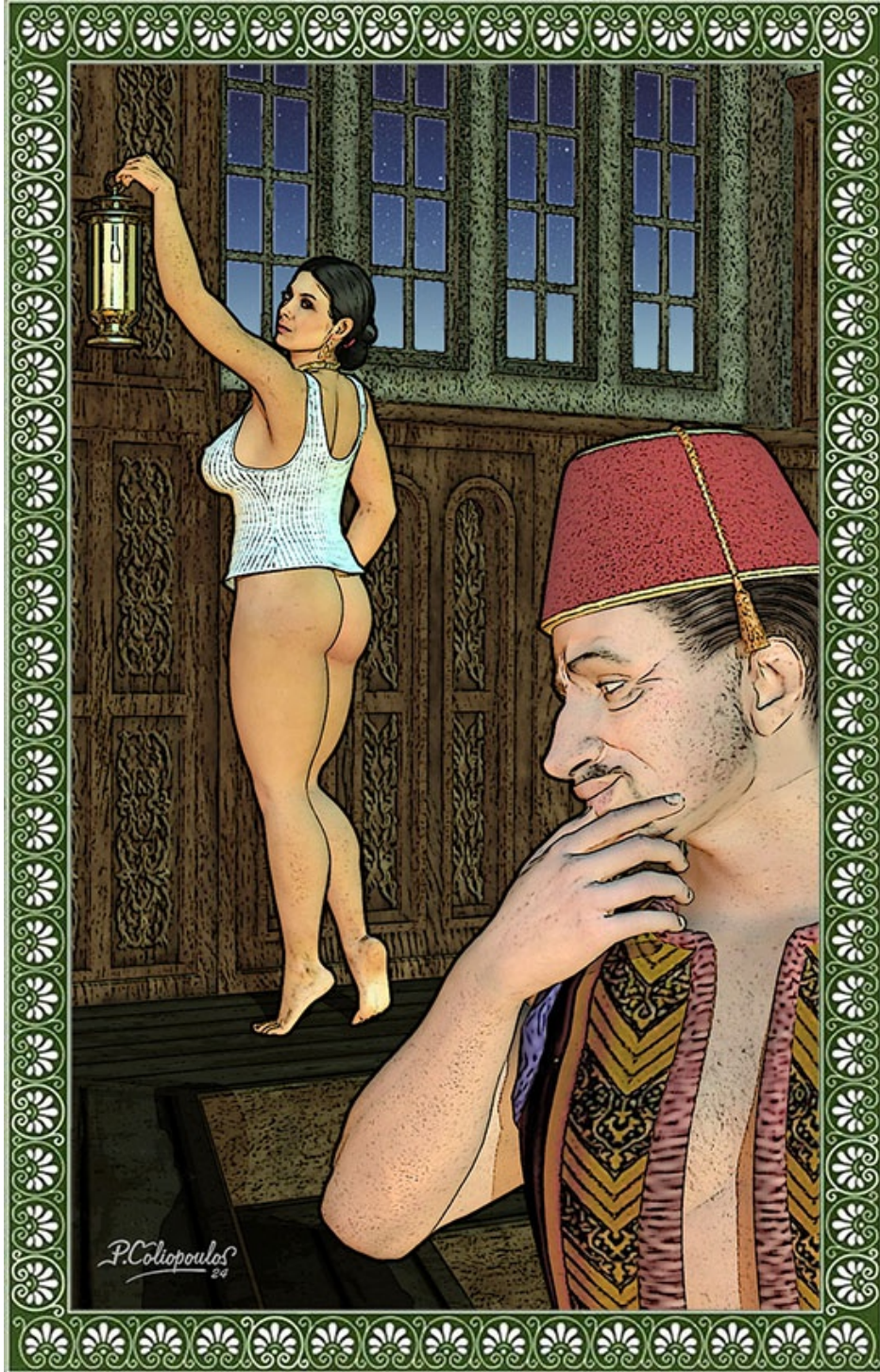

**Η ιδιοφυής εφεύρεση
του Γιασού Αψηλογόβα**

**Αυτό που δείχνει μια γυναίκα
δεν είναι απαραίτητως και η
μοναδική πραγματικότητα.**

(Παλαιά Ανατολίτικη Σοφία)

Αντικειμενική ομορφιά δεν υπάρχει. Τα γούστα των ανδρών διαφέρουν –ευτυχώς– ανάλογα με την εποχή στην οποία ζουν, τον τόπο αλλά και την προσωπική του ιδιοσυγκρασία.

Στην Ανατολή, ας πούμε, όμορφη γυναίκα λογίζεται εκείνη που διαθέτει πλούσια τα ελέη –αρκεί να βρίσκονται στις σωστές μεριές. Στη Δύση αρέσουν οι ακρίδες. Στον Νότο οι ξανθιές είναι θεές, ενώ στον παγωμένο Βορρά, όπου όλοι είναι ξανδομπάμπουρες, τρελαίνονται για μελαχρινές.

Το αυτό ισχύει και για το ατομικό γούστο.

Σε άλλον αρέσει το μεγάλο στήθος, σε άλλον το μικρό (αναρωτιέμαι γιατί), σε τούτον εδώ τα φαρδιά λαγόνια και τα τροφαντά οπίσθια, στον παραδίπλα τα στενά... Αυτή η κυράτσα θέλει τον άντρα στεγνό και αφηλό, η άλλη τον ορέγεται κοντούλικο και με κοιλίτσα (τόσο της κόβει).

Δεν βρίσκεις άκρη.

Ο καθείς τον χαβά του. Άλλος πιο χαλαρά κι άλλος πιο έντονα, σε σημείο που κάποιες φορές να επηρεάζει η κλίση του ατόμου και τις σημαντικές φυσικές του λειτουργίες.

***

**Κάπου στη Μικρασία, την εποχή που Σουλτάνος
στην Πόλη ήταν ο Μαχμούτ Α΄ (1730-1754).**

Τσαγκάρης σε μια εποχή κι έναν τόπο όπου οι άνθρωποι πορεύονταν ξυπόλητοι ή φορώντας γουρνοτσάρουχα, που δεν χαλάνε εύκολα, πανάθεμά τα, δεν είναι ένα επάγγελμα που θα σου εξασφάλιζε τα αγαθά του Αβραάμ και του Ισαάκ κι ο Γιασός δεν αποτελούσε εξαίρεση στον κανόνα.

Φτωχός και ταπεινός, όπως ούλοι οι αποκάτω, αλλά καλός άνθρωπος και συμπονετικός, συχνά επιδιόρθωνε τα πατούμενα των ακόμα πιο φτωχών από κείνον με πίστωση (επ' αόριστον) και αγαπούσε την Τέχνη του, που αν μη τι άλλο έφερνε ψωμί στο τραπέζι σχεδόν καθημερινώς. Ευτυχώς το τσαγκαράδικο, μια τρούπα δύο επί τρία, στο παζάρι του χωριού ήτουνε δικό του, το είχε αγοράσει με την πενιχρή προίκα της γυναίκας του, της Φρόσως, κι έτσι δεν είχε κανέναν κερατά σπιτονοικοκύρη πάνω από το κεφάλι του, να του βγάζει την ψυχή για τα νοίκια, που αναπόφευκτα καθυστερούν –λόγω ανωτέρας βίας και αιώνιας στενότητας.

Όχι, δεν παραπονιόταν ο Γιασός. Άλλοι κι άλλοι βρίσκονταν σε τρισχειρότερη κατάσταση και δεν είχαν στον ήλιο μοίρα –ούτε ελπίδα, παρά μόνο στα θαύματα, που στην κανονική ζωή δυστυχώς σπανίζουν, γιατί, ως γνωστόν, η τύχη, η ιερόδουλος, πάει και βοηθάει εκείνους που δεν έχουν ανάγκη, τους άλλους τους αποστρέφεται συστηματικά. Τέλος πάντων, δόξα τω Θεώ να λέμε και να μην παραπονευόμαστε. Αν είχαμε γεννηθεί αφεντάδες θα ήτουνε αλλιώς, αλλά γλέπεις έτυχε να γεννηθούμε δουλοπάροικοι, σέμπροι και κολήγοι, και πρέπει να πορευτούμε αναλόγως. Στην άλλη ζωή, όπως μας υπόσχονται οι παπάδες, οι μουλάδες και οι δερβισιάδες, θα είναι αλλιώς –υπεμονή.

Τώρα ο Γιασός μπορεί να ήτουνε φτωχός και ταπεινός, ήτουνε όμως και μερακλής και λάτρης του ωραίου... έτερον

εκάτερον, που λένε κι οι γραμματιζούμενοι. Αν δεν τύγχανε Χριστιανός κι αν είχε βεβαίως τα μέσα θα έπαιρνε και δυο και τρεις και τέσσερις γυναίκες, που λέει ο λόγος, να τις έχει να τον υπερετούν και να τις χαίρεται ποικιλοτρόπως, όπως οι τυχεροί οι Μεμέτηδες καληώρα. Όμως η εκκλησία κάτι τέτοια τ' απαγόρευε, αλλά και να τα επέτρεπε πάλι ποιος θα μπόραγε από την πλέμπα των Ρωμαίων, με εξαίρεση τους λίγους αφεντάδες, ν' αντεπεξέλθει στα έξοδα; Πάλι καλά να λες που είχε βρει τη Φρόσω, που του την έδωκαν οι δική της, ένεκα που το κορίτσι είχε αρραβωνιαστεί και πριν κι ο αρραβωνιάρης το 'σκασε νύχτα, οπότεν ποιος να την έπαιρνε, από δεύτερο χέρι; Άλλο αν η ίδια ορριζόταν πως είχε –μυστηριωδώς και θαυματουργώς– παραμείνει ανέπαφη, κάτι που ο Γιασός δεν μπόρεσε ποτέ να ξεδιαλύνει μετά βεβαιότητας, αλλά ούτε και τον πολυένοιαζε κιόλας.

—Το τσαρούχι το φορεμένο σε πάει όπου θες χωρίς πρόβλημα, έλεγε. Ενώ το καινούργιο θα σε χτυπήσει, θα σου πληγιάσει τα ποδάρια μέχρι να το στρώσεις.

Σοφό και αληθές.

Να πούμε την αλήθεια... η Φρόσω, η χαροκαμένη, ήτουνε όμορφη.

Με τα μάτια της τα μεγάλα, τα εκφραστικά, τα γαϊτανόφρυδα δρεπάνια, τα χείλη της τα σαρκωμένα, τα πετροκέρασα, τα μαλλιά της καταρράχτες στο χρώμα της νύχτας κι επίσης με κορμί γεμάτο εκεί που πρέπει, πλούσια τα ελέη, που φρόντισε να δώσει ο Γιαραμπής, με χαρίσματα κρυφά και φανερά... ο Γιασός, στις αρχές, δεν πίστευε στην καλή του τύχη κι έπεσε με τα μούτρα, ολόψυχα κι ενθουσιωδώς, να επωφεληθεί από το λαχείο που του έλαχε, πεπεισμένος πως τον περίμενε μια ζωή χαρισάμενη, παρόμοια μ' εκείνη στην οποία ελπίζουν οι φτωχοί Μεμέτηδες, όταν με το καλό τους πάρει ο Αλλάχ κοντά του και τους βάνει στους κήπους με τα μέλια και τα πιλάφια και τα ουρί τα λαχταριστά, να γευτούν κι αυτοί οι ταλαίπωροι,

μετά θάνατον, ό,τι δεν αξιώθηκαν να ζήσουν στην κανονική ζωή τους.

Ο Γιασός δεν χρειαζόταν να περιμένει να απονθάνει για να το γλεντήσει με την ψυχή του (άσε που στον Παράδεισο των Χριστιανών δεν υπάρχει τίποτις απ' αυτά που απολαμβάνουν οι Μεμέτηδες). Είχε το δικό του το ουρί, στο σπίτι του, πρόχειρο και πρόθυμο να τον εξυπερετήσσει ποικιλοτρόπως, όταν κι όπως του έκαμε κέφι, του τυχερού. Που ήτουνε όπως είπαμε συχνά, για να μην πούμε συχνότατα.

Στην αρχή δηλαδή, γιατί μετά το πράγμα στράβωσε.

Και βέβαια, όπως πάντα, έφταιγε το θήλεο, έστω και έμμεσα.

Τι συνέβη όμως;

Ξέρουμε πια πως ο άνθρωπος είναι ένα μυστήριο ζουλάπι και πως για να λειτουργήσει σωστά αυτό που σήμερα ονομάζουμε λίμπιντο κάτι πρέπει να του κάνει «κλικ» στο ξερό του το κεφάλι. Χωρίς αυτό το ρημαδοκλικ είναι σαν να οδηγεί μια *Lamborghini* στο κυκλοφοριακό χάος της Αθήνας... πρώτη, δεύτερα... στοπ... ξεκίνα... σταμάτα... πάει, στο τέλος θα την κάψει τη μηχανή. Το αμάξι αυτό έχει φτιαχτεί για ίσιους δρόμους και ανοιχτούς ορίζοντες, δεν έχει φτιαχτεί για να 'ναι η χαρά του υπομονετικού συνταξιούχου. Δεν του δίνεις αυτό που απαιτούν οι προδιαγραφές του; Θα σε αφήκει –και θα 'χει δίκιο. Έτσι κι ο άνθρωπος. Όπως τα αυτοκίνητα έρχεται κι αυτός με εργοστασιακές ρυθμίσεις, αν τις αγνοήσεις θα αγνοηθείς.

Σε ό,τι αφορά το «βασικό ένστικτο» ο καθένας μας έχει τις δικές του προτιμήσεις, τα χούγια δηλαδή εκείνα που κάνουν τη διαφορά ανάμεσα στην εύρυθμη λειτουργία και την τέλεια πανωλεθρία. Ταιριάζει το αντικείμενο του πόθου σου με το χούϊ; Αποδίδεις. Δεν ταιριάζει; Ε, δεν...

Οι γάτες, οι σκύλοι και τα άλλα ζώακια της πλάσης, την εποχή των ερώτων τους, δεν αντιμετωπίζουν τέτοιου εί-

δους προβλήματα. Θήλεο να είναι (ή άρρεν για τα θήλεα) κι ό,τι να 'ναι. «*Wham bam thank you ma'am*»! Ο άνθρωπος, φευ, δεν είναι έτσι, πλην κάποιων λιγότερο εκλεπτυσμένων εξαιρέσεων. Έχει τα χούγια του.

Ο Γιασός, είχε κι αυτός το χούϊ του.

Ίσως λόγω επαγγέλματος, που απαιτούσε διαρκή επαφή με τα κάτω άκρα της ανθρώπινης ανατομίας, ίσως για κάποιους άλλους λόγους, που δεν γνωρίζουμε, ο καλός τσαγκάρης είχε πάθος με τα γυναικεία πόδια. Όχι βέβαια όποια κι όποια πόδια. Έπρεπε να είναι αψηλά (άκουσον, άκουσον!), αρμονικά καμπυλόγραμμα και με γράμμωση που τους έδινε ζωή σε κάθε τους κίνηση. Σε έναν τόπο, με μια ράτσα θηλέων, που φημίζονται ως κοντοπόδαρες και χαμηλοκάπουλες, καταλαβαίνει κανείς ότι αυτή η διαστροφή του τσαγκάρη θα μπορούσε να είναι –και ήτουνε– καταστροφική. Πώς του κόλλησε του άμοιρου του Γιασού αυτή η ιδέα δεν ξέρουμε, μόνο υποθέσεις μπορούμε να κάνουμε, βασιζόμενοι στις διηγήσεις του. Ίσως να ευθυνόταν εκείνη η θεϊκή Τσερχέζα χορεύτρια, που είχαν προσλάβει για τους γάμους του γιου του Πασά και που ο μικρός τότε Γιασός είχε την ευκαιρία να θαυμάσει λικνιζόμενη αισθησιακά, κρυμμένος, με τα άλλα χαμίνια του μαχαλά, πίσω από τον φράχτη της αυλής του γαμπρού. Ίσως πάλι να είχε δει τίποτις σκλάβες από τη Μπαρμπαριά να πλένουν τα σκουτιά του αφέντη τους στο ποτάμι μισόγυμνες. Πού να ξέρει κανείς και πώς να βγάνει άκρη όταν μιλάμε για μια εποχή κι έναν τόπο όπου οι άντρηδοι πόδι γυναικείο, πάνω από τον αστράγαλο, έγλεπαν μόνο όταν παντρεύονταν –κι αυτό όχι πάντα.

Η ουσία είναι ότι ο Γιασός είχε ψωνιστεί κι όλοι ξέρουμε ότι πρώτα βγαίνει η ψυχή του ανθρώπου και μετά το χούϊ.

Οπότε, μετά την πρώτη φούρια με τη νόστιμη, όπως είπαμε, συμβία, η συνέχεια ήτουνε άκρως απογοητευτική – για όλους τους εμπλεκόμενους, αλλά κυρίως για τον ίδιο τον τυχερό γαμπρό.

Που με τρόμο διαπίστωσε πως ούλο και πιο σπάνια γινόταν εκείνο το περιπόθητο και τόσο απαραίτητο «κλικ» στο μυαλό του, που θα του επέτρεπε να διεκπεραιώσει αξιοπρεπώς αυτό που κάθε ύπανδρος (και μη) άντρας οφείλει να διεκπεραιώσει όταν υπάρχει διαθέσιμο και πρόθυμο θήλεο στα πέριξ. Έως ότου, φευ! το «κλικ» έπαψε να λειτουργεί εντελώς, συμπαρασύροντας και τη διάθεση του εν λόγω.

Να πούμε την αλήθεια ο Γιασός τα χρειάστηκε.

—Έχει γούστο να γένηκα καπόνι, έλεγε από μέσα του και σταυροκοπιόταν νοερά. Αυτά δηλαδή που κοροϊδεύουμε;!...

Κι ο κόσμος τι θα 'λεγε, γλέποντας τον καιρό να περνάει και τη νύφη να μην γκαστρώνεται; Καλά, στην αρχή θα τα 'ριχναν πάνω της, δεν υπάρχει περίπτωση...

—Μπα, στέρφα θα 'ναι η καχομοίρα!

Κάποιοι όμως –το ξέρουμε δα ότι ο κόσμος καλό δεν χρωστάει– θα το προχωρούσαν ενδεχομένως και παραπέρα.

—Μπρε, μπας κι ο Γιασός είναι άσφαιρος;

—Θυμάσαι τότες, μικρό, που τον κλώτσησε το μουλάρι στ' αχαμνά;

—Αμ έτσι θα το 'παθε ο άχαρος!

—Βέβαια! Καπόνι κανονικό μιλάμε.

—Κρίμα το κορίτσι! Και είναι σαν τα κρύα τα νερά!

—Μωρέ μη στεναχωρεύεσαι για δαύτη... Ούλο και κάποιον θα βρει, να εξυπερευνηθεί.

—Αλίμονο από τον Γιασό να λες!

—Και είναι τόσο καλός τσαγκάρης!

—Και καλός φίλος!

Ανατρίχιαζε στη σκέψη όλων αυτών ο Γιασός, αλλά τι να 'χαμε; Όσο και να προσπαθούσε... δεν. Κι όταν λέμε δεν, εννοούμε δεν.

Πήγε σε κάτι γριές, σε άλλα χωριά, που ξέραν από μαγικά κι από μαντζούνια... ξόδεψε παράδες... έλαβε διαβεβαιώσεις, αλλά από αποτέλεσμα μηδέν.

Μια απελπισία!

Αλλά δεν ήτουνε μόνο ο Γιασός που προβληματιζόταν.

Υπήρχε και η Φρόσω, η νιόνυφη συμβία, η οποία, ξαφνικά, εκεί που ήτουνε στα πούπουλα κι ένωθε βασίλισσα ή τουλάχιστον βαλιντέ χανούμ στα χαρέμια του πολυχρονεμένου μας Σουλτάνου –που ο Θεός των Γιουνάνηδων να του κόβει μέρες– εκεί βρέθηκε, ως για μαγείας, στα σανίδια κι από πολύτιμο σκεύος ηδονής κατάντησε μια απλή υπερέρτρια και μαγείρισσα ενού αφέντη που καμιά σημασία δεν της έδινε... ούτε έναν φούσκο, που λέει ο λόγος, όταν έκαμε καμιά ζημιά ή τίποτις λάθος.

Και να πεις ότι δεν προσπαθούσε η άμοιρη!...

Ούλη τη μέρα τριγύρναγε μισόγδυτη στο σπίτι, πότε με μια ελαφριά πουκαμίσα πάνω της, πότε με μια ανεπαρκή φανέλα, όπως την είχε δασκαλέψει η μάνα της, η Χατζηγιώργαινα, που ήτουνε αυθεντία στα τερτίπια του γάμου, μπας και συγκινηθεί ο εξαίφνης αδιάφορος συμβίος... αλλά εις μάτην. Ο Γιασός έκαμε ότι δεν έγλεπε τίποτις. Κι όταν τον καλούσε, με φωνή μελιστάλαχτη και πλήρη ανομολογήτων υποσχέσεων... “Έλα, εφέντη μ’, να πλαγιάσουμε κι εμείς, που νύχτωσε από ώρα...”, εκείνος της απαντούσε... “Ναι, ναι, κουζούμ... πάαινε εσύ κι έρχομαι σε λίγο κι ελόου μου... να σκεβώ μια στιγμή πώς θα μπάλωσω κάτι δύσκολα τσαρούχια που έχω για αύριο...”. Κι όσο τον είδατε εσείς τον Γιασό άλλο τόσο τον έγλεπε κι η άτυχη η Φρόσω.

Πήγε κι αυτή βέβαια σε καφετζούδες, μάγισσες και χαρτορίχτρες κι αυτές της είπαν ότι μάλλον τον αφέντη της τον «είχαν δέσει» με μάγια φθονερές και ποταπές αντίζηλες και πως για να λυθούν χρειάζονταν παράδες, αλλά παράδες πού να βρει η φουκαριάρα η Φρόσω, που δεν είχε δεύτερο

βραχί να βάνει, μετά συγχωρήσεως, οπότεν ο Γιασός πα-
ρέμενε «δεμένος» κι εκείνη απελπισμένη. Απόμενε μόνο ο
Θεός, μήπως και του θυμόταν να κάμει κάποιο από τα
σπάνια θάματά του, όπως όταν η επιστήμη ασκώνει τα
χέρια αψηλά.

Και να δεις που τελικώς το θάμα γένηκε.

Κι ως συνήθως γένηκε εκεί που κανένα από τα ενδιαφε-
ρόμενα μέρη δεν το περίμενε πια.

Βραδάκι ήτουνε και η Φρόσω, με ελαφριά περιβολή, ως
συνήθως, τριγύρναγε στο σπίτι ν' ανάψει καντηλιέρα,
λάμπες και λυχνάρια, γιατί χειμώνας ήτουνε και σκοτείνια-
ζε νωρίς.

Ο Γιασός, αραχτός στις μαξιλάρες του, έπινε τη ραχή
του κι απολάμβανε τον αργιλέ, που του είχε 'τοιμάσει η
συμβία από πριν, βυθισμένος στις σκέψεις και προβληματι-
σμένος, ως συνήθως, με τη δουλειά και τα άλυτα προσωπι-
κά του ζητήματα.

Σε μια στιγμή κάμει έτσι και γλέπει τη Φρόσω ν'
ακροβατεί στις μύτες των ποδιών της, στην άλλη άκρη του
δωματίου, πασχίζοντας ν' ανάψει μια λάμπα που ήτουνε
κρεμασμένη κάπως αψηλά.

Αλλά, και ιδού το θάμα... ήτουνε αυτή η Φρόσω, η γνω-
στή, η κοντοπόδαρη και χαμηλοκάπουλη, ή κάποια κοντινή
απόγονος εκείνης της Τσερκέζας χορεύτριας, που είχε στοι-
χειώσει την εφηβεία, αλλά και τη μετέπειτα ζωή του μερα-
κλή τσαγκάρη;! Διότι, ως δια μαγείας, τα πόδια της κο-
πέλας είχαν αψηλώσει αισθητά κι όχι μόνο αυτό, αλλά και
η γράμμωση στις γάμπες και στα μεριά έδινε στο κάπως
ανάξιο λόγου αυτό μέρος της ανατομίας της μια εντελώς
άλλη όψη!

Έτριψε τα μάτια του ο Γιασός... κούνησε το κεφάλι του,
να ξεζαλιστεί, και ξανατήραξε.

Μα ναι... δεν έκανε λάθος... έτσι όπως τεντωνόταν η
Φρόσω να φτάκει τη λάμπα έδειχνε άλλος άνθρωπος!

Αμέσως άρχισαν να βαράνε οι κουδούνες στο κεφάλι του Γιασού κι έκπληκτος διαπίστωσε πως το σύστημα, το προβληματικό, είχε πάρεις μπρος και δούλευε καλύτερα κι από πριν μην σου πω, με όλες τις επιτακτικές συνέπειες που κάτι τέτοιο συνεπάγεται.

—Μπρε, κουζούμ..., λέει της Φρόσως. Για άσε τις λάμπες κι έλα απ' εδώ, που σε χρειάζομαι μια στιγμή.

Παραξενεύτηκε η κοπέλα, που τη χρειαζόταν έτσι, στα καλά του καθουμένου, ο κύριος και αυθέντης της, κι αναρωτήθηκε μήπως τυχόν και δεν πάτησε καλά τον αργιλέ ή μήπως και ήτουνε η ρακή χαλασμένη, αλλά έσπευσε να υπακούσει, σαν σωστή σύζυγος, στο κέλευσμα.

—Αμέσως, εφέντη μ', απάντησε. Έφτακα.

Έφτακε το λοιπό η Φρόσω και με το που έφτακε την περιέλαβε ο αναζωογονημένος Γιασός και για να μην πολυλογούμε θα πούμε μόνο ότι οι δυο τους εόρτασαν επισταμένως και εκτός ημερομηνιών Χριστούγεννα και Πάσχα μαζί, καθώς και μερικές δευτερεύουσες ακόμη εορτές, χριστιανικές και μη.

Παραξενεύτηκε η χαροκαμένη νεόνυμφη, αλλά δεν έκανε ερωτήσεις, γιατί όπως λέει κι ο σοφός λαός, όταν σου χαρίζουν γάϊδαρο —με το συμπάθιο— δεν τον τηράς στα δόντια —ή όπου τέλος πάντων. Πήγε μόνο μετά, αφού αποκοιμήθηκε ο κύριος και αυθέντης της, κι άναψε το καντήλι της Αγίας Γοργονίας —μεγάλη η χάρη Της!— στην οποία κι αν είχε κάνει τάματα σε ούλη αυτή την περίοδο της ξηρασίας!

Την επομένη το σκηνικό επανελήφθη.

Την ώρα της αφής των λύχνων άραξε ο Γιασός στις μαξιλάρες του, απέναντι στη θαυματοργή τη λάμπα, και μόλις η συμβία, ανυποψίαστη για το δράμα που παιζόταν τη ευγενή της χορηγία, τεντώθηκε και πάλι στις μύτες των ποδιών της για να την ανάψει... πήραν φωτιά τα τόπια.

Κι άντε ξανά γιορτές και πανηγύρια, ως αργά το

βράδυ, μέχρι που βαρέθηκαν και τα φαντάσματα να χαζεύουν το γαργαλιστικό θέαμα και πήγαν για ύπνο.

Μια βδομάδα... δυο βδομάδες...ο Γιασός, πάντα φιλομαθής και φιλοπερίεργος, άρχισε να προβληματίζεται στα σοβαρά.

—Για κάτσε, μπρε τζάνουμ, είπε του εαυτού του. Πώς γένηται κι ενώ υπό κανονικές συνθήκες η φουκαριάρα η συμβία —που δεν λέω... και νοικοκυρά είναι... και ωραία μαγερεύει κι απ' ούλα...— σε αφήνει παγερά αδιάφορο και μόλις πάει ν' ανάψει τη λάμπα έρχεται και μπαίνει ο διάολος μέσα σου και δεν έχεις συμμαζεμό;

Το εξέτασε από 'δώ, το εξέτασε από κει ο Γιασός, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι αν δεν έχει να κάμει αυτό το φαινόμενο με μάγια τότες σίγουρα έχει να κάμει με την επιστήμη, που κι αυτή μαγική τέχνη είναι, αλλά αλλιώς.

Στα μάγια δεν πολυπίστευε ο Γιασός, κι από επιστήμη —που έτσι κι αλλιώς τότες ακόμα ήτουνε στα σπάργανα— δεν σκάμπαζε τίποτις, διέθετε όμως μια κάποια ευφυΐα και, όπως πολλοί πρακτικοί ανθρωποι, έναν βαθμό λογικής.

—Μπρε, μπας και πρέπει να εξετάσουμε το ίδιο φαινόμενο, ανεξάρτητα από τη λάμπα; σκέφτηχε. Μήπως να το επαναλάβουμε και σε άλλη ώρα, να δούμε αν λειτουργεί το ίδιο;

Επέστρεψε λοιπόν στο σπίτι του από το τσαγκαράδικο εκείνο το μεσημέρι και η συμβία του τον υποδέχτηχε, ως συνήθως, πρόσχαρη και γελαστή.

—Καλώς τον εφέντη μ', ανέκραξε. Καλώς τον κουβαλητή μου και τον νοικοκύρη του σπιτιού. Άϊντε και σου έφτιαξα παστουμαδόπιτα που σ' αρέσει για.

Το μυαλό του Γιασού όμως δεν ήτουνε στο φαγητό.

—Μπρε γυναίκα, της λέει. Για έλα εδώ που σε θέλω, να κάνουμε ένα πείραμα.

—Τι πείραμα, εφέντη μ'; απόρεσε η καλή γυναίκα.

—Για στέκα στις μύτες των ποδιών σου και τεντώσου, σαν να θες ν' ανάψεις τη λάμπα που κρέμεται αψηλά.

Παραξενεύτηκε η Φρόσω, αλλά δεν της πέρασε απ' το μυαλό ν' αμφισβητήσει την προσταγή του αντρούς της, οπότεν έκανε όπως της είπε.

Και... ω, του θαύματος!... νά τα ποδάρια που πήραν πάλι την ανηφόρα... νά οι γάμπες και τα μεριά που γραμμώνονταν κανονικά... νά οι σωστές καμπύλες στη σωστή θέση και νά το «κλικ» πάλι στο κεφάλι του Γιασού —με ούλα τα σπαρταριστά κι αναπόφευκτα επακόλουθα.

Παναπεί ότι το φαινόμενο δεν είχε να κάμει ούτε με την ώρα της ημέρας, ούτε με τη λάμπα, ούτε με μαγείες και μαγγανείες, αλλά με αυτή τούτη τη στάση των ποδαριών της Φρόσως.

—Μπρε γυναίκα, της λέει μετά ενθουσιασμένος ο Γιασός της Φρόσως. Το ξεύρεις, γιαβρούμ, ότι κάποιες βολές είσαι μπουκιά και συχώριο;

—Για να το λες εσύ, εφέντη μ', έτσι θα 'ναι, δεν θα 'ναι; απάντησε κατακολακευμένη η τυχερή πλέον συμβία.

—Αρκεί να περπατάς στις μύτες των ποδιών, συμπλήρωσε σχεφτικός ο Γιασός.

—Να περπατάω, αλλά δεν θα κουραστώ η καψερή; απάντησε δισταχτικά η Φρόσω.

—Άμα σου φτιάξω εγώ κάτι αψηλά πατούμενα, που έχω στο μυαλό μου, δεν θα κουράζεσαι ποσώς, είπε ο δαίμονιος παπουτσής, που μόλις είχε συλλάβει την ιδιοφυή ιδέα (κατόπιν ενδελεχούς επιστημονικού συλλογισμού).

Δυο μέρες πάλευε με την ιδέα του στο εργαστήρι του ο Γιασός και το αποτέλεσμα ήτουνε ένα ζευγάρι εξαιρετικά πασούμια, με επικλινή πάτο, στο σχήμα των ποδιών που πατάνε στις μύτες, που στηριζόταν πάνω σε ξύλινες πλατ-

φόρμες, για να δίνουν το ύψος που χρειαζόταν στη φτέρνα και τα έκαναν όμως να φαίνονται κάπως άγαρμπα.

Τα πήγε στη Φρόσω, να τα δοκιμάσει... Κόντεψε να γκρεμιστεί εκείνη... χρειαζόταν να την υποβαστάζει ο Γιασός για να κάμει ένα βήμα... αλλά τη δουλειά τους με τα ποδάρια την έκαμαν και με το περιπλέον.

—Πωπώ, άντρα μου! αναφώνησε η καλή γυναίκα. Σαν να αφήλωσα πολύ η καφερή, αλλά πώς θα περπατώ μ' εφτούνα εδώ, που θα γκρεμίζομαι σε κάθε βήμα;!

—Ούλα μια συνήθεια είναι, κουζούμ, την παρηγόρησε ο τσαγκάρης σκεφτικός. Σιγά-σιγά θα βαδίζεις μια χαρά... Άλλο κοιτάω εγώ... Τη δουλειά του την κάμει στην εντέλεια αυτό το πατούμενο, όμως, από καλλιτεχνικής άποψης –καθόσον, εμείς, οι παπουτσήδες, πρέπει πάνω απ' ούλα να ειμάστενε καλλιτέχνες– κάπως άγαρμπο το βρίσκω. Κάπου χαλάει τη μόστρα.

Κάθισε κάτω ο Γιασός, έστυψε το μυαλό του, έκοψε από 'δώ, πρόσθεσε από χει... στο τέλος κατέληξε να πατάει το όλο του δημιουργήμα πάνω σε κομψούς τάκουνους κι όχι σε κείνες τις ακαλαίσθητες πλατφόρμες.

Η δοκιμή με το μοντέλο πέτυχε πολλαπλώς, αλλά το πρόβλημα του βαδίσματος γένηκε ακόμα χειρότερο. Δεν πρόφτανε να ασκώνεται από κάτω η Φρόσω, σε κάθε δυο βήματα, και γκρεμιζότουνε πάλε.

Πρόβλημα που αντιμετωπίστηκε από τον ευρηματικό παπουτσή μ' ένα... μπαστούνι.

—Μέχρι να συνηθίσεις, γιαβρούμ, διαβεβαίωσε την υπάκουη και υποστηρικτική συμβία του. Στο κάτω-κάτω στο σπίτι θα τα βάνεις, όξω, που θα 'σαι ντυμένη εντελώς με ούλα σου τα σκουτιά και τις φουστώνες, δεν θα κάμουν τη διαφορά. Γλέπεις, για να δείξει αυτό το πατούμενο πρέπει να φαίνεται το ποδάρι μέχρι αψηλά. Αλλά δεν γίνεται να κυκλοφορείς στην αγορά και στο παζάρι όπως στο σπίτι... θα μας κλείσουν μέσα –και με το δίκιο τους.

Κι εδώ ο Γιασός προηγείτο στην έμπνευση κατά μερικούς αιώνες της περίφημης Μαίρης Κουάντ, που με τη μίνι φούστα που σχεδίασε λεπτέρωσε τα κάλλη των γυναικών και πρόσφερε –όχι αφιλοκεδώς– ένα υπέροχο θέαμα στους άντρηδοι, που στραβολαιμιάζονταν στους δρόμους τρακάροντας συχνά στους στύλους της ΔΕΗ. Φευ, η κοινωνία δεν ήτουνε έτοιμη ακόμα τότες για τέτοιου είδους πολιτιστικά άλματα.

Και ναι μεν στο δρόμο δεν γενόταν να φορεθεί η ιδιοφυής εφεύρεση του Γιασού, αλλά στα χαρέμια; Εκεί όπου οι οδαλίσκες των πασάδων κυκλοφορούσαν με τα ελάχιστα ρουχαλάκια, αφήνοντας τα κάλλη τους ελεύθερα, να απολαύσει ο κύριος και αυθέντης τους;

Στα χαρέμια στόχευσε λοιπόν ο καλός τσαγκάρης και τόση ήτουνε η επιτυχία του ώστε σύντομα δεν πρόκανε τις παραγγελίες. Άνοιξε ένα μεγαλύτερο τσαγκαράδικο, προσέλαβε μαστόρους και κάλφες, που δούλευαν νυχθημερόν και γένηκε πλούσιος και ξακουστός σε ούλη την Ανατολή, μέχρι που έφτακε η φήμη του και στον Σουλτάνο, ο οποίος τον ονόμασε αποκλειστικό παπουτσή της Υψηλής Πύλης και τον γιόμισε χρυσάφι και τιμές.

Εφτά παιδιά και τρεις τσούπρες –με το συμπάθιο– του έκαμε η καλή του Φρόσω κι έτσι έκλεισαν και τα στόματα στις φαρμακόγλωσσες, που βιάστηκαν να βγάλουν τη νιόπαντρη κοπέλα στέρφα.

* * *

Έτσι προχωράει ο πολιτισμός της ανθρωπότητας τελικά. Από μερικά τυχαία γεγονότα κι από μερικά φωτεινά μυαλά, που πάντα αναζητούν κι επιδιώκουν την τελειότητα σε ό,τι κι αν καταπιάνονται. Κι ας ξεχνάμε μετά το όνομά τους... το έργο τους παραμένει και τα αγαθά του απολαμβάνουν οι επερχόμενες γενιές, έστω κι αν αγνοούν πώς κι από πού ξεκίνησαν ούλα αυτά.

Ελαφρύ το χόμα που σκεπάζει τον ιδιοφυή Γιασό Αψη-
λογόβα –και την έξοχη και υπομονετική συμβία του Φρόσω
βεβαίως.

Γιατί τα Καρκατζάλια Προτιμούν τους Μύλους.

Τον μύλο, τον μύλο! Να βρούμε τον μύλο,
με τις κυράτσες τις καλές,
φίνα να περάσουμε και τις γιορτές αυτές.

(Παλαιό άσμα των Καρκάτζαλων)

Υπάρχουν πολλές ιστορίες και παραμύθια για τους Καλικάντζαρους ανά την επικράτεια. Οι περισσότερες απ' αυτές διαδραματίζονται σε μύλους, με πρωταγωνιστές και δύματα τους μυλωνάδες ή τους χωριάτες, που πήγαν εκεί ν' αλέσουν την τελευταία στιγμή.

Γιατί όμως η προτίμηση των ξωτικών στους μύλους;

Μα διότι υπάρχει προηγούμενο και μάλιστα πραγματικό συμβάν, που πέρασε προφορικά στην κρυφή λαϊκή παράδοση από τους ίδιους τους πρωταγωνιστές του δράματος εκείνου. Λέω στην κρυφή, γιατί στη φανερή περνάνε μόνο εκείνα, που με ασφάλεια και άνευ επιπτώσεων μπορούμε να πούμε. Τα άλλα... κάτω από το χαλί, κατά την προαιώνια σοφή τακτική της ρωμαϊκής κοινωνίας.

Ιδού πώς έχουν τα πράγματα.

★ ★ ★

Κάπου στην αχανή Θεσσαλία,
την εποχή της Οθωμανικής Κατοχής

Ο κυρ-Φώτης ο μυλωνάς, άνθρωπος του Θεού, δουλευτής και καλός οικογενειάρχης, δεν ήτουνε καθόλου ευχαριστημένος με το ταξίδι όπου του έλαχε, χρονιάρες μέρες, στο κεφαλοχώρι του κοτζάμπαση, με τ' αλέσματα που είχε να του πάει.

—Την τελευταία στιγμή τα αφήκε κι αυτός ο χριστιανός, μουρμούραγε καθώς ετοιμάζε τα ζα για το μεγάλο ταξίδι. Αλλά τι να κάμεις, μπορείς να πεις όχι στην Εξουσία; Άσε που, για να λέμε του στραβού το δίκιο, είναι και καλοπλερωτής. Α, σ' αυτό δεν μπορώ να πω... Άρχοντας! “Πόσα είναι τα φορτώματα, Φώτη;”... “Τόσα, αφέντη μου”... “Πόσα είναι να λάβεις;”... “Τόσα, πολυχρονεμένη μου”... “Λάβε αυτό το πουγκί το λοιπό και με κατιτίς περιπλέον, για τον κόπο σου και για να πάρεις και κάνα σκουτί στις τσούπρες σου, μέρες όπου είναι, αφού δεν σε αξίωσε ο Γιαραμπής να κάμεις σερνικά, να σε βοηθάνε”... “Ο καθείς το δράμα του, αφέντη μου... Α, παράπονο δεν έχω... να τα λέμε αυτά”.

—Καλοπλερωτής, ε; γκρίνιαζε η γυναίκα του, η κυρα-Κατίγκω, που ήτουνε πρακτικό κι ατίθασο μυαλό. Και γιατί να μην είναι; Τι ανάγκη έχει; Αφού έτσι κι αλλιώς θα στα πάρει πίσω, με τα χαράτσια που θα μας βάνει —και με το περιπλέον.

Κοίταζε ανήσυχος ο μυλωνάς γύρω τους, μην κι άκουγε κάνα αδιάκριτο αυτί, ακόμα και κει πάνω, στην ερημιά.

—Τρελάθηκες, ορή γυναίκα; τη μάλωσε. Τ' είναι αυτά που κρένεις; Να μας ακούσει κανείς και να 'χουμε ντράβαλα μετά; Τα χαράτσια μόνος του τα βάνει ο κοτζάμπασης; Με εντολή του Πασά τα βάνει, για να τα στείλουν με το καλό στον πολυχρονεμένο μας Σουλτάνο, στην Πόλη —που ο Θεός να μας κόβει μέρες και να του δίνει χρόνια. Αλλά το

θέμα μας δεν είναι αυτό. Το θέμα μας είναι ότι ξεσπιτώνομαι χρονιάρης μέρες και πολύ φοβάμαι πως θα χιονίσει πάλε και μπορεί και ν' αποκλειστώ, που λέει ο λόγος. Που όπως γλέπω τον καιρό μάλλον δεν τη γλυτώνω.

—Ε, και τι στεναχωρεύεσαι; Αν αποκλειστείς, που μάλλον για σίγουρο το γλέπω κι εγώ, θα σε φιλοξενήσουν εκεί οι κουμπάροι μας. Θυσία θα γένει η κουμπάρα, η Μαγδάλω, να σε περιποιηθεί! Την ξέρεις δα... σαν στο σπίτι σου θα 'σαι —μην σε πω και καλύτερα.

Αυτό το είπε με ιδιαίτερα δεικτικό τόνο η κυρα-Κατίγκω, γιατί ήξευρε πολύ καλά τι αδυναμία όπου είχε της κουμπάρας ο προκομμένος της, αλλά τι να πει... άντρας ήτουμε, θα 'καμε τα δικά του και πάλε σπίτι του θα γύρναγε. Αμ δεν φταίνε οι άντρηδοι, οι καπάτσες φταίνε, που τους ξεμυαλίζουν. Γιατί, αν δεν κουνήσεις τον απαυτό σου, κερία μου, ποιος θα πάρει το θάρρος να σε πειράξει;

—Ναι, βρε παιδί μ', αλλά στεναχωρεύομαι, χρονιάρης μέρες μακριά από το σπιτικό μου..., έκανε τον κουτό μισοκακόμοιρα ο μυλωνάς, που δεν έγλεπε την ώρα ν' αποδράσει από τη συζυγική εστία —αυτό το μαγκανοπήγαδο. Και μετά είναι τόση δουλειά, με τα αλέσματα που ήφεραν οι χωριάτες την τελευταία στιγμή... Δεν ξεύρω... Πώς θα τα βγάνατε πέρα γυναίκες πράματα;

—Έννοια σου και οι δουλειές θα γένουν ούλες καθώς πρέπει. Τόσες γυναίκες δουλευταρούδες ειμάστενε... οι δυο σου οι τσούπρες, η ανηψούδα σου η Ευταξία, που ήρθε για τις γιορτάδες, κι η ψυχοκόρη μας η Ασήμω. Τι, θα κωλώσουμε; Άμε στην ευχή του Θεού και μην ξεχάσεις να δώξεις τα χαιρετίσματα μου στην κουμπάρα. Και να της πεις να σε σκεπάζει καλά τη νύχτα, μην τύχει και κρουολογήσεις και τι θα κάνουμε μετά.

Ξεροκατάπτε ο μυλωνάς, κοκκίνισε και λίγο, γιατί την είχε λερωμένη τη φωλιά του, έκαμε τον σταυρό του, καβάλησε τον γαιδαράκο του τον Μένιο, και με τα τρία μου-

λάρια φορτωμένα σακιά αλεύρι να ακολουθούν, πήρε τον δρόμο για το κεφαλοχώρι του κοτζάμπαση και της κουμπάρας, ενώ το χιόνι άρχισε να πέφτει και πάλι, straight through, όπως θα 'λεγε κι ο συχωρεμένος ο Ζαμπέτας, αν ζούσε τότες.

* * *

Πίσω στον μύλο η κυρα-Κατίγκω, αφέντρα και αρχόντισσα του τόπου πλέον, ανασκουμπώθηκε και κοίταξε να δει πώς θα οργανώσει τη δουλειά, γιατί τ' αλέσματα ήτουνε πολλά κι οι μουστερήδες, γιορτάδες ξεγιορτάδες, βιάζονταν πάντα και γκρίνιαζαν.

—Το καλό που σας θέλω, ακαμάτρες, είπε στις υποτακτικές της. Μαζώχτε το μυαλό σας και συγκεντρωθείτε, να βγάσουμε το άλεσμα της μέρας, γιατί θα σας έχω να δουλεύετε μακάρι κι ούλη τη νύχτα, με τη λάμπα και το καντηλέρι.

—Μα, μπρε μάνα, Χριστούγεννα είναι, της αντιμίλησε η μεγάλη της, η Διαμάντω, που ήτουνε η πιο θαρρετή απ' ούλες. Ούλο δουλειά... δουλειά... νισάφι πια! Τις γιορτάδες περιμένουμε κι εμείς, να ξαποστάσουμε.

—Οι γιορτάδες είναι για τ'ς αρχόντοι, της απάντησε η μάνα της αυστηρά. Εμείς οι άλλοι... μεροδούλι-μεροφαί. Όταν με το καλό σε λιμπιστεί ο Σουλτάνος στην Πόλη και σε πάρει στο χαρέμι του, να του χορεύεις καρσιλαμά, τότες ξαποσταίνεις όσο θες κι ανάσκελα και μπρούμυτα και στα τέσσερα —Θε μου 'σχώρα με— κι απ' ούλα. Μέχρι να γένει όμως αυτό κούνα τον πισινό σου και πιάκε τα σακιά το στάρι, γιατί από μόνα τους έχουν το κακό συνήθειο να μην αλέθονται.

Τι να κάνουν οι κοπέλες;... ήξεραν στο βάθος πως η Κατίγκω είχε δίκιο και πως η μοίρα η δική τους ήτουνε η δουλειά, όπως και τα υποζύγια, και μόνο αν τύχαινε η τύχη η καλή και καλοπαντρευόταν καμιά τους κάναν πλούσιο

(αλλά πού;!) θα γλύτωνε... πιάκαν τα σακιά κι αρχίσαν το άλεσμα, καλύτερα κι από τους άντρηδοι, γιατί ήτουνε κορίτσια γερά και ψωμωμένα και την τέχνη την ήξευραν απόξω κι ανακατωτά.

Όξω έριχνε του καλού καιρού –κάτι νιφάδες τόσες, με το συμπάθιο– και ήτουνε πια σίγουρο ότι ο μυλωνάς στις φιλόξενης κουμπάρας θα την έβγαζε, αφού το είχε στρώσει κοντά ενάμισο μέτρο χιόνι και είχαν κλείσει ούλα τα περάσματα.

Στο μύλο όμως ήτουνε ζεστά κι όπως είχαν ανάψει ούλα τα τζάκια και τα παραγώνια και με τη φούρια της δουλειάς να ζεσταίνει πιο πολύ, τα κορίτσια είχαν ανάψει και πυρώσει –δεν θέλουν και πολύ τα θήλεα σ’ αυτή την ηλικία, πάνω στα ντουζένια τους– είχαν πετάξει τα περιττά σκουτιά και είχαν μείνει με τις φανέλες και τις πουκαμίσες. Έπιακαν και το τραγούδι κι ούλα πάαιναν πρίμα κι ωραία. Τη νύχτα, αργότερα, θα ’βαναν και τίποτις λουκάνικα στην πυροστιά, λίγο κρασί απ’ το βαένι, θα ’βαναν και την ψυχοκόρη, την Ασήμω, να χορέψει, που ήξευρε ούλα τα τσαλίμια και το ’λεγε η περδικούλα της με τον καρσιλαμά και θα περνούσε κι αυτή η άγια νύχτα μια χαρά. Ανημερίς τα Χριστούγεννα θα ψήναν και τη γουρουνοπούλα, και θα πορευόνταν μπέϊκα –εργασία και χαρά!

Τη νύχτα πάλε, όπως θα πλάγιαζαν ούλες μαζί, στρωματσάδα μπρος στη φωτιά, κάτι μπορεί να γενόταν... κάποιιο χάδι, ένα κλεφτό φιλί, μια επαφή ανθρώπινη... ενώ η κυρα-Κατίγκω θα παράστανε την κοιμισμένη –έτσι δεν ξεδίνουν πάντα οι ανύπαντρες κοπέλες στα χωριά;– και ούλα θα ήτουνε μια χαρά, δόξα σοι ο Θεός! (κι ο Διάλογος καμιά βολά, μην τον ξεχνάμε σε κάτι τέτοιες περιστάσεις και του κακοφανεί).

—Άϊντε, παλιοτεμπέλες! τις προέτρεπε η μυλωνού, που παρά τα χρονάκια της (ε, δεν θα ’χε σαρανταρίσει;) έβγανε δουλειά για δυο και τρεις τζόβενες. Άϊντε, να βγάnouμε τον

φόρτο της ημέρας, που μου 'χετε μυαλό μόνο για χορούς και τραγούδια και δεν ξεύρω κι εγώ για τι άλλο (Θε μου σχώρα με!). Πρώτα η δουλειά και μετά τα πανηγύρια.

—Δουλεύουμε, μπρε μάνα, δεν δουλεύουμε; της αντιμίλησε η μεγάλη, η Διαμάντω, που είχε και τη γλώσσα και το θάρρος, γιατί ήτουνε η αγαπημένη κόρη της μάνας της. Δεν γλέπεις πώς αφώσαμε, που γυρνάμε ξεβράκωτες χειμώνα καιρό, με χιόνι;

—Μωρ' δεν πάει να γυρνάτε κι ολοτσιτσιδες! Η δουλειά να βγαίνει με νοιάζει εμένα κι απέ κάντε ό,τι σας κατέβει στη γκλάβα, απάντησε η κυρα-Κατίγκω. Σάματι περιμένουμε μουσαφिरαίοι, να μας σχολιάσουν για το ντύσιμό μας το ατημέλητο;

—Ε, πως;... Δεν θα 'ρθουν απόψε τα καρκατζάλια, κυρά; χωράτεψε η ψυχοκόρη, η Ασήμω. Παραμονή του Χριστού είναι, το ξέχασες;

—Κουνήσου απ' τη θέση σου, μαρή ξεμουαλισμένη, φώναξε η κυρα-Κατίγκω κάνοντας το σταυρό της. Αυτό μας έλειπε τώρα, να μας την πέσουν και τα δαιμόνια! Έκλεισες πόρτες και παραθύρια καλά και με τον σύρτη, όπως σε ορμήνεψα;

—Έννοια σου, κυρά, και ούλα τα φρόντιξα εγώ, απάντησε η ψυχοκόρη γελώντας. Όχι καρκάτζαλος, αλλά ούτε κούνουπας δεν μπαίνει.

—Μα πιστεύεις τώρα στα δαιμόνια, θείτσα; πείραξε τη θειά της η ανεψιά, η Ευταξία. Εμείς οι ίδιοι ειμάστενε τα δαιμόνια. Δαιμόνιο χειρότερο από τον άνθρωπο υπάρχει; δεν υπάρχει.

Και να δεις που και οι δυο κοπέλες βγήκαν στην τελική λάθος και η αρχαία σωστή!

* * *

Έρθαν τα μεσάνυχτα κι ακόμα να τελειώσουν οι κοπέλες και η κυρα-Κατίγκω τα αλέσματα.

—Δεν τ' αφήνουμε για αύριο, μπρε μάνα; της λέει σε μια στιγμή η μεγάλη της, η Διαμάντω. Ούτε να μαγερέψουμε δεν προκάναμε, μέρα που είναι! Τι λέει και το αρχαίο ρητό;... «*Η πολλή δουλειά τρώει τον αφέντη*».

—Ναι, αλλά εγώ ξεύρω και το άλλο που λέει: «*Ο μη εργαζόμενος μηδέ εσθιέτω*», της απάντησε η μάνα της, που πάγαινε τακτικά στην εκκλησία κι άρπαζε κάτι τέτοια σοφά γνωμικά στο φτερό. Άϊντε, ένα κουράγιο ακόμα και μετά θα ξαποστάσουμε κι εμείς και θα εορτάσουμε κατά πως πρέπει τον ερχομό του Κυρίου.

—Εξόν κι αν σας δώσουμε εμείς ένα χεράκι, καλές μου κυράδες, έρχεται μια τραχιά φωνή από πίσω τους.

Γυρίζουν αλαφιασμένες οι γυναίκες και τι να δουν! Πάνω στο πεζούλι του τζακιού στεκόταν γελώντας ένα μικροσκοπικό ανθρωπάκι, με σκουφί κόκκινο και ποντερά αυτιά, ενώ από διάφορα μέρη του μύλου ξετρύπωναν κι άλλα τέτοια, παρόμοια.

—Ο Χριστός κι ο Απόστολος! Τα καρκατζάλια! σταυροκοπήθηκε η κυρα-Κατίγκω.

—Αυτοπροσώπως, επιβεβαίωσε το καρκατζάλι στο τζάκι. Ελόου μου είμαι ο αρχηγός. Κώτσο με λένε, αλλά εσείς οι άνθρωποι με φωνάζετε Πλανήταρο... τρέχα να καταλάβεις γιατί.

—Μα... πώς μπήκατε; απόρεσε η Κατίγκω. Αφού ούλα είναι σφαλιχτά.

—Εξόν απ' την καταπακτή στη σκέπαση, διόρθωσε ο καρκατζάλος.

—Αχ, μαρή ξεμυαλισμένη! ξέσπασε η Κατίγκω στην ψυχοκόρη, την Ασήμω. Θα 'θελα να 'ξευρα πού έχεις το μυαλό σου!

—Τι φταίω εγώ, κυρά; απολογήθηκε το κορίτσι. Ούλα τα σφάλιξα μια χαρά. Ε, την καταπακτή την ξέχασα.

—Κάθε εμπόδιο για καλό, είπε συμβιβαστικά ο καρκάτζαλος Κώτσος. Έτσι θα κάνουμε Χριστούγεννα ούλοι μαζί και δεν θα εισάστενε κι εσείς μονάχες, χρονιάρα μέρα.

Ανατρίχιασε με την προοπτική η κυρα-Κατίγκω, γιατί είχε ακούσει ιστορίες με καρκατζάλια, να σου ασκώνεται η τρίχα, αλλά δεν έχασε την ψυχραιμία της.

—Καλά, του λέει. Πρώτα όμως να τελέψουμε τη δουλειά. Βάλτε ένα χεράκι να νετάρουμε με τα αλέσματα, γιατί μας έχει πέσει το νεφρί, ούλη μέρα.

—Μπράβο, μετά χαράς, προθυμοποιήθηκε ο Πλανήταρος που τον λέγαν Κώτσο. Μήτρο, Γιώργη, Γιάγκο, Θανάση, Βάγγο... δώστε ένα χεράκι, να βοηθήσουμε με τη δουλειά των κοριτσιών και μετά θα στήσουμε γλέντι τρικούβεργο.

Όπως και γένηκε. Πέσαν τα καρκατζάλια στη δουλειά και στο πιτς-φυτίλι είχαν νετάρει με τα αλέσματα που απόμεναν.

—Και τώρα, κυρά, να το γλεντήσουμε κομμάτι, μέρα όπου είναι, ε; είπε ο Κώτσος στην Κατίγκω, απλώνοντας θαρρετά τη χερούκλα του στα οπίσθιά της, κάτι που δεν άφηνε την παραμικρή αμφιβολία για το πώς φανταζόταν το γλέντι το δαιμόνιο.

—Ναι, αλλά νηστικό αρκούδι δεν χορεύει, αντέτεινε η σοφή μυλωνού. Και μεις, με τούτα και με κείνα, ούτε να ψωνίσουμε προκάναμε, ούτε να μαγερέψουμε.

—Και γι' αυτό στεναχωρέυεσαι; γέλασε ο Κώτσος. Εμείς θα φροντίσουμε για ούλα. Θα δεις...

Κι έστειλε τους υποτακτικούς του στο χωριό, να κλέψουν ούλα τα χρειαζούμενα για το γλέντι και να τα φέρουν στο μύλο.

Η Κατίγκω, γυναίκα εύστροφη κι εφευρετική, είχε υπολογίσει στη θρυλούμενη κουταμάρα των καρκατζάλων και

ήλπριζε ότι θα φεύγαν ούλοι τους, σύσκαροι, σε αναζήτηση των τροφίμων, οπότεν θα σφάλιζαν ούλα τα μπασίματα στον μύλο για να μην μπορούν να ξαναμπούν, αλλά ο Κώτσος ήτουμε φαίνεται πιο πονηρός από κείνη κι έμεινε ο ίδιος πίσω, μπάστακας, στέλνοντας τους υποτακτικούς του στο θέλημα.

Οι οποίοι πήγαν και ήρθαν στο πιτς-φυτίλι, κουβαλώντας χοιρομέρια, λουκάνικα, σαλάμια, γιορτινά εδέσματα, γλυκά, νταμιτζάνες με κρασί –και του πουλιού το γάλα!

Κι όχι μόνο αυτό, αλλά στρώθηκαν να μαγερεύουν στις πυροστιές και σε λίγο είχαν στρώσει ένα τραπέζι τρικούβερο, όπου κάθισαν ούλοι μαζί, άνθρωποι και καρκατζαλοι, σαν να μην υπήρχαν οι αιώνες αντιπαλότητας κι έχθρας που χώριζαν τις δυο ράτσες.

Παραξενεμένη η Κατίγκω δεν κρατήθηκε και είπε την απορία της στον Κώτσο, που καθόταν δίπλα της, στην κεφαλή του τραπεζιού.

—Απορώ, του λέει, τι σόϊ καρκατζάλια εισάστενε ελόου σας. Ούλες οι ιστορίες μνημονεύουν τις κασκαρίκες και τα πειράγματα που σκαρώνετε σε βάρος των ανθρώπων, αλλά εσείς εδώ εισάστενε κύριοι, με το σεις και με το σας.

—Είδες, μανταμίτσα, πόσο μας αδικούν οι κουβέντες του κόσμου; απάντησε ο Κώτσος. Για να δικιολογήσουν τις δικές τους πομπές κάθισαν και μας έριξαν σ' εμάς ούλα τα φταιξίματα. Σάματι θα ειμάστενε εδώ και μετά το δωδεκά-ήμερο, για να υπερασπιστούμε την υπόληψή μας; Ή σάματι έχουμε τους δικηγόρους ν' απαιτήσουν ενώπιον του Καδή αποζημίωση; Οπότεν μας βγήχε το όνομα αδίκως κι όπως λέει η σοφή παροιμία «Καλύτερα να σου βγει το μάτι παρά το όνομα». Και μόνη σου το 'πες, δεν το 'πες; Κύριοι ειμάστενε, τύποι και υπογραμμοί! Τι, ψέματα;

—Α, δεν ξέρω..., είπε η Κατίγκω επιφυλακτικά. Μπορεί να κάνετε τους καλοί για να σας μπιστευτούμε και μετά

να έχετε άλλα στο μυαλό σας. Ξέρω κι εγώ;... Δαιμόνια εισάστενε, δεν μεγαλώσατε σε τίποτις σαλόνια.

—Μπα, μη στεναχωρεύεσαι, κυρά, και τίποτις δεν έχουμε κατά νου που δεν θα σας αρέσει. Σάματις δεν αλέσαμε για ελόου σας; Δεν φέραμε του κόσμου τα καλούδια; Δεν μαγερέψαμε; Δεν στρώσαμε το τραπέζι; Ε, όπως σας άρεσαν εφτούνα θα σας αρέσουν και τ' άλλα.

—Ποια άλλα; ρώτησε υποψιασμένη η Κατίγκω.

Ο Κώτσος της έκλεισε πονηρά το μάτι κι άπλωσε τη χερούκλα του στο μερί της, κάτω από το τραπέζι.

—Ε, πώς, κυρά;..., είπε. Δεν έχεις ακούσει που λένε: «Καλά φάγαμε, καλά ήπιαμε... να 'χαμε κι από μια!...»;

—Α, εκεί το πας;!..., είπε αυστηρά η Κατίγκω.

—Εγώ το πάω, κυρά; Μόνο του πάει, διαμαρτυρήθηκε ο Κώτσος αφήνοντας το χέρι του, δήθεν αφηρημένος, εκεί που το είχε ακουμπήσει. Εσύ δηλαδή... μεταξύ μας... δεν το σκέβηκες; Όχι, να μου πεις... γιατί αν είναι να μαζώξω τα ρεμάλια, να πάμε για ρεβεγιόν αλλού.

—Ναι, σιγά μην σου πληγώσουμε τα αισθήματα, είπε η Κατίγκω, που όπως ούλες οι γυναίκες ήτουνε και φιλομαθής και περίεργη. Όμως ευτούνα είναι ντροπής πράματα και να το ξέρεις. Διότι, κύριε Κώτσο, ή όπως σε λένε, ξεχνάς ότι ελόου μου τυγχάνω ύπανδρος και οι τσούπρες είναι της παντριάς; Σε ερωτώ.

—Και τι να κάνουμε τώρα, μανταμίτσα; επιχειρηματολόγησε το ζωτικό. Αυτό το λαχείο μας έτυχε, μ' αυτό θα πορευτούμε. Τα 'φερε έτσι ο διάολος, που λένε... χρονιάρες μέρες. Αλλά... σε ρωτάω και πάλε... σου κάμει εσένα καρδιά να μας πετάξεις όξω, νυχτιάτικα, στο κρύο και στο χιόνι; Όχι, να μου πεις...

—Μωρέ μου κάμει και μου παρακάμει, απάντησε η Κατίγκω, που από το μπίρι-μπίρι του καρκάτζαλου είχε αρχίσει να αμφιταλαντεύεται. Όμως ας έχετε χάρη που δεί-

ξατε καλή διαγωγή και βοηθήσατε κάτι γυναίκες μόνες κι ανήμπορες να εορτάσουν εφτούνη την άγια νύχτα καθώς της πρέπει.

—Και θα βοηθήσουμε κι άλλο, αν πεις εσύ το ναι, επέμεινε το δαιμόνιο συνεχίζοντας τις επιδέξιες εξερευνήσεις κάτω από το τραπέζι.

—Α, δεν ξεύρω..., απάντησε η μυλωνού. Έχω σοβαρούς ενδοιασμούς. Διότι, μάθε, κύριε Κώτσο, ότι εμείς, στα μέρη μας, το στεφάνι μας το τιμάμε και με το περιπλέον.

—Και πολύ καλά κάμετε και εύγε σας και μπράβο σας! επιδοκίμασε ο Κώτσος. Όμως το ερώτημα τίθεται και μάλιστα επιτακτικά... το στεφάνι σας σας τιμάει το ίδιο; Καθόσον, σε ερωτώ... χρονιάρα μέρα ο μυλωνάς, καλή του ώρα, πού βρίσκεται και σας αφήκε τόσες γυναίκες μοναχές, στο έλεος του κάθε τυχάρπαστου ξενομπάτη, όπως εμείς καληώρα;

Δαγκώθηκε η Κατίγκω, γιατί της ήρθε η εικόνα της κουμπάρας που θα φιλοξενούσε ποικιλοτρόπως τον άνθρωπό της, αλλά τι να πει, να της πέσουν τα μούτρα στο ξένο δαιμόνιο;

—Ο κύριος μου βρίσκεται σε ταξίδι επαγγελματικό κι αποκλείστηκε από τα χιόνια, αν θες να ξεύρεις, είπε κατσούφικα.

Γέλασε ο Κώτσος.

—Ναι, γιατί αν ήτουμε εδώ θα έκαμε μεγάλη διαφορά, ειρωνεύτηκε. Να σε ρωτήξω τώρα από πότε έχει να τελέσει τα λεγόμενα συζυγικά του καθήκοντα ο εν λόγω, μανταμίτσα; Δεν θα το κάμω όμως, γιατί είμαι κύριος κι έχω καλή ανατροφή.

—Και αν με ρωτούσες σιγά μην σου απαντούσα, τον αποπήρε η μυλωνού, που είχε αρχίσει να νιώθει περίεργα από το επιδέξιο ψαχούλεμα του δαιμόνιου. Είναι κάποια πράγματα που δεν λέγονται.

—Γι' αυτό και τα λένε ανομολόγητα, συμφώνησε ο Κώτσος. Αλλά μιας και τα 'φερε έτσι η τύχη και βρισκόμαστε εδώ ούλοι μαζί, σαν φίλοι γκαρδιακοί, μια τέτοια μέρα σου κάμει εσένα καρδιά να χαλάσεις το γλέντι;

—Άλλο αυτό κι άλλο το άλλο, είπε η μυλωνού, που όντως δεν είχε καρδιά να χαλάσει το γλέντι.

—Εμ τότες δώκε τόπο στην οργή κι εσύ, που όλο αντιρρήσεις μου φέρνεις..., ψιθύρισε πειστικά ο Κώτσος.

—Ναι, αλλά οι τσούπρες;..., αντιστάθηκε η Κατίγκω.

—Οι τσούπρες τι; απόρεσε το ξωτικό. Πετάνε τη σκούφια τους... δεν το γλέπεις;

—Μωρέ το γλέπω κι ανησυχώ, απάντησε η Κατίγκω. Γιατί, δεν είπαμε; Είναι κοπέλες της παντρειάς. Κι αν γένει κάνα ατύχημα και χάσουν ό,τι πολυτιμότερο έχουν... μετά ποιος γαμπρός θα τις ζαλωθεί;

Γέλασε ο Κώτσος.

—Γι' αυτό στεναχωρεύεσαι, κυρά; είπε. Θα πω στα δικά μου τα ρεμάλια να προσέχουν. Δόξα τω Θεώ, τον δικό σας, και τον Διάολο, τον δικό μας, τρόποι υπάρχουν πολλοί να γένει η δουλειά χωρίς ζημιές.

—Μα... είναι πρόπον; δίστασε η μυλωνού.

—Και πρόπον είναι κι επιβαλλόμενο, τη διαβεβαίωσε ο Κώτσος. Τι, πρώτη φορά θα είναι ή τελευταία;

—Αυτό να μου πεις, ψιθύρισε η Κατίγκω, που είχε φτάκει η γυναίκα στο αμήν. Ντροπής πράματα αυτά βέβαια, αλλά εδώ που φτάκαμε θα κάνουμε την ανάγκη φιλοτιμία κι ο Θεός βοηθός —που λέει ο λόγος.

* * *

Κι έτσι, σε ατμόσφαιρα αμοιβαίας κατανόησης, αλληλοϋποστήριξης και κατάνυξης, όπως το απαιτούν οι άγιες αυτές μέρες που ευαγγελίζονται το «επί Γης ειρήνη», η εύθυμη ομήγυρη συνέχισε τους εορτασμούς, ενθουσιωδώς, σε

άλλο επίπεδο, απείρως πιο ενδιαφέρον για αμφότερα τα συμβαλλόμενα μέρη, όπως θα 'λεγε κι ένας συμβολαιογράφος, αν ήτουνε παρών.

Βέβαια περίσσευε ένας καρκάτζαλος, γιατί αυτοί ήτουνε μισή ντουζίνα σωστή, ενώ τα θήλεα μόνο πέντε, αλλά καλή θέληση να υπάρχει και τελικά βρίσκεται ο τρόπος ούλοι οι καλοί να χωρέσουν, όπως το λέει και η σοφή παροιμία.

Και οι οικοδέσποινες έμειναν πολύ ευχαριστημένες, διότι, εκτός του ότι και η άλλη παροιμία, που, σεμνοτύφως παραφραζόμενη, λέει: «Κοντός το δέμας, αλλά προικισμένος από τη Φύση», βγήκε πάνσωστη, απεδείχθη κιόλας περίτρανα ότι, σε αντίθεση με τους ανθρώποι, οι οποίοι στο μπαμ-τσακ τελειώνουν τη δουλειά τους και γυρίζουν πλευρό, για ύπνο, τούτα εδώ τα δαιμόνια σταματημό δεν είχαν. Σαν τους γαιδάρους Μάη μήνα ένα πράμα, μετά συγχωρήσεως. Με το που τελείωναν τη μια δουλειά ήσαντε έτοιμοι να πιάκουν μια άλλη! Αν δεν ξημέρωνε ο καλός Θεός τη μέρα αυτοί δεν το 'χαν σε τίποτις να το πάνε έτσι, τράινο, μέχρι το άλλο βράδυ.

Τέλος πάντων λάλησε καμιά βολά ο μαύρος πετεινός, αναγκάστηκαν τα καρκατζάλια να αποχωρήσουν, γιατί, όπως ούλοι ξέρουμε, το φως της μέρας τα πειράζει, υποσχέθηκαν όμως το βράδυ, με το καλό, να επιστρέψουν για να συνεχίσουν το γλέντι από κει που το αφήσαν.

—Πωπώ κακή λαχτάρα που μας έβρηκε! είπε στις ξεθεωμένες κοπέλες η ακόμα πιο ξεθεωμένη Κατίγκω. Νά, είδατε τι παθαίνουν όσες δεν έχουν μυαλό, να πάρουν τα μέτρα τους; Λουστείτε τα τώρα! Και τσιμουδιά, ξεμυαλισμένες... ούτε του παπά μην το πείτε. Άϊντε τώρα, σφαλίχτε πόρτες και παραθύρια, μη μας βρει ξανά απόψε καμιά συφορά, σαν αυτή τη χτεσινή.

—Κι αν ξεχάσουμε τίποτις ανασφάλιχτο, κυρά; ρώτησε με κάποια πονηριά η ψυχοκόρη, η Ασήμω.

—Ε, αν ξεχάσετε και κάτι... καμιά καταπακτή φερ' ειπείν... δεν θα σας πάρουμε και το κεφάλι, απάντησε η μυλωνού. Ανθρώποι ειμάστενε, ξεχνάμε. Τι να σου κάμει και το μυαλό, το ίδιο χειμώνα-καλοκαίρι;

Και να δεις που κι αυτή η παροιμία βγήκε σωστή, γιατί και πάλε οι κοπέλες κάτι ξέχασαν ν' ασφαλίσουν κι έτσι τρυπώσαν και πάλε τα δαιμόνια το βράδυ στο μύλο, και το παράλλο και μέχρι των Φώτων, που ο τουρλόπαπας, με την αγιαστούρα του και με τη βρεχτούρα του, τα ανάγκασε να φύγουν άρον-άρον για τον κάτω κόσμο, αφού όμως υποσχέθηκαν του χρόνου και πάλε, με το καλό, να επανέλθουν δριμύτεροι.

Και για να μην χάσουν το μύλο πήραν μπογιά και σημάδεψαν τους τοίχους απόξω, ώστε να μη γένει κανένα λάθος.

Δυστυχώς όμως, όταν ήρθε το Πάσχα και πιάκαν οι νοικοκυράδες να παστρεύουν, ξεχάστηκαν και οι κοπέλες, δεν ήξευραν κιόλας για τα σημάδια, κι ασβέστωσαν τους τοίχους του μύλου κατά πως το απαιτεί η παράδοση κι η νοικοκυροσύνη.

Έτσι, όταν ήρθαν και πάλε τα Χριστούγεννα, τα καρκατζάλια, που μπορεί να έχουν ούλα τα προτερήματα του κόσμου, αλλά από μνήμη πάσχουν, δεν βρήκαν τα σημάδια και γι' αυτό έκτοτε ψάχνουν ούλους τους μύλους, για να κρατήσουν τον λόγο που έδωκαν στη μυλωνού και τις τσούπρες της.

Νά γιατί το κόλλημα με τους μύλους!

Το Θρυλικό Αιδοίο της Χαΐδως

Το αιδόιον σέρνει πλοΐον
μα της Χαΐδως το εργαλείον
τιθασεύει το θηρίον

(Παλαιό σκωπτικό άσμα της Ρούμελης)

Τα γυναικεία φυσικά χαρίσματα συχνά οριοθετούν την αισθητική μιας εποχής και κάποιες φορές περνάνε στη σφαίρα του μύθου και της λαϊκής παράδοσης.

Όπως τα θρυλικά στήθη της Τζαΐην Μάνσφηλντ και της Ανίτας Έκμπεργκ για παράδειγμα ή οι υπέροχες γάμπες της Μαρλένε Ντήτριχ και της Άντζυ Ντίκινσον.

Το πολυτραγουδισμένο αιδόιο της Χαΐδως είναι ένα ακόμη φωτεινό παράδειγμα. Ως τη στιγμή αυτή κανείς δεν ήξευρε την προέλευση της φήμης του.

Κάπου στη Ρούμελη, στα χρόνια που προηγήθηκαν του ξεσηκωμού του 1821, όταν Σουλτάνος ήταν ο Μαχμούτ Β' (1808-1839).

Υπήρχε στα χρόνια τα παλιά, στη Ρούμελη, μια όμορφη κι αγνή χωριατοπούλα –όπως οι περισσότερες χωριατοπούλες του ευλογημένου ετούτου τόπου– που την έλεγαν Χαΐδω και η οποία, χάρη στην ομορφάδα της την ξεχωριστή (και την ευρηματικότητα της θειάς της Μεταξίας) γένηκε παροιμία, θρύλος και τραγούδι κι εμπλούτισε με τον τρόπο αυτό την αθάνατη και μοναδική σε ποικιλία και ποιότητα εθνική λαϊκή μας παράδοση.

Η Χαΐδω ήτουμε μια κοπέλα ζουμπουρλή, με πλούσια ούλα τα ελέη, που καθόλου δεν τσιγκουνεύτηκε ο καλός Θεός όταν την έφτιαχνε, κι ένα πρόσωπο σαν αυτά που γλέπουμε να έχουν οι αγίες στα εικονίσματα των τρισκατάρατων παπιστών της Δύσης, που όμως, πρέπει να παραδεχτούμε, πως όταν πιάνουν το πινέλο να ζωγραφίσουν δεν τους φτάνει κανείς. Ξεχώριζε παναπεί η Χαΐδω ανάμεσα στις κακομούτσουνες και στραβοχυμένες τσούπρες του χωριού της, που δεν φημιζόταν έτσι κι αλλιώς για την ομορφάδα των γυναικών του, ούτε και για τίποτις άλλο, για να λέμε την καθαρή αλήθεια.

Παναπεί ότι κανονικά η όμορφη Χαΐδω καθόλου δεν θα δυσκολευόταν να βρει γαμπρό, να την πάρει από τα χωράφια του πατέρα της –τζάμπα εργατικά χέρια ήτουμε τότες οι γυναίκες και τα παιδιά, μην το ξεχνάμε– και να τη βάνει να δουλεύει στα δικά του, πάλι τζάμπα, αλλά σαν κυρά στεφανωμένη, δόξη και τιμή, ενώ εκείνος θα άραζε στον καφενέ, με τους άλλους κοπρόσκυλους, να πίνουν ρακή και αργιλέ και να σχολιάζουν περισπούδαχτα τα πολλά κακώς κείμενα του κόσμου ετούτου.

Καθόλου δύσκολο δεν θα ήτουμε να παρουσιαστεί ο πολυπόθητος γαμπρός με το που ερχόταν το κορίτσι σε ηλικία

γάμου, εκεί... στα δεκατέσσερα με δεκαπέντε, αν η Χάϊδω δεν τύγχανε ορφανή κι ως εκ τούτου φτωχιά και άνευ προί-
κας. Γιατί, καλές οι ομορφάδες και οι μούστρες, αλλά την
προίκα την υπολόγιζε τότες ο νυμφίος και άνευ χωραφιών,
σπιτιών και πεκουνίων τη μεγάλη απόφαση, να ζαλωθεί
ένα ακόμα στόμα για τάϊσμα, δεν την έπαιρνε.

Και θα μου πεις τώρα, οι ορφανές δηλαδή, που τυγ-
χάνουν περιπλέον και φτωχές, τι θα γένουν, θα χαθούν; Ε,
τι να κάνουμε, έτσι τ' αποφάσισε, έτσι τα κανόνισε ο καλός
Θεός και ποιοι ειμάστενε εμείς, τα ασήμαντα ανθρωπάκια,
να του πάμε κόντρα; «*Ανεξηρεύνητες οι βουλές του Κυρίου*»
δεν λέει το ευαγγέλιο; Στο κάτω-κάτω κανείς δεν χάνεται,
που λέει και η λαϊκή σοφία. Ας πάνε οι φτωχές σε κάνα μο-
ναστήρι, να φροντίζουν τα μπουστάνια της Μητέρας Εκκλη-
σίας, να φτιάχνουν κομποσκοίνια και θαυματουργά φυλα-
χτά για τους πιστούς και να 'χουν ένα πιάτο φακή κάθε
μέρα, που λέει ο λόγος, κι ένα κεραμίδι πάνω από το κε-
φάλι τους, να μη βρέχονται το χειμώνα. Είπαμε, κανείς δεν
χάνεται, καλή θέληση μόνο να υπάρχει και πίστη και ούλα
γένονται.

* * *

Οι γονέοι της Χάϊδως και τα δυο της αδέρφια απόνθα-
ναν ούλοι στη μεγάλη επιδημία, όταν εκείνη ήτουνε τεσ-
σάρων χρονών νήπιο. Κανείς δεν ξέρει να σου πει τι ήτουνε
αυτή η επιδημία, που είχε στείλει ο καλός Θεός, να τιμω-
ρήσει τις αμαρτίες μας, και είχε αφανίσει κόσμο και κο-
σμάχη, όχι μόνο στα χωριά, που ήτουνε αφημένοι οι αν-
θρώποι στην τύχη τους, αλλά και στις πόλεις, όπου αφθο-
νούσαν οι περισπούδαστοι ντοτόροι, οι οποίοι όμως στη συ-
γκεκριμένη περίπτωση κουνούσαν τα σοφά τους χοντρο-
κέφαλα κι έλεγαν: «*Η επιστήμη ασκώνει τα χέρια αψηλά.
Τώρα ο Θεός!*». Ο οποίος Θεός όμως, ως φαίνεται, ή βα-
ριόταν ή είχε άλλα να κάμει, αλλού, και δεν άδειαζε.

Ευτυχώς, από το σόϊ της Χάϊδως, γλύτωσε μια τριτοξα-

δέρφη της συχωρεμένης της μάνας της, η θειά-Μεταξία, χήρα χωροφύλακα, που είχε πέσει σε γκρεμνό κυνηγώντας κάτι ληστήδες στα βουνά, και περιμάζωξε το κοριτσάκι στο δικό της το χαμόσπιτο, να έχει τουλάχιστον το άμοιρο ένα ξεροκόμματο, να ξεγελάει την πείνα του κι ένα κεραμίδι, να μη μουσκεύεται κάθε που βρέχει.

Στα χωράφια των αφεντάδων δούλευε η Μεταξία, όπως ούλες οι χωριάτισσες του χωριού, άλλος τρόπος επιβίωσης δεν υπήρχε, κι εκεί έπαιρνε το κοριτσάκι μαζί, ώσπου αυτό μεγάλωσε αρκετά για να κρατάει το τσαπί και το δρεπάνι και να του κόψουν κι αυτουνού μερίδιο στο μεροκάματο.

Στα χωράφια λοιπόν μεγάλωσε η καημένη η Χαΐδω, μέσα στο λιοπύρι, τα χώματα, τη βροχή και τη λασπουριά, αλλά ενώ οι άλλες της συνομίληκες όσο περνούσε ο καιρός ασχήμεναν κι αντρόφερναν, από το μόχθο και τις κακουχίες, εκείνη ομόρφαινε και λουλούδιαζε, λες και την άγγιξε το μαγικό ραβδί μιας καλής ανεραΐδας, όπως στα παραμύθια.

Την κοιτούσε η θειά-Μεταξία και κουνούσε το κεφάλι της.

—Μακάρι, θεούλη μου, της έλεγε, να σ' έγλεπε κάνας Χριστιανός, αλλά και Τούρκος να 'ναι και Φράγκος (Θε μου σχώρα με), που λέει ο λόγος, να στραβωθεί, να σε κουκουλωθεί και να σωθούμε ούλες μας. Αλλά πού!...

Αλλά αυτά τα θάματα γέγονται δύσκολα κι έτσι ο καιρός περνούσε, τα άλλα πατσούρια, τα προικισμένα, βολεύονταν... ούλο και κάποιος βρισκόταν να τα ζαλωθεί... ενώ η όμορφη Χαΐδω, η άπροιχη, έμενε στο ράφι.

Δεν την πείραζε πολύ την κοπελίτσα, γιατί έγλεπε τα χαΐρια των άλλων, που τις είχαν οι αφεντάδες τους υποζύγια και δούλες, κι έκαμε το σταυρό της, που εκείνη τουλάχιστον, πέρα από τον τσιφλικά, που της έδινε ένα κομμάτι ψωμί, άλλον δερβέναγα δεν είχε πάνω από το κεφάλι της κι ούτε χρειαζόταν να δίνει λόγο για το παραμικρό,

αλλά –το κυριότερο– ούτε να υπομένει το άλλο μαρτύριο, όποτε ο κύριος και αυθέντης ερχότουνε στο κέφι, όπως το διηγούνταν οι παντρεμένες φιληνάδες, που δεν προλάβαιναν να ξεγκαστρωθούν και γκαστρώνονταν πάλε, σαν κουνέλες. Απαπά! Εκείνη είχε το κεφάλι της ήσυχο και το σπουδαιότερο δεν είχε να δώκει λογαριασμό σε κανέναν κερατά, αν συγύρισε, αν μαγέρεψε, αν μπάλωσε, αν φρόντισε τα ζα κι αν ξεσκάτισε τα κουτσούβελα.

—Μη στεναχωρεύεσαι, θείτσα, παρηγορούσε τη θείτσα της, που μεμψιμοιρούσε για την «ατυχία» της ανηψούδας της, που ήτουνε συχνά. Μη στεναχωρεύεσαι και μια χαρά ειμάστενε όπως ειμάστενε. Την υγεία μας να 'χουμε, να δουλεύουμε για το τσουκάλι το φαγητό κι απέ γλέπουμε τις προκοπές των άλλων, που τρέχουν και δεν φτάνουν απ' το πρωί μέχρι το βράδυ. Εμείς, δόξα τω Θεώ να λέμε, που δεν μας έχει κανένας για δούλες.

Θαύμαζε η θειά-Μεταξία την ωριμότητα του κοριτσιού και παραδεχόταν ότι όπως της τα 'λεγε ήτουνε τα πράματα. Μήπως η ίδια δεν είχε ανασάνει με ανακούφιση όταν γκρεμίστηκε στον γκρεμό ο δικός της ο σατράπης;... Αλλά στεναχωρεύονταν κιόλα, γιατί με το παλιό μυαλό που κουβάλαγε θεωρούσε πως ο σκοπός και προορισμός της γυναίκας είναι να παντρεύεται, να γενοβολάει κουτσούβελα (δηλαδή τζάμπα εργάτες) και να υπερτεεί, μέχρι να απονθάνει, όλο αυτό το τσούρμο, το απαιτητικό, που ονομάζουμε οικογένεια. Αλλιώς τι;

* * *

Όμως κανείς δεν χάνεται κι ο Γιαραμπής έχει τα δικά του ανεξερεύνητα σχέδια για ούλους, πλούσιους και φτωχούς, ορφανούς και με γονέους. Θα άφηνε τη Χάϊδω έτσι, παραπονεμένη; Εμ δεν θα την άφηνε.

Ο Μαθιός ήτουνε καλός άνθρωπος, μυαλωμένος και σωστός οικογενειάρχης. Είχε και κάνα-δυο χωραφάκια, που τα δούλευαν η κυρά με τα κουτσούβελα, ίσα να βγαίνει μια

μικρή σοδειά κι ένα κάποιο περίσσευμα, για μια ώρα ανάγκης, αλλά κι ο ίδιος έκαμε ό,τι μπόρουνε ο άνθρωπος, κι έτσι γυρνούσε από χωριό σε χωριό και πούλαγε σαπούνια (από κείνα τα πράσινα, τις γκουμούτσες, της Μαρσίγιας), αντί να είναι αραχτός στην καρέκλα του καφενέ, όπως οι άλλοι ανεπρόκοποι.

Θα μου πεις τι να τα κάνουν τα σαπούνια οι χωριάτες, που για την πλύση των ρούχων έχουν την αλισίβα, που βγαίνει από τη στάχτη της φωτιάς στο παραγώνι και δεν κοστίζει τίποτις; Ε, ο Θεός είναι μεγάλος, δεν είπαμε; Ούλο και κάποια τσούπρα, που είχε στο μυαλό της πονηρό σκοπό και ήθελε να 'ναι παστρική, αγόραζε καμιά πλάκα, ούλο και κάποιος Πασάς μερακλής έπαιρνε για το χαρέμι του... δεν είχε παράπονο ο Μαθιός, έβγαине το μεροκάματο, δόξα τω Θεώ, και περιπλέον ταξίδευε, έβλεπε καινούργιους τόπους και γνώριζε ανθρώποι... Και το πιο σημαντικό: δεν είχε να υπομένει τη γκρίνια της κυράς, που όπως ούλα τα θήλεα δεν ήτουνε ποτέ ευχαριστημένη.

Έφτακε το λοιπό ο Μαθιός στο χωριό της Χαΐδως με το σούρουπο και βρήκε την καλή κοπέλα στη βρύση, να γιομίζει τη στάμνα της νερό για το σπίτι.

—Γεια σου και χαρά σου, ορή κοπέλα, χαιρέτησε ευγενικά ο Μαθιός.

—Γεια σου και σέβανε, απάντησε επιφυλακτικά το κορίτσι, γιατί με τους ξενομπάτες δεν ξεύρει ποτέ κανείς.

—Δεν μου δίνεις και μένα να πιω μια στάλα νερό, που κοράκιασα τόσο δρόμο ο καφερός; παρακάλεσε ο Μαθιός.

—Μετά χαράς, απάντησε η Χαΐδω και του 'δωκε το σταμνί, για να πει ο άνθρωπος, να ξεδιψάσει.

Έπια ο Μαθιός και γιόμισε και πάλε το σταμνί για την κοπέλα.

—Μιας και σε έβρηκα, ορή κοπέλα μου, να σε ρωτήξω κάτι; ρώτηξε ο Μαθιός.

—Να με ρωτήξεις, γιατί να μη με ρωτήξεις; απάντησε πρόθυμα η Χάϊδω.

—Νά... λέω... υπάρχει κάνα χάνι σε τούτο το χωριό, φτηνό και καλό, όπου να μπορεί ο κουρασμένος στρατοκόπος να φάει ένα μπουκούνι ψωμί και να κοιμηθεί σ' ένα στρωσίδι; ρώτηξε ο Μαθιός.

—Μπα... πού τέτοιο πράμα στο χωριό μας! απάντησε η Χάϊδω. Ούτε καφενέ δεν έχουμε να φανταστείς, τι να το κάνουμε το χάνι; Σάματις ποιος έρχεται 'δώ πάνω, ξεχασμένοι κι από τον Θεό, που λέει ο λόγος, όπως ειμάστενε;

Αφήκε στεναγμό απογοήτευσης ο Μαθιός.

—Ε, τι να κάνουμε τότες, είπε μισοκακόμοιρα. Θα τη βγάλουμε τη νύχτα κάτω από τ' άστρα και πάλε. Δε βαριεσαι, μαθημένα τα βουνά από χιόνια...

Τον λυπήθηκε τον άνθρωπο η καλή η Χάϊδω.

—Ξέρεις τι σκέβομαι; του λέει. Αμαρτία να τη βγάνεις εδώ όξω, ξένος άνθρωπος, και μάλιστα νηστικός. Δεν έρχεσαι στης θειάς μου, να σου στρώσουμε στο παραγώνι και να σε φιλέψουμε κι ό,τι υπάρχει;

—Μετά χαράς, κοπέλα μου, απάντησε ο ταλαίπωρος Μαθιός. Κι έννοια σου... αυτά που θα πλέρωνα στο χάνι... τέσσερις παράδες να ήτουνε, πέντε;... θα τα δώκω σε σας, να πιάκουν τόπο, που λέει ο λόγος, γιατί ούλοι μας φτωχοί άνθρωποι ειμάστενε και πρέπει, όταν μποράμε, ν' αλληλοβοηθιούμαστε.

Τον πήγε λοιπόν στο σπίτι η Χάϊδω, στραβομουτσούνιασε η θειά-Μεταξία, αλλά όταν άκουσε για παράδες άλλαξε αμέσως διάθεση και καλοδέχτηκε τον απροσδόκητο μουσαφίρη.

Τον βάλαν να καθίσει κοντά στη φωτιά, τον φίλεψαν ό,τι υπήρχε, ήρθε και στυλώθηκε κομμάτι ο άνθρωπος.

—Μεγάλη αναστάτωση σας ήφερα στο σπιτικό σας, θειά, και στεναχωρεύομαι, είπε της Μεταξίας ο Μαθιός.

—Τίποτις, μην το ξαναπείς, τον αποπήρε μαλακά εκείνη. Αλίμονο, άνθρωποι ειμάστενε. Σήμερις εσύ, αύριο εμείς, που λέει ο λόγος.

Αναθάρρεψε ο Μαθιός και ξέκλεψε μια ματιά κατά τη Χάϊδω που τακτοποιούσε ρούχα στο γιούκο, στην άλλη άκρη του δωματίου.

—Και τι καλή και έμορφη τσούπρα η ανηψούδα σου, θειά, λέει της Μεταξίας χαμηλόφωνα. Την έχεις λογοδοσμένη, αρραβωνιασμένη μήπως;

—Μπα, πού τέτοια τύχη, κυρ-Μαθιό μου, αναστέναξε η καλή γυναίκα κι έπιακε να του εξιστορεί καταλεπτώς το ιστορικό της άτυχης της Χάϊδως.

—Κρίμα κι άδικο, θειά, είπε στο τέλος ο Μαθιός. Εγώ, ας πούμε, την έπαιρνα κι όπως είναι, χωρίς προίκα, που λέει ο λόγος. Τέτοιο κελεπούρι!... Τι λέμε τώρα!... Αλλά, γλέπεις, είμαι παντρεμένος, ο άτυχος, και η θρησκεία μας δεν το επιτρέπει, όπως στους Μεμέτηδες, ανάθεμα σ' αυτόν που έβγανε τόσο άδικο νόμο!

—Μπα;... Σ' αρέσει το κορίτσι παναπεί σαν να λέμε, κυρ-Μαθιό μου; ενδιαφέρθηκε η θείτσα, της οποίας το μυαλό είχε αρχίσει να δουλεύει πυρετωδώς.

—Αν μ' αρέσει λέει! Βασίλισσα θα την είχα! δήλωσε ο Μαθιός.

—Τι με λες; Τόσο πολύ, ε;

—Τόσο και περσότερο!

—Ναι, αλλά αφού είσαι στεφανωμένος... τι να κάνουμε;... δεν γένεται τίποτις, γένεται; είπε η θειά-Μεταξία μουλωχτά.

—Που να μην έσωνα! αναστέναξε ο Μαθιός.

Έκανε ότι το σκέβεται η Μεταξία.

—Εμείς, κυρ-Μαθιό μου, είπε τέλος, μπορεί να ει-

μάστενε φτωχές και απροστάτευτες γυναίκες, αλλά το κούτελό μας το έχουμε καθαρό, να το ξεύρεις.

—Αμ δεν το ξεύρω; μουρμούρισε μέσα στη δυστυχία ο Μαθιός.

—Οπόταν, αν έχεις τίποτις πονηρές ιδέες, να τις βγάνεις απ' το μυαλό σου.

—Μα τι μου λες τώρα, θειά-Μεταξία μου! διαμαρτυρήθηκε ο Μαθιός. Εγώ; Τίποτις το πονηρό... αλίμονο!

—Όχι, για να ξέρεις δηλαδή. Και δυο και τρία γρόσια να μας έδινες, που λέει ο λόγος, πάλι δεν θα κατάφερνες τίποτις. Γιατί, είπαμε... δεν είπαμε;... το μέτωπό μας καθαρό.

—Ξεύρω... ξεύρω... Τι, αλίμονο τώρα!

—Αλλά, άντρας είσαι κι ελόου σου, έχεις ανάγκες... ενθουσιάζεσαι, είπε με κατανόηση η Μεταξία. Και μακριά από το σπίτι σου μάλιστα... ε, είναι δύσκολο... άμα σετσιγκλάει ο διάολος...

—Έτσι είναι, θειά. Έτσι ακριβώς! Αχ-βαχ!

Έπεσε μια άβολη σιωπή.

—Τώρα που το σκέβομαι... κάτι μπορεί να γένει ίσως, είπε τέλος σκεφτική η Μεταξία. Κάτι που κι εσύ να ικανοποιηθείς, που λέει ο λόγος, αλλά κι εμείς να κρατήσουμε το κούτελο καθαρό...

—Δηλαδή σαν τι, θειά; ρώτηξε ούλο ελπίδα ο Μαθιός.

—Αν, ας πούμε... μια υπόθεση κάνουμε... αν την έγλεπες κρυφά, χωρίς ούλα αυτά τα σκουτιά πάνω της, θα βολευόσανε κάπως στην... κατάσταση που βρίσκεσαι; ρώτηξε υποθετικά η Μεταξία.

—Αν βολευόμανε λέει! Και το ρωτάς, θειά; ανέκραξε ένας πανευτυχής Μαθιός.

—Χμμ..., έκαμε η Μεταξία. Καταλαβαίνεις βέβαια ότι αυτά τα πράματα είναι δύσκολα και δεν συμπεριλαμβάνονται στους πέντε παράδες που συμφωνήσαμε για την αποψινή φιλοξενία... Φτωχές γυναίκες ειμάστενε...

—Να σου δώκω δέκα, θειά, προσφέρθηκε ολοπρόθυμα ο Μαθιός.

—Δέκα παράδες για ένα τέτοιο κορίτσι; εξανέστη η θειά-Μεταξία. Μα και στο τσίρκο να την έβγανα, που λέει ο λόγος, και ντυμένη, όχι γδυτή, όσο και να 'ναι τρία γρόσια¹ θα τα 'διναν οι μουστερήδες, να τη θαυμάσουν!

—Τρία γρόσια! αναφώνησε απελπισμένος ο Μαθιός. Πού να τα βρω τα τρία γρόσια, ο καφερός, θειά; Αν είχα τρία γρόσια θα γκιζερνούσα στα κατσάβραχα να πουλάω σαπούνια;

—Σαν πόσα σου βρίσκονται δηλαδή;

Ο Μαθιός έβγανε το πουγγί του κι άρχισε το μέτρημα, παρά με παρά.

—Ένα γρόσι παρά τρις παράδες, με το ζόρι, ανακοίνωσε μετά περίλυπος.

—Ε, τι να κάνουμε; αναστέναξε η Μεταξία. Είναι που σε συμπάθησα και σε λυπάμαι, ταλαίπωρα. Φέρε εδώ τους παράδες και θα δούμε πώς θα βουλευτεί η κατάσταση. Ας όψεται η μαύρη η φτώχεια που μας έχει γονατίσει ούλους!

Τι να κάνει ο καφερός, κάψες είχε, έκαμε την καρδιά του πέτρα και της έδωκε το πουγγί.

—Δώκε μου τώρα κι ένα σαπούνι, πρόσταξε τον αναφοκοκκινισμένο —για να το θέσουμε σεμνά— έμπορο η Μεταξία.

—Τι να το κάμεις το σαπούνι; απόρεσε αυτός.

—Δως το εσύ και θα δεις, απάντησε η σοφή γυναίκα.

---

¹ Ένα γρόσι έχει 40 παράδες.

Φώναξε μετά την ανηψούδα της.

—Μαρή Χαΐδω, της λέει. Βάλε, μαρή, νερό να ζεσταίνεται στην πυροστιά, για να πλυθείς, κουζούμ, που μεθαύριο έχουμε το πανηγύρι της Υπαπαντής και θα φορέσεις τα καλά σου.

—Μα... Σαββάτο δεν πλενόμαστε, θείτσα; απόρεσε η κοπέλα. Σήμερα είναι ακόμα Τρίτη.

—Ναι, αλλά ο καλός ετούτος άνθρωπος μας δώρισε μια ολάκερη πλάκα σαπουνι, απάντησε ετοιμόλογα η Μεταξία. Ευκαιρία είναι... κι έτσι δεν θα 'χεις να πλένεσαι ξανά το Σαββάτο.

Έκαμε χαρές με το σαπουνι η Χαΐδω —πού τέτοιες πολυτέλειες σε τούτο 'δώ το κωλοχώρι του κερατά!— έβανε το νερό στον τέντζερη, να ζεσταίνεται, και 'τοίμασε τη σκάφη που είχαν για το ζύμωμα στην κουζίνα.

Η Μεταξία ορμήνεψε χαμηλόφωνα τον Μαθιό.

—Στην κουζίνα έχουμε ένα μεγάλο μπαούλο που βάνουμε τα ξύλα για τη φωτιά μέσα, του λέει. Θα σε μπάσω εγώ με τρόπο, να κρυφτείς εκεί, κι όταν έρθει με το καλό η τσουπρά να πλυθεί, μισανοίγεις εσύ σιγά-σιγά το καπάκι και κοιτάς όσο θες.

Έτσι ακριβώς και γίνηκε.

Γδύθηκε το κορίτσι, από τη μέση και κάτω —γιατί το πλύσιμο της βδομάδας αυτά τα επίμαχα μέρη αφορούσε, όσο για ολόκληρο το κορμί, ε, αυτό Χριστούγεννα, Πάσχα... άντε, και τον Δεκαπενταύγουστο— μισάνοιξε το καπάκι του μπαούλου ο οφθαλμοπόρνος Μαθιός και... κόντεψε ο άνθρωπος να χάσει το φως του!

Πρέπει να πούμε —και μάλλον θα το έχει αντιληφθεί ο έμπειρος αναγνώστης— ότι ο περιοδεύων έμπορας των σαπουνιών δεν ήτουνε κανένα άτριβο, ανέραστο κι ανίδεο παπαδοπαίδι. Είχαν δει τα μάτια του πολλά στις συνεχείς πε-

ριπλανήσεις του στην περήφανη κι ενάρετη ρωμαϊκή ύπαι-
θρο... Αυτό που έγλεπε όμως τώρα μπροστά του ξεπερνούσε
κάθε τι άλλο σε μεγαλείο κι ομορφιάδα.

Εκείνος ο παλαιός συνάδελφος, ο Όμηρος, θέλοντας να
υμνήσει τον απόλυτη καλλονή της Ελένης, ως της ασυζητη-
τί και πέραν πάσης αντίρρησης ωραιότερης γυναίκα του
κόσμου, δεν την περιέγραψε καθόλου. Είπε μόνον ακριβώς
αυτό, ότι η εν λόγω ήτουμε η πιο έμορφη γυναίκα του
κόσμου –κι άντε μετά εσύ να τον διαψεύσεις. Θα κάνουμε
λοιπόν κι εμείς ακριβώς το ίδιο. Θα πούμε ότι το αιδόιο της
Χαΐδως ήτουμε –μακράν– το ωραιότερο κι εντυπωσιακότερο
αιδόιο του τότες (ίσως και του τώρα) γνωστού σύμπαντος.

Έχασε το λοιπό το φως του ο Μαθιός κι όταν αργότερα
τον ρώτηξε η θειά-Μεταξία για τις εντυπώσεις του εκείνος
της είπε, με φωνή που έτρεμε από δικιολογημένη ταραχή:

—Ένα θα σου πω, θειά, της είπε. Έχω δει αιδοία και
αιδοία² στη ζωή μου, αλλά σαν της ανηψούδας σου δεν
υπάρχει πουθενά. Χίλια γρόσια να είχα θα στα 'δυνα ούλα,
για να μπορώ να το γλέπω χίλιες βολές.

Απόρσε η Μεταξία με τον ενθουσιασμό του μουστερή,
αλλά την άλλη μέρα, αφού ξεπροβόδισαν τον πανευτυχή
Μαθιό, φώναξε τη Χαΐδω επειγόντως.

—Μαρή, της λέει. Για έλα εδώ που θέλω να δω κατιτίς.
Για ξεβραχώσου, απ' τη μέση και κάτω.

—Μα... θείτσα, ντρέπουμε, είπε η κοπέλα παραξενε-
μένη.

—Άϊντε, μαρή, που ντρέπουσαι! την αποπήρε η θειά
της. Ξεχνάς ποιος σε ξεσκάτιζε όταν ήσανε κούτσιχη;

Έκαμε λοιπόν όπως της ζήτηξε η θειά της η Χαΐδω κι
όπως γένηκε με τον Μαθιό, ήτουμε η σειρά της Μεταξίας
να χάσει το φως της.

---

² Δεν το είπε ακριβώς έτσι ο Μαθιός, εννοείται, αλλά εμείς έχουμε χρέος να
επέμβουμε σεμνοτύπως.

Η καλή θειά, που περιστασιακά έκαμε και χρέη μαμής, είχε δει αιδοία και αιδοία στη ζωή της, σαν αυτό της ανηψούδας της όμως ποτές των ποτών!

—Ο Χριστός κι ο Απόστολος! σταυροκοπήθηκε η καλή γυναίκα. Μα εσύ, κορίτσι μου, έχεις εκεί κάτω ολάκερο θησαυρό!

Το ήξερε αυτό η Χαΐδω, γιατί της το λέγαν συχνά οι φιληνάδες της, αλλά από συστολή κοκκίνισε και δεν είπε τίποτις.

Το μυαλό της θειά-Μεταξίας άρχισε να δουλεύει πυρετωδώς.

—Κάτσε κάτω κι έχω να σε πω, λέει της Χαΐδως.

Και της διηγήθηκε το χθεσινοβραδινό περιστατικό, που είχε σαν αποτέλεσμα σχεδόν ένα γρόσι κέρδος.

—Α, σαν κάτι να άκουσα από την κασέλα, είπε το κορίτσι, αλλά νόμισα πως θα ήσαντε ποντικοί... Πού να το φανταστώ!...

—Καταλαβαίνεις, μαρή, ότι με τούτη εδώ την εργολαβία σε πολύ λίγο χρόνο θα έχεις φτιάξει την προίκα σου έτοιμη; της λέει η θειά που έγλεπε μπροστά.

—Τι, και θα πλένουμαι κάθε μέρα; στραβομουτσούνιασε η Χαΐδω.

—Όχι, μαρή... 'σύχασε. Εσύ θα κάθεται, αυτούνοι θα κοιτάνε και θα μας σκάνε τα γρόσια τους, ντάγκα-ντάγκα.

—Αλλά δεν θα μας κρεμάσουν τα κουδούνια στο χωριό; παρατήρησε το κορίτσι ανήσυχο.

—Το χωριό δεν θα ξέρει τίποτις, την καθησύχασε η θειά της. Θα γένεται η δουλειά με τους ξένοι, που θα 'ρχονται εδώ μιλημένοι.

—Μα πώς; απόρесе το κορίτσι.

—Θα δεις, γέλασε η Μεταξία. Οι ανθρωποι δεν κρατάνε το στόμα τους κλειστό, μιλάνε. Ο ένας με τον άλλο θα μας διαφημίζουν. Περίμενε και θα δεις.

Δυο μέρες αργότερα έφτακε στο χωριό εμπορικός ταξιδευτής, λέει, ένας μπατζανάκης του Μαθιού, και πήγε γραμμή στην θειά-Μεταξία, να περικαλέσει, με το αζημίωτο βέβαια, για φιλοξενία τη νύχτα.

Μόλις έφυγε αυτός ήρθε άλλος και μετά άλλος ένας.

Στον τρίτο μυστηρή η Χάϊδω αγανάκτησε.

—Ούλα ωραία και καλά, θείτσα, λέει της θειάς της. Αλλά, όπως πάμε, θα μας πέσει η μέση να πλένουμε χαλιά.

—Πώς αυτό, κόρη μου; απόρεσε η καλή γυναίκα.

—Νά... κάθομαι εγώ, να με γλέπουν, όπως με ορμήνεψες... μερακλώνονται αυτοί... κάνουν τη δουλειά τους, γιατί δεν κρατιούνται, και μετά ούλα πέφτουν στο χαλί και το λεκιάζουν.

Το σκέφτηκε η θειά-Μεταξία.

—Χμμ..., είπε μετά. Κοίτα να δεις τι θα γένει... Θα τους κάνουμε εξήγηση καθαρή και ξάστερη... Να γλέπεις μόνο, κύριε, κάνει δυο γρόσια. Να γλέπεις και να κάνεις τη δουλειά σου... τα διπλά. Αυτή είναι η συμφωνία και οι καλοί λογαριασμοί κάνουν τους καλούς φίλοι. Αν σ' αρέσει, ωραία, αν δεν σ' αρέσει πάγαινε στην ευχή του Θεού και μη μας σκοτίζεις. Κι όσο για τους μερακλήδες... θα στρώσουμε καταή μια κουρελού, που θα 'χουμε εξεπιτούτου, και δεν θα μας νοιάζει αν λερωθεί.

—Α, άμα είναι από έτσι, καλά, συμφώνησε η Χάϊδω, που ήτουνε, όπως καταλάβετε, νοικοκυροκόριτσο και δεν της άρεζε η ακαταστασία.

Κι έτσι η εργολαβία άνθιζε και προόδευε και στο χωριό, που δεν χρωστάνε καλό, δεν πήραν είδηση για το παραμικρό.

Και να δεις που σιγά-σιγά δεν ερχόντουνε μόνο άντρη-δοι, αλλά και κάποιες γυναίκες, μερικές από περιέργεια και μερικές από μεράκι. Ε, εφτούνες τις περιποιούτανε η Χάϊσω κάπως ιδιαιτέρως, αφενός διότι δεν υπήρχε κίνδυνος γκα-στριάς και ξεπαρθενέματος κι αφετέρου διότι ήσαντε εξαιρε-τικά γαλαντόμες, άσε που, όπως και να το κάνουμε, υπήρ-χε μια κάποια μεγαλύτερη οικειότητα (εκ φύσεως κι εκ συ-νηθειών).

* * *

Έτσι, στον χρόνο πάνω η προίκα της Χάϊδως είχε μα-ζωχτεί και με το περιπλέον κι έτσι αρχίσαν να φτάνουν τα προξενιά πειστικώς, ώσπου στο τέλος το αποφάσισε και είπε το ναι σ' ένα παληκάρι που της άρεζε, απ' τον Μωριά, και πήγε να ζήσει, μαζί με τη θειά-Μεταξία βεβαίως, στην Τριπολιτσά, μακριά από τα χωριά, τα χωράφια, τα τσαπιά και τη λασπουριά της Ρούμελης.

Αράδιασε και μισή ντουζίνα κουτσούβελα, ως όφειλε, κι ούλα τακτοποιήθηκαν κατά πως ήπρεπε, χάρη στο θρυλικό αιδόιο που γένηκε παροιμία, γνωμικό και τραγούδι στους αιώνες των αιώνων.

Νά λοιπόν που κανείς δεν πάει χαμένος όταν έχει αξία. Για ούλα φροντίζει ο Γιαραμπής από κει πάνω –την ευχή του να 'χουμε.

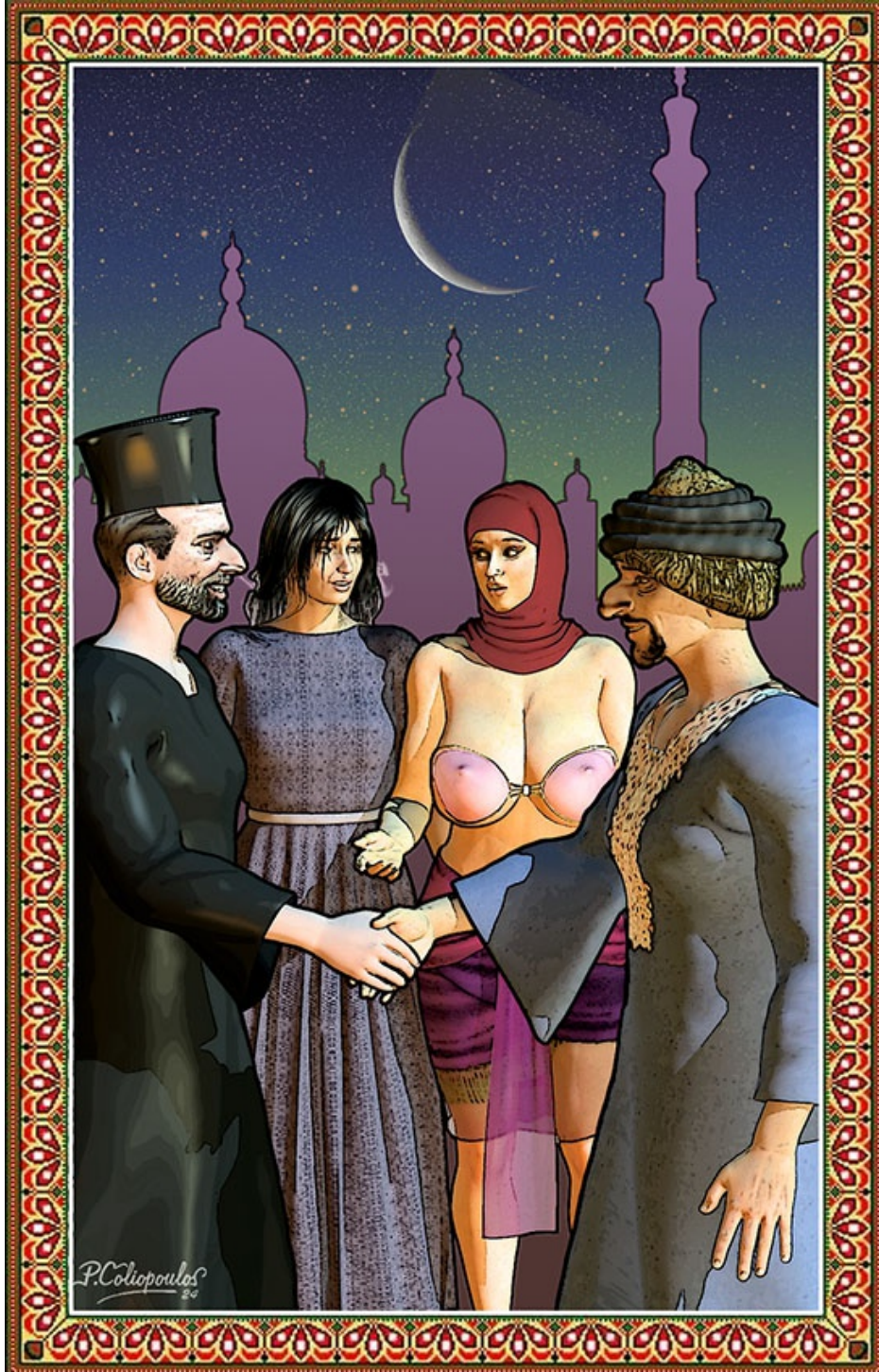

Ο Παπάς και ο Μουλάς

Καλό και άγιο το φαΐ το σπιτικό.
Το ξένο όμως είναι πολύ πιο νόστιμο.

(Σοφή λαϊκή παροιμία)

Οι ξενέρωτοι και σαφώς υποδέεστεροι ημών Δυτικοί πιστεύουν πως η σύγχρονη σεξουαλική λεγόμενη απελευθέρωση ξεκίνησε κατά την ένδοξη δεκαετία του '60, με το αναπάντεχο κίνημα των «Παιδιών των Λουλουδιών», τα κοινόβια και τις ανταλλαγές ερωτικών (και μη) συντρόφων, που κατέληξε, ως γνωστόν, στα σημερινά μεσαιωνικά μας χαίρια, όπου κάνεις ένα κομπλιμέντο σε Δήλιο και σε πάνε δεμένο με χειροπέδες για «σεξουαλική παρενόχληση».

Τίποτις λιγότερο ανακριβές. Γιατί, πριν ακόμα αρχίσουν να σκέφτονται κάπως πιο απελευθερωμένα εκεί, στον έξω κόσμο, εμείς είχαμε ήδη περάσει σε άλλο επίπεδο. Η ιστορία που ακολουθεί το αποδεικνύει περιτράνω.

Κάπου σ' ένα χωριό της Θράκης, επί κατάπτυστης Οθωμανικής Κατοχής

Οι σοφοί, οι καταξιωμένοι με περγαμηνές και διπλώματα και με θέσεις στις διάφορες Ακαδημίες Επιστημών –κι όχι ο τίποτας εγώ– μας διαβιβαιώνουν πως σε ολάκερο το αχανές βασίλειο των θηλαστικών μόνο δυο είδη τυγχάνουν μονογαμικά –άντε βρες γιατί: οι λύκοι και τα δελφίνια. Ούλα τα αποδέλοιπα είναι του «φύγε εσύ, έλα εσύ», της ποικιλίας δηλαδή. Τώρα πώς και

γιατί ο άνθρωπος βρέθηκε παγιδευμένος σε μια κατάσταση αφύσικη για τον χαρακτήρα του είναι μια μεγάλη κουβέντα που θα πιάσουμε άλλη βολά, αν δεν το 'χουμε κάνει ήδη – δεν θυμάμαι.

Ο παπα-Ιορδάνης και ο μουλάς Χαλίλ ήτουνε γειτόνοι –μια ξυλόπορτα τους χώριζε– και φίλοι γκαρδιακοί από τα παιδικάτα τους. Το ότι ο ένας ήτουνε Ρωμιός κι ο άλλος Τούρκος, ο μὲν Χριστιανός, ο δε Μουσουλμάνος, δεν έπαιζε κανένα ρόλο γι' αυτούς. Ίσως επειδής και οι δυο τους ήτουνε θεόφτωχοι, δίχως στον ήλιο μοίρα, αλλά και οι δυο τίμιοι άνθρωποι και ειλικρινείς.

Τα σπίτια τους ήσαντε κολλητά το ένα με τ' άλλο. Παλιά ήτουνε ένα σπίτι που κληρονόμησαν δυο αδέρφια «εξ' αδιαιρέτου» κι αγαπημένα όπως ήσαντε αποφάσισαν να το χωρίσουν μ' έναν τοίχο αφήνοντας στη μέση μια πόρτα, που δεν κλείδωνε ποτές, ώστε να μπαινοβγαίνουν ελεύθερα ο ένας στου άλλου. Έτσι τα βρήκαν ο παπα-Ιορδάνης με τον μουλά Χαλίλ, έτσι τ' αφήκαν. Και η αυλή, στο πίσω μέρος κοινή και για τους δυο, όπου οι γυναίκες τους κάναν τη μπουγάδα τους στη σκάφη, ενώ οι άντρηδοι, όταν ο καιρός το επέτρεπε, κάθονταν αντάμα σ' ένα πεζούλι και πίναν τον καφέ τους και τον αργιλέ, κουβεντιάζοντας και σχολιάζοντας τα νέα του χωριού και του κόσμου ούλου.

Σαν αδέρφια ένα πράμα οι δυο τους. Ούτε καν η διαφορά της πίστης τους –άνθρωποι του Θεού αμφότεροι– δεν δημιουργούσε προστριβές, όπως συμβαίνει με ούλους τους άλλους. Αντίθετα, συχνά αντάλλασσαν θεολογικές απόψεις ελεύθερα και χωρίς ποτές να παρεξηγούνται από μια κουβέντα του άλλου ή ένα χωρατό.

Έλεγε φερ' ειπείν ο μουλάς:

—Μπρε Ιορδάνη, τζάνουμ, έχω μια απορία.

—Πες την και θα στη λύσω, απαντούσε ο παπάς. Γι' αυτό είμαι εγώ εδώ.

—Εσείς, οι Ρουμ, πιστεύετε σ' ένα Θεό λέτε, όπως κα-
ληώρα κι εμείς. Σωστά;

—Σωστά, απαντούσε ο Ιορδάνης. Πιστεύουμε στον ένα
και μοναδικό αληθινό Θεό.

—Κι εμείς το ίδιο. Τον δικό σας τον λέτε Χριστό, αν
δεν με απατά η μνήμη μου.

—Δεν σε απατά, κρυφοχαμογελούσε ο παπάς, γιατί τα
ήξερε πια τα τερτίπια του φίλου του.

—Υπάρχει όμως κι ο πατέρας του Χριστού.

—Πανταχού παρών και τα πάντα πληρών.

—Υπάρχει κι ένα μυστήριο περιστέρι...

—Πατήρ, Υιός και Άγιον Πνεύμα! Η αγία και ομοού-
σιος τριάς.

—Έχουμε τρεις το λοιπό. Αλλά εσείς επιμένετε ότι έχε-
τε έναν!

—Το μυστήριο της Αγίας Τριάδος έχει απασχολήσει
ανά τους αιώνες τους Πατέρες της Εκκλησίας και ουδείς
μπόρεσε να εξηγήσει το ανεξήγητο. Όταν λοιπόν δεν το
καταλαβαίνουν αυτά τα άγια, τα εμπνευσμένα και σοφά κε-
φάλια, περιμένεις να το καταλάβεις εσύ, ένας αμαθής και
αγροίκος Οθωμανός Μεμέτης;

—Ναι, αλλά εμείς τέτοιο πρόβλημα δεν έχουμε να λύ-
σουμε, επέμενε καλόβολα ο Χαλίλ. Έναν έχουμε, Αλλάχ
τον λέμε —μεγάλη η χάρη Του— και ούτε γιους έχει, ούτε
κόρες, ούτε περιστέρια, ούτε τίποτις.

Τον αγριοκοίταζε ο παπάς, αλλά τι να πει; Αυτά τα
μυστήρια δεν τα καταλάβαινε ούτε ο Πατριάρχης στην
Πόλη, θα το καταλάβαινε αυτός, ένας φτωχός και άξεστος
χωρικός παπάς, που είχε μάθει απόζω βαρύγδουπα εδάφια
από το ευαγγέλιο, για να απαντάει περί διαγραμματάου
κάθε που καμιά μανιά του έκαμε δύσκολες ερωτήσεις;

Στο τέλος οι δυο φίλοι συμφωνούσαν ότι ο καφές ήτανε εξαιρετικός και πιάναν μαζί κάναν αμανέ, πρίμο-σιγόντο, να πάνε κάτω τα φαρμάκια.

Ούτε οι εθνικοφυλετικές διαφορές της καταγωγής των δυο φίλων στάθηκαν εμπόδιο στη φιλία τους.

Κόμπαζε, ας πούμε, ο παπάς.

—Εμάς που μας γλέπεις, καρντάση μ' Χαλίλ, και που μας έχουτε του κλώτσου και του μπάτσου, κάποτες είχαμε κατακτήσει τον κόσμο ούλο. Με τον Μεγαλέξαντρο, αν έχεις ακουστά.

—Τον Ισκεντέρ δεν έχω ακουστά, καρντάση μ' Ιορδάνη; απαντούσε ο μουλάς σεβαστικά. Και ακουστά τον έχουμε και τον τιμάμε όπως του πρέπει, ούλοι οι λαοί, από το Βόσπορο μέχρι τις ξωτικές Ινδίες. Σαν πατέρα μας τον έχουμε ένα πράμα. Όμως αυτά γενήκαν τότες, παλαιά ξινά σταφύλια. Μόνο εμείς τα θυμούμαστε, που ξέρουμε πέντε κολουβογράμματα και περνάμε για μορφωμένοι. Ξέρει τώρα ο χαμάλης ο Αλή ή ο κουρέας ο Μελέτης ποιος ήτανε ο Ισκεντέρ και τι έκαμε;

—Ναι, αλλά τα γράμματα που λες ποιοι μας τα μάθαν; Οι δικοί μου οι προγόνι μας τα μάθαν. Ξεχνάς τον Πλάτανο, τον Αριστομένη, τον Όμηρο;...

—Α, ούλα κι ούλα, παπά μ'! έλεγε ο Χαλίλ. Ο Ομέρ Τούρκος ήτανε. Ούλα τα κιτάπια αυτό λένε.

—Τούρκος ο Όμηρος, μπρε αντίχριστε;! αγανακτούσε ο παπάς. Από πού κι ως πού;

—Πού γεννήθηκε, μπορείς να με πεις; απαντούσε νηφάλια ο μουλάς. Στην Ιζμίρ δεν γεννήθηκε; Ε, πού είναι η Ιζμίρ, σε περικαλώ; Στην Τουρκιά δεν είναι;

—Ναι, αλλά μένουν εκεί περισσότεροι Ρωμιοί παρά Τούρκοι.

—Κι Αρμένηδες μένουν και Οβριοί κι απ' ούλα. Αλλά

και μόνο από το όνομα –Ομέρ– φαίνεται ότι ήτουμε Τούρκος ο άνθρωπος. Μην τα θέμε ούλα δικά μας! Υπάρχει και Θεός, που μας κρίνει από κει αψηλά.

—Δεν ξέρω τι με λες εσύ... Κείνο που ξέρω εγώ είναι ότι εμείς οι Γιουνάνηδες κάποτε ημάστενε μεγάλοι και τρανοί.

—Εμείς πάλε, οι Οθωμανοί, κάποτες δεν ημάστενε τίποτις, παρατήρησε ήρεμα ο μουλάς. Αλλά τώρα που μιλάμε έχουμε κατακτήσει τον κόσμο ούλο, εξόν από κάτι άχρηστους κουτόφραγκους στη Δύση –που ποιος σκοτίζεται για δαύτους;– και σας έχουμε κατσικωθεί σαν μπάστακας στο σβέρκο, εσάς που κάποτε ησάστενε μεγάλοι και τρανοί, όπως λέτε.

Κούναγε το κεφάλι του λυπητερά ο παπάς.

—Όπως και να 'χει το πράμα, καρντάση μ' Χαλίλ, εσένα κι εμένα το ίδιο μας κάνει ποιος θα μας κατσικωθεί στο σβέρκο, αφού και οι δυο φτωχοδιαόλοι ειμάστενε –Θε μου 'σχώρα με– και δεν έχουμε στον ήλιο μοίρα.

—Τώρα μιλάς σωστά, καρντάση μ', επιδοκίμαζε ο Χαλίλ. Πιάκε μας τώρα μια ρακή, να την πιούμε στην υγεία των προγόνων μας, που εφτούνι απόνθαναν και γλύτωσαν απ' τον ντουνιά ετούτο τον άδικο, τον ψεύτη, κι έλα να πούμε κείνον τον αμανέ για τις έμορφες, που δεν μας καταδέχονται.

Έτσι ήτουμε οι δυο τους, μονοιασμένοι κι αγαπημένοι, σαν αδέρφια, από τα μικράτα τους, και πάντα έβρισκαν τον τρόπο να συμβιβάσουν τ' ασυμβίβαστα, όπως πρέπει να κάμουν οι σωστοί άνθρωποι, για να ζουν αρμονικά.

Είχαν όμως κι αυτοί τα βάσανά τους (και ποιος δεν έχει;).

Βλέπεις είχαν παντρευτεί και οι δυο, ως είθισται, από προξενιό φυσικά, ως είθισται, και με ούλες τις φιλότιμες προσπάθειες που κατέβαλαν και ούλες τις προσευχές που

έκαμαν, στον Γιαραμπή και τον Αλλάχ, παιδιά δεν είχαν αξιωθεί ακόμα να χαρούν. Κι όχι τίποτις άλλο, αλλά μούραγε κι ο κόσμος, που το 'χουμε πει, καλό δεν χρωστάει.

—Άνθρωπος άτεκνος, κούτσουρο απελέκητο, είπε μια μέρα ο μουλάς κουνώντας το κεφάλι του μελαγχολικά.

—Για τον αγράμματο την ξέρω εγώ την παροιμία, προσπάθησε ν' αλλάξει κουβέντα ο παπάς.

—Άτεκνος... αγράμματος... ποιος σκοτίζεται; απάντησε ο Χαλίλ. Το αποτέλεσμα είναι το ίδιο.

—Ε, τι να κάνουμε, καρντάση μ';... Ο Θεός...

—Αμ δεν φταίει ο Θεός... εμείς φταίμε.

—Παναπεί οι γυναίκες μας δηλαδή...

Κόμπιασε ο Χαλίλ.

—Σ' αυτό δεν είμαι και τόσο σίγουρος, καρντάση μ', είπε.

—Γιατί το λες αυτό, καρντάση μ'; απόρεσε ο παπάς.

Αναστέναξε βαθιά ο Χαλίλ.

—Σε σένα θα το πω, γιατί ειμάστενε καρντάσια και θα με καταλάβεις, είπε. Νά... η Φατμέ... δεν λέω... καλή και χρυσή, σωστή νοικοκυρά και πρόθυμη... και φτιάχνει ένα ιμάμ-μπαϊλντί να γλύφεις τα δάχτυλά σου... αλλά... πώς να στο πω τώρα;... στο άλλο... ε, δεν με εμπνέει... πώς να το κάνουμε;

—Ο Χριστός κι ο Απόστολος! σταυροκοπήθηκε ο παπάς. Δεν σε εμπνέει λες η Φατμέ, που είναι σαν ζωγραφιά και που κολάζει και άγιο, που λέει ο λόγος;!!!

—Μωρ' καλά τα λες εσύ, απάντησε δύσθυμα ο Χαλίλ. Έτσι είναι και καλύτερα, αλλά εμένα... δεν. Πολύ πληθωρική, μπρε παιδί μου!... Πλούσια τα ελέη... Όμως εμένα

εφτούνες οι γυναίκες ποτές δεν με άρεζαν. Ενώ η δικιά σου... λεπτή, σπαθιάτη... αέρινη... άλλο πράμα! Τυχερός είσαι, καρντάση.

Ήταν η σειρά του Ιορδάνη να κουνήσει το κεφάλι.

—Τυχερός μια κουβέντα είναι, είπε. Γιατί... πώς να στο πω, μπρε καρντάση... κι εγώ δεν εμπνέομαι από την Παναγούλα, την ευλογημένη. Αυτά έχουν όμως τα προξενιά, τι να κάνουμε; Τυχερά είναι αυτά.

—Δηλαδή κι εσύ... δεν, μπρε καρντάση;

—Τίποτις... στη χάση και στη φέξη και με το λυχνάρι σβηστό, ομολόγησε ο παπάς.

—Κι εγώ τα ίδια!

—Μπρε κακό που μας έβρηκε!

—Όπως το λες, καρντάση, όπως το λες.

Έπεσε μια σιωπή στενάχωρη. Ο καθένας σκεφτόταν το δικό του δράμα, αλλά, από σπόντα, και του πλησίον.

Ο παπάς μίλησε πρώτος.

—Πάντως, να πω την αμαρτία μου, δεν σε καταλαβαίνω, μπρε καρντάση μ', είπε. Καλά εγώ... μου έτυχε γυναίκα λειψή και άχαρη, η ευλογημένη, αλλά εσένα που σε έλαχε τέτοιο ουρί του παραδείσου –του δικού σας, όχι του δικού μας;

—Λειψή η Παναγούλα;!!! υπερασπίστηκε την παπαδιά ο Χαλίλ. Μα τι λες τώρα, καρντάση μ'; Αυτή η γυναίκα είναι σαν τους αγγέλοι, όχι σαν τη δικιά μου, την αγελάδα, την ανοικονόμητη, που πιάνει χώρο για τρεις!

—Δηλαδή τι, σε αρέζει η παπαδιά; αναφώνησε κατάπληκτος ο παπάς, που δεν μπορούσε να φανταστεί πως η ατυχία η δικιά του θα ήτουνε τύχη για κάποιον άλλο.

Μαζώχτηκε ο μουλάς.

—Που λέει ο λόγος, μουρμούρισε.

Κούνησε το κεφάλι του ο παπάς.

—Κοίτα όμως πώς τα φέρνει καμιά βολά η τύχη! είπε. Εσένα σε αρέζει η δικιά μου κι εμένα η δικιά σου. Ε, δεν είναι άδικο;

—Σε αρέζει η Φατμέ; απόρεσε ο Χαλίλ.

—Που λέει ο λόγος, μαζώχτηκε κι ο παπάς.

—Που λέει ο λόγος, του καθενού μας του αρέζει η γυναίκα του άλλου κι όχι η δικιά του, συμπέρανε ο μουλάς.

—Ε, τυχερά είναι αυτά.

Οι δυο φίλοι βυθίστηκαν σε σκέψη.

Πρώτος μίλησε ο Χαλίλ τη βολά αυτή.

—Να σε ρωτήξω κάτι και άνευ παρεξήγηξη, μπρε καρντάση μ'; ρώτηξε τον παπά.

—Ρώτα με ό,τι θες ελεύθερα, τζάνουμ, απάντησε αυτός.

—Ας υποθέσουμε ότι μια μέρα εμένα με έρχεται νταμπλάς —κούφια η ώρα που τ' ακούει— και με παίρνει κοντά του ο Αλλάχ, να με βάνει στον κήπο, με τα ουρί και τα πιλάφια, όπως αξίζει σε κάθε καλό μουσουλμάνο. Πες τώρα εσύ, ότι δεν είσαι Χριστιανός, που λέει ο λόγος, αλλά Μεμέτης σαν ελόου μας. Τη Φατμέ, την άμοιρη, που θ' άφηνα πίσω χήρα κι απροστάτευτη, θα την έπαιρνες;

—Και το ρωτάς, καρντάση μ'; αναφώνησε ο παπάς. Τρέχοντας θα την έπαιρνα, που λέει ο λόγος! Τι, τη χήρα του φίλου μου, του γκαρδιακού, του αδερφού μου, θα την άφηνα μόνη κι έρημη, να ταλαιπωριέται; Εσύ δηλαδή, αν πάθαινα τίποτις εγώ και δεν ήσανε άπιστος Μεμέτης, αλλά καλός Χριστιανός, που λέει ο λόγος, την Παναγούλα δεν θα τη φρόντιζες;

—Αν θα τη φρόντιζα λέει! είπε ο Χαλίλ. Εμ θα 'κανα και τίποτις άλλο;

—Παναπεί ότι μας ήρθαν τα πράματα στραβά, καρντάση μ', είπε σκεπτικός ο παπάς. Άλλη γυναίκα μας ήπρεπε κι άλλη μας δώκαν. Εγώ θα ήμανε καλά με τη Φατμέ τη δικιά σου κι ελόου σου θα ήσανε καλά με την Παναγούλα τη δικιά μου.

—Και θα είχαμε από δυο-τρία κουτσούβελα ο καθένας, να χαλάνε τον κόσμο με τα παιχνίδια τους στην αυλή, συμπλήρωσε μελαγχολικά ο Χαλίλ. Όχι σαν τώρα, που μας κουβεντιάζει ο κόσμος.

—Άσε πια που δεν θα γλέπαμε την ώρα να πέσουμε στο στρώμα όταν βράδιαζε, σχολίασε ο παπάς.

Μικρή σιγή και πάλι.

—Μπρε καρντάση μ', ξέρεις τι σκέβομαι; είπε σε μια στιγμή η Χαλίλ.

—Για πε... γιατί κι εγώ κάτι έχω στο νου μου, απάντησε ο Ιορδάνης.

—Εμείς οι δυο μεγαλώσαμε μαζί, σαν αδέρφια. Στο ίδιο σπίτι... μια πόρτα κι ένας ύπνος μας χώριζε πάντα, που λέει ο λόγος.

—Τι «σαν»; Αδέρφια κανονικά! διόρθωσε ο παπάς.

—Ούλα τα μοιραζόμασταν, πάντα. Τα ρούχα, τα φαγιά, τα παιχνίδια, τα γλυκά...

—Ούλα, συμφώνησε ο παπάς.

Κοιτάχτηκαν, λίγο μαγκωμένα τα καρντάσια.

—Σκέβεσαι αυτό που σκέβομαι; ρώτησε ο μουλάς.

—Μωρέ το σκέβομαι, απάντησε ο παπάς, αλλά ξέρω κι εγώ;... Κάνει;...

—Γιατί δεν κάνει;

—Μα... ξέρω κι εγώ; Τι θα πει ο κόσμος;

—Και πού θα το μάθει ο κόσμος τι γένεται στο σπίτι το

δικό μας; Σάματις θα βάλουμε ντελάλη, να το διαλαλήσει στον μαχαλά;

—Αυτό να μου πεις... Αλλά... μήπως είναι αμαρτία;

—Γιατί να είναι αμαρτία, μπρε καρντάση μ'; Άμα τα 'χουμε συμφωνημένα και μιλημένα κανείς δεν κοροϊδεύει τον άλλο. Πού 'ναι η αμαρτία;

—Και οι γυναίκες; Μήπως φέρουν αντιρρήσεις λέω...

—Τι αντιρρήσεις να φέρουν; Η δουλειά των γυναικών είναι να κάμουν όπως προστάζει ο κύριος και αφέντης τους. Μήπως δεν το λέει και το δικό σας το ευαγγέλιο; «*Η δε γυνή να φοβήται τον άντρα*»;

—Να τους κάνουμε λόγο τότες λες; είπε διστακτικά ο παπάς.

—Το γρηγορότερο δυναμόν κι ο Θεός βοηθός, απάντησε ο μουλάς κοιτάζοντας ευλαβικά κατά τον ουρανό.

—Αμήν, σταυροκοπήθηκε ευλαβικά ο παπα-Ιορδάνης.

* * *

Το ίδιο βράδυ στο φτωχικό δείπνο που σερβίρισε η παπαδιά... φακές, κρομμύδι κι ελιές, γιατί ήτουνε Τετάρτη κι επομένως νηστεία, ο παπάς άνοιξε την κουβέντα, παρεμπιπτόντως δήθεν.

—Τα λέγαμε με τον καρντάση μου τον Χαλίλ τ' απόγιομα, για τούτο και για κείνο και για τ' άλλο... Για τα βάσανα και τα ντέρτια του ντουινιά, τα βάσανα τα δικά μας... ούλα αυτά.

—Εμείς τι βάσανα έχουμε, παπά μου; απόρεσε η παπαδιά. Δεν λέω... φτωχοί άνθρωποι ειμάστενε, αλλά τι μας λείπει; Δόξα τω Θεώ να λέμε.

—Ναι, βέβαια... δόξα σοι ο Θεός, σταυροκοπήθηκε θεατρικά, από επαγγελματική συνήθεια, ο Ιορδάνης. Αλλά πλην όμως βάσανα ούλοι έχουμε... ποιος πολλά, ποιος λίγα.

—Ε, τι να κάνουμε; Έτσι είναι φτιαγμένος ο κόσμος κι ο ντουινιάς. Με πίκρες και με βάσανα πορευούμαστε ούλοι. Ό,τι έχει αποφασίσει ο Θεός.

—Ναι, αλλά ο Θεός δεν λέει πουθενά να μην χαιρούμαστε τη ζωή μας όπως και όταν μποράμε, παρατήρησε ο παπάς, ελαφρά εκνευρισμένος από τον φαταλισμό της κυράς του.

—Πολύ σωστά, συμφώνησε η καλή γυναίκα. Έτσι κι εγώ αύριο θα σε φτιάξω, πρώτα ο Θεός, λαχανοντολμάδες, που σε αρέζουν.

—Ουκ επ’ άρτω μόνω ζήσεται άνθρωπος, είπε διδακτικά ο παπάς.

—Και τι θα πει εφτούνο, άντρα μου; απόρесе η Παναγούλα. Ξεχνάς όπου είμαι αγράμματη η καφερή κι όταν πιάνεις τα αρχαία και τα αγιοτικά δεν καταλαβαίνω ντιπ καταντίπ;

—Θα πει ότι δεν είναι μόνο το φαί, χρειάζεται κι άλλα πράματα ο άνθρωπος για να ’ναι ευχαριστημένος. Όπως, για παράδειγμα, μια οικογένεια... καμπόσα κουτσούβελα... Δυστυχώς εμάς ο Θεός δεν μας αξίωσε ακόμα —μεγάλη η χάρη Του βέβαια.

Κατάλαβε αμέσως η παπαδιά πού το πάγαινε ο αφέντης της, αλλά επειδής το θέμα αυτό την έκαιγε και την ίδια, αφήκε κατά μέρος τον υποτακτικό και προσηνή της χαρακτήρα.

—Ο Θεός κάμει ό,τι μπορεί, άντρα μου, είπε κοφτά. Αλλά σ’ αυτά τα πράματα πρέπει να βοηθάνε λίγο και οι ανθρωποι, με το συμπάθιο.

—Αυτό ακριβώς λέγαμε πριν με τον καρντάση μου τον Χαλίλ, αρπάχτηκε από την ευκαιρία ο παπάς. “Προσπαθώ, καρντάση μ’”, με έλεγε, “αλλά δεν έχω αποτέλεσμα. Τι να σε πω... ίσως αυτή η ευλογημένη η Φατμέ να μην με εμπνέει, ενώ ελόου σου με τη δικιά σου τη γυναίκα τέτοιο

πρόβλημα δεν θα 'χεις". "Μπα, μην το λες", του λέω εγώ. "Γιατί κι εγώ από το ίδιο πρόβλημα πάσχω". Αναστέναξε ο καρντάσης μου. "Αχ,μπρε παπά μου!", είπε. "Δεν ήτουνε να ήμανε εγώ στη θέση σου κι εσύ στη δικιά μου; Στον παράδεισο θα παγαίναμε και οι δυο μας και η αυλή θα γιόμιζε κουτσούβελα".

—Έτσι σε είπε ο Χαλίλ; απόρεσε η παπαδιά.

—Έτσι για!... Του αρέζεις του καρντάση με φαίνεται.

Η Παναγούλα έσιαξε μηχανικά το τσεμπέρι της.

—Μπα; μουρμούρισε. Και δεν είχα καταλάβει τίποτις.

—Εμ δεν θα σε το 'λεγε κιόλα, μπρε γυναίκα, είπε ο παπάς. Υπάρχει το σέβας της φιλίας μας. Αλλά με το 'πε εμένα, οπότεν το ίδιο κάνει.

Η Παναγούλα δεν ήτουνε γλήγορη στη σκέψη, αλλά, όπως ούλες οι γυναίκες, δεν άφηνε λόγο να πέσει κάτω αν δεν τον ξεψείριζε.

—Είπες να 'ταν ο Χαλίλ στη θέση σου κι εσύ στη δική του, του λέει. Παναπεί ότι και σε σένα αρέζει η Φατμέ πιότερο από ελόου μου;

—Πιότερο!... Τι θα πει πιότερο;... προσπάθησε να τα μπαλώσει ο Ιορδάνης. Άλλη η Φατμέ, άλλη εσύ. Τι να κάνουμε... τυχερά είναι αυτά. Μια συζήτηση κάναμε... Το 'φερε ο λόγος...

—Και συμφωνήσατε ότι θα ήτουνε καλύτερα να εισάστενε ο ένας στη θέση του αλλουνού.

—Εν τη ρύμη του λόγου..., πέταξε ο παπάς την ελληνικόουρα του.

—Ναι, αλλά ο Χαλίλ και η Φατμέ είναι Τούρκοι κι εμείς Ρωμιοί, του υπενθύμισε η παπαδιά.

—Και τι μ' αυτό; Σαν μια οικογένεια δεν ειμάστενε; Στο ίδιο σπίτι δεν μένουμε; Ανταλλάξαμε ποτές πικρή κουβέντα; Όχι, να με πεις...

—Ναι, αλλά ο κόσμος;...

—Ο κόσμος να τηράξει το δικό του σπιτικό, είπε ο παπάς. Τι γίνεται στα σπίτια των άλλων δεν του πέφτει λόγος. Στο κάτω-κάτω ποιος θα το μάθει; Αυτά τα πράγματα λέγονται;... δεν λέγονται.

—Τώρα εδώ μπορεί να 'χεις και δίκιο, μουρμούρισε η παπαδιά σκεφτική, γιατί, παραδόξως, είχε αρχίσει να της αρέζει η ιδέα, μετά από τόση μεγάλη ξηρασία σε ό,τι αφορούσε τα συζυγικά καθήκοντα του ζεύγους.

—Όχι «μπορεί»... σίγουρα έχω δίκιο, είπε ο παπάς με έμφαση. Στο κάτω-κάτω, κουζούμ... μια δοκιμή θα κάνουμε, που λέει ο λόγος, κι αν δούμε ότι δεν μας ταιριάζει... ε, δεν χάλασε ο κόσμος... επιστρέφουμε στα προηγούμενα και δεν γένηκε τίποτις.

Αναστέναξε καρτερικά, ως όφειλε, η παπαδιά.

—Τι να πω, άντρα μου... εσύ ξέρεις, είπε και πήγε ν' ανάψει το καντήλι της Αγίας Γοργονιάς, που είναι, ως γνωστόν, η προστάτιδα του γάμου.

* * *

Την ίδια στιγμή, στη μεσοτοιχία, μια παρόμοια συζήτηση λάβαινε χώρα ανάμεσα στον μουλά Χαλίλ και την τροφαντή συμβία του Φατμέ.

—Το 'ξερες εσύ, γιαβρούμ, ότι ο καρντάσης μου, ο Ιορδάνης, σε έχει σε πολύ μεγάλη εκτίμηση; έλεγε, δήθεν «εν τη ρύμη του λόγου», ο μουλάς. Νά, σήμερα το απόγιομα κιόλας με έλεγε... “Τι καλή νοικοκυρά η Φατμέ!... τι χρυσοχέρα!... και τι έμορφη!... σαν ουρί του Παραδείσου –του δικού σας, όχι του δικού μας...”, με έλεγε.

Γέλασε κολακευμένη η Φατμέ.

—Μπα; Έτσι σε έλεγε;

—Έτσι και καλύτερα! “Τι τυχερός που είσαι, καρντάση μ”, με λέει. “Αν εγώ είχα μια τέτοια γυναίκα, που λέει ο

λόγος, δεν θα ξεκόλλαγα από πάνω της —Θε μου 'σχώρα με!” κι άλλα πολλά.

—Κι εσύ τι έλεγες;

—Εγώ τι να πω, γιαβρούμ; “Ε, τυχερά είναι αυτά, καρντάση μ’” του είπα. “Γιατί, μήπως κι εγώ, αν... φερ’ ειπείν, με τύχαινε η δικιά σου, η Παναγούλα, θα με κακοφαινόταν;”.

—Δεν θα σε κακοφαινόταν, ε;

—Εμ, δεν θα με κακοφαινόταν, για!

—Νά όμως που τα 'φερε ανάποδα η τύχη.

—Την τύχη μας εμείς την κάνουμε, κουζούμ, είπε διδακτικά ο μουλάς. Αν δούμε ότι κάτι πάει στραβά το διορθώνουμε.

—Ναι, αλλά αυτό πώς διορθώνεται; απόρесе η Φατμέ.

—Καλή θέληση να υπάρχει και ούλα γέρονται, είπε ο Χαλίλ. Στο κάτω-κάτω... σ’ ένα σπίτι μένουμε... μια οικογένεια ειμάστενε, που λέει ο λόγος. Κλείνουμε την οξώπορτα και κάνουμε ό,τι θέλουμε. Ποιος θα το μάθει;

Δίστασε η Φατμέ.

—Ναι, αλλά κάνει; αναρωτήθηκε. Μήπως είναι αμαρτία;

—Καμιά αμαρτία, τη διαβεβαίωσε ο Χαλίλ. Αντίθετα, ούλα πάνε έτσι στη θέση τους και ειμάστενε ούλοι ευχαριστημένοι.

Το σκέβηκε η Φατμέ.

—Εγώ τι να πω η καχομοίρα, άντρα μου; του λέει στο τέλος. Εσύ ξέρεις. Ό,τι πεις εσύ... κι ο Αλλάχ να βάνει το χέρι του.

—Insh’ Allah, συμφώνησε κι ο Χαλίλ ευλαβικά.

* * *

Κι έτσι το επόμενο βράδυ άνοιξε η μεσόπορτα και γένηκε η ανταλλαγή του αμάχου πληθυσμού, κατά τα μιλημένα και συμφωνημένα. Η Παναγούλα πέρασε δηλαδή στον μουσουλμανικό τομέα και η Φατμέ στον χριστιανικό (όπως θα γενόταν πολλές δεκαετίες αργότερα στο περίφημο *Checkpoint Charlie*, στο Βερολίνο, για τις ανταλλαγές κατασκόπων, κατά τη διάρκεια του ψυχρού πολέμου).

* * *

Ας πιάσουμε όμως τα δυο στρατόπεδα ξεχωριστά, να δούμε τι γένηκε αυτή την τόσο σημαδιακή νύχτα.

Ο παπά-Ιορδάνης πέταγε από τη χαρά του, που θα είχε επιτέλους μια αληθινή γυναίκα ν' αγκαλιάσει, αντί για τη λειψή τη δικιά του, και μάλιστα χωρίς να χρειαστεί να κάνει καμιά πονηριά ή και αμαρτία, εφόσον υπήρχε εδώ η αμοιβαία συζυγική συγκατάθεση.

—Όσκελντιν, κουζούμ, καλωσόρισε όλος χαμόγελα και γαλιφιά τη μουσαφίρισσα. Μπούγιουρουμ... μπούγιουρουμ... σαν στο σπίτι σου! Τι να σε φιλέψω για;

—Τι να με φιλέψεις, καψερέ, έτσι που γενήκαμε; απάντησε η πάντα ετοιμόλογη Φατμέ. Ξέρω κι εγώ;... Φέρε έναν χαλβά, έτσι, για το καλό, που λέει ο λόγος.

Έφερε χαλβά ο παπάς, έφαγε μια κομματάρα η Φατμέ, έφαγε δύο... ήρθε και στυλώθηκε η γυναίκα.

—Δεν με λες, γιαβρί μ'..., λέει σε μια στιγμή του Ιορδάνη. Είπες εσύ στ' αλήθεια του καρντάση σου, του Χαλίλ, ότι σε άρεζα από πάντα;

—Αν το είπα;! αναφώνησε ο παπάς. Το είπα και το παραιίπα. Γιατί, αν θες να ξεύρεις, εγώ τέτοιο ντουινιά γχιζελί³ δεν έχω ξαναματαδεί στη ζήση μου ολάκερη.

—Και τόσον καιρό γιατί δεν με είπες τίποτις; απόρεσε η Φατμέ. Μια αυλή ειμάστενε, στο ίδιο σπίτι ζάμε... τι, θα σε παρεξηγούσα;

³ Ντουινιά γχιζελί: Πανωραία τουρκιστί.

—Δεν θα με παρεξηγούσες, κουζούμ;

—Αμ δεν θα σε παρεξηγούσα για. Άσε που μπορεί να βρίσκαμε και τον τρόπο να τα πούμε καμιά βολά και ιδιαιτέρως, οι δυο μας, αντί να περιμένω πότε θα του κάνει όρεξη του αφέντη μου... σχεδόν ποτέ δηλαδή... να με θυμηθεί κι εμένα, την έρμη.

—Δηλαδή τι, ο καρντάσης μου ο Χαλίλ σε παραμελούσε, σαν να λέμε, κουζούμ; ενδιαφέρθηκε ο παπάς, που δεν κρατιόταν ο άνθρωπος από τη λαχτάρα.

—Εμ αυτό δεν λέμε; απάντησε η Φατμέ. Αν δεν με παραμελούσε θα ήμανε τώρα που μιλάμε εδώ;

—Αυτό να με πεις, μουρμούρισε ο Ιορδάνης οδηγώντας την επιδέξια στον οντά, όπου σε μια γωνιά η Αγία Γοργονία τους ατένιζε αυστηρά πίσω από το καντήλι, που είχε φροντίσει να της ανάψει η Παναγούλα, πριν αναχωρήσει για δίπλα.

Σεμνοτύφως εμείς θα αποσιωπήσουμε όσα επακολούθησαν, μέχρι να φτάσουμε στο κρίσιμο σημείο όπου οι πρωταγωνιστές μας πήραν θέσεις μάχης για τον υπέρ πάντων αγώνα.

Εκεί ο παπά-Ιορδάνης –που βρισκόταν, όπως μπορούμε να φανταστούμε, σε πολύ κρίσιμη κατάσταση– είχε μια μικρή, πλην σημαντική, έκπληξη.

—Μα τι σ' έπιαχε κι έπεσες ταπίστωμα, κουζούμ; ρώτηξε απορεμένος τη νεοφερμένη του δανεική συντρόφισσα. Θα το ρίζεις στον ύπνο για;

—Μα τι; αντιαπόρεσε η Φατμέ. Αφού όσες βολές –σπανίως βέβαια– θυμόταν να με τιμήσει ο αφέντης μου ο Χαλίλ έτσι μ' έβανε να κάθομαι, που τον διευκόλυνε. Εσύ, παπά μ', δεν διευκολύνεσαι;

—Εμ δεν διευκολύνομαι, απάντησε αυστηρά ο παπά-Ιορδάνης. Γιατί δεν ξεύρω τι συνήθειες κουβαλάτε μαζί

σας εσείς οι πρωτόγονοι λαοί, αλλά εμείς ακολουθάμε τους σοφούς και τους προφήτες. Έτσι τα βρήκαμε, έτσι θα τ' αφήσουμε.

—Δηλαδή; απόρρεσε η καλή οδαλίσκη.

—Δηλαδή, γύρνα τανάσκελα, σαν καλή χριστιανή και ρωμιά —που δεν είσαι, τρομάρα σου— κι άιντε, γιατί επείγομαι και φοβάμαι μην και με την κουβέντα πάθουμε καμιά αβαρία, εξήγησε ο παπάς.

Το τι ακολούθησε δεν είναι δική μας δουλειά, διότι, ούτως ή άλλως, θα πρέπει να ταξιδέψουμε, με τα φτερά της φαντασίας μας, στη διπλανή μεσοτοιχία, για να δούμε πώς εξελίσσονται τα πράματα κι εκεί.

* * *

Σε αντίθεση με τον παπά, ο μουλάς δεν μπορούσε να κρύψει τον ενθουσιασμό του από την παρουσία του αντικειμένου του πόθου του, που εκδηλωνόταν ποικιλοτρόπως και κυρίως με μια θηριώδη διέγερση, κάτι που είχε να του συμβεί πάρα πολύ καιρό και η οποία τον πίεζε, ευχάριστα μεν, αφόρητα δε.

—Δεν το φανταζόμανε ποτέ, κουζούμ, όπου μια μέρα θα σε είχα εδώ, στο φτωχικό μου, και μάλιστα με τις ευλογίες του αντρού σου και της συμβίας μου, λέει της Παναγούλας.

—Μην μου θυμίζεις αυτό το τερατώδες αμάρτημα στο οποίο εμπίπτουμε ούλοι, γιατί με πιάνει σύγκρυο στην ιδέα ότι όταν με το καλό απονθάνουμε θα πάμε ούλοι στην Κόλαση, απάντησε η Παναγούλα (υπερβάλλοντας κατά πολύ την αγανάκτησή της).

—Όταν απονθάνουμε ας πάμε όπου μας ορίσει ο Παντοδύναμος Αλλάχ —την ευχή Του να 'χουμε— κουζούμ, απάντησε ο Χαλίλ. Όμως, όσο ζάμε, κακό είναι να κάνουμε πού και πού μια βόλτα κατά τον Παράδεισο;

—Ε, πού και πού δεν πειράζει, συμφώνησε η παπαδιά. Μόνο να μη μας γένει συνήθειο.

—Και συνήθειο να μας γένει για καλό θα 'ναι, είπε δι-
δακτικά ο μουλάς. Αλλά δεν πάμε στον οντά, να συνεχίσου-
με εκεί την ωραία μας φιλοσοφική συζήτηση, γιαβρούμ,
γιατί... να πω την αμαρτία μου... δεν κρατιέμαι;

—Ε, άμα είναι από έτσι, να πάμε, μουρμούρισε η πα-
παδιά, που ήτουνε ασυνήθιστη σε τέτοιου είδους εκδηλώσεις
αφοσίωσης για το άτομό της και κάπου στο βάθος της άρε-
ζε.

Ξαπλώσανε το λοιπό οι (κοινωνικώς και θρησκευτικώς)
παράνομοι σύντροφοι στο ντιβάνι, με τον Χαλίλ να διευθύ-
νει την παράσταση και την Παναγούλα να ακολουθεί πειθή-
νια μεν, ως όφειλε, ενθουσιωδώς δε, ως ένιωθε.

Κάποια στιγμή ο δύστυχος και στερημένος μουλάς κα-
τάλαβε ότι είχε φτάκει, ο δύστυχος, στο μη παρέκει. Τοπο-
θέτησε λοιπόν το αντικείμενο του πόθου του ταπίστωμα κι
ετοιμάστηκε για τα περαιτέρω. Η Παναγούλα εξεπλάγη.

—Τι κάμεις εκεί, μουλά μ'; του κάνει.

—Τι κάμω, κουζούμ; απόρεσε αυτός. Το καθήκον μου
κάμω.

—Ναι, αλλά σε λάθος πόρτα πας να μπεις, με το συ-
μπάθιο.

—Τι λάθος, κουζούμ; Ούλες οι πόρτες του Θεού δεν εί-
ναι;

Κλονίστηκε η παπαδιά.

—Α, έτσι; μουρμούρισε αβέβαια.

—Αμ πώς; Δεν έχεις ακούσει τον αμανέ που λέει «δνο
πόρτες έχει η ζωή, άνοιξα μια και μπήκα»;

—Μα... κάνει;...

—Κάνει και παρακάνει, απάντησε ο μουλάς. Άσε και θα
δεις που θα σου αρέζει και σένα.

Άφηκε λοιπόν η παπαδιά τον κατάπτυστο Οθωμανό, να κάμει ό,τι νόμιζε, και να δεις που τελικά ο άπιστος είχε δίκιο και η καλή γυναίκα, που θυσιαζόταν για το στεφάνι της, τελικά βρέθηκε να απολαμβάνει την αμαρτία, για την οποία ήξευρε όμως πως θα λογοδοτούσε όταν κάποτε –μακάρι στο μακρινό μέλλον– τη σταματούσε ο Άη Πέτρος στην πόρτα του Παραδείσου κι άνοιγε τα κιτάπια του.

“Ως τότε ποιος ζει και ποιος πεθαίνει” ήτουνε η σκέψη που πέρασε από το μυαλό της καλής γυναίκας. “Μια ζωή την έχουμε κι αν δεν τη γλεντήσουμε τι θα καταλάβουμε, τι θα καζαντήσουμε, κι όσο για μετά... έχει ο Θεός. Κανείς δεν χάνεται”.

Και βεβαίως είχε δίκιο.

* * *

Την άλλη μέρα το πρωί καταχαρούμενοι έφυγαν οι καρντάσηδες, ο παπάς στην εκκλησία, για τον όρθρο, κι ο μουλάς στο τζαμί, για την προσευχή, ενώ οι γυναίκες τους έφτιαξαν καφέ και κούτσα-κούτσα, με πόδια τρεμάμενα από την ολονυχτία, πήγαν να τον πιουν αντάμα, όπως το συνήθιζαν, στο πεζούλι της αυλής.

—Ε, πώς κοιμήθηκες εψές, φιλενάδα; ρώτηξε την παπαδιά η Φατμέ. Κομμάτι κομμένη σε γλέπω...

—Πώς να κοιμηθώ, η δόλια, μπρε φιλενάδα; Δεν λες αν έκλεισα βλέφαρο όλη νύχτα; απάντησε η παπαδιά αναστενάζοντας. Κι ελόου σου;...

—Κι εγώ τα ίδια και χειρότερα, κουζούμ, βόγκηξε η Φατμέ. Αμ εκείνος ο δικός σου!... Να μην έχει συμμαζεμό;!... “Γιαβάς-γιαβάς, παπά μου... κι αύριο μέρα είναι...” του ’λεγα η καφερή. “Αύριο ποιος ζει και ποιος πεθαίνει” μου ’λεγε αυτός και συνέχιζε τη δουλειά του. Δεν μπορώ να πω... σιδερονέφρης... αλλά εγώ ξεπατώθηκα!

—Αμ ο δικός σου πάει πίσω; απάντησε η παπαδιά. Αμέτι μουχαμέτι να μου διδάξει ούλα τα τερτίπια που ήξευ-

ρε σε μια νύχτα μέσα!... Και ήξευρε πολλά, πανάθεμά τον! Παράπονο δεν έχω.

—Τι παράπονο να 'χουμε, μπρε φιλενάδα, που μας λυπήθηκε ο Αλλάχ, ο πολυεύσπλαχνος, και είδαμε κι εμείς χαρά στον απαυτό μας, που λέει ο λόγος! αναφώνησε κακαρίζοντας η Φατμέ.

—Αυτό να λέγεται, συμφώνησε η παπαδιά. Μην ειμάστενε κι αγάριστες, γιατί θα ρίξει φωτιά ο Γιαραμπής, να μας κάψει.

—Και τώρα τι θα γένει λες, κουζούμ; ρώτησε η Φατμέ. Πάλε πίσω σ' αυτά που ξέραμε;

Αναρίτσιασε στην ιδέα αυτή η Παναγούλα.

—Πού να ξέρω εγώ, η δόλια, γιαβρούμ; απάντησε. Σάματις μας πέφτει λόγος εμάς; Ό,τι αποφασίσουν οι άντρηδοι...

—Μακάρι ν' αποφασίσουν το σωστό, μουρμούρισε η Φατμέ, υψώνοντας ευλαβικά τα μάτια της στον ουρανό.

—Αμήν, σταυροκοπήθηκε ευλαβικά κι η Παναγούλα.

* * *

Και οι αφεντάδες; Τι λέγαν οι αφεντάδες;

Οι αφεντάδες, αμφότεροι, κακά τα ψέματα, βρίσκονταν στον έβδομο ουρανό. Γιατί δεν είναι και μικρό πράμα, εδώ που τα λέμε, στα ξαφνικά του καθουμένου, να βρίσκεται κανείς με το αντικείμενο του άνομου πόθου του και μάλιστα με τη συγκατάθεση και τις ευλογίες όλων των ενδιαφερομένων μερών.

—Λοιπόν, καρντάση, πώς πήγαν τα πράματα εψές το βράδυ; ρώτηξε ο μουλάς τον παπά, όπως επέστρεφαν στο σπίτι από τα θρησκευτικά τους βιοποριστικά καθήκοντα.

—Με τη βοήθεια του Θεού ούλα πήγαν κατ' ευχήν, καρντάση μ', είπε ο παπάς. Εσύ;

—Ο Αλλάχ είναι μεγάλος, απάντησε ο μουλάς ευλαβικά. Ούλα παραπάνω από καλά.

—Δόξα σοι ο Θεός! σταυροκοπήθηκε ο παπάς.

—Αλλάχου Αχμπάρ! απάντησε ο μουλάς.

—Πάντως, μπρε καρντάση μ', οφείλω να σε συγχαρώ για τη γυναίκα σου, είπε ο παπάς. Ένα άνθος σπάνιας ομορφιάς και ευπρέπειας!

—Αμ η δικιά σου;! απάντησε ενθουσιασμένος ο μουλάς. Μια κυρία! Ό,τι και να πω θα είναι λίγο.

—Και νοικοκυρά, σιγοντάρισε ο παπάς. Χρυσοχέρα! Να σου φτιάξει γλυκό περγαμόντο, να γλύφεις τα δάχτυλά σου!

—Και η Φατμέ το ίδιο, διαφήμισε τη δικιά του ο μουλάς. Τι ιμάμ να σου φτιάξει!... τι κιοφτεδάκια... τι ντολμάδες!... Άλλο που να σου τα λέω κι άλλο που να τα γεύεσαι!

—Έχουμε γυναίκες προκομμένες, δεν μπορώ να πω..., είπε ο παπάς μελαγχολικά.

—Αυτή είναι η καθαρή αλήθεια, συμφώνησε ο μουλάς. Μόνο που εμάς μας αρέζουν ανάποδα. Εσύ τη δικιά μου κι εγώ τη δικιά σου.

—Θέλημα Θεού, αναστέναξε ο παπάς. Ανεξερεύνητες οι βουλές του Κυρίου!

—Ό,τι πει ο Αλλάχ, αναστέναξε κι ο μουλάς. Αυτός ξεύρει καλύτερα.

—Ναι, αλλά τώρα κι εμείς ξεύρουμε, του υπενθύμισε ο παπάς.

—Αυτό να λέγεται, συμφώνησε ο μουλάς. Ότι ξεύρουμε, ξεύρουμε.

—Και τι θα γένει, μπρε καρντάση, τώρα που ξεύρουμε; αναρωτήθηκε μεγαλοφώνως ο παπάς (που το ερώτημα τον

βασάνιζε ούλο το πρωινό). Επιστρέφουμε στα προηγούμενα και κάνουμε υπεμονή;

—Κι εγώ αυτό σκεβόμανε, καρντάση μ', παραδέχτηκε ο μουλάς. Αφού πήτυχε το πείραμα, που λέει ο λόγος, γιατί να μην το πάμε έτσι, που μας ταιριάζει;

—Λες; έκαμε (δήθεν) διστακτικά ο παπάς.

—Εμ δεν λέω; απάντησε ο μουλάς. Εσύ δηλαδή τι λες;

—Μωρέ κι εγώ λέω..., είπε ο παπάς. Αλλά τι θα πει κι ο κόσμος;

—Ο κόσμος τι δουλειά έχει να χώνει τη μύτη του σε ξένες υποθέσεις, επιχειρηματολόγησε ο Χαλίλ. Σάματις θα βάλουμε ντελάλη να το διαλαλήσει στον μαχαλά; Κλείνουμε την πόρτα του σπιτιού μας και δώθε πάνε οι άλλοι.

—Μπρε, σαν να 'χεις δίκιο, καρντάση.

—Δίκιο βουνό, συμφώνησε μετριοφρόνως ο μουλάς.

—Οπόταν;...

—Οπόταν, πάλι καλά να λέμε, που μας φώτισαν ο Αλλάχ, ο δικός μας, κι ο Γιαραμπής, ο δικός σας, να μπορούμε στο σωστό τον δρόμο.

—Αμήν, απάντηξε ο παπάς.

—Ινσαλλάχ, συμπλήρωσε ο μουλάς.

* * *

Κι έτσι στο σπίτι των δυο φίλων η δοκιμή της μιας νύχτας γένηκε πάγια κατάσταση, που διόρθωσε τις ανορθογραφίες του παρελθόντος κι επέτρεψε σε καθένα από τους συγκατοίκους να βρίσκεται με το ταίρι που διάλεξε εκείνος, βάσει των συναισθημάτων και της φυσικής έλξης που ένιωθε κι όχι κάποια προξενήτρα ή κάποιο σόϊ, με άλλες προτεραιότητες κατά του.

Και να δεις που σύντομα γιόμισε η αυλή κουτσούβελα,

που μόνο οι μανάδες ήξευραν ποιο είναι ποιανού, αλλά και γι' αυτό κανείς δεν σκοτιζόταν, γιατί οι σοφοί καρντάσηδες ήξευραν πως τα παιδιά είναι χαρά και ευτυχία και πως ανήκουν σε ούλον τον κόσμο και τον ντουινιά.

Νά λοιπόν μια ιστορία που δείχνει ότι όταν υπάρχει φιλία και καλή προαίρεση τίποτις δεν μπορεί να χωρίσει τους ανθρώποι, ούτε η φυλετική καταγωγή, ούτε, πολύ λιγότερο, οι διαφορές στο θρήσκευμα.

Μάλλον ο Αλλάχ κι ο Γιαραμπής αυτό είχανε κατά νου όταν έφτιαξαν τον κόσμο.

**Ο Καλόκαρδος Γιακουμής
και το Μαγικό Μαντζούνι**

**Μη 'μπιστευθείς το φίλο σου και πεις το μυστικό σου.
Φίλος του φίλου θα το πει κι είναι κακό δικό σου.**

(Λαϊκό γνωμικό αγνώστου σοφού)

Φαίνεται πως οι άνθρωποι χωρίζονται σε δυο μεγάλες κατηγορίες. Σε αυτούς που δίνουν, που μοιράζονται ό,τι έχουν αδίστακτα (έστω κι αν στο μυαλό τους υπάρχει κάποια σκέψη για την εκμετάλλευση της ευκαιρίας επ' ωφελεία τους)... κι εκείνους που παίρνουν αυτά που δίνουν οι πρώτοι (συνήθως χωρίς να νιώθουν ιδιαίτερη ευγνωμοσύνη γι' αυτό –πιστεύοντας ακράδαντα πως το αξίζουν).

Στους πρώτους η δοτικότητα σπανίως τους βγαίνει σε καλό (εξ' ου και ούλα τα σπαραξικάρδια άσματα για την «αχαριστία» των ανθρώπων), ενώ οι δεύτεροι επωφελούνται ανερευδρίαστα της γενναιοδωρίας της οποίας τυγχάνουν αποδέκτες, χωρίς να νιώθουν όμως την υποχρέωση να ανταποκριθούν με τον ίδιο τρόπο.

Έτσι είναι φτιαγμένη η ανθρωπίνη φύση.

**Κάπου στη λαγγωμένη Ανατολή την εποχή του
Σουλτάνου Σελίμ Γ' (1789-1807).**

Ο Γιακουμής ήτουμε ένας καλός μαραγκός, αλλά και καλός άνθρωπος, που τον συγκινούσε ο πόνος του άλλου κι ως εκ τούτου δεν άφηνε κανέναν αβοήθητο, παρά τις γκρίνιες της συμβίας του, Πελαγίας, και της μάνας της, της κυρα-Σουλτάνας, οι οποίες, παρότι καλές και ευλαβείς χριστιανές (εκκλησία-σπίτι, σπίτι-εκκλησία), καθόλου δεν συμερίζονταν τα φιλόανθρωπα αισθήματα του μάστορα και (θεωρητικά τουλάχιστον) αυθέντη τους.

—«Ολημερίς τον άνθρωπο τότε κρατάς στην πλάτη, το βράδυ τον ξεβόηθησες και σου 'βγαλε το μάτι», του έλεγαν διδακτικά.

Στο οποίο ο Γιακουμής απαντούσε καλόκαρδα:

—«Κάμε το καλό και ρίχ' το στο γιαλό».

* * *

Κείνη τη μέρα το λοιπό, ο καλός άνθρωπος είχε πάει στο δάσος, να κόψει ένα δέντρο κατάλληλο για να το κάμει ντουλάπα, που του είχε παραγγείλει ένας πλούσιος μουστέρης και καλοπλερωτής.

Εκεί λοιπόν που έψαχνε ακούει σε μια στιγμή μια φωνούλα να τον κρένει από κάπου αφηλά:

—Καλέ... καλέ!...

Ασκώνει τα μάτια κατά πάνω ο Γιακουμής και τι να δει; Μια τσούπρα έμορφη, σαν τα κρύα τα νερά, να βρίσκεται μέσα σ' ένα δίχτυ που κρεμόταν από τα κλαριά των αιωνόβιων δέντρων!

—Μπα; αναφώνησε ο Γιακουμής. Ποιανού είσαι συ, μαρή, και πώς βρέθηκες πιασμένη στο δίχτυ;

—Κατέβασέ με και θα σε πω, του λέει η κρεμασμένη. Έτσι όπου είμαι φασκιωμένη κουβέντα θα πιάκουμε;

—Μπρε καλά λες, της λέει ο Γιακουμής ντροπιασμένος.

Και μια και δυο σκαρφαλώνει στο δέντρο, λύνει το σκοινί που κράταγε δεμένο το δίχτυ και κατεβάζει την κοπέλα σιγά-σιγά στο έδαφος. Εκεί έκοψε με το μαχαίρι του και τ' άλλα σκοινιά κι έτσι μπόρεσε το κορίτσι να λευτερωθεί.

Κι ένα κορίτσι... μα τι κορίτσι! Μιλάμε για μια ομορφάδα που όμοια της ο καλός μαραγκός ούτε στον ύπνο του δεν είχε ξαναματαδεί.

—Για το καλό όπου μου 'καμες ζήτα μου ό,τι θέλεις και θα το έχεις, του λέει η έμορφη, που κατά τα φαινόμενα μάλλον δεν ήτουνε του κόσμου ετούτου.

—Μπα, τι έκαμα;... τίποτις δεν έκαμα, είπε μετριόφρονα ο Γιακουμής. Ούλοι το ίδιο θα έκαμαν στη θέση μου. Όμως, δεν με είπες... πώς βρέθηκες μέσα στο δίχτυ, κρεμασμένη από τα κλαριά;

—Δεν πρόσεξα, όπως μάζωνα μαντζούνια στο δάσος, και πάτησα στην παγίδα που είχαν στήσει κάτι νεραϊδοκυνηγοί, απάντηξε η κοπέλα. Μέχρι να καταλάβω τι γένηκε ήμανε κρεμασμένη αφηλά κι αν δεν ερχόσανε εσύ, να με σώσεις, ποιος ξέρει τι άλλο κακό μου έμελλε!

—Νεραϊδοκυνηγοί;! απόρεσε ο Γιακουμής. Παναπεί ότι είσαι ανεραϊδικό ελόου σου; Και τότες πώς δεν μπόρεσες, με μαγικά, να βγεις από το δίχτυ;

—Α, δεν μπόρουνα, γιατί το δίχτυ είχε διαβαστεί σε εκκλησιά την Πεντηκοστή κι έτσι τα μαγικά δεν πιάνουν, απάντησε η ανεραΐδα.

—Κι αυτοί οι νεραϊδοκυνηγοί τι θέλαν να σε κάμουν, κουζούμ; ρώτηξε ο Γιακουμής, που δεν του χώραγε στο τσερβέλο ότι υπήρχαν ανθρώποι που θα θέλαν να κάμουν κακό σ' ένα κορίτσι σαν αυτό, έστω κι αν ήτουνε ανεραΐδα.

—Θα με φυλάκωναν, ποιος ξέρει πού, κι αφού πρώτα με γλεντούσαν καλά-καλά θα με παιδεύαν να τους πω πού βρίσκονται κρυμμένοι θησαυροί κι άλλα πολύτιμα πράγματα

και μετά θα με καίγαν ζωντανή, μέχρι να αποθάνω, απάντησε ήρεμα η ανεράϊδα.

—Ο Χριστός κι η Παναγία! αναφώνησε αγανακτισμένος ο Γιακουμής, κάνοντας το σταυρό του. Καλά που πέρανα από 'δώ δηλαδή.

—Γι' αυτό κι εγώ θα σ' ανταμείψω, για το καλό όπου με έκαμες, είπε η ανεράϊδα και γδύθηκε στο λεφτό.

Έχασε το φως του ο καημένος ο Γιακουμής, γιατί τέτοια ομορφάδα, το είπαμε, δεν είχε ξαναματαδεί, αλλά δίσταζε...

—Ε καλά, δεν είναι ανάγκη, μурμουούρισε ο καφερός. Το καθήκον μου έκαμα.

Η ανεράϊδα όμως επέμενε κι όπως το ένα φέρνει το άλλο έφτακε η υπόθεση στο μη παρέχει...

Αλλά...

—Τι συμβαίνει; απόρεσε το κορίτσι. Δεν σε αρέζω;

Ξεροκατάπιε ο Γιακουμής.

—Μωρέ με αρέζεις και με παρα-αρέζεις, είπε. Αλλά νά... δεν ξεύρω τι έχω πάθει τελευταία και... μάλλον δεν μπορώ...

—Δηλαδή πόσο τελευταία; ρώτηξε η ανεράϊδα.

—Ε, νά... από τότες που παντρεύτηκα την Πελαγία...

—Τι, δεν σε αρέζει η Πελαγία;

—Με αρέζει και με παρα-αρέζει... αλλά... δεν...

—Και πριν την παντρευτείς;

—Πριν την παντρευτώ πού να ξέρω, κουζούμ; Σάματις είχα βρεθεί άλλοτες με γυναίκα;

Κούνησε το κεφάλι της με κατανόηση η ανεράϊδα.

—Μην στεναχωρεύεσαι κι εγώ θα σε σώσω, όπως μ'

έσωσες κι εσύ, του λέει. Κάτσε εδώ και περίμενε να βρω κάτι μαντζούνια που ξεύρω και ούλα θα σιάξουν.

Σε λίγο επέστρεψε η ανεράϊδα με ένα ωραίο βάζο μέσα στο οποίο υπήρχαν πατικωμένα κάτι μυστήρια μαντζούνια του δάσους, που μοιάζαν με μολόχες αλλά δεν ήσαντε.

—Θα βράξεις, σε σιγανή φωτιά, μια μικρή πρέζα απ' αυτά και θα πίνεις το ζουμί τους κάθε βράδυ, μόλις βγει το πρώτο αστέρι στον ουρανό, του λέει. Κάμε το και θα με θυμηθείς.

Τι είχε να χάσει ο Γιακουμής; Πήρε το βάζο με τα μαντζούνια, ευχαρίστησε την ανεράϊδα, απολογήθηκε που δεν μπόρεσε να την εξυπερετήσσει κι αλλιώς, κι επέστρεψε στο σπιτικό του. Στεναχωρημένος που έχασε μια τέτοια ευκαιρία με κοτζάμ ανεράϊδα, αλλά κι ελπίζοντας ότι το γιατρικό της θα έπιανε.

Φθάνοντας στο σπίτι του έδωσε μια μικρή πρέζα του μαντζουνιού στη γυναίκα του και της είπε να τη βράσει με τον τρόπο που του υπέδειξε η υποχρεωτική ανεράϊδα.

—Τι είναι εφτούνο πάλι; γκρίνιαξε η Πελαγία, που δεν ήτουνε πολύ της μαγειρικής.

—Τίποτις, ένα μαντζούνι που μου 'δωσε μια πρακτική μανιά, για τους ρευματισμούς, δικαιολογήθηκε ο Γιακουμής, που ντρεπόταν να της διηγηθεί αυτό που του συνέβη —και δικαίως.

—Σε δουλειά να βρισκόμαστε, γκρίνιαξε η Πελαγία και πήγε στην κουζίνα να βράσει το θαυματουργό ρόφημα.

—Τι 'ναι πάλι εφτούνο; τη ρώτηξε η μάνα της, η κυρα-Σουλτάνα, που έβραζε χυλοπίτες για το βραδινό.

—Ένα μαντζούνι λέει για τα ρευματικά, εξήγησε η κόρη.

—Δεν πάσχουμε, να του πεις χαιρετίσματα, από ρευματικά, είπε η κυρα-Σουλτάνα δεικτικά. Από άλλα πάσχουμε, αλλά γι' αυτά μια θεραπεία υπάρχει.

—Ουχ, καημένη μάνα κι εσύ! απάντησε η Πελαγία. Τι να κάνουμε, τυχερά είναι αυτά... άλλωστε ο Γιακουμής είναι καλός άνθρωπος και κουβαλητής... Που τι μας λείπει;...

—Εμένα τι να με λείπει;... τίποτις δεν με λείπει, είτε η μάνα ανακατεύοντας την κατσαρόλα με την κουτάλα. Εσένα μήπως σε λείπει κατιτίς λέω... Κι όσο για τα τυχερά... εμείς οι άνθρωποι την κάνουμε την τύχη μας. Αλλά εμένα, την έρμη, σάματις ποιος μ' ακούει; Κανείς δεν μ' ακούει. Νά γιατί δεν μιλάω.

Τέλος πάντων έφτιαξε το μαντζούνι η Πελαγία και το πήγε του αντρούς της. Περίμενε αυτός να βγει το πρώτο αστέρι στον ουρανό και δοκίμασε μια γουλιά. Πίκριζε το άτιμο, αλλά τι περιμένεις, ούλα τα φάρμακα έτσι είναι, γι' αυτό και τα λένε φάρμακα... βάρδα να μη βρεθεί ο άνθρωπος στην ανάγκη τους να λες. Τέλος πάντων, έκαμε την καρδιά του πέτρα... στο κάτω-κάτω τι είχε να χάσει... και ήπιε μια κούπα, χωρίς να πολυπιστεύει στ' αποτελέσματα.

Αλλά είχε άδικο.

Μόλις είχανε αποσώσει το φαγητό –νόστιμες βγήκαν οι κυλοπίτες, γιατί μπορεί η κυρα-Σουλτάνα να έδειχνε κάπως στρυφνή, αλλά στην κουζίνα δεν της παράβγαινε καμία– κι αποσύρθηκε το αντρόγυνο στον οντά για τη νύχτα όταν ο Γιακουμής παρατήρησε ότι, αντί να νυστάζει, που ήτουνε ούλη τη μέρα στο πόδι ο άνθρωπος, εφτούνος ένιωθε σαν μόλις να είχε ξυπνήσει και να ήτουνε έτοιμος να πιάκει δουλειά. Αλλά όταν λέμε δουλειά δεν εννοούμε τη μαραγκουδική, άλλα εννοούμε, πολύ πιο ευχάριστα.

Παραξενεύτηκε ο καλός άνθρωπος.

—Μπα, είπε μέσα του. Μπρε λες;... Λες να 'πιαχε το μαγικό της ανεράϊδας;

Χρόνια και ζαμάνια είχε να παρατηρήσει στον εαυτό του τέτοια αλλαγή και μάλιστα στα καλά του καθουμένου. Είχε ξεχάσει ο άνθρωπος και πώς ήτουνε.

—Μπρε, κουζούμ, λέει της συμβίας που λαγοκοιμόταν ήδη με την πλάτη γυρισμένη. Δεν έρχεσαι πιο σιμά, που έχω κατιτίς να σε πω;

—Κι έτσι σ' ακούω, απάντησε κακόκεφη η Πελαγία. Κουφή δεν είμαι, άτυχη είμαι.

Τι να 'καμε κι ο Γιακουμής, πλησίασε εκείνος και τέλος πάντων, για να μην την ξαγρυπνήσει με την κουβέντα, της είπε αυτά που είχε να της πει χωρίς λόγια.

Και να δεις που σαν άρχισε σταματημό δεν είχε. Τόσο πια που ώρες μετά η χαροκαμένη η Πελαγία ζήτηξε έλεος.

—Αμάν, Γιακουμή μου! αναφώνησε η γυναίκα. Ή του ύψους ή του βάθους είσαι, ευλογημένε! Είπαμε να κουβεντιάσουμε κι εμείς σαν άνθρωποι κι αντρόγυνο, αλλά εσύ δεν βάνεις γλώσσα μέσα! Κι αύριο μέρα είναι... Νισάφι πια!

—Αύριο ποιος ζει και ποιος πεθαίνει, απάντησε διδακτικά ο Γιακουμής. Άλλωστε στη βράση κολλάει το σίδηρο, δεν έχεις ακούσει που λένε;

—Και τι σίδηρο, Γιακουμή μου! αναστέναξε η γυναίκα. Σιδερένιο!

* * *

Το άλλο πρωί που ξημέρωσε ο καλός Θεός τη μέρα ο Γιακουμής σηκώθηκε φρέσκος κι ευδιάθετος, έφτιαξε μόνος του τον καφέ του, όπως πάντα, γιατί είχε συνηθίσει οι γυναίκες του σπιτιού να τον έχουν φτυσμένο —δεν παραπονοιάταν— κι έφυγε για το μαραγκούδικο σφυρίζοντας έναν αμανέ της μόδας.

Χρειάστηκε να φτάει ο ήλιος τρία κοντάρια αψηλά μέχρι να βρει το κουράγιο η Πελαγία να σουρθεί ως την κουζίνα, όπου η μάνα της και η αδερφή της, η ανύπαντρη, η Χαρίκλεια, καθάριζαν φασουλάκια και πατάτες, που θα τα 'φτιαχναν γιαχνί για το μεσημεριανό.

Με την πρώτη ματιά που της έριξε η κυρα-Σουλτάνα κατάλαβε ότι η μεγάλη της η κόρη –που ατύχησε στον γάμο της– καλά δεν ήτουνε. Σαν στραπατσαρισμένη έμοιαζε και τα μάτια της είχαν μαύρους κύκλους γύρω-γύρω.

—Τι έπαθες, μαρή; της κάνει. Σε βάρησε μήπως ο ανεπρόκοπος; Γιατί σαν ν' άκουσα φωνές τη νύχτα με φάνηκε.

—Αχ, μάνα! βόγκηξε η Πελαγία βάζοντας το μπρίκι στη φωτιά, να φτιάξει ένα φλισκούνη, να στυλωθεί. Φωνές μπορεί να άκουσες, αλλά δεν ήσαντε από μπερντάχι.

—Και τι ήσαντε, μαρή; Μπας και σ' έπιακε κόψιμο με τόσον μπακλαβά που περιδρόμιασες μετά το φαί;

—Ούτε κόψιμο ήτουνε, αναστέναξε η Πελαγία.

Και κάθισε με το φλισκούνη της κι έπιακε να εξιστορεί, με ανατριχιαστικές λεπτομέρειες, όπως κάμουν συνήθως τα θήλεα συναμετάξυ τους, τα γεγονότα της ψεσινής νύχτας.

Άκουγε η κυρα-Σουλτάνα και δεν πίστευε στ' αυτιά της.

—Είσαι σίγουρη, μαρή; Δεν τα ονειρεύτηκες, από την απελπισία σου; ρώτησε δύσπιστα.

—Να ονειρεύτηκα; Ο απαυτός μου το ξεύρει! αναστέναξε, όχι χωρίς κάποιο καμάρι η Πελαγία. Ούτε να καθίσω καλά-καλά δεν μπορώ.

—Κοίτα να δεις που ξύπνησε επιτέλους το καπόνι! μουρμούρισε σκεφτική η κυρα-Σουλτάνα. Τα ύστερα του κόσμου!

—Και ούλη τη νύχτα σε παίδευε, μαρή; ενδιαφέρθηκε να μάθει η αδερφή, που σαν ανύπαντρη ήλπιζε σε ακόμα πιο πιπεράτες λεπτομέρειες, που θα της χρειάζονταν μετά.

—Μέχρι που λάλησε ο πρώτος πετεινός, απάντησε η Πελαγία μετριοφρόνως. Μάτι δεν έκλεισα η καψερή.

—Τα ύστερα του κόσμου! ξανάπε η κυρα-Σουλτάνα κουνώντας το κεφάλι της.

—Και να 'ταν μόνο αυτό;!... συνέχισε η Πελαγία, που είχε πάρει θάρρος από την εντύπωση που είχε δημιουργήσει. Αμ το πράμα του;... που ήτουνε ως τα τώρα σαν ζαρωμένη κάμπια;... και τώρα γένηκε μακρύ σαν του γαιϊδάρου, μετά συγχωρήσεως, και χοντρό σαν το μπλάστρι που ανοίγουμε φύλλο για τις πίτες;!...

—Τι λες, μαρή; Γέγονται αυτά; αναφώνησε η αδερφή ξανααμμένη.

—Αμ γέγονται και παραγένονται, απάντησε η παθούσα. Είμαι παθός και μαθός.

—Μπα, είπε σκεφτική η Σουλτάνα. Κάτι θα 'φαγε και θα του 'ρθε η όρεξη... μπορεί εκείνα τα τουρσιά που έφτιαξα... Σήμερα θα του περάσει και πάλε άσφαιρος θα 'ναι.

—Λες, μάνα; έκανε η Πελαγία, όχι χωρίς κάποια απογοήτευση.

—Όπως σε γλέπω και με γλέπεις, απάντησε με τη σιγουριά της πεπειραμένης η κυρα-Σουλτάνα. Πάρτο απόφαση, κόρη μου, και μην ελπίζεις άδικα. Ο άχρηστος, άχρηστος παραμένει, ό,τι και να κάμει. Ε, τυχερά είναι αυτά!...

* * *

Νά όμως που για μια βολά η σοφή μάνα και πεθερά βρέθηκε να έχει άδικο. Γιατί και την επόμενη νύχτα ο αναγεννημένος Γιακουμής έδωκε και πάλι παράσταση και δεν σταμάτησε παρά μόνον όταν η ταλαίπωρη η Πελαγία έπεσε στα γόνατα να ζητήξει έλεος.

—Καλά, κουζούμ, της είπε ο καλός ο Γιακουμής. Αφού κουράστηκες, άστο για αύριο. Κι αύριο μέρα είναι.

—Τι, κι αύριο έτσι θα 'σαι, Γιακουμή μου; τον ρώτηξε αναστατωμένη η πολύπαθη συμβία.

—Μην σου πω κι ακόμα καλύτερα, γέλασε ο Γιακουμής, που μ' αυτά και μ' αυτά είχε αρχίσει να ξαναβρίσκει τη χαμένη του αυτοπεποίθηση.

—Ωιμέ, εμέ της άμοιρης! ανέκραξε η Πελαγία. Μα πώς, Γιακουμή μου; Αφόσον μέχρι τα πριν εσύ... δεν!...

—Το μαντζούνι, εξήγησε ο Γιακουμής και κάθισε να εξιστορήσει στη γυναίκα του όσα συνέβηκαν με την ανεράϊδα, τεχνηέντως παραλείποντας τα σκαμπρόζικα εκείνα εδάφια, που ήξευρε ότι δεν θα του έβγαιναν σε καλό.

—Ανεράϊδα! αναφώνησε η Πελαγία. Ανεράϊδα κανονική; Και πώς ήτουνε;... για πε... Έμορφη; Τι φόραγε; Ήτουνε βαμμένη; Τα μαλλιά της πώς τα 'χε;

—Ε, καλή ήτουνε, απάντηξε μουνδιασμένα ο Γιακουμής, γιατί φοβόταν μην του ξεφύγει καμιά κουβέντα παραπανίσια και βρει τον διάολό του. Όπως ούλες οι ανεράϊδες...

Έκανε έναν μορφασμό η Πελαγία.

—Κι εσύ καημένε!..., του κάνει. Αυτό βρήκες να της ζητήσεις για χάρη; Το μαντζούνι; Χάθηκε να της ζητήσεις λίρες και τζοβαϊρικά, να δούμε κι εμείς άσπρη μέρα;

—Μα εγώ για σένα το ζήτηξα, κουζούμ! διαμαρτυρήθηκε ο Γιακουμής. Για να μην παραπονεύεσαι ότι σε παραμελώ και δεν σε τιμάω όπως σου πρόκειται.

—Τέλος πάντων, μурμουρίσε η Πελαγία κατσούφικα. Αυτό έχουμε, μ' αυτό θα πορευτούμε κι ο Θεός βοηθός.

Την επομένη βεβαίως τα είπε ούλα, χαρτί και καλαμάρι, στη μάνα και στην αδερφή της.

—Ανεράϊδα... αν θέλουμε το πιστεύουμε, είπε δύσπιστα η κυρα-Σουλτάνα, που ήξερε από προσωπική πείρα, τι άτιμη φύση είναι ο άνθρωπος. Μπορεί να είναι και καμιά αγαπητικιά επιτήδεια, που ξεύρει από μαγικά και μαγγανείες και θέλει να τον τυλίξει.

—Μα, αν ήτουνε από έτσι, θα του 'δινε μαντζούνι για να εξυπερετεί εμένα, μάνα; επιχειρηματολόγησε η Πελαγία. Δεν θα τον κράταγε για τον εαυτό της;

—Α, δεν ξεύρω εγώ πώς σκέφτονται αυτές οι καπάτσες και πώς δουλεύει το μυαλό τους, απάντησε η κυρα-Σουλτάνα. Εκείνο που ξεύρω είναι ότι πρέπει να 'χουμε το νου μας, γιατί ο κόσμος είναι κακός κι όποιος φυλάει τα ρούχα του έχει τα μισά.

Της είχε μπει η περιέργεια όμως της καλής γυναίκας κι επίσης, από τις διηγήσεις της κόρης της, η φαντασία της είχε εξαφθεί, γιατί τόσους χρόνους χήρα... ε, είναι αυτό ένα βάρος, όπως και να το κάνουμε!

Κανόνισε λοιπόν να στείλει τις κόρες της να δουν μια θειά τους, που έμενε δυο χωριά παραπέρα κι όλο παραπονιόταν ότι οι συγγενείς την ξέχασαν, κι ανασκουμπώθηκε να φτιάξει του γαμπρού της το αγαπημένο του φαγητό: σουτζουκάκια Πολίτικα και ραβανί σοροπιαστό, για επιδόρπιο, ντύθηκε κιόλας με τρόπο που θύμιζε περισσότερο χορεύτρια σε χαρέμι παρά θεοσεβάμενη πεθερά, κι άφησε το πράμα να εξελιχθεί με τρόπο που δείχνει πόσο άπληστη είναι τελικά η ανθρώπινη φύση —και για τα δυο φύλα.

Να πούμε την αλήθεια ο καλός ο Γιακουμής ξαφνιαστήκε από τις περιποιήσεις της πεθεράς του, γιατί δεν ήτουνε συνηθισμένος σε κάτι τέτοια, όπως ξαφνιαστήκε, με έναν άλλο τρόπο —γιατί είχε πάρει και σήμερα το μαντζούνι— από την εικόνα που παρουσίαζε η κυρα-Σουλτάνα, αλλά δεν είπε τίποτις, μην βρει τον μπελά του. Όμως το μαγικό μαντζούνι δούλευε κι όταν αυτά τα μαντζούνια δουλεύουν όπως πρέπει είναι δύσκολο για τον άνθρωπο να κρατήσει το μυαλό του στη θέση του.

“Μπα, μπα, μπα!” είπε μέσα του ο Γιακουμής. “Για τήρα που η καλή μου πεθερά διαθέτει προσόντα που δεν τα είχα προσέξει πριν! Δεν τσιγκουνεύτηκε καθόλου ο Γιαραμπής να της δώσει όλα αυτά που θα 'καναν έναν άνθρωπο να δοξάσει το όνομά Του!... Μπα, μπα, μπα!...”

Σαν να διάβασε το μυαλό του η κυρα-Σουλτάνα του λέει σε μια στιγμή...

—Έχω να σου ζητήξω μια μεγάλη χάρη, γαμπρέ μου.

—Ό,τι χάρη θες, μητέρα, απαντάει πρόθυμα ο Γιακουμής. Θυσία να γενώ, να σ' εξυπερετήσω.

—Όπως ξεύρεις εγώ κοιμάμαι στον οντά μου με τη Χαρίκλεια, συνέχισε η κυρα-Σουλτάνα. Ένεκα που φοβάμαι, η καφερή, και δεν μπορώ μονάχη μου. Αλλιώς δεν κλείνω μάτι ένα πράμα... παιδιόθεν. Όμως η Χαρίκλεια με την Πελαγία —καλή τους ώρα των κοπελών— λείπουν, να δουν τη θειά τους. Έλεγα το λοιπό, αν δεν σου κάμει κόπο, να έρθεις ελόου σου για παρέα απόψε, μην και μείνω ξάγρυπνη, η κακομοίρα, ολομόναχη μέσα στη μαύρη νύχτα, με τα φαντάσματα και τους ίσκιους.

—Τι κόπο; Κανέναν κόπο! απάντησε ενθουσιασμένος ο Γιακουμής. Αλίμονο, μια οικογένεια ειμάστενε.

—Μα γι' αυτό έλαβα κι εγώ το θάρρος..., εξήγησε η κυρα-Σουλτάνα, με σοφά προμελετημένη συστολή.

Πήγαν λοιπόν μαζί στον οντά και όπως το ένα φέρνει το άλλο, και με το μαντζούνι να κάμει το θαύμα του, γλήγορα ξεχάστηκε η συγγένεια πεθεράς και γαμπρού κι έτσι η κυρα-Σουλτάνα μπόρεσε να διαπιστώσει η ίδια πως η μεγάλη της κόρη καθόλου δεν υπερέβαλε στις σκαμπρόζικες διηγήσεις της για τα κατορθώματα του αντρούς της.

—Τι να σε πω, γαμπρέ μου, είπε στο τέλος του Γιακουμή. Ένα θα σε πω... Απόψε είδα το φως το αληθινό!

Και είναι σίγουρο ότι δεν αναφερόταν στη μέρα που γλυκοχάραζε μέσα από τις γρίλιες των παντζουριών.

—Αμ εγώ πάω πίσω, πεθερά μου; απάντηξε ενθουσιασμένος ο Γιακουμής. Παράλυτος ήμανε και περπάτησα, μουγκός και βρήκα τη μιλιά μου! Και να σκεβείς ότι σε είχα παρεξηγήσει. Μέχρι τα τώρα νόμιζα ότι δεν με χωνεύεις και δεν με θέλεις για γαμπρό.

—Εγώ, γιαβρούμ;! διαμαρτυρήθηκε η καλή γυναίκα. Τι 'ναι αυτά που λες, δεν ντρέπεσαι; Εγώ που σε έχω βασι-

λέα και κορώνα στην κεφαλή μας; Απαπαπά!... Μην το ξαναπαίς αυτό, ούτε για αστείο... Θα σε μαλώσω.

Δυο μέρες και δυο νύχτες διαβεβαίωναν ο ένας τον άλλο, γαμπρός και πεθερά, για τα αμοιβαία αισθήματα εκτίμησης, σεβασμού και συμπάθειας που τους διακατείχαν και μέχρι να επιστρέψουν οι αδερφάδες είχαν πειστεί αμφότεροι για την ειλικρίνεια του άλλου.

Μέχρι και η Πελαγία απόρριψε, γιατί περίμενε να βρει σύζυγο και μάνα σκοτωμένους, αλλά αντί γι' αυτό τους βρήκε με τον καλό λόγο στα χείλη ο ένας για τον άλλο!

—Μπα, είπε της αδερφής της. Πρώτη βολά ακούω τη μάνα μας να παινεύει τον Γιακουμή, και κάμω τον σταυρό μου, μην και τη φώτισε η Παναγία η Σουμελά —μεγάλη η χάρη Της!— και βρούμε λίγο την ηρεμία μας σ' αυτό το σπίτι.

Αλλά της μικρής, της Χαρίκλειας, που την ήξερε από την καλή κι από την ανάποδη την κυρα-Σουλτάνα, της είχαν μπει ψύλλοι στ' αυτιά.

—Σαν αλλιώςτικη σε γλέπω, μάνα, της είπε το βράδυ που αποσύρθηκαν για ύπνο στον οντά. Σαν πιο κοτσονάτη, σαν πιο ευδιάθετη... Ξέρω κι εγώ... Μήπως γένηκε τίποτις όσο λείπαμε με την Πελαγία;

—Μπα, κόρη μου... σαν τι να γένει; απάντησε ελαφρώς αναφοκοκκινισμένη η κυρα-Σουλτάνα. Με ξεύρεις εμένα τώρα... Σπίτι-εκκλησία, εκκλησία-σπίτι...

—Επειδής σε ξεύρω, γι' αυτό ρωτάω, είπε η μικρή. Γιατί και τον γαμπρό μας κάπως πιο πεταχτό τον είδα... Και λέω μήπως τυχόν και γένηκε κατιτίς άξιο λόγου, που δεν με λες...

—Μπα, τι άξιο λόγου;... Τίποτις άξιο λόγου.

—Και δεν με λες;..., συνέχισε απτόητη η κόρη. Αυτά που μας έλεγε η Πελαγία για το μαγικό μαντζούνι είναι αλήθεια, για τα 'βγανε εκείνη από το μυαλό της;

—Αν είναι αλήθεια;!... Και λίγα που μας είπε..., ξεκίνησε να λέει η κυρα-Σουλτάνα κι αμέσως δαγκώθηκε, καταλαβαίνοντας τη γκάφα της, πλην πολύ αργά.

Τι να έκαμε λοιπόν... την πιάζε κι η κόρη... κάθισε και της 'ξομολογήθηκε το παραστράτημα της, ξορκίζοντας την να μην πει τίποτις στην άμεσα ενδιαφερομένη, πλην κερατού, αδερφή της.

—Μωρέ καλές εισάστενε, μάνα και κόρη! αναφώνησε αγανακτισμένη η Χαρίκλεια. Εσείς το γλεντάτε του καλού καιρού κι εγώ... στη δίαιτα, να πορεύομαι ατομικώς, όποτε σφίγγουν τα κότσα —που ούλες ξέρουμε ότι δεν είναι το ίδιο.

—Δίκιο έχεις, κόρη μου, είπε η μάνα. Άσε, και θα δω εγώ πώς θα το κανονίσω. Μόνο εσύ τσιμουδιά, μην βρούμε τον διάολό μας απ' τη μεγάλη.

Άφηκε να περάσουν μια-δυο μέρες η κυρα-Σουλτάνα και μετά βρήκε την ευκαιρία να πλαγιοκοπήσει τον Γιακουμή.

—Χαθήκαμε, γαμπρέ μου, με τούτα και με κείνα, του λέει. Έτσι κάμει ο κόσμος; Δυο ξένοι στο ίδιο σπίτι, που λέει ο λόγος;

—Μα κι εγώ το ίδιο σχεβόμανε, σεβαστή μου μητέρα, απολογήθηκε ο Γιακουμής. Αλλά πώς θα γένει τώρα που επέστρεψαν οι αδερφάδες; Μήπως να τις ξαναστείλουμε στη θειά;

—Μέχρι να ξαναπάνε στη θειά ποιος ζει και ποιος πεθαίνει, αναστέναξε η πεθερά. Λέω μήπως να ερχόσανε μια βόλτα από τον οντά μου, όταν αποκοιμιέται η Πελαγία; Κι αν σε δει κανείς λες πως πας προς νερού σου.

—Μα καλά, κι η Χαρίκλεια που κοιμάται δίπλα; απόρεσε ο Γιακουμής.

—Μπα! Εφτούνη κοιμάται βαριά. Κι όταν κοιμηθεί ούτε με κανονιές δεν ξυπνάει.

—Εμ τότες να έρθω! ενθουσιάστηκε ο Γιακουμής.

Και το ίδιο βράδυ πήγε.

Κι αφού γένηκε ό,τι γένηκε –που δεν είναι δική μας δουλειά να χωνόμαστε σε ξένες υποθέσεις– του λέει η κυρα-Σουλτάνα χαμηλωφώνως, δείχνοντάς του την «κοιμισμένη» Χαρίκλεια.

—Κι αυτό το έρμο, το άτυχο, έτσι θα το αφήσουμε; Σου κάμει καρδιά, γαμπρέ μου;

Απόρρεσε ο Γιακουμής.

—Μα τι δηλαδή; ρώτηξε. Να την ξυπνήσουμε να γλέπει; Δεν είναι ντροπής πράματα εφτούνα;

—Όχι, μπρε, να μην την ξυπνήσουμε..., είπε η καλή πεθερά. Έτσι, όπως κοιμάται κι ονειρεύεται βασιλόπουλα, δεν κάμεις ένα καλό, να πας με τρόπο να την... τέλος πάντων... εξυπερετήσεις... ώστε να της βγει το όνειρο αληθινό της κακομοίρας;

—Μα... κι αν ξυπνήσει και βάνει τις φωνές; δίστασε ο Γιακουμής.

—Δεν είπαμε ότι άπαξες και κοιμηθεί δεν ξυπνάει με τίποτις; του υπενθύμισε η καλή μάνα. Πας εσύ, κάμεις ό,τι πρέπει να κάμεις, και κείνη θα νομίζει ότι τα είδε στον ύπνο της. Ψυχικό θα κάμεις.

Του άρεζε του Γιακουμή η ιδέα κι όπως είχε καλή καρδιά και συμπονούσε τον πλησίον του, έκαμε όπως τον ορμήνεψε η πεθερά του κι ούλα πήγαν κατ' ευχήν.

Έτσι, κάθε βράδυ έκτοτε, αφού κοιμόταν χορτασμένη κι ευτυχής η Πελαγία, ο Γιακουμής έφευγε νυχοποδητί και τρύπωνε στον οντά της πεθεράς και της κουνιάδας του, κι αφού τις εξυπερετούσε αμφότερες, με σειρά αρχαιότητας, επέστρεφε στο συζυγικό κρεβάτι, όπου βυθιζόταν στον ύπνο του δικαίου και του ανθρώπου που είχε επιτελέσει το καθήκον του και με το περιπλέον.

Κι έτσι πορευόταν το τίμιο αυτό σπιτικό και η ευτυχι-

σμένη οικογένεια, χάρη σε μια καλή πράξη που ανταμείφθηκε, όπως ούλες οι καλές πράξεις ανταμείβονται στον κόσμο ετούτο τον σκληρό και τον άδικο για τους καλοί ανθρώποι.

Όμως, τα θήλεα, που έχουν ούλες τις χάρες και τα προτερήματα της πλάσης, έχουν, δυστυχώς, κι ένα κακό ελάττωμα. Μυστικό δεν μπορούν να κρατήσουν. Και η Χαρίκλεια, η κόρη η ανύπαντρη, δεν ήτουνε, φευ, η εξαίρεση στον κανόνα αυτό.

* * *

Η κυρα-Ευλαμπία ήτουνε γειτόνισσα στον μαχαλά κι επιστήθια φιλενάδα της Χαρίκλειας, η οποία συχνά την επισκεπτόταν τ' απογεύματα, να πιουν το καφεδάκι τους μαζί, να δουν το φλυτζάνι, και να πουν τα δικά τους, τα ντέρτια και τους καημούς, που και για τις δυο είχαν, με έναν περίεργο τρόπο, να κάμουν με το μυστήριο του γάμου.

Για την Χαρίκλεια, που δεν είχε εμφανιστεί ακόμα γαμπρός κι επειγόταν, γιατί αν καβατζάριζε τα είκοσι... μετά χαιρετίσματα και φασκελοκουκούλωτα –καλή ψυχή!– και για την Ευλαμπία, που το 'χε καημό να κάμει την Πελαγία νύφη της, για τον κανακάρη της, τον Μήτηρο, αλλά εκείνη γλέπει στραβώθηκε και πήρε αυτόν τον ξυλοσχίστη, τον Γιακουμή.

Καμιά από τις δυο τους ωστόσο δεν είχε καταθέσει τα όπλα. Η μεν Χαρίκλεια ήλπιζε στον γαμπρό που θα ερχόταν να τη ζητήσει –και γιατί να μην έρθει; όμορφη ήτουνε, ζουμπουρλή ήτουνε, καπάτσα νοικοκυρά ήτουνε, μόνο στην προίκα μειονεκτούσε κάπως πολύ– η δε Ευλαμπία περίμενε πότε θα απηύδιζαν επιτέλους η Πελαγία και η μάνα της από τον άσφαιρο τον Γιακουμή –η Χαρίκλεια της είχε προφτάσει τα μαντάτα– να πάνε στον Δεσπότη για το διαζύγιο και να επωφεληθεί έτσι και η ίδια, να προξενέψει τον Μήτηρο της, που καιρός του ήτουνε να συμμαζωχτεί από παρέες και καπηλειά και να κάμει τη δική του οικογένεια, ως όφειλε.

Κείνο το απόγιομα ωστόσο τα νέα της Χαρίκλειας ήτουνε πολύ διαφορετικότερα από τις άλλες φορές.

—Πού να στα λέω, φιλενάδα! λέει της Ευλαμπίας. Στο σπίτι συμβαίνουν πράματα και θάματα! Όμως μην σου ξεφύγει καμιά κουβέντα πουθενά, γιατί καήκαμε. Θα μας αφορέσει στα σίγουρα ο παπά-Γρηγόρης!

—Μα τι, δεν με ξέρεις τώρα εμένα, μπρε φιλενάδα;! διαμαρτυρήθηκε η Ευλαμπία. Στόμα έχω και μιλιά δεν έχω. Για πε... χωρίζετε αυτόν τον ανεπρόκοπο τον Γιακουμή;

—Τώρα να τον χωρίσουμε, γιαβρούμ; γέλασε η Χαρίκλεια. Τώρα που είδαμε ούλες το φως το αληθινό;

Και κάθισε να της εξιστορήσει, χαρτί και καλαμάρι – πάντα με ανατριχιαστικές λεπτομέρειες–, τα τελευταία συμβάντα του σπιτιού.

Δαγκώθηκε η Ευλαμπία, γιατί το πράμα, έτσι όπου πάγαινε, δεν ευνοούσε τα δικά της σχέδια, αλλά δεν είπε τίποτις, μόνο που έπεσε σε βαθιά σκέψη.

—Το μαντζούνι, ε; έκαμε. Το μαντζούνι τον ανάστησε, τον άχρηστο!

—Άλλο που να σου το λέω κι άλλο να το γλέπεις, φιλενάδα! αναφώνησε ενθουσιωδώς η Χαρίκλεια. Ούτε οι γαΐδαροι Μάη μήνα, που λέει ο λόγος! Μόνο... όπως είπαμε... μην τυχόν και σου ξεφύγει καμιά κουβέντα πουθενά.

—Τάφος! τη διαβεβαίωσε η Ευλαμπία, ενώ το πανούργο της μυαλό έπαιρνε στροφές, σαν τη φτερωτή του μύλου.

Την άλλη μέρα το απόγιομα η καλή αυτή γειτόνισσα παραμόνεψε όξω από το παραθύρι της κουζίνας του σπιτιού του Γιακουμή, τον είδε να βγάζει ένα βάζο από το ντουλάπι, να παίρνει από κει μια πρέζα χορτάρι, να το βράζει στον τέντζερη και μετά, τη στιγμή που έβγαινε ο Αποσπερίτης, να πίνει το αφέψημα με απόλαυση.

Την ίδια νύχτα, η καπάτσα Ευλαμπία, τρύπωνε στην κουζίνα των γειτόνων νυχοποδητί —τότες, τον παλιό καλό καιρό, οι άνθρωποι δεν μαντάλωναν τις πόρτες των σπιτιών τους, όχι όπως σήμερα— άνοιξε το ντουλάπι, έβγανε το βάζο της ανεράϊδας κι αντικατέστησε το μαντζούνι με μολόχα, που έμοιαζε πολύ, και πάλι από την πόρτα, σαν κυρία, επέστρεψε στο σπιτικό της.

Την άλλη μέρα έφτιαξε και πάλι το μαντζούνι ο Γιακουμής, αλλά... τη φορά αυτή το αποτέλεσμα δεν ήταν το αναμενόμενο.

—Ε, δεν πειράζει άντρα μου, τον παρηγόρησε η Πελαγία. Να κοιμηθούμε και μεις μια νύχτα σαν άνθρωποι. Κι αύριο μέρα είναι.

Κι αύριο μέρα ήταν, αλλά η νύχτα κύλησε απaráλλαχτα, όπως η προηγούμενη. Το ίδιο και η παράλλη και η παρα-παράλλη... Ο Γιακουμής άρχισε ν' ανησυχεί.

—Μπρε, λες να ξεθύμανε το μαντζούνι και να χρειάζεται άλλο; είπε του εαυτού του. Μήπως να πάω να βρω την ανεράϊδα;

Όμως τις ανεράϊδες δεν είναι εύκολο να τις βρεις κι όταν μάλιστα δεν ξέρεις ούτε τ' όνομά τους, να τις κρᾶξεις και να σ' ακούσουν μέσα στο αχανές δάσος... Κοίταξε ένα γύρο μήπως και βρει τίποτις χόρτα, να μοιάζουν, οπότεν μᾶζωξε ό,τι μπόρεσε, γύρισε στο σπίτι του, τα έβρασε...

Μπα, τίποτις του τίποτις!

Μια βδομάδα, δυο βδομάδες... Στο τέλος η κυρα-Σουλτάνα πήρε την υπόθεση στα χέρια της.

—Σήκω, λέει της Πελαγίας. Εδώ προκοπή δεν πρόκειται να δούμε μ' αυτόν τον άχρηστο. Μια αναλαμπή ήταν και τέλειωσε. Θα πάμε στον Δεσπότη να μας βγάλει το διαζύγιο.

—Μα... μήπως να περιμένουμε λίγο, μάνα; πρότεινε διστακτικά η χαροκαμένη νύφη.

—Ότι περιμέναμε περιμέναμε, της λέει η πονόψυχη μάνα (που όπως ούλες οι μανάδες ενδιαφερόταν για το καλό του παιδιού της). Τώρα τον λόγο έχει ο Δεσπότης.

Ο Δεσπότης άκουσε το παράπονο των γυναικών —οι οποίες παρέλειψαν βεβαίως ν' αναφερθούν στο περιστατικό του μαντζουνιού— σήκωσε τα φρύδια του συμπονετικά, είπε κάποια βιβλικά λόγια παρηγοριάς, πήρε μετά ένα χαρτί, έγραψε εκεί τι έγραψε, το υπόγραψε, το σφράγισε και με το βουλοκέρι της επισκοπής κι έστειλε τις καλές χριστιανές στην ευχή του Χριστού και της Παναγίας.

* * *

Στον μήνα πάνω η Πελαγία παντρευόταν, δόξη και τιμή, τον Μήτηρο της κυρα-Ευλαμπίας και ούλη η ευτυχισμένη οικογένεια μετακόμισε παραπλεύρως.

Όσο για τον Γιακουμή... ακόμα ψάχνει για την ανεράϊδα και το θαυματουργό μαντζούνι στο δάσος, φευ χωρίς αποτέλεσμα.

Και τα Τζίνια Γίνονται Κερατάδες

**Ο κόσμος το 'χει τούμπανο
κι εμείς κρυφό καμάρι.
(Λαϊκή σοφία)**

Από όλα τα θηλαστικά που υπάρχουν στον πλανήτη δυο είδη μόνο είναι μονογαμικά. Στη θάλασσα οι φάλαινες και τα δελφίνια, που ανήκουν στην ίδια οικογένεια, και στην ξηρά οι λύκοι. Ούλα τα άλλα –ΟΥΛΑ μιλάμε– είναι πολυγαμικά... «φύγε εσύ, έλα εσύ» δηλαδή.

Τώρα γιατί οι άνθρωποι αποφάσισαν να πάνε κόντρα στη φύση τους και να επινοήσουν τον γάμο, όπου, με εξαίρεση τους μουσουλμάνους, τα δυο συμβαλλόμενα μέρη καταδικάζονται σε κατ' αποκλειστικότητα νομή και συμβίωση, είναι μια μυστήρια ιστορία που έχουμε εξετάσει επισταμένως σε άλλα μας πονήματα.

Η αλήθεια είναι αυτή που συνάγεται από την πληθώρα των διαζυγίων, τα οποία στην συντριπτική τους πλειοψηφία προβάλλουν σαν αιτία την... «απιστία».

Όμως, όπως θα δούμε και στην ιστορία που ακολουθεί, αυτού του είδους η καλπαζουνιά δεν είναι αποκλειστικό προνόμιο των ανθρώπων αλλά και κάποιων άλλων ειδών.

* * *

Στα βάθη της Ανατολής, πάλε ποτέ.

Ο Σωφρόνης ήτουνε περιπλανώμενος καλαϊτζής⁴ κι από τους πολύ καλούς στην τέχνη αυτή. Ζαλωμένος με τα εργαλεία του στην πλάτη γύρναγε από χωριό σε χωριό κι από πόλη σε πόλη γανώνοντας τα μπακιρένια σκεύη που του φέρναν οι νοικοκυράδες, καμιά βολά και μ' ένα τρατάρισμα, άμα η πελάτισσα ήτουνε πονόψυχη, κι έτσι έβγαινε το μεροκάματο, με κόπους και ιδρώτα, όπως είχε ορίσει ο Γιαραμπής για το ανθρώπινο γένος, σαν τιμωρία για το μήλο που έφαγε εκείνη η χαζοβιόλα η Εύα, στον Κήπο της Εδέμ, επειδής και πίστεψε, λέει, τον όφι, τον πονηρό.

Το καλοκαίρι κοιμόταν στην ύπαιθρο, με κουβέρτα τον ουρανό και τ' άστρα, κι ονειρευόταν, όπως ούλοι οι φτωχοδιάολοι, πλούτη και μεγαλεία, ενώ σαν χειμώνιαζε τρούπωνε σε κανέναν στάβλο, αφύλαχτο από σκυλιά, ή σε καμιά καλύβα τζομπαναραίων, τυλιγμένος στην παλιά και φαγωμένη κάπα του, κάνοντας υπεμονή μέχρι να ζεστάνει ο καιρός, να ζεσταθεί κι αυτουνού του έρμου το κοκαλάκι του.

Παράπονο δεν είχε, άλλοι ήτουνε πολύ χειρότερα. Αυτός τουλάχιστον μόνο τον εαυτό του είχε να φροντίσει, ούτε γυναίκα –ποια να τον έπαιρνε;– ούτε παιδιά, ούτε σκυλιά, ούτε σπίτι, ούτε τίποτις. Αν τύχαινε και τον έτρωγε κανένας λύκος κανείς δεν θα τον αναζητούσε, αλλά ούτε οι φορατζήδες του Πασά μπόραγαν να τον βρουν για να του πάρουν το χαράτσι, ούτε οι λησταρχαίοι στις ερημιές καταδέχονταν να τον κυνηγήσουν (για να του βουτήξουν τι, λίγα άσπρα;), οπότεν ένιωθε όσο ελεύθερος μπορεί να νιώσει ένας άνθρωπος που δεν είχε τίποτις.

⁴ Καλαϊτζής, γανωτής ή γανωματής ονομάζεται ο τεχνίτης που επικαλύπτει χάλκινα σκεύη με κασσίτερο (καλάι). Οι γανωματήδες ήταν συνήθως πλανόδιοι τεχνίτες που αναλάμβαναν το γαλβανισμό και το στίλβωμα των χάλκινων οικιακών σκευών, όπως τα ταψιά, τα καζάνια, τις χύτρες, τα μπρίκια του καφέ κλπ.

Ούτε η συντροφιά των ανθρώπων του έλειπε. Είχε συνηθίσει μόνος του από μικρός, κι όσες βολές έτυχε να τον πλησιάσει κάποιος πιο κοντά για καλό δεν ήτουνε και στο τέλος πάντα ο ίδιος έβγαινε χαμένος. Μπρε μακριά! Μακριά κι αγαπημένοι! Ψεύτικος είναι εφτούνος ο ντουινιάς και άπονος πολύ κι ευτυχώς που ούλοι ειμάστενε από 'δώ περαστικοί, αλλιώς κανείς δεν θ' άντεχε για πάντα.

Καλοκαιράκι ήτουνε, είχε νυχτώσει για τα καλά, με ούλα τ' αστέρια από πάνω και σε χωριό δεν είχε φτάκει ακόμα ο Σωφρόνης. Έτσι κι αλλιώς για δουλειά ήτουνε αργά, οπότεν μικρό το κακό, κι άρχισε να ψάχνει για ένα βολικό απάγκιο, να ξαπλώσει το κουρασμένο του κορμί, όταν ξαφνικά από κάπου εκεί κοντά ακούει κάτι σαν βογκητό. Κοιτάει ένα γύρο... είχε βγει και το φεγγάρι... μπα, κανείς.

“Ο αγέρας θα 'ναι” σκέβηκε.

Όμως το βογκητό ξανακούστηκε και τη βολά αυτή δεν υπήρχε αμφιβολία πως ήτουνε ανθρώπινο.

“Μπα, κάποιος φουκαράς κάτι θα 'παθε” σκέβηκε ξανά ο Σωφρόνης.

Πλησιάζει το λοιπό πιο κοντά και τι να δει;... Ένας άνθρωπος ήτουνε πεσμένος σ' ένα χαντάκι και βογκούσε, αλλά μ' έναν τρόπο περίεργο. Άλλοτε σαν να πώναγε κι άλλοτε σαν να γελούσε.

—Χτύπησες, μπρε πατριώτη; τον ρωτάει ο Σωφρόνης.

Άλλο βογκητό από τον πεσμένο.

—Πού να ξέρω; έρχεται η απάντηση. Εκεί που περπάτουνα, να πάω σπíti μου, αναποδογύρισε η γης και μου 'ρθε στα μούτρα.

Μπήκε στο νόημα ο Σωφρόνης.

—Μήπως, πιο πριν, είχες κατεβάσει καμιά ραχή, μπρε πατριώτη; ρωτάει τον πεσμένο.

—Μια ραχή μετρημένη, ήρθε η απάντηση. Εδώ παρακάτω, με τα παιδιά... Μάρτυς μου ο Αλλάχ!

—Στάκα να σε βοηθήσω να ασκωθείς, του λέει ο Σωφρόνης και μπαίνει κι εφτούνος στο χαντάκι.

Να βοηθήσει όμως μια κουβέντα είναι, γιατί ο μεθυσμένος ήτουνε ίσαμε ένα καμπαναριό κι όπως ούλοι οι μεθυσμένοι δεν είχε τον έλεγχο του κορμιού του.

Τέλος πάντων, με τα πολλά τον άσκωσε ο Σωφρόνης και σιγά-σιγά τον έβγαλε από το χαντάκι. Δεν του 'καμε καρδιά να τον αφήκει εκεί τον άνθρωπο ούλη τη νύχτα και ν' ανησυχούν οι δικοί του στο σπίτι του τι να 'γινε.

—Πού μένεις, μπρε πατριώτη; τον ρωτάει αγκομαχώντας από το βάρος.

—Κατά πούθε είναι το δάσος; ρωτάει ο σουρωμένος.

—Καρσί μπροστά μας...

—Ε, καρσί να πάμε κι εμείς τότενες...

Κι έτσι ξεκίνησε ένα ταξίδι, σούρε-τράβα-σμπρώξε, που θα του 'μενε του Σωφρόνη αξέχαστο.

Στο δρόμο ο σουρωμένος έπιακε κι έναν αμανέ, εντελώς παράφωνα, και ήτουνε το όλο σκηνικό για γέλια και για κλάματα.

Κοντά δυο ώρες κράτησε αυτή η ταλαιπώρια για τον φουκαρά τον Σωφρόνη και στο τέλος έδωκαν ο Γιαραμπής κι ο Αλλάχ, που τον λυπήθηκαν, να δει ένα φως κατάπλωρα, ανάμεσα στα δέντρα.

—Το σπίτι σου, αδερφέ; ρώτησε τον μεθυσμένο.

—Δεν βαριέσαι..., απάντησε αυτός φιλοσοφικά. Ούλος ο ντουινιάς σπίτι μας είναι.

Ένα κουράγιο ακόμα κι ο ξεθεωμένος Σωφρόνης χτύπαγε την ξώπορτα.

Ήρθε να του ανοίξει μια γυναίκα, που του έκοψε κυριολεκτικά την ανάσα του φτωχού καλαϊτζή, γιατί τέτοιο πλάσμα ούτε στον ύπνο του, ούτε στο ξύπνιο του, δεν είχε ξαναματαδεί ποτές.

Θεόρατη κι αυτή... ενάμισο κεφάλι του έριχνε του Σωφρόνη, που δεν ήτουνε δα και κάνα απολειφάδι... γεροδεμένη σαν μπεχλιβάνης, αλλά ιλιγγιωδώς καλλίγραμμη, ήτουνε ντυμένη με τα ελάχιστα που φοράνε οι οδαλίσκεις στα χαρέμια, κάτι που αναδείκνυε ακόμα παραπάνω το παράξενο, πλην αισθησιακό κορμί της. Αλλά δεν ήτουνε μόνο αυτό... Το δέρμα της είχε μια περίεργη απόχρωση, ανάμεσα στο ηλιοκαμένο, το γαλαζωπό και το πρασινωπό, που στον επιπόλαιο παρατηρητή μπορεί να φαινόταν και σαν αυτό της αραπίνας, αλλά που σε δεύτερη ματιά καταλάβαινε κανείς ότι δεν ήτουνε ανθρώπινης ράτσας, απ' εφτούνες που ξέρουμε.

Εντύπωση που ενίσχυε και το πρόσωπο. Που ναι μεν ήτουνε εξαιρετικά έμορφο, αλλά μ' έναν τρόπο ανησυχητικό... μια ομορφάδα άγριου θηρίου, σαν τις τίγρεις και τους πάνθηρες της ζούγκλας... εντύπωση που υποστήριζαν και τα περίεργα, γατίσια μάτια και τα ποντερά αυτιά.

Αμέσως ο Σωφρόνιος κατάλαβε ότι βρισκόταν μπροστά σ' ένα απ' αυτά τα μυθικά πλάσματα, για τα οποία μιλούσαν (πάντα με δέος) τα παραμύθια της Ανατολής —ένα Τζίνι!

Και μόνο τότε αντιλήφθηκε ότι κι ο μεθυσμένος που κουβάλαγε ανήκε κι αυτός στην ίδια ράτσα —και τον έλουσε κρύος ιδρώτας.

—Μπα, πώς και μας θυμήθηκες, προκομμένες; αποπήρε η γυναίκα τον μεθυσμένο, αγνοώντας τον ταλαίπωρο Σωφρόνη. Το βρήκες το σπίτι σου επιτέλους; Μπεκρούλιακα! Ε, μπεκρούλιακα!

Που δείχνει ότι ούλες οι γυναίκες του κόσμου ετούτου,

είτε δαιμόνια είναι, είτε κανονικοί άνθρωποι, την ίδια έφεση στη γκρίνια έχουν.

—Μια ραχή μετρημένη, κουζούμ..., ψεύδισε ο σουρωμένος. Νά, λόγω τιμής... μάρτυς μου ο Αλλάχ!... Αλλά γίνηκε σεισμός και ήρθανε τα πάνω-κάτω... Τι, αλλιώς δεν θα 'ρχόμανε νωρίς στη γυναικούλα μου εγώ;...

Που δείχνει επίσης ότι ούλοι οι άντρηδοι, είτε δαιμόνια είναι, είτε κανονικοί άνθρωποι, τις ίδιες ηλίθιες δικαιολογίες βρίσκουν για τις κυράδες τους.

Το θήλεο τζίνι στράφηκε στον Σωφρόνη, που δεν ήξερε αν έπρεπε να μείνει ή να το βάλει στα πόδια, να σωθεί.

—Ελόου σου τον ήφερες; τον ρωτάει συνοφρυωμένη, ζυγιάζοντάς τον με τον τρόπο που έχουν τα θήλεα όταν συναντάνε κάποιο σερνικό για πρώτη βολά.

—Ελόου μου, απάντησε ξέψυχα ο Σωφρόνης.

—Και ποιος είσαι 'συ, για να 'χουμε το καλό ρώτημα; Καρντάσης του προκομμένου; ρώτηξε η δαιμόνισσα.

—Ε, δεν είμαι ο Σωφρόνης, ο καλαϊτζής; απάντηξε με την ψυχή στο στόμα ο Σωφρόνης.

Η γυναίκα κούνησε το κεφάλι της.

—Για πιάκε από χει το ρεμάλι, μπρε Σωφρόνη, του λέει. Να τον πάμε στο κρεβάτι του, να ξεραθεί, γιατί αν τον αφήσουμε είναι ικανός να βγάλει τη νύχτα εδώ και να πλευριτώσει.

Έκαμε ένα κουράγιο ακόμα ο Σωφρόνης, βόηθησε τη γιγάντισσα να πάνε τον άντρα της στο κρεβάτι (ένα ντιβάνι τρία μέτρα και βάλε μακρύ), όπου σωριάστηκε αμέσως, σαν σακί με πατάτες, κι αμέσως άρχισε να ροχαλίζει του καλού καιρού.

—Έλα να κάτσεις, λέει του Σωφρόνη η Τζίνισσα. Θα σου 'χουν πέσει τα πάκια, άχαρε, να κουβαλός μέσα στη μαύρη νύχτα αυτό το γομάρι. Χαρά στο κουράγιο σου!

—Μπα, το καθήκον μου..., απάντηξε σεμνά ο Σωφρόνης, που κάπως είχε αρχίσει ν' αναθαρρεύει. Τι, θα τον άφηνα, μεθυσμένο άνθρωπο, στο χαντάκι; Δεν κάνει.

—Ναι, λες και θα 'ταν η πρώτη βολά που διανυκτερεύει στο ύπαιθρο, ο μπεκρούλιακας! μουρμούρισε η γυναίκα μέσα από τα δόντια της.

Του έβανε μετά να φάει μια ζεστή σούπα, με κοψίδια από κρέας, του 'φερε και μια κούπα κρασί, πιάκαν και την κουβέντα οι δυο τους, για την παλιοκατάσταση, την ακρίβεια, τη φτώχεια και τους φόρους, 'σύχασε ο Σωφρόνης ότι μάλλον δεν θα πάθαινε κακό εδώ που βρέθηκε (από την καλή του την καρδιά).

—Καλαϊτζής είπες ότι είσαι ελόου σου; είπε σε μια στιγμή η οικοδέσποινα. Ευκαιρία να μου γανώσεις ούλα μου τα μπακίρια, γιατί είναι η ώρα τους.

—Τι, τώρα κυρά; απόρεσε ο Σωφρόνης.

Η κυρά γέλασε κι ο Σωφρόνης πρόσεξε, με κάποια ανησυχία, ότι τα σκυλόδοντά της ήτουνε πιο μεγάλα από το συνηθισμένο, όπως καλή ώρα στις τίγρεις, στους λέοντες και τους βουρβούλακες (αλλά μάλλον έτσι ήτουνε φτιαγμένα τα τζίνια).

—Όχι απόψε, μπρε τζάνουμ, του λέει η κυρά. Απόψε θα κοιμηθείς εδώ, μουσαφίρης, κι αύριο, με το καλό, πιάνεις δουλειά, με την ησυχία σου.

—Μην σε βάνω σε κόπο, κυρά, της λέει καλόβολα ο Σωφρόνης. Εγώ κοιμάμαι κι απόξω... συνηθισμένος είμαι.

—Μήτε που να το σκέβεσαι, είπε η κυρα-Τζίνισσα αυστηρά. Τόσον κόπο έκαμες να φέρεις το ρεμάλι σπίτι του και θα σ' αφήσουμε να κοιμηθείς απόξω, σαν κάνα αδέσποτο παλιόσκυλο; Μόνο που ο προκομμένος έπιακε ούλο το κρεβάτι κι έτσι θ' αναγκαστούμε να στριμωχτούμε λίγο...

—Ε, τι να κάνουμε, να στριμωχτούμε, κυρά, αναστέναξε ο Σωφρόνης. Μια νύχτα είναι, θα περάσει.

Έστρωσε το λοιπό η νοικοκυρά μπροστά στο παραγώνι και στριμώχτηκαν εκεί οι δυο τους, ίσως λίγο παραπάνω απ' ότι ο χώρος απαιτούσε, αλλά εμάς λόγος δεν μας πέφτει και καλό θα ήτουμε να τηράξουμε τη δουλειά μας και να μην κουτσομπολεύουμε τους ξένοι άνθρωποι.

Το άλλο πρωί ο Σωφρόνης –ευδιάθετος, το τονίζω– άναψε φωτιά στην πίσω αυλή, η Τζίνισσα –εξίσου ευδιάθετη κι αυτή– του ήφερε τα μπακίρια, του ήφερε και καφέ ζεστό και μυρωδάτο, και μέχρι το μεσημέρι είχε τελέψει ο καλός μας καλαϊτζής με το γάνωμα και μάζωνε τα συμπράγκαλά του, να πάει στην ευχή του Θεού, να ξαναβρεθεί με κανονικούς άνθρωποι κι όχι με παράξενα δαιμόνια, που το μυαλό τους δούλευε με τρόπο που ο ίδιος δυσκολεύοταν να καταλάβει.

Κει πάνω ξύπνησε κι ο σουρωμένος και βγήκε όξω στην αυλή για κατούρημα. Αν η κυρά του ήτουμε τεράστια, εφτούνος ήτουμε, στο φως της μέρας, ακόμα πιο τεράστιος και φοβερός.

Βλέπει τον Σωφρόνη κι απορεί.

—Εσύ πάλι ποιος είσαι; τον ρωτάει με βροντερή φωνή, χωρίς να διακόψει το κατούρημα.

—Ε, δεν είμαι ο Σωφρόνης; απάντησε κουτά και με την ψυχή στο στόμα ο άμοιρος καλαϊτζής.

—Ποιος Σωφρόνης; απόρεσε το Τζίνι.

—Αυτός που σε κουβάλησε εφές το βράδυ, μπεκρούλιακα, μπήκε στη μέση η κυρά του σπιτιού. Αλλά ήπρεπε να σε αφήκει στο χαντάκι, όπου σε έβρηκε, να σε φάνε οι λύκοι, οι αρκούδες και τα όρνια, να γλυτώσω κι εγώ, η άτυχη, από τον μπελά σου.

—Μα, μπρε κουζούμ... μια ρακή μετρημένη ήπιαμε με τα καρντάσια..., απολογήθηκε το θερίο. Μάλλον κάτι θα με πείραξε... μπορεί ο παστουρμάς... Γερνάω γλέπεις, ο άχαρος, και πρέπει να προσέχω την πίεση...

—Να παγαίνω κι εγώ σιγά-σιγά, είπε δειλά ο Σωφρόνης, που δεν ήθελε να μπλέξει στην ενδωικογενειακή προστριβή αυτών των φοβιστικών πλασμάτων (γιατί, ως γνωστόν, όταν μαλώνουν τα βουβάλια την πλερώνουν τα βατράχια –νόμος!).

—Πού να πας;... Δεν θα πας πουθενά, φώναξε ο τεράστιος αποφασιστικά. Δεν ακούω κουβέντα... Θα κάτσεις κι απόψε, μουσαφίρης, να σου κάνουμε το τραπέζι και να σ' ευχαριστήσουμε που με βοήθησες εφές.

—Μα δεν είναι ανάγκη..., αποπειράθηκε να ξεγλυστρίσει ο Σωφρόνης.

—Είναι και παραείναι, απάντησε ανένδοτο το Τζίνι. Μουσαφίρης είσαι, να μην σε περιποιηθούμε; Ντροπής.

Έμεινε το λοιπό ο Σωφρόνης, τι να έκαμε; και σκεβότουνε τι θα 'χε να πει στους φίλους του, αν είχε, που δεν είχε, και πόσοι θα τον πίστευαν. Αφού καλά-καλά ο ίδιος δυσκολευότουνε να πιστέψει όσα από την ψεσινή νύχτα ζούσε, ειδικά κάποια σημεία, που εμείς σεμνοτύφως αποσιωπήσαμε και που οι περισσότεροι άνθρωποι μόνο στα όνειρά τους βιώνουν.

“Δεν βαριέσαι” είπε μέσα του ο Σωφρόνης. “Ακόμα κι αν με φάνε ετούτα τα στοιχειά, που λέει ο λόγος, σε ποιον θα λείψω και ποιος θα με ψάξει, αφόσον για κανέναν δεν υπάρχω;”.

Μαγέρεψε η κυρά του Τζινιού και του πουλιού το γάλα –ποτές του ο Σωφρόνης δεν είχε δοκιμάσει τόσα πολλά κι εκλεκτά φαγιά– ήπιαν κι ένα υπέροχο κοκκινέλι –ο αφέντης του σπιτιού ειδικά το κατέβαζε με τις κανάτες– πιάκανε και οι άντρηδοι τους αμανέδες και η ζωή, για πρώτη βολά από τότες που ο καλός μας καλαϊτζής θυμότουνε τον εαυτό του, φαινόταν να έχει κάποιο νόημα, ειδικά όταν τον κοίταγε με σημασία η κυρά του σπιτιού (κι όποιος καταλάβει κατάλαβε).

Στο τέλος το Τζίνι, τύφλα στο μεθύσι ξανά, πήγε να σωριαστεί στο κρεβάτι του και το γλέντι, με την μορφή αυτή τουλάχιστον, σκόλασε.

—Έτσι γίνεται κάθε βράδυ, εξήγησε η δαιμόνισσα, μαζώνοντας τα πιάτα από το τραπέζι, με τη βοήθεια του πρόθυμου μουσαφίρη. Χλαπακώνει τον αγγέλουρα, πίνει τον Ιορδάνη ποταμό και μετά ξεραίνεται. Αυτή είναι η ζωή μου, της άμοιρης, αλλά σε ποιον να το πω και ποιος να με λυπηθεί, όπου είμαι μονάχη στον κόσμο ετούτο, σαν την καλαμιά στον κάμπο;

—Μη στεναχωρεύεσαι, κυρά, και σε λυπάμαι εγώ, την παρηγόρησε ο Σωφρόνης. Πες τα σε μένα τα παράπονά σου, ν' αλαφρώσεις.

—Ναι, αλλά εσύ, αύριο-μεθαύριο, θα φύγεις κι εγώ θα μείνω πάλι μονάχη μου, με τούτον εδώ τον μπεκρούλιακα, είπε η κυρά με παράπονο.

—Γιατί δεν φεύγεις κι ελόου σου, κυρά; ρώτησε ο Σωφρόνης, που ήτουνε ψυχοπονιάρης —ειδικά στα θήλα.

—Αμ δεν γίνεται. Σε μας, τα Τζίνια, γλέπεις δεν υπάρχει διαζύγιο, όπως σε σας τους ανθρώποι. Αυτός που σου τυχαίνει μ'αυτόνε θα πορευτείς.

Κούνησε το κεφάλι του με κατανόηση ο Σωφρόνης.

—Μη νομίζεις, της λέει. Και με τους ανθρώποι έτσι είναι και χειρότερα. Δύσκολα να χωρίσουν κι ακόμα πιο δύσκολο να πάρουν την απόφαση.

—Ελόου σου πώς και δεν παντρεύτηκες ακόμα, γιαβρούμ; ρώτησε η Τζίνισσα με περιέργεια.

Γέλασε πικρά ο Σωφρόνης.

—Μπα, είπε. Ποια να με πάρει εμένα, κυρά, που δεν έχω στον ήλιο μοίρα... μεροδούλι-μεροφάϊ; Είμαι εγώ τώρα για παντρείς και οικογένειες;

—Γιατί δεν είσαι; αντίλεξε η γιγάντισσα. Τι σου λείπει; Μην σου πω ότι έχεις κιόλα ένα σωρό κρυφά χαρίσματα, που θα κάμαν κάθε γυναίκα ευτυχισμένη... Εμένα να ρωτήξουν, να τους πω.

Κοκκίνισε με συστολή ο Σωφρόνης από τα παινήματα.

—Ε, μην κοιτάς με σένα, κυρά, είπε ντροπαλά. Εσύ είσαι άλλο πράμα! Πόσες γυναίκες σαν ελόου υπάρχουν στον κόσμο και τον ντουινιά; Εγώ μια βολά δεν απάντησα καμιά—κι αν έχω ψάξει, ο άμοιρος!

Κολακεύτηκε η κυρά του Τζινιού.

—Τι, δηλαδή σ' αρέζω μου λες εδώ πέρα, κουζούμ; του κάμει.

—Αν μ' αρέζεις λέει;! αναφώνησε ο Σωφρόνης αυθόρμητα. Αν είχα εγώ μια γυναίκα σαν ελόου σου ούτε που θα ξεκόλλαγα από το σπίτι, που λέει ο λόγος. Βασίλισσα θα την είχα! Σουλτάνα κανονική!

Γέλασε η κυρά, γιατί δεν υπάρχει θήλεο, σε όποια ράτσα κι αν ανήκει, ανθρώπινη ή δαιμονική, που να μην του αρέζουν τα κομπλιμέντα.

—Ε, κατά κάποιον τρόπο με έχεις, δεν με έχεις, κουζούμ; του λέει. Αλλά εσένα το μυαλό σου είναι στο φευγιό. Να πάρεις τους δρόμους πάλε και να μ' αφήσεις εδώ, αμανάτι, με τούτον εδώ τον μπεκρούλιακα, που μ' έχει μόνο για να του μαγερεύω και να συγυρίζω.

—Μα δεν θέλω να γένομαι βάρος, κυρά..., διαμαρτυρήθηκε ο Σωφρόνης. Αλλιώς τι... θα 'φευγα; Αμ δε που θα 'φευγα! Εδωπά θα έμενα, ώσπου να με βαρεθείς.

—Κάποια πράματα, όταν γέγονται σωστά, δεν τα βαριόμαστε ποτές, γιαβρούμ, είπε διδακτικά η δαιμόνισσα. Κι αν δεν με πιστεύεις θα σου το αποδείξω.

Και του το απέδειξε και πάλε, όπως εφές, στα στρωσίδια μπροστά στο παραγώνι, κι ο Σωφρόνης δεν πίστευε την

καλή του τύχη, που ένα θήλεο σαν ετούτο εδώ (και μάλιστα Τζίνι) του έδινε σημασία και με το περιπλέον μάλιστα.

“Αμα και του γράφει το κισμέτ του ανθρώπου να πάει αδιάβαστος, ας πάει τουλάχιστον ευχαριστημένος” ήτουμε η τελευταία σκέψη του Σωφρόνη –ασυνήθιστα ώριμη, από φιλοσοφική άποψη, για έναν ταπεινό καλαϊτζή– πριν αποκοιμηθεί στην απέραντη αγχαλιά της Τζίνισσας.

Τώρα αν αναρωτιέται ο αναγνώστης τι διάολο του βρήκε του Σωφρόνη, που δεν είχε στον ήλιο μοίρα, η γυναίκα του Τζινιού θα του υπενθυμίσω ότι οι μεγαλύτεροι επιστήμονες που ασχολήθηκαν με τον ψυχισμό της γυναίκας, από κτίσεως κόσμου, στο τέλος σήκωσαν τα χέρια αφήλά κι έσκισαν τα διπλώματά τους, οπότεν τι να ξέρω εγώ, ένας ασήμαντος και αδαής χρονικογράφος, από τέτοια επτασφράγιστα μυστήρια του σύμπαντος;

Όμως και το ίδιο το Τζίνι, το σερνικό, ο αδιόρθωτος πιότης, περιέβαλε τον ταπεινό καλαϊτζή με ανυπόκριτη φιλία. Πρώτα απ’ όλα γιατί ένιωθε υποχρέωση για τον άνθρωπο που τον κουβάλησε, ολόκληρο γομάρι, στο σπίτι του και κατά δεύτερο λόγο γιατί είχε βρει μια αντρική συντροφιά, που έσπαζε τη μονοτονία της κρεβατομουρμούρας, η οποία, σημειωτέον, είχε μειωθεί αισθητά από τον ερχομό του μουσαφίρη, αλλά και διότι έχοντας εξασφαλίσει παρέα για την πάντα παραπονούμενη συμβία μπορούσε ο ίδιος να δραπετεύει πιο εύκολα για να ασχολείται τέλος πάντων με τις δικές του τις δουλειές.

Από τα πρώτα πράγματα που έκαμε το λοιπό το Τζίνι ήτουμε να πιάκει τον Σωφρόνη ιδιαιτέρως.

—Καρντάση, του λέει. Άσε με πρώτα να σε συγχαρώ για κατιτίς που δεν έχει καταφέρει κανένας άλλος στον κόσμο ετούτο και τον ντουινιά.

—Τι κατάφερα; απόρεσε ο Σωφρόνης –και με το δικίο του.

—Κατάφερες να σε συμπαθήσει η κυρά και να σε πάρει με καλό μάτι, απάντησε το Τζίνι χαμηλόφωνα και ρίχνοντας κλεφτές ματιές προς την κουζίνα. Αυτό, μάρτυς μου ο Αλλάχ, δεν έχει ξαναματαγίνει στον αιώνα τον άπαντα. Με είδες να φέρνω ποτές φίλο δικό μου στο σπίτι, να κάτσουμε σαν τζίνια, να πούμε τα δικά μας, να πιούμε και μια ρακή, έτσι για το καλό, που λέει ο λόγος; Εμ δεν είδες, ούτε και θα δεις. Γιατί την έχουν πάρει ούλοι από φόβο —και με το δίκιο τους, τέτοιο πρόγkημα που έχουν φάει. Ενώ εσύ... με το σεις και με το σας, που λέει ο λόγος.

Κοκκίνισε σαν παπαρούνα ο Σωφρόνης. Λες να είχε καταλάβει τίποτις το θερίο και τον προετοίμαζε για τη νίλα που τον περίμενε;

—Μπα, δεν το πρόσεξα, μουρμούρισε μαγκωμένος ο ανθρωπάκος. Νόμιζα ότι έτσι είναι από φυσικού της. Γιατί, εδώ που τα λέμε, η κυρά είναι κυρία με τα ούλα της —το σωστό να λέγεται.

Γέλασε το Τζίνι και τραντάχτηκε το σπίτι.

—Α, μπρε φουκαρά, πώς φαίνεται ότι δε είσαι παντρεμένος! είπε. Τέλος πάντων, εμάς εκείνο που μας ενδιαφέρει είναι ότι σε πήρε με καλό μάτι. Κι αυτό μας εξυπερετεί.

—Δηλαδή πώς μας εξυπερετεί; ρώτησε μουδιασμένα ο Σωφρόνης που δεν πίστευε στ' αυτιά του μ' αυτά που άκουγε.

Το Τζίνι κοίταξε γύρω του και χαμήλωσε τη φωνή του.

—Θα σε πω, αλλά κοίτα μην σου ξεφύγει καμιά κουβέντα, γιατί χαθήκαμε, του λέει.

—Τάφος, τον διαβεβαίωσε ο Σωφρόνης ανατριχιάζοντας στην ιδέα.

—Άφεριμ! επιδοκίμασε ο θερίος. Έτσι σε θέλω! Το λοιπό... εμένα που με γλέπεις έχω βαρεθεί να είμαι παντρεμένος με την ίδια γυναίκα για κάτι αιώνες τώρα. Εδώ,

εσείς οι άνθρωποι, λίγα χρόνια μόνο ζείτε με τις κυράδες σας και δεν αντέχετε. Αλλά εσείς, άμα παρασφίξουν τα κόζα, τους λέτε τρεις βολές “σε χωρίζω, μωρή γκιόσα” και γλυτώνετε ή αν εισάστενε άπιστοι Ναζράνηδες⁵ πάτε στον δεσπότη σας και σας βγάνει διαζύγιο. Όμως, σε μας, τα Τζίνια, το διαζύγιο απαγορεύεται –μας καταράστηκε και μας έδεσε με μάγια ο συχωρεμένος ο Σουλεϊμάν, που ήτουνε ο μεγαλύτερος μάγος πάνω στη Γη⁶. Οπότεν, εφτούνη που θα πάρουμε, μ’ εφτούνη μένουμε δια βίου –δηλαδή για κάτι αιώνες, που ζούμε εμείς. Κατάλαβες;

Κούνησε το κεφάλι του ο Σωφρόνης.

—Νόμιζα ότι βάσανα έχουμε εμείς οι άνθρωποι, είπε συμπονετικά. Αλλά γλέπω ότι κι εσείς τα Τζίνια δεν πάτε πίσω. Μωρέ καλά κάμω εγώ και δεν παντρεύομαι.

—Καλά και άγια, επιδοκίμασε το Τζίνι. Αλλά δεν ειμάστενε ούλοι σοφοί, σαν ελόου σου. Κάποιοι έχουμε κάνει το σφάλμα κι όπως είναι από κείνα που δεν διορθώνονται κάποια διέξοδο πρέπει να βρούμε. Δεν πρέπει;

—Το πιοτί σαν να λέμε; ρώτησε με χαρακτηριστική αθωότητα ο Σωφρόνης.

Ο θερίος χαμογέλασε με την αφέλεια του συνομιλητή του.

—Και το πιοτί, είπε συγκαταβατικά. Αλλά και κάτι άλλα, το ίδιο ενδιαφέροντα με το πιοτί.

—Δηλαδή;

—Δηλαδή, ευτυχώς που ο μεγαλοδύναμος Αλλάχ –ευλογημένο το όνομά του– φρόντιζε να γιομίσει τον κόσμο με πολλές γκιουζέλ καντίν (ωραίες γυναίκες), που είναι πρόθυμες να προσφέρουν χαρά, αντί για γκρίνια, στον ταλαιπω-

---

⁵ Nazrani: ένα από τα ονόματα που δίνουν οι Μουσουλμάνοι στους Χριστιανούς. Από το «Ναζωραίος». Δηλαδή οπαδοί του Ναζωραίου.

⁶ Ο βιβλικός βασιλιάς Σολομώντας.

ρημένο σύζυγο, είτε άνθρωπος είναι εφτούνος, όπως ελόου σου, είτε Τζίνι, σαν την αφεντιά μου.

—Α!... αναφώνησε ο Σωφρόνης, που άρχισε να καταλαβαίνει επιτέλους πού το πάγαινε ο ταλαιπωρημένος σύζυγος.

—Γι' αυτό σου λέω..., συνέχισε χαμηλόφωνα το Τζίνι. Εγώ θα ξεπορτίζω, εσύ θα κάμεις παρέα στην κυρά, που σ' έχει πάρει με καλό μάτι, και ούλοι θα ειμάστενε 'φχαριστημένοι και χωρίς γκρίνιες.

Κούνησε το κεφάλι του ο Σωφρόνης και θάμαξε για μια ακόμα φορά πόσο σωστή ήτουνε η λαϊκή σοφία που λέει ότι ο κερατάς το μαθαίνει πάντα τελευταίος. Απ' ότι φαινόταν το απόφθεγμα έπιανε και τα Τζίνια μέσα.

* * *

Και ο καιρός περνούσε μέσα στην καλή χαρά και την αμοιβαία κατανόηση για ούλους τους εμπλεκόμενους, αλλά κυρίως για τον φουκαρά τον Σωφρόνη, που για πρώτη βολά στη ζήση του είχε ένα μόνιμο κεραμίδι πάνω από το κεφάλι του, το στομάχι του γιομάτο και κάποιους —ας ήτουνε και τζίνια— που αποτελούσαν το κοντινότερο που είχε γνωρίσει ποτές σαν οικογένεια.

Μάθαινε κι ένα σωρό πράματα από τους καινούργιους του φίλους —τι φίλους, συγγενείς καλύτερα, έστω κι εξ' αγχιστείας (κάπως παράνομης και παράτυπης είναι η αλήθεια)— άλλα από τα οποία καταλάβαινε κι άλλα που του ακούγονταν κινέζικα.

Του είπαν, ας πούμε, ότι ο κόσμος ετούτος, όπου ζουν οι άνθρωποι, είναι ένας από τους πολλούς που υπάρχουν και σίγουρα όχι ο καλύτερος. Στους άλλους κόσμους ζουν άλλες ράτσες, διαφορετικές από τους άνθρωποι και πολύ πιο εξελιγμένες —όπως τα τζίνια καληώρα. Ούλοι αυτοί ζούνε για πάρα πολλά χρόνια, αιώνες ολόκληρους και βάλε, κι έχουν ικανότητες που οι αδαείς άνθρωποι θεωρούν μαγικές.

Εφτούνοι μπορούν και πηγαινοέρχονται ανάμεσα στους κόσμους, περνώντας από κάτι αόρατες πύλες, λέει, που ο Σωφρόνης δεν μπόραγε να καταλάβει, και μόνο σε περίπτωση τιμωρίας έχαναν αυτή την ικανότητα, όπως το ζεύγος των τζινιών καληώρα.

Τι γένηκε; Όταν στον κόσμο και στον ντουινιά βασίλευε ο Σουλειϊμάν, ο ανώτερος μάγος στον αιώνα τον άπαντα, έφερε εδώ κάτω τζίνια εργάτες, να του χτίσουν λέει τον Ναό στα Ιεροσόλυμα. Η δουλειά ήτουνε πολλή, η πλερωμή μικρή, οπότεν τα τζίνια ξεσηκώθηκαν, λέει, και ζητούσαν τα δίκια τους. Ο Σουλειϊμάν –θιος σχωρέστον–, πονηρός σαν αλουπού όπως ήτουνε, τους έδωκε υποσχέσεις κι αφού του έκαμαν τη δουλειά και την τέλεψαν, έπιακε τους πρωταίτιους και με τα μαγικά του τους έκλεισε μέσα σε βάζα, λυχνάρια και κουτιά σφραγισμένα με τη βούλα του, ενώ τους άλλους τους σχόρπισε στον κόσμο, να ζουν στη στέρηση (λέμε τώρα), σαν τους ανθρώποι, και να μην μπορούν να γυρίσουν πίσω, στον δικό τους κόσμο, απ’ όπου ήρθαν.

Νά γιατί τα παραμύθια της Ανατολής βρίθουν από τα πλάσματα εφτούνα. Παρμένες απ’ τη ζωή είναι οι ιστορίες, δεν τις φαντάστηκαν οι άξιοι παραμυθάδες, που τις διηγούνται στα παζάρια των χωριών και των πόλεων.

Αυτά κι άλλα πολλά μάθαινε ο Σωφρόνης κι έκαμε τον σταυρό του ο καλός άνθρωπος, γιατί πού να το φανταστεί ότι αλλιώς έδειχνε ο ντουινιάς κι αλλιώς στ’ αλήθεια ήτουνε.

Κείνο που δεν μπόραγε να καταλάβει όμως ντιπ καταντίπ, όπως κι εμείς άλλωστε, ήτουνε η αδυναμία που του είχε η κυρά του σπιτιού.

“Μα τι μου βρήκε και τι μου ζήλεψε εμέ, του καφερού;” έλεγε και ξανάλεγε μέσα του κι απάντηση δεν έβρισκε.

Όμως, ένα περίεργο πράμα... Όσο περνούσε ο καιρός, τόσο η συμπάθεια που της είχε και κείνος μεγάλωνε. Ίσως γιατί δεν έμοιαζε με καμιά από τις γυναίκες που στοίχειω-

ναν τον κόσμο ετούτο, ίσως πάλε γιατί, χωρίς να το ξέρει, είχε ανάγκη τη θηλυκή στοργή που λάβαινε, μαζί με ούλα τα άλλα, και που ήτουνε κι αυτό άλλο ένα συναίσθημα πρωτόγνωρο.

—Αχ, γιαβρί μ', του 'λεγε η Τζίνισσα κάποια βράδια που βρίσκονταν μαζί ξαπλωμένοι δίπλα στη φωτιά του παραγωνιού. Εσένα ήπρεπε να πάρω για άντρα μου κι όχι αυτόν τον ανεπρόκοπο, που το μυαλό του το έχει στο πιοτί και στις τσούλες, που πάει και γλέπει κρυφά.

—Ωραία θα ήτουνε, συμφωνούσε κι ο Σωφρόνης αναστενάζοντας. Αλλά κι έτσι όπως ειμάστενε πάλε καλά να λέμε... ε, κουζούμ;

—Μωρέ καλά και άγια, απαντούσε η θερία. Αλλά άλλο να μ' έχεις κυρά στεφανωμένη κι άλλο αγαπητικιά. Άσε που μπορεί να είναι κι αμαρτία.

—Ο Θεός θα σας χωρέσει, έλεγε ο Σωφρόνης και σταυροκοπιόταν ευλαβικά.

Όμως η εικόνα είχε τρουπώσει στο μυαλό του και τον παίδευε. Σκέψου, λέει, να μην υπήρχε ο άντρας της κυράς... να τη στεφανωνόταν ο ίδιος... θα βαφτιζόταν βέβαια πριν... θα τη λέγαν, ας πούμε, Μαριγώ... θα είχαν το σπιτάκι τους, μπορεί και μερικά κουτσούβελα... αρκεί να μην τους βγαίνουν τζίνια κι αυτά... θα άνοιγε κι ο ίδιος ένα μαγαζί καλαϊτζήδικο... ίσως στο διπλανό χωριό... και το βράδυ θα τον περίμενε στο σπίτι η γυναικούλα του, με ζεστό φαί και ούλα τα αποδέλοιπα, που κάμουν τη ζωή μας ν' αξίζει τον κόπο να τη ζήσουμε...

Αχ, άτιμε ντουινιά!... Έχουν οι άνθρωποι ντέρτια. Έχουν και σεβντά.

* * *

Λένε ότι ο χρόνος είναι μεγάλος γιατρός, ειδικά στις υποθέσεις της καρδιάς, αλλά εγώ στο λέω, αυτές είναι κουβέντες ξεμωραμένων γερόντων, που έχουν βαρέσει διάλυση

στο μαγαζί και κάθονται να σκαρφιστούν διάφορες αρλούμπες, που πασάρουν για σοφίες, ώστε να τους θαυμάζουν οι νεότεροι για το μυαλό τους το ανίκητο, μιας και δεν γένηται να τους θαυμάσουν για τίποτις άλλο.

Και πού 'σαι... εκατό σοφούς πορδόγερους να μαζώξεις δεν θα μπορέσουν να παραβγούν σε εξυπνάδα κι επινοητικότητα με μια γυναίκα –ας είναι και τζίνισσα– που της έχει μπει στο μυαλό μια ιδέα και της έχει γένει εμμονή.

Ήτουνε ένα από τα πολλά βράδια που απουσίαζε ο αφέντης του σπιτιού, ποιος ξέρει σε τι άνομες εργολαβίες, που η Τζίνισσα φανέρωσε του Σωφρόνη αυτό που τόσο καιρό τώρα στριφογύριζε στο δικό της, πολύπλοκο και πολυδαίδαλο μυαλό, ώσπου κάποια στιγμή γένηκε ιδέα και σκέδιο λύσης για το πρόβλημα που την απασχολούσε.

—Σωφρόνη, κουζούμ, λέει του Σωφρόνη. Ένα πράμα έχω να σε ρωτήξω και πρόσεξε καλά τι θα μου απαντήξεις, γιατί αν μου πεις ψέματα θα το καταλάβω και θα στεναχωρηθώ.

—Ταμάμ, γιαβρούμ, είπε ο Σωφρόνης, που κόντευε να τον πάρει ο ύπνος, μετά από μια ακόμα κοπιαστική ολονυχτία. Ρώτα με ό,τι θες κι εγώ, έννοια σου, το ψέμα δεν το ξεύρω.

—Θέλω να μου πεις, με το χέρι στην καρδιά, αν μ' αγαπάς στ' αλήθεια.

—Αμφιβάλεις, κουζούμ; Και βέβαια σε αγαπάω, απάντησε ο Σωφρόνης με θέρμη. Αλλιώς τι, θα καθόμανε εδώ πέρα, σώγαμπρος, που λέει ο λόγος, τόσο καιρό; Να κινδυνεύω ανά πάσα στιγμή μην καταλάβει τίποτις ο άντρας σου και με κάμει αλοιφή για τους κορέους;

—Λέω μην και είναι ένα περαστικό πάθος για τα κάλλη μου, επέμεινε η κυρά.

—Και πάθος είναι, και σεβντάς είναι κι απ' ούλα είναι, τη διαβεβαίωσε ο Σωφρόνης.

—Κι αν δεν ήτουνε στη μέση εφτούνος ο σερσερής, ο άντρας μου, θα με παντρεύσανε;

—Την άλλη μέρα κιόλα, κουζούμ!

—Κι αν σε πω ότι υπάρχει τρόπος;

—Τι τρόπος, γιαβρούμ;

Και η μέλλουσα Μαριγώ έπιακε να του εξηγεί τι είχε στο μυαλό της. Και για μια ακόμα βολά ο Σωφρόνης δεν μπόρεσε να μην παραδεχτεί την ανώτερη εξυπνάδα των γυναικών —σε όποια ράτσα κι αν ανήκουν, ανθρώπινη ή δαιμονική.

—Λες να πιάκει το σχέδιό σου, κουζούμ; τη ρώτηξε σκεφτικός.

—Θα πιάκει οπωσδήποτε, του λέει αυτή με σιγουριά. Μόνο κοίτα να κάμεις ελδού σου όπως σε ορμήνεψα.

Την άλλη μέρα τ' απόγιομα, όταν ο νοικοκύρης ξύπνησε καμιά βολά από το μεθύσι του, είδε τον Σωφρόνη να έχει μαζώξει τα πράματά του και να είναι έτοιμος για δρόμο. Απόρρεσε.

—Τι, μας φεύγεις, μπρε καρντάση; τον ρωτάει.

—Με βαριά καρδιά, καρντάση, του λέει ο Σωφρόνης. Αλλά νά... πέρασε καιρός και φοβάμαι μην έχει αρχίσει ν' ανησυχεί η μάνα μου, η καχομοίρα. Την πεθύμησα κιόλα...

—Α, άμα είναι από έτσι, εγώ δεν σε κρατάω, είπε το Τζίνι. Η μάνα είναι πράμα ιερό. Πρέπει να την τιμάμε και να την προσέχουμε, όσο την έχουμε.

Έσκυψε μετά ο θερίος κάτω από το κρεβάτι του και τράβηξε όξω ένα μεγάλο μπαούλο. Το άνοιξε κι ο Σωφρόνης είδε κατάπληκτος ότι ήτουνε τίγκα, ως απάνω, στα χρυσά φλουριά!

—Ένα δώρο από μένα και την κυρά, για να μας θυμάσαι είπε το Τζίνι.

—Μα..., ψέλλισε ο φουκαράς ο καλαιτζής, που δεν είχε δει ποτέ του τέτοια μπερεκέτια. Πώς θα το κουβαλήσω τούτο εδώ το μπαούλο, μπρε καρντάση; Ούτε μουλάρι δεν θα μπόρουνε να το ασκώσει.

Γέλασε το Τζίνι, έκαμε μια μπερδεμένη κίνηση με τα χέρια του κι αμέσως το μπαούλο μίκρυνε... μίκρυνε έως ότου γένηκε ένα μικρό κουτί, που άνετα χωρούσε στον ντορβά με τα εργαλεία του Σωφρόνη.

—Όταν φτάξεις στο σπίτι σου θα χτυπήσεις το κουτί με την απαλάμη σου τρεις βολές και θα πεις τη μαγική λέξη «Μπουλνταχτάρ», εξήγησε ο θερίος. Και το κουτί θα γένει και πάλι μπαούλο κανονικό, με ούλα τα φλουριά μέσα.

—Τήρα να δεις κάτι πράματα! θάμαξε ο Σωφρόνης.

—Είναι πράματα μαγικά, που εσείς οι ανθρώποι δεν καταλαβαίνετε, είπε με καμάρι το Τζίνι.

Ο Σωφρόνης κούνησε το κεφάλι του.

—Ξέρεις τι μου θύμισε αυτό; λέει του θερίου. Μου θύμισε μια ιστορία, που άκουσα μια βολά από έναν γέρο παραμυθά στο παζάρι της Προύσας, για ένα Τζίνι που ήτουνε, λέει, κλεισμένο μέσα σ' ένα βάζο... σ' ένα λυχνάρι... δεν θυμάμαι καλά...

—Α, την ξεύρω κι εγώ αυτή την ιστορία, απάντησε ο τεράστιος ενθουσιασμένος.

—Τι πάνε όμως και σκαρφίζονται οι παραμυθάδες! είπε γελώντας ο Σωφρόνης. Αχούς εκεί!... Ένα Τζίνι στο βάζο... στο λυχνάρι... Λες και γένεται να χωρέσει ένα βουνό, σαν ελόου σου, εκεί μέσα!

—Ούλα μπορεί να τα κάμει ένα Τζίνι, είπε το Τζίνι. Ακόμα και να μικρύνει τόσο που να χωράει σε ένα βάζο. Δεν είδες με το μπαούλο;

—Άλλο το μπαούλο κι άλλο ο ζωντανός, είπε με προσποιητό σκεπτικισμό ο Σωφρόνης.

—Κι όμως, γένεται και θα στο αποδείξω αμέσως, απάντησε το Τζίνι, που το είχε πάρει πατριωτικά.

Και γυρίζοντας στην κυρά του τη διέταξε να φέρει ένα μικρό βάζο, που στόλιζε το παραπέτο του τζακιού.

—Δες και θάμαξε! λέει του Σωφρόνη.

Έκαμε πάλε μια κίνηση με τα χέρια του κι αμέσως η όψη του γένηκε σαν από καπνό και σαν καπνός τρούπωσε μέσα στο βάζο, σαν να ρουφήχτηκε από κάποια αόρατη δύναμη.

Αμέσως η Τζίνισσα έκλεισε το στόμιο του βάζου μ' ένα καπάκι, που είχε πάνω του σκαλισμένα κάτι μαγικά σχέδια.

—Η σφραγίδα του Σουλεϊμάν, εξήγησε στον έκθαμβο Σωφρόνη. Τίποτις δεν μπορεί να ανοίξει το βάζο και τίποτις δεν μπορεί να το σπάσει.

Έτσι, το παράταιρο ζεύγος, πήρε το βάζο με το φυλακωμένο Τζίνι μέσα, το πήγαν σ' έναν γκρεμό εκεί κοντά και το πέταξαν στα βαθιά νερά της θάλασσας, όπου πρέπει να βρίσκεται μέχρι σήμερα που μιλάμε.

* * *

Ο Σωφρόνης κράτησε το λόγο του και στεφανώθηκε τη Τζίνισσα, που βαφτίστηκε Μαριγώ, και ζήσαν οι δυο τους ζωή χαρισάμενη. Παιδιά δεν κάμαν, γιατί φαίνεται ότι οι ράτσες οι διαφορετικές δεν ταίριαζαν εξεπιτούτου, αλλά δεν τους πείραξε και πολύ, γιατί είχαν ο ένας τον άλλο κι όταν υπάρχει αγάπη, που λέει κι ο λαός, ούλα είναι μέλι-γάλα.

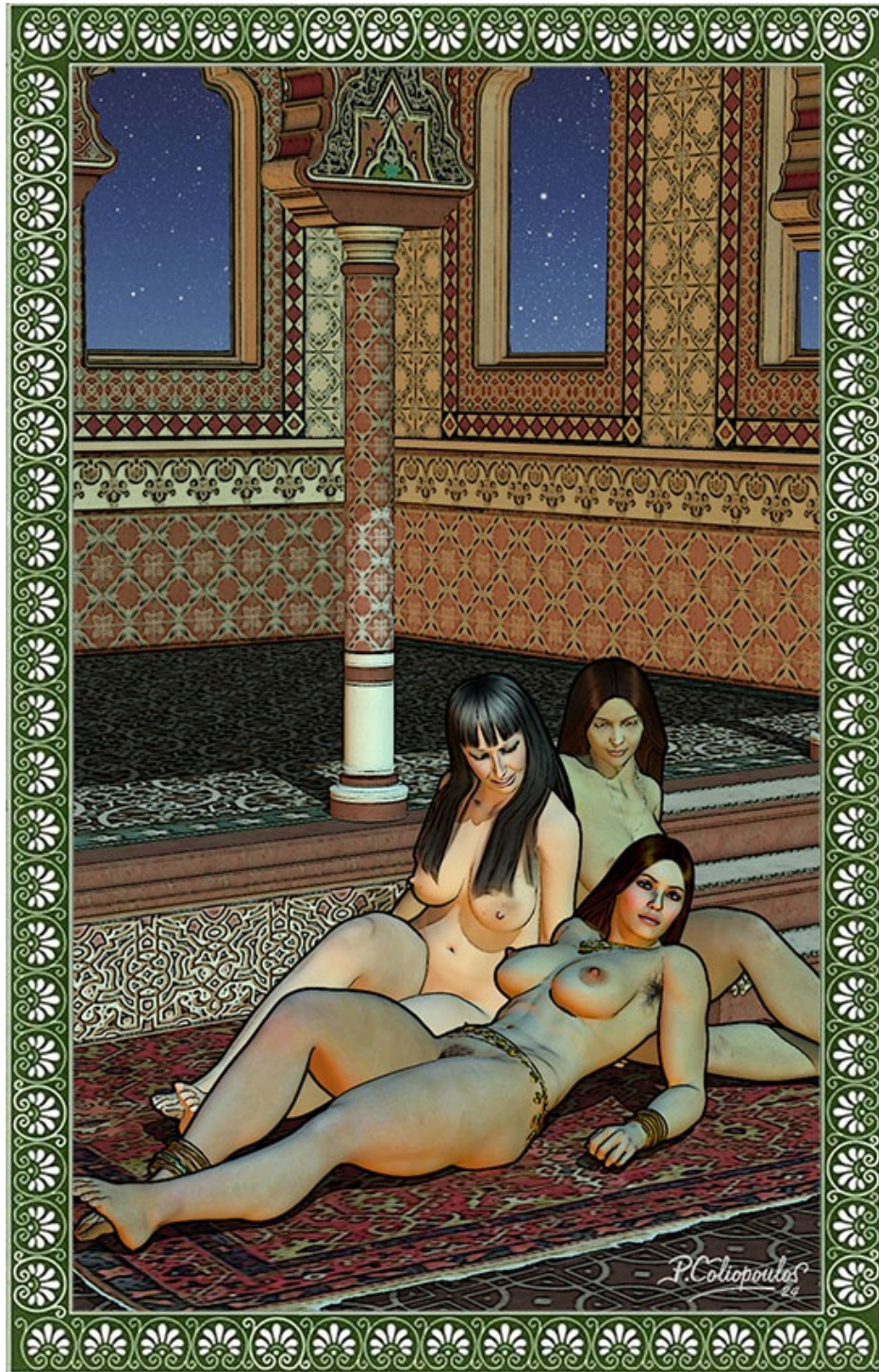
Ο Σωφρόνης αγόρασε με τα λεφτά του μπαούλου ένα μεγάλο σπίτι στο Αϊβαλί, άνοιξε κι ένα καλαϊτζήδικο, που γένηκε ξακουστό σε ούλη την περιοχή για την εξαιρετική δουλειά που έκαμαν οι μαστόροι που δούλευαν εκεί, αλλά γιατί δεν έβανε ποτές ξανά στο στόμα του, γιατί ήξευρε, από πρώτο χέρι, ποιες μπορεί να είναι οι βλαβερές του συνέπειες.

Οι Παραξενιές της Βεζυροπούλας

Της συντρόφισσας τα κάλλη
δεν ξεχνά ποτέ η νια στου άντρα την αγκάλη.
(Παλαιό Περσικό γνωμικό)

Τις χειρόγραφες σελίδες τις ανακάλυψα κατά τύχη, ανάμεσα στα σκληρά εξώφυλλα ενός ογκώδους και δεοβάρετου συγγράμματος για την Οθωμανική Αυτοκρατορία, στη βιβλιοθήκη της Σορβόνης, όταν υποκρινόμουν πως σπούδαζα εκεί, πάλαι ποτέ.

Ήταν γραμμένο σε μια κουτσή καθαρεύουσα, που φανέρωνε ένα όχι υψηλό επίπεδο μόρφωσης του συγγραφέα, που ήταν από κείνους τους Ρωμιούς που υπηρέτησαν πιστά –και με το αζημίωτο εννοείται– την Οθωμανική κρατική μηχανή.

Περιείχε ενδιαφέροντα προσωπικά βιώματα του συγγραφέα κι αυτό με παρακίνησε να το αντιγράψω (δια χειρός) για να το μελετήσω αργότερα. Κάπου το καταχώνιασα όμως και το ξέχασα... ώσπου το ξαναβρήκα σε ένα από τα σπάνια ξεσκαρταρίσματα των χαρτιών μου σήμερα.

* * *

Στην πάλε ποτέ Βασιλεύουσα,
την εποχή των μεγάλων σουλτάνων.

Ονομάζομαι Αδαμάντιος Κιατίπογλου, του Ιορδάνου και διετέλεσα, εις τας απαρχάς της σταδιοδρομίας μου γραμματικός του εξοχωτάτου Μπουρδάν Πασά, Μεγάλου Βεζύρη του πολυχρονεμένου μας Σουλτάνου –που είθε ο Θεός να μου κόβει ημέρας και να του δίδει χρόνους.

Ο αφέντης μου με εξετίμα όλως ιδιαιτέρως και συχνάκις μου ανέθετεν, πέραν των γραφικών μου καθηκόντων, και εμπιστευτικάς αποστολάς, όπως να επιβλέπω εις την παρασκευήν του καφέ και του αργιλέ παρά των αρμοδίων προς τούτο δούλων, καθώς και την αγοράν και μεταφοράν εις την οικίαν του ονίων προς καθημερινήν βρώσιν και άλλας πολλάς παρομοίας διεργασίας. Συχνάκις δε με επιβράβευεν δι' επαίνων, όπως...

“Αφεριμ, μπρε Διαμαντή. Αναρωτιέμαι τι θα έκαμα χωρίς εσένα, τζάνουμ!”

Ο μισθός ήτο βεβαίως πενιχρός, πλην εφρόντιζα να έρχομαι εις συνεννόησιν μετά των διαφόρων εμπόρων προμηθευτών, καθώς και μεθ' εκείνων που απέβλεπον εις κάποιον ρουσφέτι και ούτω πως ημπορώ να είπω ότι τα βόλευα μια χαρά, δόξα τω Θεώ, και επιπλέον μία τοσούτον έμπιστος και υπεύθυνος θέσις εις την κρατικήν ιεραρχίαν απετέλει τιμήν δι' έναν ασήμαντον και ταπεινόν ραγιάν, αλλά και μίαν επένδυσιν δια την μελλοντικήν μου εξέλιξιν.

Την οποίαν εξέλιξιν όμως ουδέ εγώ ο ίδιος δεν ενέμενον να προκύψει τοσούτον αναπάντεχα συντόμως.

Και ιδού τι συνέβη...

Ημέραν τινάν αντελήφθην ότι ο κύριος και αυθέντης μου έδειχνεν σύννους και ιδιαιτέρως κατηφής. Βεβαίως δεν απε-

τόλμησα να τον ερωτήσω τι τον απασχολούσεν, πλην το έθιξεν ο ίδιος, όλως αυθορμητώς.

—Μπρε Διαμαντή, μου λέγει εξαίφνης. Κόρες έχεις;

—Πώς να έχω, εφέντη μ', ο δυστυχής, εφόσον δεν τυγχάνω καν νυμφευμένος; απήντησα εγώ μετά του προσήκοντος σεβασμού.

Κούνησεν την σεβάσμιαν κεφαλήν του ο εξοχώτατος.

—Τυχερός είσαι, μου λέγει. Κι αν θες να μ' ακούσεις ποτέ σου μην παντρευτείς. Κι αν παντρευτείς, να κάμεις αγόρια...μην κάμεις κορίτσια με τίποτις. Τα κορίτσια είναι μεγάλος μπελάς, τζάνουμ... Δεν παλεύονται. Άκου με και μένα... είμαι παθός.

Ήρξατο λοιπόν εξομολογούμενος τον καημόν και την ανησυχίαν που τον διακατείχεν δια το μέλλον της θυγατέρας του, της πανωραίας Ζουλφικάρ, ήτις καίτοι εις ηλικίαν γάμου, δια κάποιον ανεξήγητον λόγον απέφευγεν να συμμορφωθεί εις τας επιμόνους παραινέσεις του πατρός της.

—Της έχω φέρει ένα σωρό προξενιά και με γαμπρούς με παράδες και με θέση και κύρος στην κοινωνία, εξήγησεν στενάζων ο δυστυχής πατήρ. Μπα, τίποτις. “Δεν είμαι ακόμη έτοιμη για τέτοιες ευθύνες, μπαμπά” μου λέει. “Άσε και θα δούμε...”. Αλλά τι να δούμε, μπρε Διαμαντή;... στον θεό που πιστεύεις —αν και άπιστος. Σε λίγο θα μπει στα δεκαεφτά. Άλλες έχουν δυο και τρία κουτσούβελα. Πότε θα είναι έτοιμη λοιπόν; Και ποιος θα την παίρνει σε κάνα χρόνο, που θα 'ναι γεροντοκόρη; Θα μου μείνει στο ράφι το παιδί και θα 'ναι αμαρτία.

—Υπομονή, εφέντη μ', του είπον εγώ σεβαστικώς. Ο Θεός είναι μεγάλος.

—Μπρε μεγάλος είναι και παντοδύναμος κι απ' ούλα. Αλλά δεν βιάζεται κιόλα, να κάμει το θάμα του, να 'συχάσω κι εγώ.

Ερούφηξεν μίαν γενναίαν ρουφηξιάν από τον αργιλέν και συνέχισεν.

—Ξεύρεις τι φοβάμαι, μπρε Διαμαντή; μου λέγει κατόπιν. Φοβάμαι μην και την έχει ξεμυαλίσει κάνας επιτήδειος παρακατιανός και γι' αυτό μου κάμει κόνξες. Τώρα θα μου πεις γιατί δεν βάνω τους ρουφιάνους μου να την παρακολουθήσουν... Κι εγώ θα σου απαντήξω ότι δεν πιστεύομαι κανέναν αλητήριο, να τον ανακατέψω στα οικογενειακά μου. Οι ανθρώποι μιλάνε και δεν ειμάστενε τώρα να μας κρεμάσουν τα κουδούνια στους μαχαλάδες. Μην κοιτάς που ανοίγω την καρδιά μου σε σένα, που σ' έχω σαν παιδί μου και ξεύρω ότι στόμα έχεις και μιλιά δεν έχεις, που λέει ο λόγος.

—Τεσεκιούρ εντερίμ⁷, εφέντη μ', εδαφιαίως προσκυνώ, απήντησα εγώ ταπεινοφρόνως.

—Γι' αυτό και σκέβηκα να σου αναθέσω σ' εσένα αυτή την λεπτή αποστολή, συνέχισε ο εξοχώτατος.

—Την ποίαν αποστολήν, εφέντη μ'; ηρώτησα εγώ, ολίγον τι παραζαλισμένος από τόσας τιμάς και επαίνους, που ελάμβανον υπό του κυρίου και αυθέντου μου.

—Να περικολουθείς τη θυγατέρα μου, τζάνουμ! ανέκραξεν ανυπομόνως ο Πασάς. Να επιγλέπεις την κάθε της κίνηση και ει δυναμόν να κερδίσεις την εμπιστοσύνη της, μην τυχόν και σου 'ξομολογηθεί η ίδια κάποιο της παραστράτημα ή παρασπονδία.

—Και πώς θα γίνει αυτό, εφέντη μ'; απόρησα εγώ.

—Εύκολα, είπε ο αφέντης. Τις προάλλες μου δήλωσεν ότι θέλει, λέει, να μάθει ρωμαίικα, για να συνεννοϊέται, λέει, με κάτι δούλες Ρωμιές που μας έστειλαν τις μέρες αυτές από τη Σάμο. Εσύ το λοιπό θα είσαι τάχαμου ο δάσκαλός της. Μ' ένα συμπάρο δυο τρυγόνια. Κατάλαβες, Διαμαντή;

⁷ teşekkür ederim: ευχαριστώ τουρκιστί.

—Ηνόησα, εφέντη μ', είπον εγώ. Θα πράξω το κατά δύναμιν.

Και ούτω πως έπραξα.

Οφείλω να τονίσω εις το σημειον ετούτον ότι η υψηλή μου μαθήτρια, βεζυροπούλα Ζουλφικάρ, ετύγχανεν ιλιγγιωδώς ευειδής και υπέρ το δέον θελκτική, από αισθησιακής απόψεως. Όμως, δόξαν να έχει ο Μεγαλοδύναμος, ο ίδιος τυγχάνω απυρόβλητος εις τα θέλγητρα των γυναικών και ως εκ τούτου εις τα βέλη του έρωτος, έχων αφοσιωθεί, ψυχή τε και σώματι, εις την επαγγελματικήν και κοινωνικήν μου ανέλιξιν. Τοιουτοτρόπως η εν λόγω νεαρά καλλονή ουδεμίαν επιρροήν είχεν εις την κρίσιν μου.

Την ηρώτησα βεβαίως προς τι η έγκαψις της εκμαθήσεως της ελληνικής γλώσσης, ήτις δεν θα της εχρειάζετο δια σπουδάς, ούσα γυνή. Και μου απήντησεν με αυθάδειαν...

—Ό,τι μαθαίνει ο άνθρωπος για καλό είναι.

—Ωστόσοσον υπάρχουν γνώσεις χρήσιμα και γνώσεις άχρηστα, επέμεινα εγώ. Τι χρησιμότητα έχει η ελληνική διάλεκτος δια την υψηλότητάν σας;

Η μαθήτρια μου μου έριψεν έν πλάγιον βλέμμα και εγέλασεν ξεδιαντρόπως.

—Αυτές τις δούλες, που μας έστειλαν από τη Σάμο, τις έχεις δει, δάσκαλε; με ηρώτησεν.

—Ουχί, απήντησα ειλικρινώς.

—Ε, δεσ τες πρώτα και μετά συζητάμε, μου είπεν. Κάτι ουρί του Παραδείσου –του δικού μας, όχι του δικού σας, του ξενέρωτους– να σου φύγει το φέσι!

Δεν αντελήφθην οποία η σχέσις μεταξύ των άρτι αφιχθέντων θεραπεινίδων και της πρεμούρας της βεζυροπούλας δια την εκμάθησιν των ελληνικών, αλλά θα αντιλαμβανόμενη εν συνεχεία, εν ευθέτω χρόνω.

Η μαθήτριά μου υπήρξεν επιμελής, πλην επιπολαία. Μου εδήλωσεν ευθύς εξ' αρχής ότι έτρεφεν μίαν σφοδράν απέχθειαν δια την γραμματικήν και τους κανόνας του συντακτικού και επεθύμη να εκμάθη την γλώσσαν «πρακτικώς», ως έλεγεν.

—Πώς θα πούμε “δώσε μου ένα φιλάκι, ομορφιά μου”; ηρώτα. Και “έλα να σε πάρω αγχαλιά, κουζούμ”;

Της εδίδασκον τας τμηματικές εκφράσεις, μετά βδελυγμίας, και εκείνη τας εσημείωνεν επιμελώς εις έν χρυσοδερματόδετον σημειωματάριον. Πλειστάκις τας επρόβαρεν δε με τας άλλας δεσποσύνας επί των τιμών, που την περιεστοίχιζαν, και όλαι ομού ξεσπούσαν εις ηχηρούς γέλωτας και άκρως διφορούμενους ακισμούς.

Αύθις υποπτεύθην ότι πράγματι ενδέχεται να υπήρχεν κάποιος άνομος εραστής, πιθανώς ρωμαϊκής καταγωγής, και ως εκ τούτου η βεζυροπούλα επεθύμη την εκμάθησιν της μητρικής του γλώσσης, προκειμένου να συνεννοείται αρτιότερα εις τας κρυφάς συνεντεύξεις των.

Όμως, παρά την επισταμένην παρακολούθησιν που ήσκησα επί της εν λόγω νεαρής, ουδεμίαν ανδρικήν παρουσίαν διεπίστωσα πέριξ αυτής και τούτο με παρεξένευσε μάλα.

Έτι δε περαιτέρω, όταν κάποιες φορές, εν μέσω νυκτός και σκότους, σκαρφάλωνα, με κίνδυνον της ζωής μου, δια των αναρριχητικών φυτών, εις τα παράθυρα του χαρεμιού, ετύγγανον μάρτυς ανομολογήτων σκηνών μεταξύ των εκεί ενδιαιτούντων θηλέων, προεξαρχούσης της βεζυροπούλας, αίτινες με εξέπληξαν και έθεσαν σκέψεις περί της αισθηματικής κλίσεως της εν λόγω νεάνιδος.

Βεβαίως εγνώριζον ότι εις τα οθωμανικά χαρέμια τοιαύται πρακτικάί είναι κάτι το σύνηθες, πλην όμως η διαίσθησίς μου έλεγεν ότι εις την παρούσαν περίστασιν το σύνηθες ήτο κάτι παραπάνω από το συνηθισμένον σύνηθες.

Εκινήθην λοιπόν με τρόπον ευφυήν ούτως ώστε κερδίσω την εμπιστοσύνην της επιμελούς μαθητριάς μου και συν τω χρόνω το επέτυχον. Τοιουτοτρόπως μίαν ημέραν είχαμε αμοιβαίας εξομολογήσεις.

—Μπρε Διαμαντή, μου λέγει η βεζυροπούλα. Είσαι μια συντηρητικούρα άνευ προηγουμένου και μια μούχλα απίστευτη, αλλά σε έχω συνηθίσει και σε μπιστεύομαι. Πες την αλήθεια τώρα... ο πατέρας μου δεν σ' έβανε για να με κατασκοπεύσεις;

—Ο πατήρ σου ανησυχεί τα μάλα δι' εσέ, παρεδέχθην εγώ. Και η επιμονή σου να αρνείσαι να νυμφευθής εις τοιαύτην προκεχωρημένην ηλικίαν τον προβληματίζει νυχθημερόν. Είναι αληθές ότι μου εξήτησεν όπως διερευνήσω διεξοδικώς την κατάστασιν.

—Και τη διερεύνησες;

—Την διερεύνησα.

—Συμπέρασμα έβγανες;

—Έβγαλα.

—Για πε...

—Συνεπέρανα, πέραν πάσης αμφιβολίας, ότι δεν υπάρχει κάποιος κρυφός ερωτύλος νεανίας που, ούτως ειπείν, σε κορτάρει.

—Άφεριμ, μπρε Διαμαντή! Είσαι διάνοια! εγέλασεν η αναιδεστάτη βεζυροπούλα. Βουλωμένο γράμμα διαβάζεις. Και τι άλλο συμπέρασμα έβγανες;

—Ότι αρέσκεσαι εις το γυναικείον φύλον υπέρ το δέον και το σύνηθες, απήντησα.

—Και πού 'ναι το κακό σ' αυτό; ηρώτησεν προκλητικώς η μαθήτριά μου.

—Δεν ηξεύρω εάν ετούτο είναι καλόν ή κακόν και δεν μου πίπτει λόγος επιπλέον, απήντησα διπλωματικώς.

Όμως τι θα είπω εις τον εργοδότην μου και πατέραν σου, όστις ανυπομονεί να μάθει τους λόγους της αρνήσεώς σου όπως έλθεις εις γάμου κοινωνίαν, ως υπάκουος κόρη και ως αρμόζει εις τας συνηθείας ημών των πεπολιτισμένων υπηκόων της ενδόξου αυτοκρατορίας μας;

Η θυγάτηρ του Μεγάλου Βεζύρη περιέπεσεν εις περισυλλογήν. Τελικώς κατέληξεν εις σχέδιον αντάξιον μιας Μεσσαλίνας.

—Διαμαντή, μου λέγει. Σε έχω ψυχολογήσει για ξύπνιο κουμάσι και για άνθρωπο που νοιάζεται πάνω απ' ούλα για την προσωπική του πρόοδο και κοινωνική ανέλιξη. Είμαι σωστή;

—Ας πούμε πως δεν είσαι εντελώς λάθος, απήντησα.

—Τότε άστο πάνω μου και θα το τακτοποιήσω, ανέκραξεν η νεαρά δολοπλόκος. Μόνο να ξεύρεις πως σε ό,τι σε ρωτήξει ο πατέρας μου εσύ θα λες “Ναι, εφέντη μ’, έτσι είναι το πράμα”. Ταμάμ;

—Ταμάμ, συνεφώνησα κι εγώ.

Με πήρε λοιπόν αλά μπρατσέτα και με οδήγησεν αύθις ενώπιον του πατρός της.

—Σεβαστέ μου πατέρα, του λέγει. Τόσον καιρό τώρα μου τριβελίζεις το μυαλό πότε θα παντρευτώ και πότε θα παντρευτώ. Εφιάλτης μου έχει γένει πια αυτό. Νισάφι!

—Μα για το καλό σου, κουζούμ! διαμαρτυρήθηκε ο άνθρωπος. Να 'συχάσω κι εγώ, ότι έπραξα το χρέος μου σαν γονιός και σε αποκατέστησα.

—Ωραία, ανέκραξεν η Ζουλφικάρ. Γεννηθήτω το θέλημά σου λοιπόν και... ιδού ο νυμφίος!

Ο Πασάς με εκοίταξεν και γούρλωσεν τους οφθαλμούς.

—Τι... ο... Διαμαντής;!!! εψέλλισεν πελιδνός.

—Αυτό ήτουνε το τυχερόν μου, απήντησεν η κόρη. Τον

ηράσθη σφόδρα και τον θέλω πάραυτα για σύζυγόν μου. Αλλέως θα μείνω γεροντοκόρη εσαεί.

—Μα... τον Διαμαντή;!!! επανέλαβεν ο δυστυχής πατήρ. Τον Διαμαντή, μαρή, που είναι μισή μερίδα άνθρωπος;

—Ο έρως δεν έχει λογική, επέμεινε η κόρη αμετάπistos. Εγώ αυτόν θέλω.

—Μα... είναι παρακατιανός...

—Θα τον αναδειξουμε εμείς αρμοδίως.

—Είναι και Γιουνάνης, πανάθεμά τον!... Άπιστος!

—Θα γένει μουσουλμάνος και δεν θα ξεχωρίζει από τους κανονικούς, είπεν πεισματικώς η Ζουλφικάρ.

—Αλήθεια, μπρε Διαμαντή; με ηρώτησεν άπελπισ ο μέλλον πενθερός μου.

Ενεθυμήθη τας προτροπάς της ωραίας βεζυροπούλας, να μην φέρω αντιρρήσεις.

—Αληθώς, εφέντη μ', είπον ταπεινοφρόνως. Η θυγάτηρ σας με επίεσεν αφορήτως κι εγώ, τυγχάνων αδυνάτου χαρακτήρος, τελικώς υπέκυψα.

Ύψωσεν τους οφθαλμούς του εις τον ουρανόν ο Πασάς.

—Ο Θεός είναι μεγάλος, είπεν. Εγώ τι να είπω; Δεν μου μένει παρά να δώκω την ευχή μου και να ευχηθώ βίον ανθόσπαρτον και καλούς απογόνους.

Ούτω πως εβαπτίσθη μουσουλμάνος, λαμβάνων το όνομα Ελμάς μπέης, το οποίον αυτολεξεί σημαίνει τουρκιστί «αδάμας», και ενυμφεύθη την πανωραίαν βεζυροπούλαν δόξη και τιμή, εις μίαν τελετήν ανταξίαν της θέσεως και της φήμης του Μεγάλου Βεζύρη και ιδού πώς, από το τίποτα, από έν γυναικείον καπρίτσιον, ένα πείσμα, ευρέθη εις ανοδική πορείαν με μέλλον υπέρλαμπρον και προοπτικώς ιλιγγιώδεις.

Ωστόσο, ότε κατά την πρώτην νύκταν του γάμου επεδίωξα να τηρήσω τας παραδόσεις και τα έθιμα, η νεόνυμφος σύζυγός μου με προσγείωσεν άθις και κατά το μάλλον ή ήττον σκαιώς.

—Ξέχασέ τα αυτά που ξέρεις, μπέη μου, μου λέγει. Κάναμε μια συμφωνία και θα την κρατήσουμε. Σιγά μην σου κάτσω κιόλα! Πάγαινε εσύ να κοιμηθείς μέσα κι ελόου μου θα διανυκτερεύσω στο χαρέμι, με τα κορίτσια, ως συνήθως. Να γλεντήσουμε και το ευτυχές γεγονός, που λέει ο λόγος.

Τέλος πάντων εβουλευθήν και ο ίδιος με μίαν πρόθυμον μαγείρισσαν, κάπως παρωχημένης ηλικίας —ίνα τηρηθεί το έθιμον—, πρακτικήν που ηκολούθησα και αργότερον, κατά καιρούς, ότε η ανάγκη εγένετο επιτακτική.

Ωστόσο, εις το βάθος είχαν την αμυδράν ελπίδαν ότι ημέραν τινά η Ζουλφικάρ θα εξετίμα το αδαμάντινον του χαρακτήρος μου, καθώς και τας θυσίας εις τας οποίας προέβην προς όφελός της, και θα έστεργεν όπως μοιραστεί μεθ' εμού την συζυγικήν παστάδαν, έστω και περιστασιακώς, διότι είναι αμαρτία να τυγχάνεις νυμφευμένος με τοιαύτην ιλιγγιώδην καλλονήν και να καταφεύγεις —έστω και προσκαίρως— εις τας υπηρεσίας των πατσούρων μαγειρισών και των άλλων προθύμων δουλικών.

Όμως, φευ, η ευτυχής τούτη συγκυρία καθυστερούσε χαρακτηριστικώς και η υπομονή μου έβαινεν φθίνουσα, ώσπου απεφάσισα «να σκίσω την γαλήν», όπως λέγει χύδην ο λαός.

Έθεσα λοιπόν την τύποις σύζυγόν μου προ των ευθυνών της, τελεσιγραφικώς.

—Η συμμορφούσαι και αναλαμβάνεις το βάρος των συζυγικών σου καθηκόντων πάραυτα ή θα αναγκαστώ να απευθυνθώ εις τον κύριον πατέρα σου και πενθερόν μου, αποκαλύπτων την όλην αλήθειαν, άνευ φόβου και πάθους, της είπον.

—Μα κάναμε μια συμφωνία, μπρε Διαμαντή! απήντησεν αύτη.

—Αι συμφωνίαι μετατρέπονται και μεταλλάσσονται αναλόγως των συνθηκών, παρετήρησα αυστηρώς την συμβίαν μου. Όταν αποβαίνουνσι ασύμφοροι δι' έν εκ των συμβαλλομένων μερών.

Η σύζυγός μου με ητένισεν με βλέμμα σκοτεινόν.

—Καλά, είπεν τέλος. Άσε με να το σκεβώ και θα σε ειδοποιήσω.

Κατά σύμπτωσιν —ή μήπως δεν ήτο σύμπτωσις;— την επομένην με κάλεσεν εις ακρόασιν ο πενθερός μου Μπουρδάν Πασάς, Μέγας Βεζύρης της Υψηλής Πύλης.

—Λοιπόν Διαμαντή... Πώς πάει ο έγγαμος βίος; Ευχαριστημένος; με ηρώτησεν.

Τι να του είπω κι εγώ ο δυστυχής; Ευρισκόμην εν αναμονή της αποφάσεως της συζύγου, που ήμην βέβαιος πως θα ήτο ευνοϊκή δι' εμέ.

—Όλα βαίνουνσι καλώς, εξοχώτατε πενθερέ μου, απήντησα. Ουδείς λόγος ανησυχίας συντρέχει.

—Μα δεν ανησυχώ, είπεν γελών ο πενθερός. Η κόρη μου σε εκθειάζει ανελλιπώς. “Ο Διαμαντής ετούτο” κι “ο Διαμαντής εκείνο”... Νερό πίνει στ' όνομά σου, που λέει ο λόγος. Κορώνα στο κεφάλι της σ' έχει.

Εμ πώς να μην με εκθειάζει η πονηρά αλώπηξ; Είναι προς το συμφέρον της να με εκθειάζει.

—Κι όχι μόνον αυτό, συνέχισεν ο Πασάς. Αλλά μου έχει φορτωθεί κιόλα, να ζητάει ρουσφέτια για ελόου σου. “Μπαμπά” μου λέει “πότε θα διορίσεις τον αγαπητό Διαμαντή σε μια θέση περίοπτη και σημαντική, ώστε να μπορώ κι εγώ να κάμω το κομμάτι μου στις φιληνάδες μου;”. Αχούς; Αχούω να λες. Ε, πες-πες στο τέλος με κατάφερε, το άτιμο το θήλεο, και το αποφάσισα. Διαμαντή, από σήμερα θα είσαι πρέσβης της Υψηλής Πύλης στην αλλοδαπή.

Ἦμην περιχαρής, εννοείται.

—Τεσεκιούρ εντερίμ, εφέντη μ', είπον προσκυνών εδαφιαίως τον πενθερόν και προϊστάμενόν μου. Είθε ο Αλλάχ να μου κόβει χρόνους και να σου δίδει ημέρας.

—'Τοιμάσου το λοιπό, μάζωξε τα τσαμασίρια σου και αύριο με το καλό, πουρνό-πουρνό, αναχωρείς, είπεν ο Πασάς.

—Με ποίον προορισμόν, πενθερέ μου, αν επιτρέπεται; ηρώτησα.

—Την Εξωτερικήν Μογγολίαν, ανήγγειλεν εκείνος αφήνοντάς με ενεδόν.

—Μα θα προλάβει η σύζυγός μου και κόρη σου να πακετάρει; παρετήρησα, πασχίζων να εύρω κάποιον τρόπον διαφυγής ή έστω αναβολής του αναποφεύκτου.

—Α, μα η Ζουλφικάρ θα μείνει εδώ, ανακοίνωσεν ο πενθερός μηδιών σατανικώς. Πού να τρέχει τώρα στου Ιμπλίζ⁸ τη μάνα και να ταλαιπωριέται το καμάρι μου, που εγώ το μεγάλωσα στα πούπουλα; Στο κάτω-κάτω της γραφής δεν θα χαθείτε... θα της γράφεις, θα σου γράφει... Πόσο κάμουν τα γράμματα να παν και να 'ρθουν στη Μογγολία σε τούτη την εποχή της ταχύτητας όπου ζούμε; Έναν μήνα;... δυο;... βαριά τρεις.

Και ούτω πως, δια των δολοπλοκιών μιας γυνής, ευρέθην εις την άλλην άκρην του γνωστού κόσμου, εις την αγρίαν και βάρβαρον Μογγολίαν, εξ' αιτίας της καλής μου καρδιάς, καθ' ον χρόνον η κατ' όνομα σύζυγός μου βεζυροπούλα Ζουλφικάρ διάγει βίον τρυφηλόν και έκλυτον ανενόχλητος, μετά των επιστηθίων (χυριολεκτικώς) φιληνάδων της, εις την θαλπωρήν του πατρώου χαρεμιού, εν Κωνσταντινουπόλη.

⁸ Ιμπλίζ: ο Διάβολος για τους μουσουλμάνους. «Στου Ιμπλίζ τη μάνα» δέον όπως μεταφραστεί για εμάς, τους Ναζράνηδες, «στου διαόλου τη μάνα».

Ας ελπίσωμεν τουλάχιστον ότι η περιπέτεια αυτή θα συμβάλει εις την περαιτέρω και άνωθεν εξέλιξίν μου, επαγγελματικήν τε και κοινωνικήν.

Τέλος και τω Θεώ (και τω Αλλάχ) δόξα.

*Ελμάς μπέης,
πάλαι ποτέ Αδαμάντιος Κιατίπογλου,
πρέσβης της Υψηλής Πύλης
εν Ουλάν Μπατόρ της Μογγολίας.*

Πώς γίνηκε ο Δεσπότης Παναγιώτης

**«Ο Θεός να σε φυλάει από τα πισινά
του μουλαριού και τα μπροστινά του καλόγερου».**

(N. Καζαντζάκης, «Βίος και Πολιτεία του Αλέξη Ζορμπά»)

Όταν γένηται λόγος για τους θρησκευτικούς ταγούς των ανωτέρων βαθμίδων του κλήρου, εσείς, οι ευσεβείς Χριστιανοί, φτιάχνετε στο μυαλό σας την εικόνα σεβάσμιων γερόντων, με μακριές λευκές γενειάδες, ντυμένους στα μεταξωτά και τα βελούδινα άμφια, με χρυσοποίκιλτα κεντίδια και βαριές καδίνες με σταυρούς κι εγκόλπια, με περίτεχνες «ποιμαντορικές ράβδους», ούλο ασήμια και χρυσάφια, να βαδίζουν αγέρωχα στις θρησκευτικές λιτανείες, σαν φουσκωμένα γαλόπουλα και με ύφος χιλίων σοφών μπαμπούνων.

Οι περισσότεροι πιστεύετε ότι αυτό το μασκάρωμα έχει την αφετηρία του στο θεοσεβόμενο Βυζάντιο, του οποίου οι εν λόγω αποτελούν, λέει, τους μοναδικούς θεματοφύλακες και συνεχιστές. Και κατά κάποιον τρόπο έτσι είναι. Μόνο που τότε, πριν από την έλευση των άνομων Οθωμανών, δύσκολα θα μπορούσε να ξεχωρίσει κανείς τους εκπροσώπους της Εκκλησίας μέσα στο πλήθος των άλλων, μεγαλόπρεπων και χρυσοποίκιλτων ευγενών.

Δεν υπήρχε δηλαδή ο ενδυματολογικός κώδικας που ισχύει σήμερα –το ράσο και το καλυμμαύχι– και παραπέμπει σε

άλλες, ανατολικότερες γεωγραφικά περιοχές, και σε άλλες, αμιγώς μεσαιωνικές, εποχές. Αυτός ο κώδικας δεν οφείλεται λοιπόν σε κάποια ευλαβή βυζαντινή παράδοση, αλλά στον μέγα χορηγό και ευεργέτη του παπαδαριού, Μωάμεθ Β', τον επιλεγόμενο και Πορθητή.

Τούτος εδώ ο άπιστος λοιπόν ήτουνε που, μαζί με τα πρόνομια που παραχώρησε στη μητέρα Εκκλησία, που ούτε στον ύπνο της δεν τα είχε δει επί Θεοσεβάμενης αυτοκρατορίας του δικέφαλου πτηνού, υποχρέωσε τον κλήρο να ντύνεται με τρόπο που να ξεχωρίζει από τον χύδην όχλο. Γιατί; Μα επειδή τους είχε καταλάβει τι κουμάσια ήτουνε και τι δολοπλόκοι και ήθελε να τους προσέχει.

Όταν λοιπόν οι πνευματικοί πατέρες ήθελαν, για τους δικούς τους λόγους, να περάσουν απαρατήρητοι, τόσο από τον Τούρκο δυνάστη όσο κι από τον ντόπιο δυναστευόμενο, έχωναν ράσα και καλυμμαύχια στο μπαούλο και περιφέρονταν στις ρούγες όπως ούλοι, με «πολιτικά», άγνωστοι μεταξύ αγνώστων. Σε αντίθεση λοιπόν με τη σοφή λαϊκή ρήση, το ράσο ήτουνε που έκαμε τον παπά (και τότε και τώρα), τίποτις άλλο. Το βγάζεις και είσαι σαν εμάς –ίσως λίγο χειρότερος.

Στη Μάνη, τέλη του 18ου Αιώνα.

Ο Σεβασμιώτατος, το όνομα του οποίου σεμνοτύφως θ' αποσιωπήσουμε δι' ευνόητους λόγους, βασίλευε, πνευματικώς και κοινωνικώς, σε μια αρκετά μεγάλη επισκοπή της Μάνης και πορευόταν όπως όλοι οι ταγοί, κοσμικοί ή πνευματικοί, αυτού του τόπου και τότε και τώρα... δηλαδή μπέικα! Διότι ο δουλοπάροικος δυο πράγματα φοβάται: το γινάτι του κοτζάμπαση, που μπορεί να τον στείλει στο κάτεργο, και τη δυσαρέσκεια του δεσπότη, που μπορεί να του στοιχίσει τη μέλλουσα ζωή.

Το οποίον ο σεβάσμιος εφτούνος κληρικός μπάφιασε

κάποια στιγμή από το λιβάνι και τα «κύριε ελέησον», τις ευλογίες και τα ρουσφέτια που του γύρευε το χριστεπώνυμο πλήθος, τα χειροφιλήματα από τις ξεδοντιάρες μανιές και τα μυξιάρικα γερόντια, κι αποφάσισε, για λίγο έστω, να δραπετεύσει απ' ούλα αυτά. Φώναξε το λοιπό τον έμπιστο κολαούζο του, τον διάκο Γεννάδιο, μια λέρα κι έναν γλύφτη από τους λίγους, και του είπε:

—Τέκνον μου Γεννάδιε, 'τοίμασε τις βαλίτζες μου και μην ξεχάσεις να βάνεις μπόλικα σώβρακα, για να 'χω ν' αλλάζω, και 'τοίμασε έναν μπόγο για ελόου σου, ένεκα που πάμε ταξίδι.

—Για πού, αν επιτρέπει η Παναγιότη σου, να ρωτήξω; ρώτηξε, με τη γνωστή γλιτσερή και ψαλμουδιαστή φωνή των εκκλησιαστικών σφουγγοκωλάριων, ο Γεννάδιος.

—Θα υπάγομεν εις παραθαλάσσιον χωρίον, προς τέρψιν και ανάπαυσιν του ταλαιπωρημένου από την έντονον εργασίαν και πνευματικόν μόχθον σαρκίον μου, απάντησε ο Δέσποτας.

—Να πακετάρω τα χρυσοποίκιλτα άμφια, Σεβασμιώτατε, ή τα καθημερινά; ρώτηξε ο διάκος-μπάτλερ.

Εμειδίασεν ο Δέσποτας.

—Γνωρίζεις, Γεννάδιε, τον περίφημον Χαρούν Αλ Ρασίντ; απάντησε ερωτών.

—Κάποιος τρισκατάρατος Οθωμανός Πασάς, τοπικός δερβέναγας, Σεβασμιώτατε; μάντεψε ο αδαής διάκος.

Γέλασε ο Δέσποτας με την άγνοια του παρατρεχάμενου.

—Ο Χαρούν Αλ Ρασίντ ήτο Χαλίφης της Βαγδάτης την εποχήν που διεδραματίζοντο τα γεγονότα που εξιστορούνται εις τας «Αραβικάς Νύκτας», εξήγησε. Ούτος λοιπόν συνήθιζεν, κατά τακτά χρονικά διαστήματα, να μεταμφιέζεται εις απλόν πολίτην και να αναμιγνύεται μετά του όχλου, προκειμένου να διαπιστώσει τι φρονούσαν οι υπήκοοί του δι' εκείνον. Το αυτό λοιπόν θα πράξωμεν και ημείς.

—Δηλαδή, Σεβασμιώτατε;

—Θα ταξιδεύσομεν ινκόγκνιτο, χοντροκέφαλε, εξήγησε ο Δεσπότης. Ούτε ράσα, ούτε άμφια, ούτε καλυμμαύχια. Θα υποδυθώμεν τον απλόν και αδαήν λαουτζίκον.

—Όπως διατάξει η Παναγιότη σου, μουρμούρισε κατηφής ο διάκος, που δεν του άρεζε καθόλου η ιδέα.

—Θα διαμείνομεν εις μίαν ταπεινήν έπαυλιν, ανήκουσα εις επιφανές τέκνον της περιοχής μας, όστις υπηρετεί εις το Πατριαρχείον Κωνσταντινουπόλεως και είχεν την καλοσύνην να μου παραχωρήσει εν τη απουσία του, συνέχισε ο Παναγιότατος.

Δυο μέρες αργότερα λοιπόν, ο Δεσπότης καβάλα στο άλογο —δώρο Τούρκου Πασά— κι ο Γεννάδιος πάνω σε γαΐδαρο και με δυο μουλάρια να ακολουθούν με τις αποσκευές, πήραν το δρόμο για το παραθαλάσσιο χωριό και την ανάπαυση, που τόσο είχε ανάγκη ο πνευματικός αυτός ταγός.

Η «ταπεινή έπαυλη» κάθε άλλο παρά ταπεινή ήτουμε, καθόσον ταπεινότητα και εκκλησιαστικοί αρχόντιοι είναι έννοιες ασύμβατες μεταξύ τους, αλλά, όπως ούλα τα σπίτια που μένουν καιρό ακατοίκητα, χρειαζόταν ένα καλό συγύρισμα. Οπότεν ο Γεννάδιος ξαμολήθηκε και προσέλαβε από το χωριό μια γριά, που ξενοδούλευε, με την εγγονή της, για να βάνουν μια τάξη στο χάος, παραλείποντας φυσικά να τους πει για λογαριασμό ποιανού αφέντη θα δούλευαν.

Έτσι, αφού συμμαζώχτηκε το σπίτι, η γριά ανέλαβε καθήκοντα μαγείρισσας, ενώ η εγγονή της θα έκαμε ούλες τις άλλες δουλειές.

Για τη γριά δεν θα πούμε τίποτις, ούλες οι γριές αυτού εδώ του ντουινιά ίδιες είναι. Για την εγγονή όμως θα χρειαστεί να δώκουμε μια σύντομη και —όσο οι περιστάσεις το επιτρέπουν— σεμνή περιγραφή.

Η Θεodώρα ήτουμε στα όρια να μείνει στο ράφι... δεκαε-

φτά χρονώ μεγαλοκοπέλα, που όμως αν δεν είχε την ατυχία –συνηθισμένη την εποχή εκείνη– να είναι πάμπτωχη, κι επομένως άπρσιχη, θα συνωστίζονταν οι γαμπροί όξω από την πόρτα της, ποιος θα την πρωτοζητήξει.

Αψηλή, γεροδεμένη –ό,τι πρέπει για τα χωράφια– ούλο καμπύλες και στροφές, καμιά ευθεία στο κορμί της, μ’ ένα πρόσωπο αγγελικό (των δυτικών, παπικών αγγέλων, όχι των σκουντούφλικων δικώνε μας), προκαλούσε σύγχυση όταν πάγαινε στο παζάρι, να ψωνίσει, κι αν δεν υπήρχε ο φόβος των αδερφιών της, που ήτουνε γνωστοί και άγριοι ληστάδες στα βουνά της Μάνης, είναι σίγουρο ότι δεν θα παρέμενε ανέπαφη για πολύ (εκουσίως ή ακουσίως).

Εννοείται πως ο Δεσπότης, γνωστός και μη εξαιρετέος θαυμαστής του ωραίου, του μεγάλου και του αληθινού, δεν παρέλειψε να προσέξει τα προσόντα της νεαρής δούλας, που του έριξε ο Πανάγαθος στον δρόμο του, για να τον δοκιμάσει –ή για να τον ανταμείψει;

Αρχίνησε λοιπόν τα τσαλίμια και τις φιλοφρονήσεις... “Μα τι ωραίο πλάσμα όπου είσθε, μανίτσα!...”, “Ζαχαροπλάστης ήτουνε ο πατήρ σας και σας έκαμε λεκουμάκι;...”, “Τι έμορφα που σείεται ο υπέροχος ποπός σας, όπως κινείσθε!...”... και νά κάτι αρπαχτικές από εδώ... νά κάτι τιμπήματα από χει... κάποια στιγμή το καλό αυτό κορίτσι αντελήφθη πως οι προθέσεις του γηραλέου αφέντη ίσως να μην ήτουνε και τόσο αθώες.

Μια νύχτα λοιπόν εκμυστηρεύτηκε τους φόβους της στη γραία πρόγονή της, στο δωματιάκι που τους είχε παραχωρηθεί στο σπίτι για να κοιμούνται.

—Μάκω⁹, της λέει της μανιάς. Νομίζω πως ο μεγάλος ο αφέντης με κοιτάει κάπως περίεργα.

—Εμ, πώς να μην σε κοιτάει, κοκόνα μου; της λέει η γριά. Άντρας είναι και οι άντρηδοι τις μορφονιές έτσι τις κοιτάνε. Εμένα να δεις πώς με κοίταγαν όταν ήμανε νια!

⁹ Μάκω: η γιαγιά.

—Δεν κοιτάει όμως μόνο... με λέει και διάφορα...

—Εμ τι, μουγκός θα μείνει ο άνθρωπος, κόρη μου; Θα πει και δυο κουβέντες, και τρεις, που λέει ο λόγος, είπε η γριά.

—Απλώνει και τις χερούκλες του όμως...

—Εμ, έτσι είναι οι αφεντάδες, κουζούμ, απλώνουν χέρια, εξήγησε η σοφή γριά. Άστον να τα απλώνει, αλλά πρόσεχε μην απλώσει και τίποτις άλλο.

Συνεχιζόταν έτσι αυτό το βιολί στην έπαυλη κι ο Δεσπότης γενόταν ούλο και πιο επίμονος, ούλο και πιο εφευρετικός.

Παρουσιαζόταν, φερ' ειπείν, με τα σώβρακα εκεί που η κοπελίτσα έκαμε τις δουλειές, με οφθαλμοφανέστατα τα σημάδια του ενθουσιασμού του.

—Μα με τέτοια ζέστα πώς τα μπορείς ούλα εφτούνα τα σκουτιά απάνω σου, γιαβρούμ; έλεγε της στωικής Θεοδώρας. Δεν καψώνεις;

—Καψώνω, εφέντη μ', πώς δεν καψώνω, απαντούσε το κορίτσι. Αλλά αυτό είναι το πρέπον και γι' αυτό κάνω υπεμονή.

—Τι υπεμονή; γέλαγε ο Δέσποτας. Εδώ ειμάστενε συναμετάξυ μας, μια οικογένεια, που λέει ο λόγος, δεν υπάρχει ντροπή και παρεξήγηση... Δεν γλέπεις εμένα;

—Γλέπω, πώς δεν γλέπω, ξεροκατάπινε η Θεοδώρα.

—Εμ τότες... βγάλτα αυτά τα σκουτιά, να πάρεις αέρα!

Τι να έκαμε το φτωχό κορίτσι, συμμορφωνόταν προς τας υποδείξεις, προς μεγάλη αγαλλίαση του γερο-τράγου, η οποία συχνά εκδηλωνόταν με ανομολόγητους και κατάπτυστους τρόπους, που εμείς σεμνοτύφως θ' αποσιωπήσουμε, κατά το συνήθειό μας.

Άντε πάλι το κορίτσι να παραπονιέται το βράδυ στη μανιά.

—Μάκω, ο αφέντης με βάνει να γχιζερνάω στο σπίτι σχεδόν ξεβράκωτη, της λέει.

—Εμ, μ' αυτή τη ζέστα, πάλι καλά να λες, τη νουθετούσε η σοφή γραία. Αφόσον στο επιτρέπει ο αφέντης γιατί παραπονεύεσαι; Καλύτερα δηλαδή να σκας από τον στούφο;

—Ναι, αλλά γχιζερνάει κι ο ίδιος με τα σώβρακα!

—Εμ, αφέντης είναι, όπως θέλει θα γχιζερνάει στο σπίτι του, εξηγούσε υπομονετικά η γριά. Τι, εμείς θα του πούμε τι να φοράει; Χριστός και Παναγία!

—Όμως κάμει κι άλλα, που ντρέπομαι να σε πω, επέμεινε το κορίτσι. Άσε που μετά εγώ πρέπει να σφουγγαρίζω ξανά τα πατώματα, γιατί μου τα κάμει χάλια!

—Εμ, άντρας είναι, θα κάμει τα δικά του, εξηγούσε ατάραχη η γριά. Μόνο εσύ να προσέχεις όταν τα κάμει, μην στέχεις πολύ σιμά, μην και μας βρει καμιά συφορά και τρέχουμε μετά.

Συνεχίστηκε το λοιπό το κυνηγητό της μορφονιάς από τον ξαναμμένο Παναγιότατο και... όπως μας διδάσκει η σοφή παροιμία... στο τέλος ο επιμένων νικά, οπότε κάποια στιγμή η ταλαίπωρη Θεοδώρα βρέθηκε στριμωγμένη, χωρίς δρόμο διαφυγής, κι αφού δεν γενόταν να το αποφύγει έκαμε την καρδιά της πέτρα και υπέστη το μοιραίο —κατ' εξακολούθηση, όπως λένε και στα δικαστήρια.

Το οποίο μοιραίο δεν ήτουνε τόσο φοβερό, όπως το φανταζόταν το κορίτσι, τουναντίον, οπότε, τεχνηέντως, φρόντιζε κι άλλες βολές να βρεθεί στην ίδια δύσκολη θέση, προς τέρψη όλων των συμμετεχόντων στο διαδραματιζόμενο δράμα.

Έτσι ωραία πέρασε ο καιρός και κάποτε ο Δεσπότης, με βαριά καρδιά, κι ο διάκος το ίδιο, καθόσον υποπτευόμαστε πως ο αληθής κάπως είχε βουλευτεί κι εφτούνος με τη σοφή γραία μαγείρισσα, μάζωξαν τα σέα τους και τα μέα

τους και γύρισαν πίσω, στην έδρα τους, και στο χριστεπώνυμο πλήθος που τους ανέμενε υπομονετικά.

* * *

Όμως...

Λίγο καιρό αργότερα η ωραία Θοδώρα αρχίνησε να φουσκώνει και να στρογγυλεύει ανησυχητικά. Πρώτη το αντελήφθη η μαριά βέβαια, που όπως ούλες οι μαριές της πλάσης, κάτι τέτοια τα πιάνουν στο φτερό.

—Μαρή, σαν να φούσκωσες με φαίνεται τελευταία, λέει της εγγονής της.

—Μπα, απ' τα κουκιά που φάγαμε προφές θα είναι, μάκω, της λέει αυτή.

—Κι εγώ τότες πώς και δεν φούσκωσα και φούσκωσες μόνο ελόου σου; επιχειρηματολόγησε υποψιάρικα η μαριά.

—Ξέρω κι εγώ; απάντησε το κορίτσι. Μπορεί εσένα τα κουκιά να μην σε πειράζουν. Αύριο, μεθαύριο θα ξεφουσκώσω.

Αλλά αύριο, μεθαύριο δεν ξεφούσκωνε και της μαριάς της είχαν μπει πια ψύλλοι στ' αυτιά και δεν 'σύχαζε.

—Δεν με λες, μαρή; λέει της εγγονής της. Εφτούνος ο αφέντης, ο γερο-μπισμπίκης, στο σπίτι στη θάλασσα, που μ' έλεγεσ ότι απλωνόταν... μήπως τυχόν κι απλώθηκε πολύ και ξέχασες να με το πεις;

Κόμπιασε η Θοδώρα.

—Δηλαδής πώς ν' απλωθεί; προσπάθησε να κερδίσει χρόνο για να βρει μια δικαιολογία. Αφέντης ήτουμε κι οι αφεντάδες απλώνονται... εμείς ποιες ειμάστενε, να τους πούμε να μην απλωθούν; Λέγονται τέτοιες κουβέντες;... δεν λέγονται. Εσύ με το 'πες, ξέχασες;

—Λέω, μαρή ξεμουαλισμένη, μην τυχόν κι άπλωσε πάνω σου κάτι παραπάνω από τις χερούκλες του, είπε η γριά αυστηρά.

Μαζώχτηκε η Θοδώρα. Να πει ψέματα δεν γενόταν, να πει αλήθεια ντρεπόταν.

—Ε, πού να θυμάμαι τώρα εγώ, μάκω μ'; είπε τέλος. Με τόσες δουλειές που είχαμε... πέρασε και καιρός...

Η γριά άσκωσε τα χέρια της στον ουρανό.

—Οπωπώ κακό που μας έβρηκεεεε! έσκουξε. Οπωπώ συφορά μαύρη και κατάρη!!!... Τώρα τι θα πούμε στ' αδέρφια σου, μαρή αλλοπαρμένη, που θα μας σφάζουν σαν τραγιά στο γόνατο και θα 'χουν και δίκιο;

—Να τους πούμε για ποιο πράμα; απόρεσε η αθώα παιδίσκη.

—Για τη γκαστριά, μαρή! τσίριξε η γριά εν εξάλλω.

—Τη γκαστριά; ξανα-απόρεσε η κοπέλα. Μα... δεν είναι τα κουκιά που με φούσκωσαν;

Το πρώτο που έκαμε η γριά ήταν να πάρει την εγγόνα της και να την πάει στη μαμή, σ' ένα κοντινό χωριό, για ευνόητους λόγους. Η σοφή αυτή επιστήμων αφού εξέτασε την παθούσα έβγανε την ολέθρια διάγνωση.

—Τα συχαρίκια μου, είπε. Τριών μηνών γκαστριά... μπορεί και τεσσάρων. Να σας ζήσει.

Το δεύτερο που έκαμε η μαριά ήτουμε να ρωτήξει τη μαμή μήπως τυχόν και γενόταν να το ρίξουν το γκάστρι, ένεκα και διότι κι επειδή... τέλος πάντων... το μουσαφιράκι έρχεται σε λάθος ώρα...

Η λαϊκή επιστήμων το ξέκοψε αμέσως.

—Δεν γένεται τίποτις, διότι η γκαστριά είναι προχωρημένη, είπε. Η επιστήμη ασκώνει τα χέρια αψηλά. Τώρα... ο Θεός!

Όταν η επιστήμη επικαλείται τον Θεό παναπεί ότι τίποτις δεν γένεται όπως το θέλουμε εμείς κι εναποθέτουμε τις ελπίδες στη δική Του θέληση, που εννιά φορές στις δέκα είναι ενάντια στη θέληση των ανθρώπων.

Δεν έμενε παρά να ειδοποιηθούν τ' αδέρφια της παθούσας.

Τα οποία κατέφθασαν αρματωμένα, αγριωπά κι ανήσυχα, να δουν τι είναι το επείγον που τους κατέβασε από τα απάτητα λημέρια τους.

Η μανιά ανάλαβε να τους πληροφορήσει.

—Το και το, τους λέει. Η αδερφή σας έφαγε κουκιά και γχαστρώθηκε.

—Άτιμες! βρυχήθηκε ο μεγάλος, ο Τάτσης, τραβώντας το γιαταγάκι του. Θα σας σφάξω στο γόνατο, σαν τραγιά!

—Σιγά, αδερφέ, τον συγκρατεί ο μεσαίος, ο Μήτσης. Πρώτα να μας πουν ποιος είναι ο άτιμος που μας ατίμασε.

—Ναι, πρώτα να σφάξουμε εφτούνον στο γόνατο, σαν τραγί και μετά τις δικές μας, τις πομπεμένες, συνέστησε ο μικρότερος, ο Κώτσης. Αυτή είναι η σωστή και η πρέπουσα σειρά τωνπραμάτων.

Ούλοι συμφώνησαν ότι έτσι ήπρεπε να γένει. Διότι τις παραδόσεις και τα εθίματα πρέπει να τα σεβούμαστε.

—Λέγε, μαρή πομπεμένη κι ατιμασμένη, άρπαξε από τα μούτρα ο Τάτσης τη Θεodώρα. Ποιος είναι ο άτιμος που μας ατίμασε;

Έλα μου ντε! Ποιος ήτουμε ο άτιμος;

—Πού να ξεύρω η δόλια, αδερφέ μου; κλαψούρισε το κορίτσι. Σάματις μας είπε; Δεν μας είπε. Να του δουλέψουμε μας πήρε, δεν θα μας έδωκε και γνωριμία, αφέντης πράμα.

—Εγώ άκουσα τον υπερέτη του που τον φώναζε «Παναγιώτη», πετάχτηκε η γριά, πρόθυμη να διευκολύνει το έργο των αδερφιών. Γέρος ήτουμε... καλοζωϊσμένος κι ανοιχτομάτης. Εγώ της είπα, της τσούπρας μας, να προσέχει τις απλωτές, αλλά ακούτε εσείς, τα παιδιά, εμάς τους μεγάλους; Δεν μας ακούτε. Και νά τ' αποτελέσματα!

—Να φάξουμε να βρούμε αυτόν τον άτιμο τον Παναγιώτη, φώναξε ο Τάτσης αποφασιστικά.

—Δεν θ' αφήσουμε πέτρα πάνω στην πέτρα, δήλωσε ο Μήτσης.

—Κι ύστερα, με το καλό, σφάζουμε και τις δικές μας, κατέληξε ο Κώτσης.

Κι έτσι ξαμολύθηκαν τα ληστρικά αδέρφια να ψάχνουν σε ούλη τη Μάνη για τον άτιμο Παναγιώτη, ο οποίος πλήγωσε —ευτυχώς όχι ανεπανόρθωτα, αφού θα τον έσφαζαν— την πολύτιμη τιμή τους.

* * *

Τη γκαστρομένη Θεodώρα την πήγε η μανιά σ' ένα μοναστήρι, για να μην γένει σούσουρο στο χωριό, όπου και γέννησε ένα παχουλό αγοράκι, με τη φροντίδα των καλών καλογριών. Το ονόμασαν Παναγιώτη, από τ' όνομα του άγνωστου πατέρα του και το αφήσαν εκεί, να μεγαλώσει σε ένα περιβάλλον ιεροσύνης και κατάνυξης. Όπως ήτουνε φυσικό κι επόμενο, το παιδί ακολούθησε κι αυτό τον ιερατικό κλάδο και μάλιστα με μεγάλη επιτυχία, αφού γρήγορα έφτακε να χειροτονηθεί Δεσπότης και να αναλάβει —εν αγνοία του— την ίδια επισκοπή με τον πατέρα του, μετά που αυτός ο τελευταίος «εκοιμήθη» και τον φύτεψαν. Πώς τα φέρνει όμως καμιά βολά ο Διάολος, ε;

Η Θεodώρα παντρεύτηκε έναν λαδέμπορα από την Καλαμάτα, πλούσιο, αλλά γέρο —είχε κάποια κλίση στους σιτεμένους φαίνεται το κορίτσι— που μάλλον δεν κατάλαβε ότι πήρε σύζυγο μεταχειρισμένη. Δυο χρόνια αργότερα ο εν λόγω μας αποχαιρέτησε, λόγω γήρατος, και αφήκε πίσω του μια χήρα εύπορη κι ελεύθερη, να χαρεί επιτέλους τη ζωή της όπως εκείνη ήθελε (και της άξιζε).

Η μανιά έζησε μέχρι τα εκατό, πάντα κοντά στην εγγόνα της, πάντα ακοίμητη και πρόθυμη συμβουλατόρισσα.

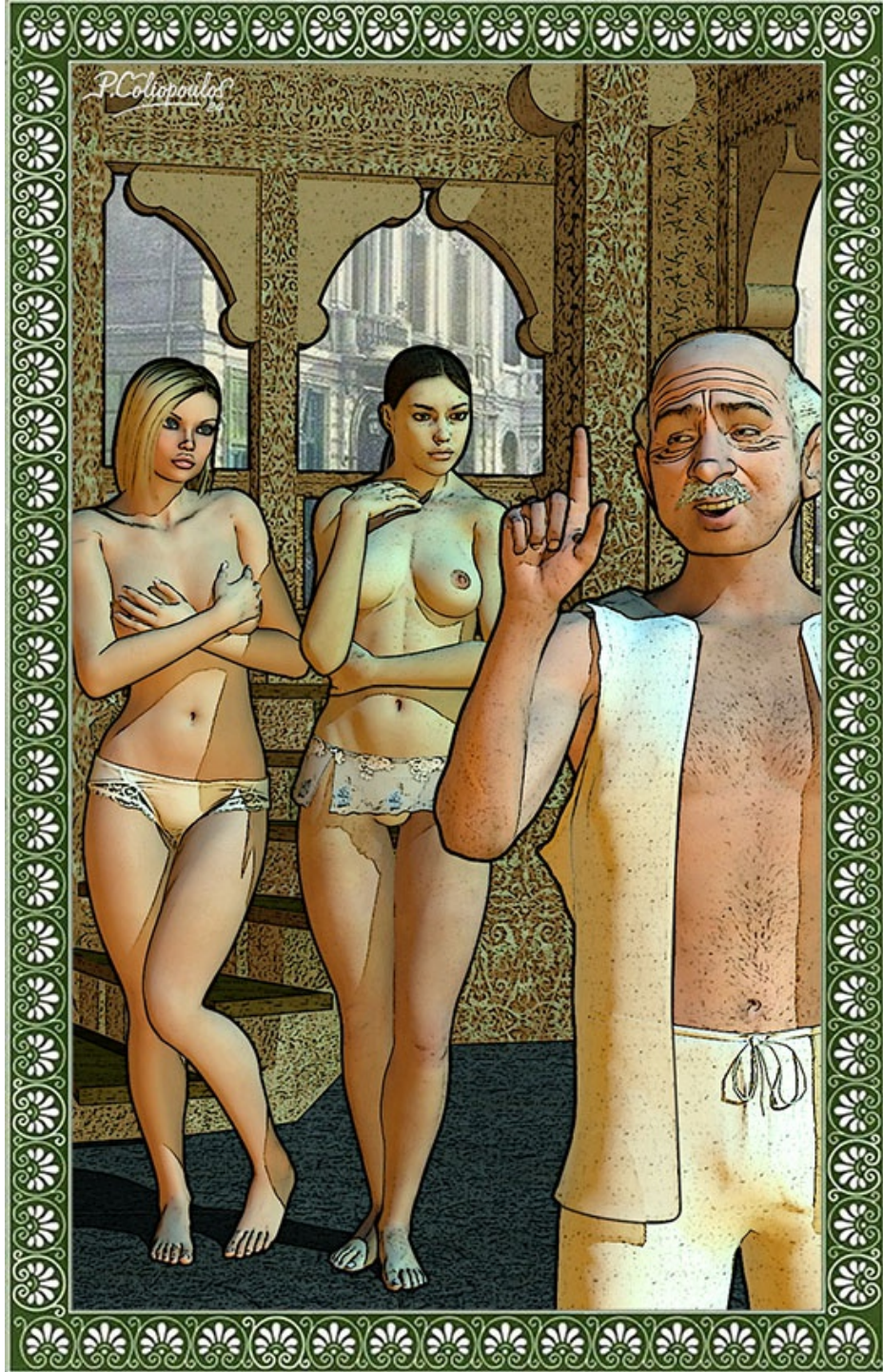
Όσο για τα ατιμασμένα αδέρφια... Ακόμα ψάχνουν να βρουν τον άτιμο Παναγιώτη, που ήτουνε η αιτία να ατιμαστούν –χωρίς, ευτυχώς, να το μάθει αυτό ο κόσμος.

Ο σοφός διδάσκαλος Τιμολέων

**Μ' όποιον δάσκαλο καθίσεις
τέτοια γράμματα θα μάθεις.**

(Σοφή λαϊκή παροιμία)

Είναι κοινώς αποδεκτό ότι ο δάσκαλος είναι εξίσου σημαντικός, αν όχι σημαντικότερος, με τους γονείς στη διαμόρφωση του χαρακτήρα ενός παιδιού. Αυτό πάντα έτσι ήτουνε και ίσως πάντα έτσι να μείνει –αν κι αμφιβάλω.

Επιπροσθέτως ο δάσκαλος προσφέρει μια επιπλέον ευεργεσία στον πολυάσχολο γονέα: τον απαλλάσσει από τη φροντίδα (και την ενοχλητική εν πολλοίς παρουσία) του ατίθασου σπλάχνου του για ικανό χρονικό διάστημα. Το διάστημα αυτό γίνεται έτι ικανότερο (κι απείρως ελκυστικότερο) όταν έχουμε να κάνουμε με σχολεία που δέχονται μαθητές εσωτερικούς, έγκλειστους, κατά το ευρωπαϊκό σύστημα.

Βεβαίως τα σχολεία αυτά προσφέρουν στους εκκολλητόμενους πολίτες κι εφόδια, πέραν των ακαδημαϊκών γνώσεων, που τους προετοιμάζουν άριστα για την είσοδό τους στη σκληρή κι αδυσώπητη αστική κοινωνία. Είναι ακριβώς η περίπτωση της ιστορίας που θα μας απασχολήσει εδώ πέρα.

Η οποία –για να προκάνουμε ενδεχόμενη αυθόρμητη επέμβαση κάποιου ηθικού θεματοφύλακα εισαγγελέα– υπενθυμίζουμε πως είναι άκρως φανταστική και επινοημένη από

κάποιον κατάπτυστο πλην ανώνυμο παραμυθά και πως κανέναν εκπαιδευτικό ή ηθικοπλαστικό σκοπό φιλοδοξεί να έχει. Όσα γλαφυρά περιγράφονται εδώ, όλοι ξέρουμε ότι δεν συμβαίνουν στην πραγματική πραγματικότητα –για να 'μαστε εξηγημένοι.

**Σμύρνη, επί Σουλτάνου Μεχμέτ Ε'
(1909-1918).**

Ο έξοχος διδάσκαλος και παιδαγωγός Τιμολέων Ι. Χατζημπούρδογλου προσελήφθη εις το περίφημον «Τσιλιβίθρειον Παρθεναγωγείον» της Σμύρνης –κληροδότημα του μεγάλου ευεργέτου Ευτυχίου Τσιλιβίθρα– εις αντικατάστασιν του προκατόχου του, όστις... άκουσον, άκουσον!... ουχί μόνον απεπλάνησεν αθώαν μαθήτριάν του, αλλά είχε το θράσος να την νυμφευθεί επιπλέον, στερώντας το εξάίρετον εκπαιδευτήριον των διδάκτρων της, εφόσον νυμφευθείσα η εν λόγω, και επιτυγχάνουσα τοιούτοτρόπως τον προορισμόν κάθε θήλεως, έκρινεν περιττήν την συνέχειαν των σπουδών της.

—Το ίδρυμά μας αδυνατεί να επιδείξει ανεκτικότητα εις τοιούτου είδους πρακτικάς, εξήγησε η διευθύντρια Ευανθία στον νεοπροσληθέντα Τιμολέοντα κατά την πρώτην τους συνέντευξην στο γραφείο της.

—Πνεύμα και ηθική είναι το άπαν, δήλωσε ο Τιμολέων προηγούμενος του αείμνηστου Αυλωνίτη κατά 60 τουλάχιστον έτη.

Και πράγματι ο Τιμολέων Ι. Χατζημπούρδογλου είχε την φήμη σθεναρού θεματοφύλακος των ηθικών εκείνων αξιών που κατέστησαν την ελληνική κοινωνία διάσημη ανά την υφήλιο δια μέσου των αιώνων. Ήτο η φήμη αυτή άλλωστε, καθώς και η ασφάλεια που παρείχε το προκεχωρημένο της ηλικίας του, ο λόγος της πρόσληψής του στο

άμεμπτο ετούτο ίδρυμα, όπου εκτός του ιδίου, όλοι οι εκεί διδάσκοντες ήσαν –δι’ ευνόητους λόγους– γένους θηλυκού (αν δεχτούμε ότι οι γεροντοκόρες ανήκουν στο γένος αυτό).

Εάν όμως το διδασκαλικό προσωπικό είχε τα χάλια του τα μαύρα το ίδιο δεν ίσχυε και δια τις μαθήτριες –και αυριανές μητέρες του έθνους– ιδίως για εκείνες των τελευταίων τάξεων, όπου παρατηρείτο συνωστισμός νεαρών καλλονών. Και είναι τούτο λογικό και φυσικό επόμενο, αφού, άνευ ουδεμιάς εξαιρέσεως, όλες οι μαθήτριες προήρχοντο από εύπορες οικογένειες, της ανωτέρας έως ανωτάτης κοινωνικής βαθμίδας, όπου οι νεαροί –και νεαρές– γόνοι τυγχάνουν ιδιαίτερας φροντίδας, διατροφικώς και ως προς τη διαβίωση, σε αντίθεση με ό,τι ισχύει στα χαμηλά κοινωνικά στρώματα των πτωχών και των χωριατών, όπου οι σκληρές συνθήκες της καθημερινότητας δεν συμβάλουν στην αρμονική ανάπτυξη των παιδιών, πλην ελαχίστων φωτεινών εξαιρέσεων.

Ο κίνδυνος λοιπόν απρόβλεπτων περιπλοκών ήταν υπαρκτός, σε περίπτωση που ο διδάσκων τύγχανε κάπως νεότερος του συνήθους, κι επομένως πλέον επιρρεπής σε ανομολόγητες ατασθαλίες, και ιδού ο λόγος που η σοφή Διεύθυνση επέλεγε πάντα, κατά το δυνατόν, υπέργηρους ή μεσήλικες, εκ φύσεως ή εκ διαθέσεως παροπλισμένους. Θα μου πείτε τώρα πως, παρά τις προφυλάξεις, παρεισφρύουν και κάποιοι, όπως ο προκάτοχος του Τιμολέοντος, που κατά το κοινώς λεγόμενο το λέει ακόμα η περδικούλα τους, και θα σας απαντήσω ότι πάντα υπάρχει ο αστάθμητος παράγοντας και η εξαίρεση στον κανόνα.

Διότι ο εν λόγω ατάσθαλος πληρούσε απολύτως τις προδιαγραφές, ων υπερπεντηκοντούτης (ήτοι με το ένα πόδι στον τάφο), πλην όμως αυτό δεν τον εμπόδισε να σαγηνεύσει (ή να σαγηνευθεί από) την αθώα κορασίδα, επιβεβαιώνων τοιουτοτρόπως τη σοφή λαϊκή ρήση, σύμφωνα με την οποία «ο έρως χρόνια δεν κοιτά». Εξαιρέσεις, φευ, θα υπάρχουν πάντα και η διεύθυνση του Παρθεναγωγείου ήλ-

πιζε πως ο νεοπροσληφθείς Τιμολέων δεν θα ανήκε στις εξαιρέσεις αυτές.

Πλην αποτελεί κοινό μυστικό ότι ο Εξαποδώ πάντα ανακατεύεται εκεί που δεν τον σπέρνουν και η περίπτωση που μας ενδιαφέρει διακαώς το επιβεβαιώνει.

Η διδασκαλία στο Παρθεναγωγείο, σε σχέση με τα σχολεία αρρένων, όπου είχε θητεύσει (επιτυχώς) ο Τιμολέων προηγουμένως, και εύκολη ήταν και ευχάριστη. Και τούτο γιατί κανείς δεν σκοτιζόταν εάν τα κορίτσια εντροφούσαν εις βάθος στα μυστήρια της ελληνικής γλώσσας, καθώς δεν τα ανέμενε καμιά ακαδημαϊκή καριέρα μετέπειτα, εφόσον η φοίτηση στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα για τα θήλεα ήταν όχι μόνο αδιανόητη αλλά και... παράνομη!

Αρκούσε να μάθαιναν τη σωστή της χρήση, προκειμένου ν' ανταπεξέρχονται ως οικοδέσποινες στις κοινωνικές τους υποχρεώσεις. Όσο για τη μουσική, μια στοιχειώδης δεξιότητα στο κλειδοκύμβαλο, ώστε να δύνανται να τέρπουν τους καλεσμένους τους στις σπιτικές εσπερίδες και βεγγέρες ήταν αρκετή. Τα σημαντικά μαθήματα στο εν λόγω εκπαιδευτήριο ήταν τα οικοκυρικά, η μαγειρική, η υγιεινή, η κοπτική-ραπτική, το κέντημα κλπ. Εκείνα δηλαδή που θα διαμόρφωναν επαρκώς μίαν άμεμπτον σύζυγον και μητέρα. Δευτερευόντως δε οι ξένες γλώσσες, όπως η γαλλική, η ιταλική και η αρμενική.

Εύκολο λοιπόν το έργο του Τιμολέοντος, στη δύση της καριέρας του, και πολύ ευχάριστο, διότι δεν είναι το ίδιο να βλέπεις καθημερινώς ευειδή και χαμογελαστά προσωπάκια στην τάξη, αντί των άχαρων και καχομούτσουνων αρρένων εφήβων.

Ωστόσο συντόμως ο Τιμολέων αντελήφθη πως η συμπεριφορά των μαθητριών του απείχε παρασάγγας από εκείνη των πάλε ποτέ αρρένων μαθητών του. Αντελήφθη ότι μεταξύ των κοριτσιών επικρατούσε μια ατμόσφαιρα συμπνοίας

και τρυφερότητας, η οποία εκδηλωνόταν ποικιλοτρόπως και που συχνά του προκαλούσαν μια κάποια αμηχανία. Υπέθεσε όμως ότι αυτό οφειλόταν στη διαφορετική φύση αρρένων και θηλέων.

Έως ότου έτυχε, όλως τυχαίως, μάρτυς σκηνης που τον εξέπληξε έτι περισσότερο και του δημιούργησε συγχρόνως απορίες και μια απολύτως δικαιολογημένη αναστάτωση.

Μεσούσης της νυκτός και πάσχων από βαρυστομαχιά, λόγω της κάποιας υπερβολής στο δείπνο, αποφάσισε όπως περιδιαβεί εις τον κήπον του εκπαιδευτηρίου, προκειμένου να χωνέψει το ατάσθαλο στιφάδο, που τόσο τον ταλαιπωρούσε. Περιδιάβαινε λοιπόν υπό το σεληνόφως ότε, αίφνης, ήκουσεν θόρυβον, διακριτικόν και κάτι που παρομοίαζε με συγκρατημένους γέλωτας, όπισθεν αιωνοβίου τινός δένδρου.

Πλησίασε λοιπόν, νυχοποδητί και με διακριτικότητα, υποθέτων πως κάποιες από τις μαθήτριες ενδεχομένως να παραβίαζαν τους αυστηρούς κανόνες, καπνίζουσαι λάθρα, όπως συχνάκις συνέβαινε κατά το παρελθόν με τους άρρενες μαθητάς του. Όμως οποία η έκπληξη του σοφού διδασκάλου, ότε αντίκρισεν θέαμα αντάξιον κάποιου αυστηρώς απηγορευμένου γαλλικού μυθιστορήματος!

Διότι, το ζεύγος των εν λόγω μαθητριών επιδίδετο εις θωπείας και ασπασμούς οίτινες ουδεμίαν αμφιβολίαν άφηναν ως προς τας προθέσεις των εμπλεκομένων.

Ενεός ο Τιμολέων παρηκολούθη τα τεκταινόμενα, υπό την κάλυψη φουντωτού τινός θάμνου, αναλογιζόμενος οποίαν αντίδρασιν ήθελεν έχει ο ίδιος, ως παιδαγωγός και ως θεματοφύλαξ των ηθικών αξιών του ευαγούς ιδρύματος εις ον υπηρετούσεν.

Εάν οι παρανομοούντες ήσαν άρρενες το πράγμα θα ήτο εύκολον να διευθετηθεί τάχιστα και ακαριαία. Θα ήρπαζεν μίαν βίτσαν δηλαδή κι αφού έκαμεν τους ποταπούς εφήβους μαύρους στις ξυλιές, θα τους παρέπεμπεν άύθις εις την διεύ-

θυσιν με το ερώτημα της αποβολής των επί πενθήμερον, εάν το παράπτωμα συντελείτο δια πρώτην φοράν, και δια παντός εάν επρόκειτο δι' υποτρόπους. Στα κορίτσια όμως τι κάμνουν και τι λένε;

Εν αμφιβολία και συγχύσει λοιπόν ο σοφός διδάσκαλος επέλεξε την πολιτική της μη επεμβάσεως και της διακριτικής απομακρύνσεώς του από τον τόπον του εγκλήματος, όμως, την επομένην επεσκέφθη την διευθύντριαν Ευανθίαν εις την οποίαν, ερυθριών σεμνοτύφως, εξιστόρησεν την νυκτερινήν του εμπειρίαν.

Προς μεγάλην του κατάπληξιν η εν λόγω αντέδρασεν ψυχραίμως.

—Α, κύριε συνάδελφε, του είπεν. Αντιλαμβάνομαι την αναστάτωσίν σας, πλην όμως παρόμοια φαινόμενα είναι ο κανών και ουχί η εξαίρεσις εις ενδικοτήματα θηλέων.

—Δηλαδή... το επικροτείτε; ανέκραξεν έκπληκτος ο καλός διδάσκαλος.

—Βεβαίως και δεν το επικροτώ, απήντησεν η διευθύνουσα. Όμως, όπως ενδεχομένως γνωρίζετε, η Φύσις εις τας ηλικίας αυτάς είναι αδυσώπητος, τόσο δια τους άρρενας εφήβους όσον και δια τους θήλεις. Κάπως πρέπει να δίδουν διέξοδον εις τας ορμάς των. Και σε ότι αφορά τις κοπέλες όλοι γνωρίζομεν τους κινδύνους που ελοχεύουν δι' αυτάς. Ένα λάθος, μία στιγμιαία παρόρμησις και φευ! Προκύπτει απώλεια του πολυτιμοτέρου περιουσιακού στοιχείου μιας κόρης: της παρθενίας. Ότε λοιπόν αποζητούν την εκτόνωσιν μεταξύ των, τότε ο κίνδυνος αυτός εκμηδενίζεται και επιπλέον τις προετοιμάζει, τρόπον τινά, για ό,τι μέλλει ακολουθήσει εις τον μετέπειτα έγγαμον βίον των. Η ιδική μας αποστολή ποία είναι; σας ερωτώ. Να προετοιμάσωμεν τας μαθητριάς μας, ούτως ώστε αντεπεξέλθουν επαρκώς εις τον ρόλον των ως σύζυγοι και μητέρας. Και η συνεύρεσις είναι μέρος των καθηκόντων των αυτών. Δυστυχώς τοιούτο μάθημα δεν προβλέπει το επίσημον πρόγραμμα διδασκαλίας μας. Ε, ας το διδαχθούν μεταξύ των, ανεπισήμως.

—Α, έτσι όπως το θέτετε το αντιλαμβάνομαι, ψιθύρισε αβεβαίως ο Τιμολέων και υποκλιθείς απεχώρησε του γραφείου της διευθύνσεως, ουδόλως σοφότερος.

Ο Τιμολέων Ι. Χατζημπούρδογλου, υπερπεντηχοντούτης και εργένης, εκ πεποιθήσεως, συγκυριών και κλίσεως, ήτο βαθύτατα προβληματισμένος με τα τελευταία, συνταρακτικά δια τον ίδιον, συμβάντα. Έχων ανδρωθεί εις μίαν οικογένειαν άνευ θηλέων μελών, εξαιρουμένης της γεροντοκόρης αδελφής του πατρός του, ήτις ανέλαβεν τα ηνία της οικογενείας και την ευθύνην της ανατροφής του ιδίου και των τριών πρεσβυτέρων αδελφών του, μετά τον αιφνίδιον θάνατον της μητρός του, τελούσεν εν πλήρη αγνοία της γυναικείας ψυχολογίας, κάτι που ουδεπόποτε τον απησχόλησεν, έως την παρούσαν στιγμήν.

Διάγων δε υποδειγματικόν βίον —σημειωτέον πως ετύγχανεν αριστερός ψάλτης εις τον ιερόν ναόν του Αγίου Χαραλάμπους— σπανίως απεζήτη την γυναικείαν συντροφίαν εις επίπεδον πέραν του πλατωνικού, και ότε αυτό, σπανίως, συνέβαινε ήτο πάντα με τας επαγγελματίας του είδους, όπου δεν υπήρχεν ούτε ο χρόνος, ούτε η διάθεσις προς εντρύφησιν εις τα μυστήρια του συναισθηματικού κόσμου των εν λόγω περιστασιακών γνωριμιών.

Και ιδού τώρα που ευρίσκετο αντιμέτωπος με μίαν πραγματικότητα την ύπαρξιν της οποίας ούτε καν την υποπτευόταν πριν και η οποία, για να πούμε την μαύρην αλήθειαν, τον είχε αναστατώσει ποικιλοτρόπως.

Δυσκολευόταν τώρα ο φουκαράς να διεκπεραιώσει τα διδασκαλικά του καθήκοντα διότι η προσοχή του επικεντρωνόταν στη συμπεριφορά των μαθητριών του, επισημαίνοντας λεπτομέρειες που άλλοτε θα θεωρούσε επουσιώδεις, αλλά τώρα, υπό το φως (ή μάλλον το σκότος) των αποκαλύψεων, των οποίων υπήρξε ακούσιος δέκτης, ήξερε πως ήταν σημαδιακές και απροκαλύπτως σημαντικές.

Τα συνεχή αγγίγματα μεταξύ των κοριτσιών, οι ψίθυ-

ροι και τα κρυφόγελα, το πλέξιμο των χεριών, τα βλέμματα κλπ., που ο απληροφόρητος παρατηρητής θα εκλάμβανε σαν μια φυσιολογική κοριτσίστικη συμπεριφορά, για τον υποφιασμένο αποκτούσαν άλλη αξία. Και βεβαίως το συμπέρασμα στο οποίο κατέληγε αναπόφευκτα ο σοφός διδάσκαλος ήταν πως το συμβάν, του οποίου υπήρξε ο ίδιος ακούσιος μάρτυς, δεν αποτελούσε ένα μεμονωμένο γεγονός αλλά τον κανόνα! Τουτέστιν, ευρίσκετο τρόπον τινά, εν τω μέσω μίας συγχρόνου αναβιώσεως των βιβλικών Σοδόμων και Γομόρρων!

Ο Τιμολέων Ι. Χατζημπούρδογλου είχε απωλέσει την προσωπική του γαλήνη και το μόνον που ηδύνατο να σκεφθεί πλέον ήταν ανομολόγητοι και κατάπτυστοι εικόναι, αι οποίαι από μόνες τους ημπορούσαν να του εξασφαλίσουν περίοπτον θέσιν εις το πυρ το εξώτερον, ότε, με το καλό, αποδημούσεν εις Κύριον ή μάλλον, όπως είχαν τα πράγματα, εις Βελζεβούλ.

Και βέβαια, όταν ανακαλύπτεις την καλή πλευρά της αμαρτίας, σε προχωρημένη ηλικία, της αφοσιώνεσαι ψυχή τε και πνεύματι κι αρχίζεις να επεξεργάζεσαι τρόπους και θεωρίες που θα σου επιτρέψουν να δώσεις κάποιο διέξοδο στις όψιμες εκείνες φαντασιώσεις που άρχισαν να στοιχειώνουν την ύπαρξή σου και που καθίστανται φορτικά εις τα ενύπνια σου –για να το θέσουμε σεμνά.

“Αι πρακτικάι των μαθητριών είναι κατάπτυσται και κατακριτέαι” επιχειρηματολογούσεν νοερώς ο Τιμολέων. “Όλοι ηξεύρομεν ότι αι κακαί συνήθειαι είναι δύσκολον να απορριφθούν, όταν κάποιος εντρυφεί εις αυτάς επί μακρόν. Εγώ τώρα είμαι διδάσκαλος επιφορτισμένος με την ανατροφήν των μαθητριών μου. Τουτέστιν είναι χρέος μου ιερόν να προσπαθήσω να τας επαναφέρω εις την ευθείαν οδόν –και ούτω πως καλούμαι να πράξω”.

Ούτω πως την επομένην φοράν που, εν μέσω νυκτός, αντελήφθη εις τον κήπον άνομον τινά συνάντησιν μεταξύ

δύο εκ των τελειοφοίτων παραπτωματιών, αντί ν' αποσυρθεί, διακριτικώς και νυχοποδητί, ενεφανίσθη προ αυτών ως Φάντης μπαστούνη –κατά το κοινώς λεγόμενον.

—Δεν ενδρέπεσθε να προβαίνετε εις τοιούτου είδους ανομολογήτους περιπτύξεις εν μέσω νυκτός, ότε όλη η φύσις ησυχάζει; τις επέπληξεν αυστηρώς.

Αι παραπτωματίαι θορυβήθησαν τα μάλα.

—Μα εμείς τι, κύριε;... εφέλλισεν η μία εξ' αυτών. Για μια βολτίτσα στον κήπο βγήκαμε.

—Μίαν βολτίτσαν πλήρην ασπασμών και τολμηρών θωπιών;!!!...

—Μα τι... ένα φιλάκι ανταλλάξαμε, είπεν η άλλη. Τι ψυχή έχει ένα φιλάκι;

—Το ένα φιλάκι φέρει και δεύτερον και τρίτον και μετά Κύριος είδεν τι άλλον, τας νουθέτησεν ο διδάσκαλος. Αι περιπτύξεις αύται οδηγούν εις ποταπάς καταστάσεις και δημιουργούν συνηθείας που είναι δύσκολον κατόπιν να διακόψωμεν.

—Και τι να κάνουμε; είπεν η πρώτη, η πλέον αναιδής. Εφόσον η Φύσις το επιτάσσει...

—Και είναι αυτός λόγος να ακολουθείτε την λανθασμένην επιλογήν; ηρώτησεν ο διδάσκαλος αυστηρώς.

—Σάματι έχουμε και καμιά άλλη; επιχειρηματολόγησε η άλλη. Υπάρχει, ως γνωστόν, και το πρόβλημα της διαφύλαξης ό,τι πολυτιμότερου διαθέτει μια κόρη.

—Σωστά, παρεδέχθη ο Τιμολέων. Ωστόσο υπάρχουν τρόποι διεκπεραιώσεως της εν λόγω πράξεως άνευ απωλείας του πολυτιμότερου αγαθού.

Οι μαθήτριες απόρησαν.

—Δηλαδή πώς; ηρώτησεν η μια.

—Εδώ που φθάσαμεν φοβούμαι πως έχω χρέος, ως διδάσκαλος και παιδαγωγός, να σας διαφωτίσω αρμοδίως, είπεν ο Τιμολέων. Έλα εδώ εσύ, παιδί μου...

Το κορίτσι υπήκουσεν.

Ο Τιμολέων εξήγαγεν τον ερεθισμένον φαλλόν εκ της περισκελίδος του και τον τοποθέτησεν μεταξύ των τροφαντών μηρών της κορασίδος, εις τρόπον ώστε η βάλανος να παλινδρομεί επί των χειλέων του αιδοίου, άνευ εισχωρήσεως.

—Ιδού, είπεν. Τιοιουτοτρόπως αποφεύγομεν τυχόν ατυχήματα, ενώ η απόλαυσις διατηρείται ακεραία.

—Τω όντι! ανέκραξεν εκστασιασμένη η κοπέλα. Η αίσθησις είναι απερίγραπτος!

Ο διδάσκαλος επέδειξεν την μέθοδον, έως ότου η κόρη έλθει εις οργασμόν, και κατόπιν εστράφη προς την ετέραν.

—Αυτή ήτο η μία μέθοδος, είπεν. Υπάρχει όμως και ετέρα. Σχύψε εσύ, παιδί μου, και στηρίξου εις τον κορμόν του δένδρου.

Η κόρη υπήκουσεν και τώρα ο φαλλός ετοποθετήθη μεταξύ των γλουτών αυτής και ολίγον επ' ολίγον εισεχώρησεν εις τον προσφερόμενον πρωκτόν, αποσπών επιφωνήματα απολαύσεως υπό της μαθητευομένης.

—Α, μα αυτό είναι υπέροχον! αναφώνησεν η κόρη. Πώς δεν το είχαμε σκεφτεί τόσον καιρό;!

—Μα δια τον λόγον ετούτον υπάρχουν οι διδάσκαλοι, εξήγησεν ο Τιμολέων, παλινδρομών συγχρόνως άνευ διακοπής. Προς διδαχήν και διαφωτισμόν των μαθητών.

Ούτω πως επιτελέσθη το πρώτο μάθημα υπό του σοφού και ευσυνειδήτου διδασκάλου, αφήνοντας άπαντες τους συμμετέχοντες υπέρ το δέον ικανοποιημένους και τας κορασίδας κατά τι σοφοτέρας.

—Ούτω πως, ότε η Φύσις το επιτάσσει πιεστικώς και αφορήτως, ημπορείτε ελευθέρως να με επισκέπτεσθε —διακριτικώς εννοείται— εις τα ιδιαίτερα καταλύματα μου, προς τέρψιν και ανακούφισιν των υμετέρων ορμών, κατέληξεν ο παιδοτρίβης καληνυχτίζων τας εκστατικάς μαθητριάς του. Να ενθυμείσθε δε ότι η φιλομάθεια είναι υψίστη αρετή. Το αυτό ισχύει και δια την μυστικότηταν.

Αν ο Τιμολέων διέθετε μεγαλύτερη εμπειρία περί την γυναικεία φύση, θα ήξερε πως μυστικότης και θήλεα είναι έννοιες ασύμβατες και αλληλοσυγκρουόμενες. Έτσι, οι δυο τυχερές μαθήτριες, που πρώτες μυήθηκαν στα μυστήρια της συνουσίας άνευ συνουσίας, έσπευσαν να διηγηθούν το ευτυχές συμβάν στις φιληνάδες τους (με ανατριχιαστικές λεπτομέρειες) κι εκείνες στις δικές τους φιληνάδες, ούτως ώστε άπασαι αι κορασίδαι των δυο τελευταίων τάξεων κατέστησαν ενήμεραι των πεπραγμένων.

Συνεπώς, καθ' εκάστην, περί λύχνων αφάς και έως τα βαθιά μεσάνυχτα, το ταπεινόν ενδιαίτημα του φιλοπροόδου και πλήρους κατανοήσεως διδασκάλου εδέχετο επισκέψεις φιλομαθών μαθητριών, αίτινες επεδίωκαν μετά ζήλου την περαιτέρω και άκρως εξειδικευμένην προγύμνασιν των εις το μάθημα που τόσον χρήσιμον θα τους αποδεικνυόταν μετέπειτα: το μάθημα της ζωής.

Και βεβαίως ο Τιμολέων, έχων αφυπνισθεί ο ίδιος όλως προσφάτως και έχων κατανοήσει το βαθύτερον νόημα της ανθρωπίνης υπάρξεως —που δεν είναι φυσικά η συνεχής και αδιάλειπτος μελέτη ακρήστων βιβλίων— ουδεμίαν εκ των φιλομαθών μαθητριών του απέτρεπεν, αλλά κατέβαλεν φιλοτίμους προσπαθείας ίνα ικανοποιήσει άπάσας. Δια καλήν του τύχην η πολύχρονος εγκράτεια είχεν συσσωρεύσει ανεξάντλητα αποθέματα λαγνείας και ερωτικού οίστρου εις το πεπαλαιωμένον του σαρκίον, ούτως ώστε να ανταποκρίνεται αξιοπρεπώς εις τας απαιτήσεις του νέου αντικειμένου διδασχής όν υπηρετούσεν μετά παρρησίας.

Είναι όμως παρατηρημένο... όταν όλα βαίνουν κατ' ευ-
χήν και η αρμονία και ευχαρίστησις είναι τα χαρακτηριστι-
κά μιας καταστάσεως, είναι μαθηματικώς βέβαιον ότι θα
προκύψει κάτι το αντιπαθές και απρόβλεπτον, που θα θέσει
εις κίνδυνον την ιδανικήν ετούτην κατάστασιν.

Εις την προκειμένην ο απρόβλεπτος παράγων δεν ήτο
άλλος από αυτήν τούτην την διευθύντριαν του Εκπαιδευτι-
κού Ιδρύματος, Ευανθίαν.

Οφείλομεν εις το σημείον τούτο να αναφερθώμεν διεξο-
δικώς εις το ποιον της εν λόγω θεραπεύσεως της Παιδείας,
προκειμένου να βοηθήσωμεν τον αναγνώστην όπως σχημα-
τίσει μίαν αντικειμενικήν γνώμην.

Η δεσποινίς Ευανθία, επικινδύνως πλησιάζουσα εις την
πεντηχοστήν δεκαετίαν του βίου της, ήτο εισέτι άγαμος,
αλλά, εν αντιθέσει προς τας ομοιοπαθείς συναδέλφισσές της,
συνεπεία της ίδιας αυτής θελήσεως και επιλογής και ουχί
λόγω μηδενικού ενδιαφέροντος εκ μέρους πιθανών μνηστή-
ρων. Διότι η Ευανθία και ευειδής υπήρξεν εις την νεότητάν
της –και ακόμη τρόπον τινά– και πνευματώδης και κόρη
ευπόρου οικογενείας, δυναμένης να την προικίσει πλουσιο-
παρόχως, και τω όντι η προσέλευσις υποψηφίων μνηστήρων
υπήρξεν αθρόα, πλην όμως εις μάτην. Διότι η εν λόγω κο-
ρασίς εδήλωνεν σθεναρώς εις τους αλλόφρονας οικείους της
πως ήτο ακόμη ενωρίς δια δεσμεύσεις και πως επεθύμη να
αφοσιωθεί απροσκόπτως εις τας σπουδάς της, προκειμένου
να εργαστεί –άκουσον! άκουσον!– ως διδασκάλισσα.¹⁰

Η πραγματικότητα ήτο ωστόσο διαφορετική.

Διότι η Ευανθία, αρκετά ενωρίς εις την εφηβείαν της,
κατά την εποχήν δηλαδή καθ' ην αι νεαράι παρθένοι πειρα-
ματίζονται μεταξύ των, αναζητούσαι κάποιαν διέξοδον εις
την ορμονικήν πίεσιν που υφίστανται, διεπίστωσεν έχθαμ-
βος ότι η πραγματική της κλίσις ήτο δι' άτομα του ίδιου με

¹⁰ Το μόνο ακαδημαϊκό επάγγελμα αποδεκτό (κι επιτρεπτό) για τα θήλαα της εποχής εκείνης.

αυτήν φύλου και ουχί περιστασιακώς, όπως η συντριπτική πλειοψηφία των θηλέων, αλλά κατ' αποκλειστικότηταν και κατ' εμμονήν.

Βεβαίως η κλίσις αυτή, εις την εποχήν εκείνην και μετὰς επικρατούσας «ηθικάς αξίας» εις τον κοινωνικόν περίγυρον δεν θα ήτο ποτέ δυνατόν να καταστεί γνωστή, καθόσον η γενική κατακραυγή θα ισοδυναμούσε με θανατικήν καταδίκην ή έστω με ισόβιον κοινωνικόν αποκλεισμόν, που είναι το ίδιο, οπότε η Ευανθία εφρόντισεν όπως κινείται υπογείως και λάθρα, προβάλλουσα έξωθεν έν προφίλ εντελώς διάφορον της πραγματικής της κλίσεως, όπως η συντριπτική πλειοψηφία των ομοϊδεατών της τότε, ανδρών τε και γυναικών.

Δεν ήτο παράδοξον λοιπόν που διάλεξεν την διδασκαλικήν καριέραν, εφόσον ο περίγυρος αυτός —έως και την σήμερον— αποτελεί ιδανικόν τόπον αλιεύσεως περιστασιακών ή και πιο μονίμων ομοϊδεατών συντρόφων, τας οποίας αι περιστάσεις καθιστούσαν εύκολον (και πρόθυμον) λείαν.

Ούτω πως και η Ευανθία επορεύετο εις το «*Τσιλιβίθρειον Παρθεναγωγείον*», μέχρι της αποφράδος στιγμής καθ' ην αφυπνίσθη η από δεκαετιών καταπιεσμένη λίμπιντο του διδασκάλου Τιμολέοντος.

Η σπανιότης προσελεύσεως των άλλοτε προθυμοτάτων μαθητριών της, εις τα διαμερίσματά της, εν μέσω νυκτός, παραξένευσαν την διευθύντριαν και προβαίνουσα εις διακριτικάς ερευνητικάς κινήσεις διαπίστωσεν, με φρίκην, το ατόπημα που συντελείτο υπό την στέγην του Ιδρύματος, του οποίου την ευθύνην της διευθύνσεως και ομαλής λειτουργίας, έφευρον κατ' αποκλειστικότηταν η ίδια.

Υπό την απειλήν του σκανδάλου λοιπόν που ελόχευεν απεφάσισεν όπως πάραυτα λάβει δραστικά μέτρα. Προς τούτο εκάλεσεν τον ατάσθαλον διδάσκαλον Τιμολέοντα εις ιδιαιτέραν ακρόασιν.

—Κύριε συνάδελφε, του λέγει αΰθις. Οφείλω να σας πληροφορήσω πως με ευρίσκετε εις κατάστασιν ακραίας αγανακτήσεως και αναστατώσεως.

Κάτι υποπτεύθηκε ο Τιμολέων, έχων την φωλέαν του λερωμένην, κατά το κοινώς λεγόμενον, αλλά αποφάσισεν να ποιήσει την νήσσαν.

—Ευχαρίστως να σας συντρέξω, αγαπητή μου προϊσταμένη, εφόσον τούτο δεν υπερβαίνει τας δυνάμεις μου, προσεφέρθη προθύμως ο παραπτωματίας.

—Αφήστε και συντρέξατε ήδη υπέρ το δέον, απήντησεν σκαιώς η Ευανθία. Εάν αι φήμαι που έφθασαν εις τα έχθαμβα ώτα μου αληθεύουν τότε τολμώ να είπω ότι ήδη έχετε υπερβεί τας δυνάμεις σας, πρακτικώς τε και ηθικώς.

—Τίνι τρόπω; ηρώτησεν ο Τιμολέων, πασχίζων να κερδίσει χρόνον.

—Ομιλώ δια τα αίσχη ων φέρεσθε ως επίκεντρον και εμπνευστής, εξήγησεν κοφτά η διευθύντρια. Τον ποταπόν εκμαυλισμόν και την αποπλάνησιν αθώων κορασίδων, των οποίων την ανατροφήν κακώς, κάκιστα, σας ενεπιστεύθημεν.

Ο Τιμολέων αντελήφθη αΰθις ότι, φευ, είχεν συλληφθεί κλέπτων οπώρας. Ωστόσο έκαμεν μίαν προσπάθειαν να αμυνθεί, αρχικώς δια της αμφισβητήσεως και εν συνεχεία δια του υποβιβασμού της σοβαρότητος και συχνότητος του ανομήματος.

—Αι φήμαι εις τας οποίας αναφέρεσθε, αγαπητή προϊσταμένη, στερούνται σοβαρότητος και αληθοφανίας, τας χαρακτηρίζω δε ως καταπτύστους και αναισχύντως συκοφαντικούς, είπεν. Ωστόσο, ακόμη και εις την περίπτωσιν καθ' ην θα υπήρχε κάποιο ψήγμα αληθείας εις τας ποταπάς αυτάς διαδόσεις, σας διαβεβαιώ πως το δίχως άλλο θα επρόκειτο περί μεμονωμένων και ως εκ τούτου αναξίων λόγου τυχαίων συμβάντων.

—Τι μεμονωμένα και τυχαία μου τσαμπουνάς, άνθρωπέ μου! εξέσπασεν η διευθύντρια καταφεύγουσα, χωρίς να το αντιληφθεί, εις γλώσσαν λαϊκὴν και ως εκ τούτου χυδαίαν. Εδώ εσύ έχεις εξυπερετήσσει σύμπασες τις δυο τελευταίες τάξεις!

—Δεν έπραξα παρά το χρέος μου ως διδασκάλου, ημύνθη ο Τιμολέων μετριοφρόνως.

—Το χρέος σου ήταν, βρε αθεόφοβε, να ξεπαρθενεύεις αθώα κορίτσια; ανέκραξεν η Ευανθία.

—Α, μα δεν ξεπαρθενεύθησαν, καθώς χυδαϊστί το θέτετε, εξήγησεν ο Τιμολέων. Απλώς εδιδάχθησαν ακριβώς πώς ν' αποφεύγουν ατυχήματα του είδους που αναφέρετε.

Και εξήγησεν, καταλεπτώς, εις την έκθαμβον διευθύντριαν τας μεθόδους που ηκολούθησεν εις το θεάρεστον έργο της μύησης των μαθητριών εις τα μυστήρια της Φύσεως.

—Τα Σόδομα και τα Γόμορρα! εφέλλισεν η Ευανθία, ως άλλη Σαπφώ Νοταρά, προ αυτής. Δεν πιστεύω εις τα ώτα μου με τα απερίγραπτα που ακούω! Τι ζω η ατυχής διευθύντρια, Θεέ μου;!!!

—Μα εσείς δεν μου είχατε επισημάνει πως αι κορασί-δαι δικαιούνται όπως δίδουν διέξοδον εις τας ορμάς των; της υπενθύμισεν ο Τιμολέων ατάραχος.

—Συναμετάξυ των, κύριε συνάδελφε! ανέκραξεν άπελπισ η Ευανθία. Συναμετάξυ των και ουχί δια της μεσολαβήσεως του ανδρικού μορίου.

—Το είπατε τω όντι, παρεδέχθη ο Τιμολέων. Όμως διανοηθήκατε ότι δια της πρακτικής ταύτης ενδεχομένως να επέλθη εθισμός εις πρακτικά που δεν συνάδουν με την μελλοντικήν των αποστολήν ως συζύγων;

—Προέχει η διασφάλισις της παρθενίας, αντέταξεν η διευθύντρια. Τα άλλα που λέτε είναι προφάσεις εν αμαρτίαις.

—Καθήκον του διδασκάλου είναι η προετοιμασία των μαθητών του δια την σκληράν πραγματικότητα της κοινωνικής των θητείας, επέμεινε ο Τιμολέων.

—Το τερπνόν μετά του ωφελίμου! σχολίασεν η Ευανθία δεικτικώς.

—Το καθήκον βεβαίως προέχει, απήντησεν ατάραχος ο Τιμολέων. Αν όμως ετούτο συμπίπτει και με κάποιαν ευχαρίστησιν, ε, τι να κάμνωμεν... καλοδεχούμενη.

—Και ο ρόλος ο δικός μου ποίος είναι εις την παρούσαν περίστασιν; ανεφώνησεν άπελπισ η διευθύντρια. Μέχρι τούδε υπήρξα δια τας κορασίδας αυτάς, φάρος φωτεινός... μήτηρ και θεία και φιλενάδα! Ήρχοντο εις εμέ, με τα προβλήματα των και τα όνειρά των, αναζητώντας κατανόησιν και θαλπωρήν, που τους παρείχον αφειδώς και ευχαρίστως. Τώρα... τι;

Ο Τιμολέων έπεσεν εις περισυλλογήν.

—Έχω μιαν ιδέα, είπεν τελικώς. Υμείς ημπορείτε να αναλάβετε την συναισθηματική και προκαταρκτική των προετοιμασίαν κι εγώ, κατόπιν, το πρακτικόν μέρος της εν λόγω διδαχής. Τοιουτοτρόπως η εκπαίδευσις που θα παρέχωμεν θα είναι πλήρης και όλα τα συμβαλλόμενα μέρη θα έχουν τον ρόλο τους.

Η διευθύντρια το εσκέφθη.

—Μα η μέθοδος αύτη δεν είναι κάπως προηγμένη και τολμηρά δια τους καιρούς μας; ανερωτήθη μεγαλοφώνως στο τέλος.

—Η ανθρωπότης εξελίσσεται δια της τόλμης και της εφαρμογής νέων μεθόδων, αγαπητή προϊσταμένη, παρετήρησεν ο Τιμολέων. Άνευ τόλμης δεν υπάρχει πρόοδος.

—Ίσως να έχετε δίκιον, παρεδέχθη η διευθύντρια Ευανθία, αφήνοντας έναν στεναγμόν. Ας πορευθώμεν ούτω πως λοιπόν και ο Θεός βοηθός.

* * *

Κι έτσι τακτοποιήθηκε η μικρή αυτή λεπτομέρεια με τον καλύτερο τρόπο, πράγμα που δείχνει πως όταν δυο αντίπαλα μέρη έχουν αντικρουόμενα συμφέροντα, πάντα δια της διαλεκτικής μεθόδου, δύνανται να εύρουν μια λύση που αποβαίνει ωφέλιμη για αμφότερα.

Μέχρι το τέλος λοιπόν της ευλογημένης αυτής χρονιάς στο Παρθεναγωγείο επικρατούσε ατμόσφαιρα που παρέπεμπε σ' εκείνη του Κήπου της Εδέμ, πριν από την (άδικη) εκδίωξη των πρωτόπλαστων.

Μετά, φευ, ο Τιμολέων, αφού είχε προσφέρει ό,τι είχε και δεν είχε στο κοινό καλό, υπερβάλλοντας εαυτόν, υπέστη αναπόφευκτα ένα σοβαρό εγκεφαλικό, από το οποίο ουδέποτε ανένηψεν εντελώς. Απεσύρθη λοιπόν, εκών-άκων, της ενεργού δράσης και πέρασε τα τελευταία ελάχιστα χρόνια του βίου του σε γηροκομείο της Εκκλησίας (με αντάλλαγμα ένα μικρό σπιτάκι που διέθετε στην Αρμένικη συνοικία), αναπολώντας ίσως, σε κάποιες στιγμές διαύγειας, την μοναδική χρονιά που ένωσε στ' αλήθεια ζωντανός (και χρήσιμος), τότε που δίδασκε στο «*Τσιλιβίθρειον Παρθεναγωγείον*» ελληνικά, μουσική και κυρίως τις αλήθειες της ζωής.

Η Ευανθία παρέμεινε διευθύντρια ως την Μικρασιατική Καταστροφή, όταν το Παρθεναγωγείο έγινε παρανάλωμα στη μεγάλη πυρκαγιά της Σμύρνης. Λέγεται ότι η ίδια αρνήθηκε να εγκαταλείψει το φλεγόμενο κτίριο, προτιμώντας να καεί μαζί του και μαζί με τις αναμνήσεις της.

Όσο για τις μαθήτριες που απεφοίτησαν από το έξοχο αυτό ίδρυμα, υπήρξαν περιζήτητοι σύζυγοι και μητέρες και το δίχως άλλο θριάμβευσαν στον ρόλο ετούτο. Αλλά αυτοί ήσαν άλλοι καιροί και η κοινωνία των ανθρώπων ήξευρε να εκτιμά την αληθινή αξία, όταν και όπου τη συναντούσε.

Ο Θησαυρός του Αράπη

**Την δόξαν πολλοί εμίσησαν
το τερπνόν μετά του ωφελίμου ουδέεις.
(Σοφό αρχαίο γνωμικό αγνώστου)**

Ο φτωχοδιάολος, που δεν του έχει δοθεί η κλίση ή η ευκαιρία να κάνει ματσαράγκες ατιμωρητί, και τότε και τώρα, ξέρει πολύ καλά ότι η μοίρα του δεν πρόκειται ποτέ ν' αλλάξει προς το καλύτερο, με τη δουλειά και το ευαγγέλιο στο χέρι – μόνο μ' ένα θαύμα. Ένα λαχείο, ας πούμε (άλλη απάτη κι αυτή!) ή ένα κιούπι λίρες, που θα βρει σκάβοντας (και δεν θα το δηλώσει βλακωδώς στον νταβατζή-κράτος, που παραδοκεί, ν' αρπάξει ό,τι μπορεί). Οι παλιές ελληνικές ταινίες είναι γεμάτες από τέτοια ευτυχή συμβάντα, με σκοπό να τονώσουν το ηθικό των υποζύγιων, που δούλευαν, δούλευαν και προκοπή δεν έγλεπαν.

Είναι φυσικό λοιπόν, σε ένα τέτοιο αδιέξοδο, αν και όταν δοθεί η ευκαιρία, ο άμεσα ενδιαφερόμενος να την αρπάξει από τα μαλλιά, ακόμα κι αν χρειαστεί να κάμει κάποιες μικρές εκπτώσεις στους «κανόνες ηθικής», που του έχουν επιβληθεί έξωθεν. Το αντίθετο αποτελεί τη σπάνια εξαίρεση και η εξαίρεση μπορεί να είναι χρήσιμη για τις ηθικοπλαστικές διηγήσεις και τις νουθεσίες εκείνων που έχουν συμφέρον να κρατάνε τον κοσμάκη αποκοιμισμένο, αλλά δεν συνδέεται με κανέναν τρόπο την αληθινή εικόνα.

Οι «αράπηδες» στη λαϊκή παράδοση της καθ' ημάς Ανατολής ανήκουν σε μια από τις παρακάτω κατηγορίες:

α) Τους σκλάβους, που έφερναν οι καπεταναίοι πειρατές στα νησιά τους από επιδρομές στις ακτές της Μπαρμπαριάς ή από ρεσάλτα σε Μπερμπερίνικα πειρατικά καράβια, για να κάνουν ούλες τις βαριές δουλειές.

β) Τους Μπερμπερίνους πειρατές που κούρσεναν τα ρωμαϊκά νησιά και τα παράλια, ή τους σωματοφύλακες πασάδων και προυχόντων, που ήτουνε επιφορτισμένοι με την ασφάλειά τους ή την ασφάλεια των χαρεμιών τους.

γ) Τα μυθικά (;) εκείνα πλάσματα, που ήτουνε συνήθως φύλακες θησαυρών –κάπως σαν τα Ιρλανδίζικα *leprechauns*– και ζούσαν σε πηγάδια, σπηλιές και μυστικά μέρη. Για τον προνομιούχο θνητό, που τύχαινε να συμπαθήσουν (συχνά με ανταλλάγματα), ήτουνε κάτι σαν το τζάκποτ του Λόττο ή του λαχείου της δικής μας, πεζής εποχής.

Στην ιστορία που ακολουθεί με μια τέτοια θαυμαστή περιπέτωση θα έχουμε να καταπιαστούμε.

Κάπου στην Ήπειρο, την εποχή των Ναπολεοντειών πολέμων, όταν Σουλτάνος των Οθωμανών ήτουμε ο Σελίμ Γ' (1789-1807).

Κοίτα να δεις πώς τα κανονίζει καμιά φορά ο Γιαραμπής, όταν βαριέται εκεί πάνω, στα σύννεφα, και φτιάχνει καταστάσεις με τις ζωές των ανθρώπων, για να περάσει την ώρα του!... Αν ο Κίτσος, ο αγωγιάτης, δεν είχε φύγει για αγώι στα Γιάννενα κι αν η κυρα-Σάβω, η γυναίκα του, δεν είχε πεθυμήσει μανιτάρια και χόρτα του βουνού, ενδεχομένως η ζωή της να μην είχε αλλάξει και να πορευόταν έτσι, μουντή και προβλέψιμη, ώσπου να κατέβαινε ο αρχάγγελος Γαβρίλης να την πάρει σε άλλους κόσμους, καλύτερους, όπου ο άνθρωπος δεν μετριέται σύμφωνα με τα πόσα χρυσά έχει στην κασέλα του, αλλά με την πραγματική του αξία, αν υπάρχει –που είναι βεβαίως σπάνιο.

Φτωχοί άνθρωποι ήτουμε η κυρα-Σάβω με τον αφέντη της, τα κουτσοβόλευαν, με τα αγώγια που έκαμε ο Κίτσος... σκληρή δουλειά, σκληρή ζωή, αλλά πάλι καλά να λέμε, υπάρχουν και χειρότερα... την υγεία μας να 'χουμε κι απέ έχει ο Θεός... κανέναν δεν αφήνει να χαθεί –εξόν κι αν έχει τα μπουρίνια του, οπότεν κάμει τα δικά του κι άντε μετά να βρεις το δίκιο σου στον Εξαποδώ, που του κάμει αντίπραξη.

Παιδιά, σκυλιά δεν είχε το ζευγάρι... το φταιξιμο το σόϊ το 'ριχνε στη Σάβω βέβαια, αλλά εκείνη ήξευρε πως ήτουμε του αντρούς της, γιατί τότες, που σαν κορίτσι νιόπαντρο κι αυτό είχε λίγο παραστράτσει –στιγμιαία, μη νομίσεις...– με τον Αλέκο, τον γυρολόγο, είχε γκαστρωθεί για τα καλά και τρόμαξε να το ξεφορτωθεί το μούλικο, με τα μαντζούνια της κυρα-Μέλπως, της μαμής στο Καρακόλι –τρεις ώρες δρόμο απ' το δικό τους χωριό– αλλά δεν μπόρουνε να πει τίποτις γλέπεις κι έτσι σώπαινε και κουβάλουνε στωικά τη

ρετσινιά της στέρφας, γιατί αυτή τη μοίρα της έδωσε ο Γιαραμπής μ' αυτήν θα πορευότανε, όπως κάνουν ούλοι οι καλοί χριστιανοί.

Ανέβηκε που λέτε στο βουνό η Σάβω, με το καλάθι της, και ψάχνε-μάζωνε πέρασε η ώρα χωρίς να το καταλάβει κι έπιασε κιόλα μια από κείνες τις βρόχες που σε περουνιάζουν ως το κόκαλο, δεν πρόφτανε να γυρίσει πίσω και τήραξε μήπως και βρει κάνα απάγκιο, όπου, για καλή της τύχη, ανακάλυψε εκεί κοντά μια σπηλιά, που δεν την ήξευρε ως τα τώρα.

Η σπηλιά ήτουνε στεγνή και άνετη κι έτσι η Σάβω μάζωξε μερικά ξερόκλαδα και με το τσακμάκι, που ευτυχώς είχε φέρει μαζί της, άναψε μια καλή φωτιά και βολεύτηκε.

“Πάλι καλά που βρέθηκε τούτο εδώ το λημέρι και θα περάσω τη νύχτα στεγνή” είπε μέσα της. “Να 'χα κι ένα μπουκούνη ψωμί και κάνα χρομμύδι, τι καλά που θα 'ταν! Αλλά σάματις πρώτη βολά θα κοιμηθώ νηστικιά;”.

Έγειρε το λοιπό στο πέτρινο τοίχωμα, έκλεισε τα μάτια της και δώθε πάνε οι άλλοι!

Οι χωριάτες, λίγο από τη ζωή τους κοντά στη φύση, λίγο από τη συνεχή συναναστροφή με τα ζα τους, έχουν αναπτύξει, όπως εκείνα, το ένστικτο και τις αισθήσεις τους, όπως ούτε α διανοηθεί μπορεί ο άνθρωπος της πόλης. Την παραμικρή αλλαγή στο περιβάλλον τους τη διαισθάνονται αμέσως. Ίσως έχει να κάμει αυτό με τους μηχανισμούς επιβίωσης που αναπτύσσουν τα πλάσματα που ζουν στην ύπαιθρο, για να προλαβαίνουν και να αμύνονται στους πάμπολλους κινδύνους που τα απειλούν.

Έτσι και η Σάβω, μέσα στον ύπνο της διαισθάνθηκε μια απροσδιόριστη αλλαγή στο άμεσο περιβάλλον. Να είχε πλησιάσει κάνας λύκος, κάνα τσακάλι, καμιά αρκούδα άραγε; Θεός φυλάξει... κάνας ληστής, απ' εφτούνους που λημεριάζουν στα αφηλά και κατεβαίνουν κάθε τόσο, να ρημάζουν τα χωριά και να πειράζουν τις ανυπεράσπιστες γυναίκες;

Διότι, εγώ σας το λέω και σας το υπογράφω... χειρότερο θερίο από τον άνθρωπο δεν υπάρχει σ' ολάκερο τον ντου-νια! Το αγρίμι, αν δεν πεινάει κι αν δεν το πειράξεις δεν σε πειράζει. Κι αν τύχει κι αγριέψει αρπάξ ένα δαυλί απ' τη φωτιά, μπήγεις τα ούρλα και τις φωνές και το τρομάζεις, να πάει στα τσακίδια. Τον άνθρωπο όμως, που είναι κακός και μοβόρος από τη φύση του, και χωρίς λόγο, πώς τον κουμαντάρεις;

Άνοιξε το λοιπό τα μάτια της η Σάβω, εντελώς ξυπνή, από τη μια στιγμή στην άλλη, όπως ούλα τα ζα της φύσης, κι όπως το είχε φοβηθεί είδε πως δεν ήτουνε πια μονάχη της στην σπηλιά. Εκεί κοντά, στην έμπαση, καθισμένος σε μια πέτρα κάπνιζε ήσυχα το τσιμπούκι του ένας... Αράπης! Η μυρωδιά του καπνού ήτουνε που ξύπνησε την καλή γυναίκα.

Αλλά πώς βρέθηκε ένας Αράπης σ' αυτήν εδώ την ερημιά; Και τι ήτουνε; Κάνας σκλάβος, που το 'σκασε από τον αφέντη του και κρύβεται από τους ζαπτιέδες,¹¹ κάνας πειρατής από τη Μπαρμπαριά, που δεν πρόκανε να φύγει με το τσούρμο μετά από κάποια επιδρομή ή τίποτις χειρότερο;

Τον τήραξε καλά-καλά η Σάβω και δεν είδε πουθενά πάνω του όπλα. Και περιπλέον τα ρούχα του ήτουνε καλής ποιότητας, όχι κουρέλια, και το τουρμπάνι του έδειχνε μεταξωτό. Μπρέ κάτι περίεργα πράματα, νυχτιάτικα!

Μαζώνοντας ούλο της το κουράγιο η Σάβω καθάρισε το λαιμό της ξεροβήχοντας.

—Έϊ εσύ, εκεί κάτω, του κάνει. Ποιανού είσαι, μπρε;

Στράφηκε και την κοίταξε ο Αράπης. Ήμερος φαινότανε... και χαμογελούσε.

—Ξύπνησες, κυρά; της λέει με κείνη τη βαθιά και κάπως μουσική φωνή που έχουν οι αραπάδες.

---

¹¹ Ζαπτιές: ο Τούρκος χωροφύλακας.

—Για να σου μιλάω τι, κοιμισμένη θα 'μαι; διαολίστηκε η Σάβω, που δεν είχε όρεξη για ευγένειες νυχτιάτικα, και μάλιστα με άγνωστους αραπάδες.

—Που λέει ο λόγος, είπε συμβιβαστικά ο Αράπης. Εγώ πάντως πρόσεξα, να μην κάμω φασαρία. Έβανα και ξύλα στη φωτιά, να μην κρυώσεις, γιατί εδώ πάνω μια ψύχρα την κάμει τις νύχτες.

Άκακος ακουγότανε ο άχαρος κι αυτό καθσύχασε κάπως τη γυναίκα.

—Ποιος είσαι ελδού σου; τον ρωτάει. Και τι γυρεύεις εδώ, μέσα στα άγρια τα μεσάνυχτα;

—Δεν είμαι ο Γιουσούφης; της απαντάει ο Αράπης, λες και γνωρίζονταν κι από ψες. Και τι θα πει τι κάμω εδώ; Εδώ μένω. Για την ακρίβεια είμαι ο άρχοντας αυτού του τόπου.

Δεν μπόρεσε να μη βάνει τα γέλια η Σάβω. Σε κουζουλό είχε πέσει —ευτυχώς.

—Άρχοντας της σπηλιάς παναπεί; ρώτηξε, για να πάει με τα νερά του.

Χαμογέλασε ο Αράπης, που τον λέγανε Γιουσούφη.

—Αχ, κυρά! της κάμει. Μα δεν το έμαθες ακόμα ότι σε τούτη εδώ τη ζωή τίποτις δεν είναι μόνο όπως φαίνεται με την πρώτη ματιά; Η σπηλιά ετούτη μπορεί να σου φαίνεται φτωχιά και ταπεινή, αλλά μπορεί να κρύβει ολόκληρο παλάτι.

“Άκακος είναι, ο ταλαίπωρος” σκέβηκε ανακουφισμένη η Σάβω. “Απλά, κομμάτι βαρεμένος”.

—Κι αφού η σπηλιά είναι ολόκληρο παλάτι, τότες εσύ τι κάθεσαι εκεί, στις πέτρες, και σε κόφτει το αγκιάζι, αντί να απλώνεις την αρίδα σου σε χαλιά και μαξιλάρες μεταξωτές, καθώς πρέπει στους αρχόντους; τον πείραξε.

—Μα είπα να σου κάμω παρέα, κυρά, απάντησε ετοιμόλογα ο Γιουσούφης. Και περιπλέον να σε φυλάξω κι από τίποτις αγρίμια, που βγήκαν να ψάξουν για το φαγητό τους. Δεν ξέρεις ποτές...

—Καλοσύνη σου, είπε η Σάβω, που είχε αρχίσει να τη διασκεδάζει η κουβέντα με τον κουζουλό. Και τι δηλαδή... μένεις εδώ πέρα, στην ερημιά, μονάχος; Δεν φοβάσαι;

—Τι να φοβηθώ, κυρά; απάντησε γελώντας καλόκαρδα ο Αράπης. Όσο είναι κανείς μακριά από τους ανθρώποι κίνδυνος δεν υπάρχει. Οι λύκοι και οι αρκούδες κοιτάνε τη δουλειά τους κι εγώ τη δικιά μου. Μια χαρά είναι εδώ πέρα, έχω την ησυχία μου.

—Και η συντροφιά, μπρε, δεν σου λείπει; απόρεσε η Σάβω. Να πεις δυο κουβέντες με κάποιον, που λέει ο λόγος...

—Ο Θεός είναι μεγάλος, κυρά, είπε διδακτικά ο Αράπης. Κανέναν δεν αφήνει να χαθεί. Νά, για παράδειγμα, μου έστειλε εσένα. Τι, άσχημα κουβεντιάζουμε, για να περάσει η ώρα;

—Ναι, δεν λέω..., απάντησε η Σάβω, εντυπωσιασμένη κάπως από τη σκέψη του Γιουσούφη, που, για αράπης, μίλωνε σαν σωστός άνθρωπος. Όμως εγώ, σαν ξημερώσει με το καλό, θα πάρω των ομματιών μου και θα γυρίσω στο σπιτάκι μου, ενώ εσύ πάλι έρμος θα μείνεις.

—Μέχρι να ξημερώσει πολλά μπορούν να γένουν, κυρά, είπε χαμογελώντας ο Αράπης. Μόνο ο Θεός γνωρίζει τα μελλούμενα, κανέννας άλλος.

—Σαν τι να γένει δηλαδή; είπε η Σάβω υποψιασμένη και κάπως ανήσυχη τώρα.

—Α, δεν ξεύρω..., απάντησε ήσυχα ο μυστήριος. Μπορεί, για παράδειγμα, όταν με το καλό γυρίσεις σπίτι σου να κουβαλάς στο καλάθι σου, εξόν από τα χόρτα και τα μανιτάρια, κι ένα πουγκί γιομάτο χρυσά φλουριά, που λέει ο λόγος... Ποιος ξεύρει;

—Χρυσά φλουριά;!!! αναφώνησε η Σάβω. Και πού θα τα εύρω τα χρυσά φλουριά, εδώ στην ερημιά;

—Α, δεν ξεύρω... Μπορεί, που λέει ο λόγος, να στα δώκω εγώ.

Έβαλε τα γέλια η καλή γυναίκα.

—Εσύ; είπε. Κι έχεις χρυσά φλουριά ελόου σου, έρμε;

—Πολλά, κυρά, απάντησε ο Αράπης. Όχι που να το παινευτώ δηλαδή... Αν θες να σου δείξω...

Παραξενεύτηκε η Σάβω. Βέβαια είχε αποφασίσει ότι ο Αράπης ήτουνε για δέσιμο, αλλά καμιά βολά, όπως λέει κι η παροιμία, από τρελό κι από μικρό μαθαίνεις την αλήθεια.

—Δείξε μου λοιπόν, του λέει. Άϊντε, να σου κάμω το χατήρι.

—Ταμάμ, απαντάει ο Αράπης. Αλλά να μου υποσχεθείς πρώτα ότι δεν θα πεις σε κανέναν τίποτις.

—Γι' αυτό σκας; Το υπόσχομαι, απάντησε η Σάβω, με την ευκολία που έχουν τα θήλεα να υπόσχονται πράγματα που δεν σκοπεύουν να τηρήσουν.

Ασκώθηκε ο Αράπης και ξεσκονίστηκε επιμελώς.

—Έλα μαζί μου το λοιπό, λέει της Σάβως.

Την παίρνει από το χέρι και την πάει στον πίσω τοίχο της σπηλιάς, που ήταν από γρανίτη ατόφιο, κάτι μουρμούρισε εκεί, στη γλώσσα του μάλλον, και μπρος αυτός, πίσω η καλή γυναίκα, πέρασαν μέσα από την πέτρα, όπως περνάμε από μια κουρτίνα χάντρινη!

Τηράει γύρω της η Σάβω και τι να δει;!!!...

Βρισκόταν σ' ένα παλάτι, που όμοιο του ακόμα κι ο πολυχρονεμένος Πατισάχ στην Πόλη θα ζήλευε! Ούλο χρυσάφια και ασήμια παντού! Χαλιά, βελούδα, καντηλέρια αστραφτερά, έπιπλα περίτεχνα, μετάξια... ένα όνειρο! Άλλο που να σου το λέω κι άλλο να το γλέπεις!

—Τι είναι τούτο εδώ; Πού βρισκόμαστε; Ψέλλισε σαστι-
σμένη η γυναίκα, που δεν είχε δει ποτέ τέτοια μεγαλεία
στη ζωή της, ούτε και φανταζόταν ότι υπήρχαν.

—Αυτό είναι το ταπεινό φτωχικό μου, εξήγησε ο
Αράπης. Σου είπα, κυρά, δεν σου είπα; Πέρα απ' αυτά που
γλέπει το μάτι κρύβονται κι άλλα πολλά, που δεν τα φα-
ντάζεται ο άνθρωπος.

—Δηλαδή αλήθεια έλεγες ότι ήσανε ο άρχοντας αυτού
του τόπου; Δεν ήσανε απλώς βαρεμένος, όπως εγώ, η καχο-
μοίρα —και με το δίκιο μου— υπέθεσα; αναφώνησε η Σάβω,
έχθαμβη από τόσο πλούτο και πολυτέλεια.

—Είδες που δεν πρέπει να βιαζόμαστε να κρίνουμε τους
άλλοι; γέλασε καλόκαρδα ο Αράπης.

—Αμ είδα, δεν είδα;... μουρμούρισε η γυναίκα.

—Εδώ μπορείς να κοιμηθείς σε πουπουλένια στρώματα,
κυρά, χωρίς να φοβάσαι μην σε φάνε οι λύκοι και οι αρκού-
δες, είπε ο Αράπης. Και το πρωί —αν θέλει ο Αλλάχ (Insh'
Allah)— γυρνάς και πάλι στο σπιτάκι σου.

“Ναι,πίσω στον Κίτσο, στην φτώχεια και την καχομοι-
ριά” σκέβηκε η Σάβω, όχι χωρίς κάποια πικρία.

Σαν να διάβασε τη σκέψη της ο Αράπης (που δεν απο-
κλείεται) της λέει:

—Μην στεναχωρεύεσαι, κυρά. Στα μάτια του Αλλάχ
ούλοι οι άνθρωποι, κι εμείς οι παμπλούσιοι κι εσείς οι φτω-
χοδιαόλοι, το ίδιο ειμάστενε. Η καλή καρδιά είναι που με-
τράει.

—Εύκολο να το λες όταν ξαπλώνεις σε μεταξωτές μαξι-
λάρες και πουπουλένια στρώματα, ενώ ο άλλος τη βγάνει
πάνω σε κουρελούδες στρωμένες πάνω στα σανίδια, μουρ-
μούρισε η Σάβω διαολισμένη.

—Ε, έτσι το θέλησε ο Αλλάχ, ο παντοδύναμος, απολο-
γήθηκε ο Αράπης σεμνά. Τι να κάμνουμε τώρα εμείς, να
του πάμε κόντρα;

—Μα είναι δίκαιο ο ένας να τα 'χει ούλα τα αγαθά του Αβραάμ και του Ισαάκ κι ο άλλος να μαζώνει βρούβες στα βουνά και στα ρουμάνια για να ζήσει; είπε αγανακτισμένη η γυναίκα —και με το δίκιο της.

—Σωστά τα λες, κυρά, είπε συμβιβαστικά ο Γιουσούφης. Γι' αυτό κι εγώ πιστεύω ότι αυτός που έχει πρέπει πάντα να βοηθάει εκείνον που δεν έχει —με το αζημίωτο βέβαια.

—Δηλαδή πώς; απόρριψε η Σάβω.

—Ας πούμε ότι εγώ, που λέει ο λόγος, σου έδινα ένα πουγκί γιομάτο χρυσά φλουριά, είπε ο Αράπης Γιουσούφης. Ελόου σου τι θα μου 'δινες σε αντάλλαγμα;

—Τι έχω να σου δώκω, η άχαρη; απάντησε η γυναίκα. Τα χόρτα και ταμανιτάρια που μάζωξα; Τι να τα κάμεις; Εσύ έχεις εδώ και του πουλιού το γάλα.

—Ε πώς; είπε ο Αράπης. Μόνο χόρτα καιμανιτάρια έχεις; Τίποτις άλλο;

—Τι άλλο; απόρριψε η γυναίκα.

—Την ομορφιά σου δεν την υπολογίζεις; πέταξε τη σπόντα του χαμογελαστά ο επιτήδειος.

Η Σάβω, όσο αθώα κι αν ήτουνε, που δεν ήτουνε, μπήκε αμέσως στο νόημα.

—Α, εκεί το πας;... του κάνει.

—Εμ, από μονάχο του πάει, κυρά...

Η Σάβω τον επιθεώρησε με το βλέμμα πατόκορφα. Εντάξει, για αράπης καλός ήτουνε, δεν λέω, και περιπλέον, όπως φημολογείται από κείνους που ξεύρουν, οι αραπάδες έχουν κι άλλα χαρίσματα εξόν από κείνα που φαίνονται, κι αν πιστέψουμε κάτι ιστορίες που λέγονται... τέλος πάντων.

—Δηλαδή τι, να σου καθίσω για να κάμεις εσύ το κέφι σου, σαν κύριος, και δώθε πάνε οι άλλοι; του λέει αυστηρά (να φυλάμε και τα προσχήματα, ε;).

—Σ' αυτά τα πράγματα δεν κάμει το κέφι του μόνο ένας, κυρά, της απαντάει με περίσσια σοφία ο Γιουσούφης. Και οι δυο απολαμβάνουν. Δεν έχεις ακούσει που λέγαν οι πρόγονοί σου, οι αρχαίοι Γιουνάνηδες... «*Το τερπνόν μετά του ωφελίμου*»;

—Μωρέ οι προγόνοι καλά τα λέγανε, λέει η Σάβω. Εγώ όμως είμαι στεφανωμένη γυναίκα, με τον Κίτσο, τον αγωγιάτη, αν έχεις ακουστά. Και δεν ξεύρω πώς το έχετε από κει που έρχεσαι, αλλά εμείς εδώ το στεφάνι μας το τιμάμε και με το περιπλέον.

—Και καλά που κάμετε, επιδοκίμασε ο Αράπης. Αλλά άμα δεν το πεις σε κανέναν είναι σαν να μην γένηκε ποτέ. Και περιπλέον θα έχεις κι ένα πουγκί χρυσά φλουριά. «*Το τερπνόν μετά του ωφελίμου*» που λέγαμε. Τι, λίγο το 'χεις;

—Έτσι που μου τα λες δίκιο έχεις, είπε σκεφτική (δήθεν) η Σάβω. Και στο κάτω-κάτω, αφού το λέγαν οι παλαιοί Γιουνάνηδες, που ήσαντε σοφοί άνθρωποι, κάτι παραπάνω από μας θα ξεύρανε.

—Τώρα μιλάς σωστά, κυρά! επικρότησε ο Αράπης.

Η συνέχεια μπορεί εύκολα να φανταστεί κανείς ποια ήτουνε. Αναπόφευκτη και εντελώς προβλέψιμη.

Τώρα εμείς, όταν τα πράγματα φθάνουν σ' αυτό το κρίσιμο σημείο, συνηθίζουμε να βγαίνουμε από το δωμάτιο διακριτικά, κλείνοντας πίσω μας αθόρυβα την πόρτα, από σέβας για την ιδιωτικότητα των εμπλεκομένων –αλλά και για να μη ζηλεύουμε και μας μπαίνουν ιδέες. Τη φορά αυτή όμως θα κάνουμε μια μικρή εξαίρεση, διότι έχει σημασία για την αρτιότερη κατανόηση των συνταρακτικών γεγονότων που έπονται.

Είπαμε και πιο πριν ότι η κυρα-Σάβω είχε ακούσει για τα κρυφά χαρίσματα των απανταχού αραπάδων και ίσως αυτό να ήταν ο λόγος, η περιέργεια, που την ώθησε να το διαπιστώσει αυτοπροσώπως, κατά πόσο δηλαδή ευσταθεί

αυτή η γνώμη, εξόν από το οικονομικό δέλεαρ (που δεν ήτουνε βέβαια κι αυτό αμελητέο), αποδεχόμενη την κάπως τολμηρή και τα μάλα σκαμπρόζικη πρόταση του Γιουσούφη.

Εδώ που τα λέμε, στον τομέα αυτό με τον Κίτσο –καλή του ώρα του ανθρώπου, όπου κι αν βρίσκεται– δεν είχε να θυμάται και σπουδαία πράγματα. Για να καταλάβεις, πολλές βολές, από τις σπάνιες που του θυμόταν του αντρούς της να επιτελέσει τα συζυγικά του καθήκοντα, την έπαιρνε ο ύπνος κατά τη διάρκεια της σεμνής τελετής. Για τόσο συναρπαστικό γεγονός μιλάμε.

Με τον ουρανοκατέβατο Γιουσούφη όμως το πράμα ήτουνε τελείως διαφορετικό. Κι αφήνω τα φυσικά χαρίσματα, που αφήσαν την καλή γυναίκα άναυδη (ο Κίτσος, ο φουκαράς, γλέπεις της βγήκε, εκτός των άλλων, και μικροτσούτσουνος)... αφήνω τα κόλπα τα απίστευτα που γνώριζε ο μυστήριος και τη σπουδή με την οποία φρόντιζε να την φέρνει στο αμήν, ξανά και ξανά... και θα μείνω στο ακούραστο της ούλης υπόθεσης και στις αλλεπάλληλες επαναλήψεις, που άγγιζαν και ξεπερνούσαν τα όρια του υπερφυσικού. Τέτοια μεγαλεία ούτε που να τα φανταστεί μπόρουνε η καλή γυναίκα! Ούτε με τον γυρολόγο, τον Αλέκο –καλή του ώρα–, που ήτουνε γνωστός σιδερονέφρης δεν είχε βιώσει τέτοιες καταστάσεις.

Σε σημείο πια που από φόβο ότι ο Αράπης, έτσι που το πάγαινε, θα της έμενε στα χέρια –όχι ότι και η ίδια δεν ήτουνε έτοιμη να παραδώσει το πνεύμα– σε μια από τις λίγες ανάπαυλες, μεταξύ παραστάσεων, δε κρατήθηκε και του το είπε.

—Αμάν πια, τζάνουμ, νισάφι! του λέει. Θα με ξεκάμεις τη φτωχιά και θα ξεκάμεις και τον εαυτόνε σου. Κάμε κράτει λίγο, να πάρουμε μια ανάσα, οι καφεροί! Κι αύριο μέρα είναι, που λέει ο λόγος.

—Α, κυρά, της απαντάει ο Γιουσούφης. Όταν κάνουμε

μια δουλειά την κάνουμε σωστά, αλλιώς να μην την κάνουμε καθόλου. Αλλά, αφού κουράστηκες, κλείσε τα μάτια σου, να ξαποστάσεις, κι όταν με το καλό ξυπνήσεις, πάλε εδώ ειμάστενε.

—Μα καλά, εσύ δεν ξεμπερδεύτηκες; απόρεσε η καλή γυναίκα. Σταματημό δεν είχες ούλη τη νύχτα! Πώς γένηται τούτο το θάμα;

—Μπα, έτσι ειμάστενε εμείς τα στοιχειά, απάντησε ο Αράπης. Αντίθετα με σας, τους ανθρώποι, δεν κουραζόμαστε ποτέ —ειδικά στην Τέχνη ετούτη, που υπερετούμε μαζί απόψε.

Έμεινε για άλλη μια βολά κατάπληκτη η Σάβω.

—Στοιχειό είπες; του λέει. Τι στοιχειό; Εμένα για κανονικός άνθρωπος μου κάμεις... κανονικός δηλαδή, που λέει ο λόγος, αφού είσαι, πανάθεμά σε, μαύρος σαν το κατράμι... αλλά πάντως από αγέρα δεν είσαι φτιαγμένος, αυτό είναι παραπάνω από σίγουρο, εμένα να ρωτήξουν να τους πω.

—Είναι που δεν γεννήθηκα στοιχειό, κυρά, εξήγησε ο Αράπης. Άνθρωπος γεννήθηκα... στοιχειό γένηκα στην πορεία... ή μάλλον με κάμανε. Άσε, είναι ολάκερη ιστορία, πού να στα λέω...

—Να μου τα πεις, τον προέτρεψε η Σάβω, που είδε εδώ μια ευκαιρία να πάρει ανάσα. Έχω μεγάλη περιέργεια.

—Μα δεν θα βαρεθείς, κυρά;...

—Καθόλου δεν θα βαρεθώ, απάντησε η Σάβω τακτοποιώντας το ταλαιπωρημένο της κορμί στις μαξιλάρες. Μ' αρέζουν οι ιστορίες.

Αρχίνισε λοιπόν να λέει ο Αράπης Γιουσούφης, που γεννήθηκε άνθρωπος —εντάξει... μαύρος— και που γένηκε στοιχειό.

Ήτουνε το λοιπό, λέει, τα χρόνια τα παλαιά... πόσο

παλαιά μην τον ρωτάς, γιατί έχει χάσει το λογαριασμό κι ο ίδιος... ήτουνε λέμε ένας μέγας Αλχημιστής και μάγος στη Βαγδάτη, ονόματι Αλ Σιχτίρ (από το όνομά του μάλιστα πήραν κι οι Τούρκοι τη βρисиά τους), που έκαμε πράματα και θάματα και ήτουνε ξακουστός σ' Ανατολή και Δύση. Ο Γιουσούφης βρισκότουνε στη δούλεψή του, σαν βοηθός μαθητευόμενος, υπερέτης και παιδί για ούλες τις δουλειές. Κλασικά ο Αλ Σιχτίρ είχε μια κόρη πανέμορφη, την Τσουλιφέ. Ακόμα πιο κλασικά ο Γιουσούφης ερωτεύτηκε την Τσουλιφέ κι εκείνη, επίσης κλασικά, ανταπέδωσε τα αισθήματά του –και όχι μόνο.

Φευ, ο μάγος αντελήφθη το ειδύλλιο και γένηκε –κλασικά– έξαλλος με τον βοηθό του, στον οποίο έριξε φοβερή κατάρα, να γκιζερνάει από 'δώ κι από κει και να μη βρίσκει ησυχία πουθενά. Γένηκε το λοιπό ο Γιουσούφης στοιχειό και ψάχνει να βρει παρηγοριά όπου μπορεί, μήπως και ξεχάσει κάπως τη χαμένη του αγάπη, αλλά εις μάτην, που θα λέγαν κι οι μορφωμένοι.

Και τα φλουριά; Α, ναι... τα φλουριά... Είχε μάθει, λέει, από τον παραλίγο πεθερό του, τον Αλχημιστή, πώς να παίρνει μέταλλα... μπακίρια, τσίγκους κι άλλα ευτελή παλιοσίδηρα και να τα κάμει χρυσάφι ατόφιο. Δεν βαριέσαι... άχρηστο του ήτουνε... γι' αυτό και το μοίραζε στις κυράτσες, όπως καληώρα, που του κρατούσαν συντροφιά και τον παρηγορούσαν. Τι αξία έχει το χρήμα, όταν δεν υπάρχουν αισθήματα; σας ερωτώ.

Συγκινήθηκε η Σάβω από τη λυπητερή ιστορία του Αράπη, όπως ούλες οι αισθαντικές γυναίκες, κι έβανε τα δυνατά της –με κάποια επιτυχία– να κάμει το ταλαίπωρο στοιχειό να ξεχάσει, έστω και προσωρινά, την κακή του τη μοίρα, αν και στο βάθος δυσκολευότουνε να καταλάβει τι είδους δυστυχία είναι να ζει κανείς για πάντα και να 'χει όσο χρυσάφι πεθυμούσε η ψυχή του.

Την επομένη το λοιπό ο Αράπης της έδωκε ένα μεγάλο

πουγκί, γιομάτο κουδουνιστά φλουριά, και την ξεπροβόδι-σε, με βαριά καρδιά, γιατί στο μικρό διάστημα της γνωριμίας τους είχε συμπαθήσει την καλή γυναίκα και είχε εκτιμήσει το ζήλον και τη φιλομάθεια της.

—Μα δεν μπορείς να μείνεις λίγο ακόμα, κουζούμ; την παρεκάλεσε. Θα σου φτιάξω και ιμάμ μπαϊλντί, που το πετυχαίνω στην εντέλεια.

—Αχ, πολύ θα το 'θελα, του λέει η Σάβω. Απόψε όμως θα γυρίσει ο Κίτσος από τ' αγώι κι αν δεν με βρει στο σπίτι οποία η θέση μου; Θα φροντίξω όμως, σε πρώτη ευκαιρία, να σ' επισκεφθώ ξανά.

—Insh Allah! αναστέναξε ο Γιουσούφης. Όμως, γιαβρούμ, να θυμάσαι αυτό που είπαμε... Κουβέντα πουθενά για όσα συνέβηκαν εδώ πάνω... εξόν κι αν είναι σε κάποια φιληνάδα σου, φτωχιά, που να 'ναι κι έμορφη, σαν ελόου σου, και που να το λέει η περδικούλα της. Ε, εκεί μπορούμε να κάνουμε μια αβαρία, που λέει ο λόγος. Γιατί, τι λέει το Ιερό Βιβλίο;... ούλα τα ιερά βιβλία δηλαδή, ακόμα και το δικό σας... «Τους ανθρώποι που έχουνε ανάγκη πρέπει ανυπερδέτως να τους βοηθάμε —ποικιλοτρόπως». Ε, γιαβρούμ;

—Αφού το λένε τα ιερά βιβλία, αυτό πρέπει να κάνουμε, συμφώνησε η Σάβω, που ήτουνε από τη φύση της συμπονετική. Τι ψυχή θα παραδώσουμε;

Έφυγε το λοιπό, με το πουγκί να κουδουνίζει από τα φλουριά —η καλύτερη μουζική του κόσμου— και κατέβηκε στο χωριό της, άλλος άνθρωπος από την απροσδόκητη περιπέτεια όπου της έτυχε —και με το δίκιο της η γυναίκα.

Και βέβαια, όπως την είχε ορμηνέψει ο Αράπης, κουβέντα για το θάμα δεν είπε πουθενά, εξόν βέβαια από τη συννυφάδα της, τη Φρόσω, με την οποία τη συνέδεε βαθιά φιλία εξαπανέκαθεν και δεν είχαν μυστικά συναμετάξυ τους. Κι εκτός αυτού η Φρόσω πληρούσε τις προδιαγραφές της εξαίρεσης, αφού και φτωχιά ήτουνε και έμορφη και το 'λεγε η περδικούλα της —αποδεδειγμένα.

Τώρα, όπως είχε επισημάνει και η Σάβω του Αράπη, στην αρχή της γνωριμίας τους, οι γυναίκες του χωριού το τιμούσαν το στεφάνι τους με το περιπλέον και το τούτο τους (το μέτωπο) το κρατούσαν πάντα καθαρό, αλλά οι γυναίκες, όσο βράχοι ηθικής κι αν είναι, είναι και περίεργες –έτσι τις έφτιαξε ο Γιαραμπής, θα του κάνουμε τώρα την παρατήρηση, να του ζητήσουμε και τα ρέστα;– και φιλομαθείς κι επίσης έχουν μια έγνοια για το μέλλον, που οι άντρηδοι, μέσα στην απύθμενη ελαφρότητά τους, δεν διαθέτουν. Οπότεν είναι φυσικό να θέλουν να διερευνήσουν κατιτίς που ακούγεται, εξόν από ενδιαφέρον και μυστηριώδες, επίσης υπέρ το δέον προσοδοφόρο.

Ανέβηκε το λοιπό η συννυφάδα η Φρόσω στο βουνό, να μαζώξει χόρτα, κι όταν ξανακατέβηκε ήτουμε κι αυτή άλλος άνθρωπος, όπως η Σάβω, και σίγουρα πολύ πιο πλούσια από τα πριν –από ούλες τις απόψεις, όχι μόνον από φλουριά.

Το είπε έτσι κι αυτή στην ξαδέρφη της, τη Μαριγώ... εκείνη στην κυρα-Ελπίδα... η κυρα-Ελπίδα στην κυρα-Ουρανία... αυτή στην κολλητή της, τη Δημητρούλα... και πάει λέοντας.

Σε λίγο καιρό η σπηλιά του Αράπη γένηκε πιο πολυσύχναστη κι από την πλατέα του χωριού, που λέει ο λόγος.

Κάποια στιγμή ακόμα και οι άντρηδοι αρχίνισαν να καταλαβαίνουν ότι εδώ πέρα κάτι περίεργο συμβαίνει.

Πιάνει το λοιπό ο Μήτσος την κυρά του, τη Φωτεινή, και την περνάει από λεπτό κόσκινο, να μάθει τι τρέχει.

—Έλα 'δώ, μαρή, της λέει. Μπορείς να με πεις με το καλό τι γίνεται ή να πιάκω το κουρμπάτσι, να κελαϊδίσεις σαν καρδερίνα;

—Τι να γίνεται, άντρα μου, τίποτις δεν γίνεται, του λέει αυτή, αθώα περιστερά. Τι σ' έπιακε έτσι ξαφνικά του ξαφνικού;

—Τι μ' έπιακε; φώναξε ο Μήτσος. Κάθε τόσο ξεπορτί-
ζεις, μαρή ξεμουλισμένη, και κανείς δεν ξεύρει πού σουρτου-
κεύεις. Το σπίτι ασυγύριστο, ο άντρας σου και τα παιδιά
σου νηστικοί και παραμελημένοι, τα ρούχα άπλυτα, τα ζα
ατάϊστα... και με λες ότι τίποτις δεν συμβαίνει;

—Εμ πού να τα προκάνω ούλα, η έρμη; απάντησε η
καλή γυναίκα. Δυο χέρια έχω... Νισάφι!... Αντίς να μου λες
μπράβο που έπιακα να ξενοδουλεύω, για να φροντίξω την
οικογένεια, μιας κι ο κύριος και αυθέντης μας, ο προκομ-
μένος, είναι ούλη τη μέρα αραχτός στον καφενέ, να πίνει
τσίπρα και καφέδες και να καπνίζει τον αργιλέ, με τους άλ-
λους τους ανεπρόκοποι, μου κάμεις και παρατήρηση απο-
πάνω; Μας γλέπει κι ο Θεός!

Ξαφνιάστηκε ο Μήτσος.

—Ξενοδουλεύεις, μαρή; απόρσε. Πού ξενοδουλεύεις και
δεν μου 'πες τίποτις;

—Ε, νά... στο βουνό... Είναι εκεί ένας Αράπης άρχο-
ντας, που μας ήρθε απ' την Ανατολή, εξήγησε η Φωτεινή.
Πάω καμιά βολά να συγυρίσω τη σπηλιά του και να του
μαγερέψω. Κοίτα στην κασέλα, κάτω απ' το κρεβάτι, να
δεις.

Κοιτάει κάτω απ' το κρεβάτι, στην κασέλα, ο Μήτσος
και τι να δει; Τίγκα στα χρυσά φλουριά! Έχασε το φως του
ο άνθρωπος!

—Μπρε, μπρε, μπρε! αναφώνησε. Αμ έτσι πε με, ευλο-
γημένη, να καταλάβω... να μη βάνω κι εγώ κακές σκέψεις
με το νου μου!... Με το συμπάθιο δηλαδή που σε αποπήρα
κιόλα!...

Έτσι το χωριό γνώρισε μέρες ανεπανάληπτης ευημερί-
ας, όπου οι Μήτσοι γένηκαν έμποροι τρανοί και ξακουστοί,
οι χαμοκέλες γένηκαν σπίτια πέτρινα με δυο και τρία πα-
τώματα και τα κούτσικα δεν τριγυρνούσαν πια με τρούπια
παντελόνια και ζυπόλυτα.

Και μιας και μιλάμε για παιδιά...

Τα παιδιά που γεννήθηκαν σε λίγο καιρό, ούλα και χωρίς εξαίρεση, βγαίνουν κομμάτι σκούρα. Ένα φαινόμενο όμως που η κυρα-Επιστήμη, η μαμή, που ήτουμε κι ελόου της από τις τακτικές της σπηλιάς, εξήγησε σαν φυσιολογικό, μιας κι ο ήλιος, λέει, τώρα τελευταία καίει πιο πολύ από τα πριν, οπότεν ο καλός Θεός στέλνει τα κούτσινα πιο σκούρα, για να μην καίγονται και υποφέρουν. Εξήγηση που δέχτηκαν ούλοι σαν επιστημονική.

Το χωριό μετονομάστηκε σε Μαυροχώρι και λεγόταν έτσι μέχρι που μετά, που έφυγε ο Τούρκος, το γκουβέρνο άρχισε ν' αλλάζει τα τοπωνύμια σε πιο ελληνοπρεπή. Πώς λέγεται σήμερα θα σας γελάσω, να πω μόνο πως γένηκε σύντομα κωμόπολη και πως οι άνθρωποι του εκεί δεν είπαν ποτέ πια το ψωμί ψωμάκι.

Κι ούλα αυτά χάρη σ' ένα τυχαίο γεγονός, που συνέβη όταν η κυρα-Σάβω, μια βολά κι έναν καιρό –ας είναι ελαφρύ το χώμα που τη σκεπάζει– ανέβηκε μια μέρα στο βουνό για να μαζώξει χόρτα.

Ο Γιαραμπής κανέναν καλό άνθρωπο δεν τον αφήνει να χαθεί, να το ξεύρετε αυτό.

Το Μαγικό Κιλίμι κι ο Μάγος Χασάνης

**Αγάπη πύργους καταλεί και κάστρα ρίχνει κάτω,
και παληκάρια του σπιτιού τα ρίχνει του θανάτου.**

(Παλαιό λαϊκό γνωμικό)

Στις σύγχρονες ιστορίες του δυτικού κόσμου, που έχουν βεβαίως σκοπό ηθικοπλαστικό και καμιά σχέση με την πραγματικότητα, το «καλό» πάντα θριαμβεύει και ο «καλός» ανταμείβεται, ενώ ο «κακός» τιμωρείται παραδειγματικά.

Στην Ανατολή, όπου οι άνθρωποι δεν σκοτίζονται για την «πολιτική ορθότητα» τα πράγματα είναι διαφορετικά. Σε μια κοινωνία, όπου το δίκιο είναι πάντα με το μέρος του δυνατού, δεν υπάρχουν περιθώρια για υποκρισίες κι ευσεβείς πόθους, που είναι εντελώς αντίθετοι με την ψυχοσύνθεση της ανθρώπινης ράτσας.

Εκεί οι άνθρωποι ξέρουν πολύ καλά πως το σοφό αξίωμα «Άρπαξε να φας και κλέψε να 'χεις» είναι το μόνο που ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα.

Το συμφέρον του ατόμου είναι πάντα πάνω από το «γενικό καλό», πάνω από τα αισθήματα και πάνω από τους νόμους και τους προφήτες.

Όποιος πορεύεται αλλιώς... κακό του κεφαλιού του.

* * *

Κάπου στο βιλαέτι του Μωριά,
επί Σουλτάνου Αχμέτ Α' (1603-1617).

Από πούθε ήρθε ο μάγος Χασάνης στο κάστρο του Πασά Μπραήμη κανείς δεν ήξευρε να πει με σιγουριά, πέρα του ότι ερχότουνε από την Ανατολή. Άλλοι λέγαν πως ταξίδεψε από την Περσία ή τη Βαγδάτη ή το Χαλέπι... άλλοι πως το 'σκασε από την Πόλη, όταν καλοθελητάδες τον διέβαλαν στον Σουλτάνο –που ο Θεός να μας κόβει χρόνους και να του δίνει μέρες– κι έφυγε νύχτα, λέει, για να γλυτώσει το κεφάλι του, όπως τόσοι και τόσοι τυχάρπαστοι, σαν ελόου του –πού να ξεύρει κανείς;

Γεγονός είναι ότι γένηκε δεκτός με ενθουσιασμό από τον Πασά, ο οποίος, την εποχή εκείνη υπέφερε από ρευματικά, από τα οποία ο Χασάνης, ο πονηρός αλώπηξ, υποσχέθηκε να τον θεραπεύσει εν τω άμα. Και βεβαίως αρχίνησε να τον ποτίζει μ' ένα οπιούχο αφέψημα, το ποίο ανακούφιζε τους πόνους, κάμνοντας τον Πασά να πιστεύει πως θεραπεύτηκε, ενώ συγχρόνως επηρέαζε και την όχι τόσο λαμπρή, είναι αλήθεια, διανοητική του κατάσταση.

—Με έσωσε ο καλός άνθρωπος! έλεγε ο γερο-Μπραήμη στους φίλους του, κάθε που του δινόταν η ευκαιρία. Πρόκειται σας λέω για μεγάλο επιστήμονα! Επιστήμονα και άνθρωπο!

Βολεύτηκε το λοιπό μια χαρά η αλώπηξ, ο Χασάνης, στο κάστρο του Πασά, όπου του παραχωρήθηκαν ιδιαίτερα διαμερίσματα, δούλες και υπερέτες, και ζούσε ζωή χαρισάμενη, όπως ούλα τα αποβράσματα της κοινωνίας, που τους κόβει λίγο το τσερβέλο.

Βέβαια ο καλός αυτός άνθρωπος δεν το 'χε σκοπό να παραμείνει μουσαφίρης, έστω κι ευνοούμενος, για πάντα. Είπαμε, το τσερβέλο του έκοβε.

Τώρα ο Πασάς μπορεί να είχε εξουσία και πλούτη

άφθονα, είχε όμως και βάσανα, γιατί, όσο κι αν φαίνεται περίεργο σε σας, τους δουλοπάροικους, και οι αφεντάδες, οι παμπλούσιοι και παντοδύναμοι αυτού του κόσμου, έχουν κι αυτοί τα βάσανά τους. Το μεγαλύτερο βάσανο του Πασά άκουγε στο όνομα Ασλή, και ήτουνε η μονάκριβη θυγατέρα του —ένα κορίτσι από κείνα που κολάζουν και άγιο ακόμα, χριστιανό ή μουσουλμάνο.

—Εφτούνη η τσούπρα θα με πεθάνει, εξομολογιόταν ο Πασάς στον Χασάνη, ο οποίος είχε γένει εκ των απορρήτων του, αναπόφευκτα. Θα με στείλει στον τάφο σε λέω μπριχού την ώρα μου! Ένα δράμα ζω!

—Γιατί, Πασά μου; ρώταγε ο Χασάνης. Ίσα-ίσα, θα ήπρεπε να είσαι περήφανος που έχεις μια θυγατέρα τόσο έμορφη, που ακόμα και οι ντόπιοι ραγιάδες την έκαμαν τραγούδι.

—Μωρέ περήφανος είμαι, απαντούσε ο Πασάς αναστενάζοντας. Αλλά η ομορφάδα από μονάχη της δεν φτάνει, όταν από μυαλό δεν υπάρχει δράμι στο ωραίο αυτό τσερβέλο.

—Μα πώς, Πασά μου, επέμενε ο Χασάνης. Εμένα, αντιθέτως, μου φαίνεται πολύ έξυπνη —για θήλεο εννοείται.

—Έξυπνη είναι, αναφωνούσε ο Πασάς. Μυαλό δεν έχει. Άλλο το ένα, άλλο το άλλο. Ξεύρεις τι όνειρα έκαμα εγώ γι' αυτό το πλάσμα, Χασάνη μου; Ξεύρεις για πού την προόριζα; Μέχρι για τον γιο του Μεγάλου Βαζύρη, στην Πόλη, την είχα! Τι λέω;... μην σου πω και για τον πολυχρονεμένο μας Πατισάχ τον ίδιο! Κι αυτή... Αυτή τι λες που πήγε κι έκαμε; Σε ερωτώ.

—Τι έκαμε, Πασά μου;

—Πήγε και βρήκε έναν Ρωμιό τζομπάνη ν' αγαπήσει, Χασάνη μου! Αυτό έκαμε. Αχούς; Ακούω να λες. Έναν γκιαούρη, ένα τσόλι, που βρωμάνε τα χνώτα του από την πείνα και φοράει μπαλωμένο βρακί. Τα ύστερα του κόσμου!

“Μπαμπά” με λέει “εγώ αυτόνε αγαπώ κι αυτόνε θε να πάρω”.

“Μπρε κόρη μου” την λέω εγώ. “Έλα στα σύγκαλά σου, κουζούμ, που θα πάρεις έναν λερό Γιουνάνη! Εγώ που σε προορίζω για τα ανώτερα μεγαλεία!”.

“Εγώ αυτόνε θέλω κι αυτόνε θα πάρω” με λέει πεισματικά —ίδια η μακαρίτισσα η μάνα της, θιος σχωρέστην.

“Άμα του κόψω το κεφάλι πώς θα τότε πάρεις;” την λέω εγώ.

“Τότες κι εγώ θα πέσω στον γκρεμνό, να σκοτωθώ” με λέει αυτή.

—Αχούς, Χασάνη μου; Ακούω να λες. Κάμε παιδιά να δεις καλό σε λέει ο άλλος!...

Έχαμε ότι το σκέβεται ο Χασάνης.

—Μήπως να της μίλουνα κι ελόου μου, Πασά μου; λέει του Πασά στο τέλος. Πού ξεύρεις... μπορεί με το πες-πες να καταφέρω να της αλλάξω τα μυαλά.

—Άμα το καταφέρεις αυτό, Χασάνη μου, ’κόνισμα θα σε κάμω, από χρυσάφι! αναφώνησε ο δυστυχής πατέρας. Χάρη θα στο χρωστάω, στον αιώνα τον άπαντα!

Παναπεί πως ούλα πάγαιναν κατ’ ευχή για τον αλεπουδιάρη Χασάνη, που έγλεπε εδώ μια ευκαιρία να επωφεληθεί ποικιλοτρόπως, επιβεβαιώνοντας για μια ακόμα βολά τον αλάθητο συμπαντικό νόμο που θέλει οπωσδήποτε το τερπνό να βαδίζει χέρι-χέρι μετά του ωφελίμου.

Φρόντιξε το λοιπό να βρεθεί στον κήπο, δήθεν και τάχαμου τυχαία, ένα απόγιομα, που η πασαδοπούλα έκαμε τον περίπατό της, και με επιδεξιότητα την πλεύρισε ανυπερθέτως.

—Οποία έκπληξις, ωραία μου πασαδοπούλα! αναφώνησε ο λερός. Είπα κι εγώ... “Τι ομορφάινει σήμερας τον

κήπο;... Τι τον ομορφαίνει;”... Και ιδού η απάντηση: η ομορφάδα σου τον ομορφαίνει –επικινδύνως.

Κακάρισε στα γέλια το κορίτσι, γιατί σε ποιο θήλεο δεν αρέζουν τα κοπλιμέντα; –σε ερωτώ.

—Αχ, πώς τα λέγουμε, κυρ-Χασάνη μας! είπε, φροντίζοντας να δείξει ολίγον από μπούστο, ολίγον από εμβούτιον –ασυναισθήτως βέβαια. Πάντα με τον καλό λόγο στα χείλη!

—Μα την αλήθεια λέγω, την πάσα μία οφθαλμοφανή αλήθεια, απάντησε με τα συνηθισμένα του τσαλίμια ο Χασάνης. Μάρτυς μου ο Αλλάχ!

—Τέλος πάντων, γέλασε η Ασλή. Πώς από ’δώ; Είχα την εντύπωση πως προτιμάτε τις πολιτικές μηχανοραφίες από την ευωδία των ανθέων.

—Α, μην το λέτε, απάντησε ο Χασάνης. Στο βάθος έχω ευαίσθητη ψυχή. Αρέσκομαι συχνάκις να περιδιαβαίνω εις την φύσιν και να απολαμβάνω τις ομορφάδες της, εμψύχους και αψύχους.

—Α, η φύσις! αναφώνησε η κοπέλα. Η φύσις εμένα με αρέζει υπέρ το δέον. Κι ευτυχώς, συντόμως, θα δύναμαι να την απολαμβάνω ανελλιπώς. Διότι προτίθεμαι να ζήσω εις τας αγκάλας της έως το τέλος του βίου μου.

—Πώς αυτό, τζάνουμ; ενδιαφέρθηκε τάχαμου ανήξευρος ο πονηρός Χασάνης.

—Α, δεν σε είπα; απάντησε ενθουσιωδώς η μικρή. Προσεχώς θα νυμφευθώ τον αγαπημένο μου Παρασκευά, ο οποίος τυγχάνει γιδοβοσκός κι ως εκ τούτου ζει εις την φύση μονίμως και πεισματικώς. Καθόλου δεν του αρέζουν οι πόλεις και η φασαρία τους.

—Τι με λες; έκαμε (δήθεν) έκπληκτος ο Χασάνης. Α, δεν το ήξευρα. Μπράβο, πολύ χαίρομαι. Συγχαρητήρια. Άϊντε, με το καλό.

—Δυστυχώς ο μπαμπάκας δεν το γλέπει αυτό με καλό μάτι, στραβομουτσούνιασε το κορίτσι. Θέλει, λέει, να με δώσει σε κάποιον μεγαλεπίβολο, για να ζήσω, λέει, ζωή χαρισάμενη.

—Ε, έτσι είναι οι γονέοι, είπε συμβιβαστικά ο Χασάνης. Πάντα σκέβονται το καλό των παιδιών τους.

—Ναι, αλλά το δικό μου το καλό είναι ο Παρασκευάς, είπε πεισματικά το κορίτσι. Εγώ αυτόνε θέλω κι αυτόνε θα πάρω, που ο κόσμος να χαλάσει.

—Και σε συγχαίρω για τη σταθερότητα των απόψεών σου, τζάνουμ, απάντησε ο Χασάνης. Να κάμεις αυτό που σε λέει η καρδιά και το μυαλό σου, χωρίς να υπολογίζεις κακουχίες και ταλαιπώριες. Το αίσθημα προέχει.

—Τι κακουχίες και ταλαιπώριες; ρώτηξε μαγκωμένο το κορίτσι.

—Ε πως;... έκαμε η νυφίτσα ο Χασάνης. Άλλο να ζεις στα παλάτια, με τα σέα σου και τα μέα σου, με ούλες τις ευκολίες και τους δούλους σου απίκους, κι άλλο σε μια στρούγκα με πρόβατα και κριάρια αντάμα, να χέζουν και να κατουρούν, με το συμπάθιο, στην κουρελού όπου θα κοιμάσαι.

—Ναι, αλλά θα βρίσκομαι με τον άνθρωπο που αγαπάω και κοντά στη φύση, επέμεινε, λίγο αβέβαια, η Ασλή.

—Το σπουδαιότερο απ' ούλα, επιδοκίμασε ο Χασάνης. Κι αν δεν πλυθείς και δεν παρφουμαριστείς και για κάναν μήνα, που λέει ο λόγος, δεν χάλασε ο κόσμος, μπρε αδερφέ. Και το μπάνιο υπερτιμημένο είναι, αν ρωτάς εμένα.

—Χμμμ... αυτό δεν το σκέβηκα, μουρμούρισε η Ασλή.

—Κι ούτε να το σκεβείς, την προέτρεψε ο αλεπουδιάρης. Σκέψου μόνο τη χαρά σου όταν ασκώνεσαι αχάραγα ν' αρμέξεις τα κατσίκια, να ρίξεις σανό στα ζα, να τα βγάνεις να βοσκήσουν... Βρέξει χιονίσει... όξω εσύ, στον καθαρό αγέρα! Τι πιο υγιεινό;

—Αχάραγα; μουρμούρισε μουδιασμένο το κορίτσι, που του άρεζε ο πρωϊνός ύπνος —όπως σε ούλους τους φυσιολογικούς ανθρώποι.

—Εμ ναι, είπε ο Χασάνης. Δεν έχεις ακούσει που λένε οι Γιουνάνηδες «Γλυκός ο ύπνος το πρωί, γδυτός ο κώλος τη Λαμπρή»; —μετά συγχωρήσεως. Και μιας και το 'φερε η κουβέντα... και με ούλο το θάρρος δηλαδή... περί το πονηρόν ο καλός σου πώς τα πάει; Φαντάζομαι θα ξεύρει ένα σωρό τερτίπια, ε;

—Μπα... τι τερτίπια; Ίσα να κάμει τη δουλειά του και να το ρίξει στον ύπνο, είπε η Ασλή μουδιασμένη. Αλλά παράπονο δεν έχω... με περιποιείται...

—Ναι μωρέ... ποιος σκοτίζεται για εφτούνα; συμφώνησε ο πονηρός. Στο κάτω-κάτω με ούλες τις δουλειές ολημερίς κανείς λέει πότε να 'ρθει η νύχτα, να ξεραθεί στο στρώμα, γιατί και η επόμενη μέρα ίδια θα 'ναι και χειρότερη. Τα ερωτικά παιχνίδια είναι για τους αργόσχολους της πόλης, που άλλη δουλειά δεν έχουν από την καλοπέραση. Τι ξεύρουν αυτοί από υγιεινή ζωή;

Το κορίτσι είχε πέσει σε σκέψεις τώρα.

—Ούτε αυτό δηλαδή; μουρμούρισε απογοητευμένο. Εμ τότες τι απομένει;

—Ε πώς τι απομένει..., είπε ο Χασάνης. Τόσες και τόσες χαρές έχει η ζωή. Το φαί'ας πούμε... Ξέρεις τι υγιεινά που τρέφονται οι Γιουνάνηδες στο υπαίθρο; Ξερό ψωμί, ελιές και κρομμύδι... άντε και τίποτις φακές νερόβραστες. Γι' αυτό και δεν αρρωσταίνουν ποτές... Εξόν κι αν πέσει καμιά χολέρα, καμιά πανούκλα... οπότεν ψοφάνε σαν τις μύγες, γιατί πού να βρεθεί γιατρός και πού να βρούμε φάρμακα; Τίποτις! Μην το σκέβεσαι καθόλου. Την καλύτερη επιλογή έχεις κάμει. Ζωή χαρισάμενη θα περάσεις, γιαβρούμ. Σε ζηλεύω.

Η Ασλή όμως δεν φαινόταν πια καθόλου σίγουρη γι' αυτό. Έκαμε μια τελευταία προσπάθεια.

—Όμως ο Παρασκευάς την έχει μεγάλη, επιχειρηματολόγησε. Δεν είναι αυτό μεγάλο ευτύχημα για ένα κορίτσι;

—Είναι και παραείναι, συμφώνησε δήθεν ο Χασάνης. Το εργαλείο παίζει μεγάλο ρόλο σ' αυτά τα πράγματα, όπως και παντού... αρκεί ο μάστορας να ξεύρει πώς να το χρησιμοποιεί. Γιατί κι ο γαϊδάρος μεγάλη την έχει —μετά συγχωρήσεως— αλλά κάμει τη δουλειά του όπως-όπως και δώθε πάνε οι άλλοι. Δεν ρωτάς τη γαϊδάρρα, την άμοιρη, αν πέρασε καλά;

—Δίκιο έχεις, παραδέχτηκε η κοπέλα σκεφτική. Το μέγεθος από μονάχο του δεν μετράει.

—Ευτυχώς όμως που στη δική σου περίπτωση ούλα πάνε καλά, έτσι δεν είναι, τζάνουμ; πέταξε τη σπόντα του η λουμπίνα ο Χασάνης.

—Δεν έχω παράπονο..., είπε μαγκωμένη η Ασλή. Με περιποιείται μια χαρά ο Παρασκευάς μου, αλλά πλην όμως μεγάλη φαντασία δεν έχει, για να λέμε την αλήθεια. Τα ίδια και τα ίδια... Στο τέλος το βαριέσαι...

—Ε, αυτό διορθώνεται, είπε ο Χασάνης. Θα του μάθεις ελόου σου τα σχετικά τερτίπια, όπως είναι το χρέος κάθε καλής συζύγου. Και να δεις που θα έρθει σιγά-σιγά να στρώσει.

—Να του μάθω, αλλά τι να του μάθω, τρομάρα μου; αναφώνησε το κορίτσι. Σάματις εγώ ξεύρω;

—Α, δεν ξεύρεις, ε γιαβρούμ; προσποιήθηκε τον έκπληκτο ο ποταπός.

—Αμ δεν ξεύρω για...

—Αυτό διορθώνεται, τη διαβεβαίωσε αισιόδοξα ο Χασάνης. Θα σου μάθω εγώ κάτι κόλπα, που κάνουν στην Ινδία, να σου φύγει ο τάκος!

Κι αμέσως ανέλαβε ευσυνείδητα τη διδασκαλία, προς μεγάλη αγαλλίαση της μελλονύμφης, που απεδείχθη εν-

θουσιώδης και φιλομαθέστατη μαθήτρια, ανακουφισμένη που θα είχε κάτι χρήσιμο να διδάξει στον προσεχώς συμβίο της τζομπάνη, που μπορεί να ήτουνε ευλογημένος από τη Φύση, ως προς τα προσόντα, αλλά από γνώσεις έμενε, επιεικώς, μετεξεταστέος στο μάθημα αυτό, το τόσο βασικό.

Τα μαθήματα συνεχίστηκαν με αδιάπτωτο ενδιαφέρον εκατέρωθεν, όπως συνεχίστηκε και η «εκθείαση» της βουκολικής ζωής, που περίμενε την Ασλή, από τον ποταπό Χασάνη, αλλά είτε γιατί το (παντοιοτρόπως) απληροφόρητο θήλεο ήτουνε ξεροκέφαλο, είτε γιατί –για κάποιον δικό του, μυστηριώδη λόγο– ήτουνε αφοσιωμένο στον τζομπάνη, δεν έλεγε ν' αλλάξει γραμμή πλεύσης. Άλλα τα μαθήματα και άλλα τα αισθήματα. Φαίνεται ότι αυτά τα δυο τα είχε ξέχωρα στο πολύπλοκο γυναικείο κεφάλι της κι άντε τώρα εσύ να καταλάβεις!

Όμως και ο Χασάνης είχε σχέδια και γλέποντας ότι η προσέγγιση μέσω της κόρης καθυστερούσε και μπορεί και να μην οδηγούσε πουθενά κι όπως επείγόνταν, γιατί η ζωή περπατάει γλήγορα –ειδικά όταν σε κυνηγάνε–, αποφάσισε να βάνει σ' ενέργεια το εναλλακτικό πλάνο, το «plan B'», που θα λέγαν κι οι μορφωμένοι.

Πάει το λοιπό μια μέρα στον Πασά και του λέει:

—Πολυχρονεμένε μου Πασά, καλά φάγαμε, καλά ήπιαμε, καλά φουμάραμε και κείνο το εκλεκτό που μας φέραν από την Καλαμάτα... σε ευεργέτησα με την επιστήμη μου, με ευεργέτησες με το πουγγί σου –δεν έχω παράπονο– ήρθε όμως η ώρα ν' αποχαιρετιστούμε, με πόνο καρδιάς, δεν λέω, αλλά η ζωή συνεχίζεται κι εμείς δεν γένεται να μένουμε πίσω, διότι κάποια μέρα των ημερών θα έρθει ο άγγελος να μας πάρει και να μας ασκώσει και δεν είναι καλό ν' ανακαλύψουμε, πολύ αργά, ότι δεν κάμναμε τίποτις στη ζωή ετούτη.

Στεναχωρέθηκε ο Πασάς μ' αυτά τα λόγια τ' αποχαιρετιστήρια.

—Τι, θα φύγεις, Χασάνη τζάνουμ; έκαμε. Και πού θα πας; Πού θα μ' αφήσεις εμένα, να μην έχω έναν άνθρωπο, να πω δυο κουβέντες, κάποιον να με γιατροπορέψει, όταν με πιάκουν πάλε τα καταραμένα τα ρευματικά; Γιατί, τι σου λείπει εδώ πέρα; Εγώ σαν παιδί μου σ' έχω και καλύτερα, που λέει ο λόγος.

—Τίποτις δεν μου λείπει, Πασά μου, απάντησε ο πονηρός. Αλλά ο άνθρωπος πρέπει να προχωράει. Να ταξιδεύει, να μαθαίνει. Μια βάρκα είναι η ζωή κι εμείς καπεταναίοι κι είναι στ' αλήθεια τυχεροί όσοι πεθαίνουν νέοι, που λέει και το άσμα που θα σκαρώσουν κάποτε οι απόγονοι.

—Μπρε εσύ καλά τα λες, αλλά εμένα θα μου λείψει η συντροφιά σου, είπε ο Πασάς. Όμως αφού το αποφάσισες, τι να σου πω... να πας στην ευχή του Αλλάχ και να μας γράφεις πότε-πότε.

—Πριν φύγω όμως θα ήθελα να κάμω ένα δώρο στην αφεντιά σου, έτσι, για ενθύμιο της φιλίας μας, είπε ο Χασάνης.

Χτύπησε παλαμάκια κι αμέσως ο δούλος που τον ακολουθούσε έφερε κι ακούμπησε μπροστά στον Πασά ένα τυλιγμένο κιλίμι, σαν αυτά που έχουν οι μουσουλμάνοι για την προσευχή τους.

—Α, ένα κιλίμι! είπε ο Πασάς, που ήτουνε περισσότερο της καλοπέρασης παρά της προσευχής. Ότι ακριβώς χρειαζόμανε, γιατί το δικό μου πάλιωσε από την πολλή χρήση.

—Α, μα δεν είναι ένα συνηθισμένο κιλίμι, Πασά μου, απάντησε ο Χασάνης. Αυτό εδώ που γλέπεις είναι μαγικό!

Είπε κάτι λόγια ακατάληπτα ο αλεπουδιάρης, έκαμε κάτι κινήσεις με τα χέρια του και... ω του θάματος, το κιλίμι ξετυλίχτηκε από μονάχο του κι ασκώθηκε από το πάτωμα στον αέρα, να αιωρείται σαν φτερό στον άνεμο (που λέει ο λόγος).

Έκαναν «ω!» και «α!» στην ομήγυρη, γιατί είχαν ακούσει για ιπτάμενα χαλιά στα «Παραμύθια της Χαλιμάς», αλλά κανείς δεν είχε δει με τα μάτια του ποτέ ένα τέτοιο!

—Ένα μαγικό χαλί! αναφώνησε ο Πασάς. Τι ωραίο δώρο! Δηλαδή, Χασάνη μου, μπορώ ν' ανεβαίνω πάνω και να παγαίνω όπου θέλω, σαν πουλί;

—Βεβαίως, Πασά μου, τον διαβεβαίωσε ο Χασάνης. Πάμε πάνω στην ταράτσα να το δοκιμάσεις.

Ανέβηκαν λοιπόν, και η Αυλή μαζί, στην ταράτσα κι ο Πασάς έκαμε σαν μικρό παιδί απ' τη χαρά του.

—Θα γένω κι εγώ πουλάκι, να πετάω από 'δώ κι από κει! αναφώνησε. Πε μου, πώς θα το οδηγάω να με παγαίνει εκεί που θέλω, Χασάνη μου...

—Τίποτις, απλό είναι, απάντησε ο ποταπός. Ανεβαίνεις απάνω και του λες... “Πέτα, Μαγικό Κιλίμι και πάγαινέ με στο τάδε μέρος”... κι αυτό θα σε πάει.

Και με τα λόγια αυτά είπε μια κουβέντα, έκαμε μια κίνηση με τα χέρια και το κιλίμι ασκώθηκε ελαφρά πάνω από τις πολεμίστρες, για ν' ανέβει ο Πασάς. Μη με ρωτάς πώς το 'καμε αυτό ο Χασάνης... γιατί το μόνο που ξεύρω είναι πως αυτά τα κόλπα τα κάνουν στις Ινδίες οι φακίρηδες και κανείς δεν μπορεί να τα 'ξηγήσει.

Ανέβηκε το λοιπό ο Πασάς στο κιλίμι και πάντα ενθουσιασμένος φωνάζει με φωνή θεατρική, όπως οι καραγκιοζοπαίχτες καληώρα:

—Πέτα, μαγικό κιλίμι, και πάγαινέ με μια βόλτα γύρω από το κάστρο.

Πέταξε το κιλίμι, αλλά μόλις πέρασε τις πολεμίστρες σταμάτησε απότομα, σαν να ξεφούσκωσε από την κινητήρια δύναμη που το κρατούσε στον αέρα, έμεινε εκεί για μια στιγμή και μετά... γκρεμίστηκε, σαν κανονικό κιλίμι, στο κενό, παίρνοντας μαζί του και τον άμοιρο Πασά, που δεν

σταμάτησε να τσιρίζει “Πέτα... πέτα!...”, μέχρι που γένηκε ένα με το χώμα και τις πέτρες αποκάτω και να ζήσουμε να τον θυμόμαστε.

—Μπαμπάκα! ανέκραξε άπελπισ η Ασλή.

—Αφέντη! ανέκραξαν οι αυλικοί παριστάμενοι.

—Θιος σχωρέστον, ο Αλλάχ να αναπαύσει την ψυχούλα του, είπε κι ο Χασάνης.

—Και τώρα τι κάνουμε; φώναξε αναστατωμένος από το αναπάντεχο ο φρούραρχος του κάστρου, που ήτουνε το δεξί χέρι του συχωρεμένου. Εμείς τι θ’ απογίνουμε χωρίς Πασά;

—Τώρα θα κηδέψουμε τον εκλιπόντα πρώτα, κατά πως του πρέπει, και μετά θ’ ανοίξουμε τη διαθήκη του, να δούμε ποια ήτουνε η θέλησή του και ποιον όρισε διάδοχό του, εξήγησε ψυχραίμως ο Χασάνης.

Κι έτσι γένηκε. Αφού κηδέψαν ό,τι είχε απομείνει από τον μακαρίτη, φώναξαν τον Καδή κι εφτούνος άνοιξε τη διαθήκη με κάθε επισημότητα...

«Εγώ, ο Ιμπραήμ Πασάς (του τάδε)...» έγγραφε το κιτάπι... «Έχων σώας τας φρένας κλπ κλπ... αφήνω στο πόδι μου, άρχοντα του κάστρου, τον αγαπημένο μου υπήκοο Χασάν (του τάδε)... στον οποίον κληροδοτώ την πάσα μία περιουσία μου, κινητή και ακίνητη, και το πασαλίκι του παρόντος βίλαετίου καθώς και την πολυαγαπημένη μου κόρη Ασλή, η οποία οφείλει να τον νυμφευθεί πάραυτα, διότι έτσι απεφάσισα πως είναι για το καλό της, αντίς να τραβιέται με τον πάσα μία τυχάρπαστο και προικοθήρα γιδβοσκό Ρωμιό... κλπ. κλπ.».

—Δεόντως βουλωμένο και υπογεγραμμένο, κατέληξε ο Καδής. Άϊντε, καλορίζικοι και να ζήσουμε να τον θυμούμαστε.

—Μα... και του Παρασκευά τι θα του πω; ρώτηξε αναστατωμένη η Ασλή. Αφόσον του έχω δώκει λόγο...

—Ο λόγος σου έχει μεγαλύτερη αξία από τον λόγο του

συχωρεμένου του πατρός σου, τζάνουμ; ρώτηξε μαλακά, αντί απαντήσεως, ο Χασάνης.

Κόμπιασε το κορίτσι.

—Μα τον Παρασκευά τον ηγαπώ και με ηγαπεί, επιχειρηματολόγησε. Υπάρχει έρωτας εδώ.

—Και είναι ο έρωτας πιο δυνατός από το συμφέρον σου, κουζούμ; το έθεσε πρακτικά ο Χασάνης. Δεν θέλω να σε πιέσω βέβαια... δικιά σου είναι η απόφαση... Ή να παραβείς την τελευταία θέληση του αξέχαστου πατρός σου και να πας να ζήσεις στη στρούγκα με τον τζομπάνη, με τις συνθήκες που τόσο εύγλωττα σου περιέγραψα προσφάτως, ή να στεφανωθείς εμένα, δόξη και τιμή, όπου θα σ' έχω σαν βασίλισσα εννοείται και θα σ' εξυπερετώ περιπλέον, με τον τρόπο που ήδη γνωρίζεις άριστα, από πρώτο χέρι. Ό,τι κι αν αποφασίσεις, εγώ, ως Πασάς πλέον, αλλά και ως φίλος, θα σε υποστηρίξω. Ηθικά βεβαίως, διότι από οικονομικής απόψεως μην περιμένεις ούτε τσεκίни.

Το σκέβηκε η Ασλή —προβληματισμένη είναι η αλήθεια. Σου λέει... “Τώρα τι κάμνουμε;... τα παρατάμε ούλα και πάμε να ζήσουμε με τον Παρασκευά, μέσα στη μπίχλα και την κακομοιριά, να ξυπνάμε αχάραγα, για να στρωθούμε στη δουλειά και να τρώμε ξερό ψωμί και κρομμύδι ή καθόμαστε στ' αυγά μας και ζάμε ζωή χαρισάμενη, την οποία κι έχουμε συνηθίσει εκ γενετής;”.

—Το σωστό και το πρέπον είναι ν' ακολουθήσουμε την τελευταία θέληση του αλησμόνητου πατρός μου, είτε τέλος του Χασάνη. Τα παιδιά έχουν χρέος να συμμορφώνονται με τις επιταγές των γονέων τους, ακόμα κι αν αυτοί δεν ευρίσκονται εν ζωή.

—Σε συγχαίρω για τη σοφή σου απόφαση, κουζούμ, απάντησε γαλίφικα ο Χασάνης. Και είμαι σίγουρος πως ο αλησμόνητος πατέρας σου, ο Πασάς, σου στέλνει την ευχή του από κει πάνω —ή κάτω... Όπου τέλος πάντων βρίσκεται.

* * *

Κι έτσι ο τυχάρπαστος Χασάνης βρέθηκε βολεμένος μια χαρά και η ωραία Ασλή το ίδιο. Οι μόνοι που βρέθηκαν ζημιωμένοι ήσαντε ο φουκαράς ο Παρασκευάς, που αλλιώς τα είχε υπολογίσει κι αλλιώς του ήρθαν, και βεβαίως ο συχωρεμένος ο Πασάς, που πίστεψε στα θάματα και στη φιλία των ανθρώπων και το πλήρωσε με το βαρύτερο ίσως τίμημα.

* * *

Αντιλαμβάνομαι πως η πέρα για πέρα αληθινή αυτή ιστορία στερείται ηθικού διδάγματος, οριζοντίως και καθέτως, αλλά σας ερωτώ... κοιτάξτε γύρω σας και πείτε μου... αυτό που ισχύει στον δικό σας κόσμο, στις δικές σας ζωές, είναι αλλιώτικο; Βλέπετε δηλαδή τους απατεώνες, τους πλαστογράφους, τους τυχοδιώκτες και τους αδίστακτους να υποφέρουν και να τιμωρούνται, ενώ οι καλοί, ενάρετοι και νομοταγείς διάγουν βίον ανθόσπαρτον;

Έτσι, με το χέρι στην καρδιά...

Και οι Καλογριές έχουν Ψυχή

Κυνηγός εκυνηγούσε μες τα δάση μια φορά,
βλέπει εκεί που κυνηγούσε μια ωραία καλογριά.
Καλογριά μου της λείι τ' όνομά σου επιθυμώ,
τ' όνομά σου κι ας ποθάνω στο ερημοκκλήσι αυτό.
Τ' όνομά μου δεν στο λέω, γιατί θα με λυπηθείς,
γιατί συ 'σουν η αιτία καλογριάαν να με δεις
(Μία εκδοχή του παραδοσιακού άσματος)

Η επικερδέστερη επιχείρηση παγκοσμίως και αρχαιότερη δεν είναι ούτε το εμπόριο όπλων, ούτε οι ντρογές, ούτε η πορνεία... αλλά η... Ξρησκεία.

Τι πουλάνε οι καλοί αυτοί εμπόροι; Υποταγή σε έναν άορατο, πανταχού απόντα «θεό», του οποίου η ύπαρξη φυσικά ουδέποτε απεδείχθη, κι ελπίδα για μια καλύτερη ζωή σε έναν πιο δίκαιο κι ευχάριστο κόσμο, αλλά... μετά θάνατον, απ' όπου κανείς δεν μας έγραψε ποτέ, να μας πει πώς είναι κι αν υπάρχει. Με άλλα λόγια εμπορεύονται σαπουνόφουσκες. Επενδυτικά κεφάλαια που απαιτούνται; Μηδέν. Ακόμα και τα μαγαζιά τους (ναούς και εκκλησίες) τα χτίζουν και τα εξοπλίζουν οι... πελάτες. Όσο για το προσωπικό... σε κάποια μέρη, ιδιαίτερα καδυστερημένα, όπως το Γιουνανιστάν για παράδειγμα, το πλερώνει το κράτος (από τους φόρους που αρπάζει, με το έτσι θέλω, από τους δουλοπάροικους).

Τα μοναστήρια είναι παραρτήματα των μαγαζιών της με-

γαλοφρούς και άκρως αποδοτικής αυτής επιχείρησης, όπου συρρέουν του κόσμου οι απροσάρμοστοι, τεμπέληδες και στενόμυαλοι κηφήνες (αμφοτέρων των φύλων), όπου περνάνε ζωή και κότα, χωρίς να σκοτίζονται για ούλα αυτά που καθιστούν την καθημερινότητα των δουλοπάροικων του έξω κόσμου αληθινή κόλαση. Εννοείται πως δεν προσφέρουν κι αυτοί απολύτως τίποτις –μόνο εισπράττουν (όπως και ούλοι οι υπάλληλοι των κεντρικών καταστημάτων και παραρτημάτων της αλυσίδας).

Μια άλλη, επίσης προσοδοφόρα επιχείρηση, που δεν παράγει, αλλά μόνον εισπράττει, είναι (αρχαιόθεν κι αυτή) η πειρατεία.

Εδώ, σε αντίθεση με την προηγούμενη επιχείρηση, χρειάζονται να γένουν ορισμένες κινήσεις. Έχουμε, ας πούμε, έναν έμπειρο ναυτικό, που του κόβει το τσερβέλο. Αρματώνει το λοιπό ένα παλιοκάραβο, μαζώνει μερικά παιδάκια του σκοινογιού και του παλουκιού και την πέφτει στα ανυπεράσπιστα εμπορικά σκάφη ή κάμει ρεσάλτα στα παράλια, αρπάζοντας ό,τι θα μπορέσει να μεταπωληθεί με κέρδος (συμπεριλαμβανομένων και των ανδρώπων). Τόσο απλά!

Η πειρατεία άνθισε σε ούλες τις θάλασσες του πλανήτη και το ελληνικό αρχιπέλαγος δεν αποτελούσε εξαίρεση. Νησιά ολόκληρα, αλλά και περιοχές της ηπειρωτικής χώρας, ζούσαν από το θεάρεστο αυτό επάγγελμα επί αιώνες.

Στις μέρες μας η μορφή της εταιρείας άλλαξε, αφού πλέον η πειρατεία ασκείται από την ίδια την κρατική εξουσία (συνεπικουρούμενης από πρόθυμους επενδυτές ιδιώτες) κι όχι πια με φελούκες και με μπρίκια γοργοτάξιδα, αλλά με τους ληστρικούς φόρους που επιβάλλονται νομίμως (με νόμους που η Εξουσία σκαρώνει κατά το συμφέρον της) στους εσαεί καταπιεσμένους δουλοπάροικους, που είναι πάντα εκείνοι που πλερώνουν τον λογαριασμό –για να καλοπερνούν οι αφεντάδες.

Φαινομενικά υπήρχε μια αντιπαλότητα ανάμεσα στις δυο αυτές εξαιρετικά προσοδοφόρες επιχειρήσεις, το εμπόριο της

δρησκείας και την πειρατεία. Όχι σπάνια όμως τα συμφέροντα τους συνέπιπταν και τότε η συνεργασία των δύο ήταν υποδειγματική.

Η ιστορία που θα μας απασχολήσει εδώ έχει να κάνει με μια τέτοια ευτυχή συγκυρία.

**Κάπου στις Κυκλάδες,
επί Σουλτάνου Σελίμ Γ' (1789-1807).**

Ο Σεβασμιώτατος που υπήρξε πνευματικός ποιμένας και καθοδηγητής στο νησί που μας ενδιαφέρει και που θα τον πούμε εδώ Παχούμιος, σεμνοτύφως αποκρύπτοντας το πραγματικό του όνομα, βασίλευσε περί τα μέσα του 16ου αιώνα και αν πιστέψουμε τις μαρτυρίες και τα χρονικά των συγχρόνων του άφηκε εποχή. Όχι για το ποιμαντορικό του έργο βεβαίως, αλλά κυρίως για το ιδιόμορφο του χαρακτήρα του και των συνηθειών του, που θύμιζαν περισσότερο τους εκλεκτούς συναδέλφους του Βοργίες, της κατάπτυστης Παπικής Δύσης, παρά τους άγαρμπους ζηλωτές της καθ' υμάς ορθόδοξης παράδοσης.

Στην πραγματικότητα ο μακαριστός Παχούμιος –ελαφρύ το χώμα που σκεπάζει το καθέτως φυτεμένο σεπτό του λείψανο– δεν έδινε δεκάρα τσακιστή για το ποίμνιό του ή για τα θεολογικά προβλήματα που απασχολούσαν ενδεχομένως κάποιους από τους συναδέλφους του. Ο Παχούμιος νοιαζόταν μόνο για τον Παχούμιο και γι' αυτόν φρόντιζε, με σχολαστική επιμονή και αυταπάρνηση.

Ο σοφός (λέμε τώρα...) λαός λέει ότι το ράσο δεν κάμει τον παπά και στην περίπτωση που μας ενδιαφέρει το σω-

στότατο αυτό γνωμικό ταιριάζει γάντι. Όλοι ξεύρουμε ότι το παπαδαριό –και δη στα υψηλά του κλιμάκια– κάθε άλλο παρά με ψαλμουδιές και θεοτικά ασχολείται και τα πάθη, που κρύβει βολικά το ράσο, δεν διαφέρουν από κείνα που ταλανίζουν (και τέρπουν) τους κανονικούς ανθρώπους, αντιθέτως, συχνά αγγίζουν και ξεπερνούν την υπερβολή. Ακόμα κι έτσι όμως ο Παχούμιος ξεχώριζε σ’ αυτό το παθιασμένο (για να το θέσουμε σεμνά) σινάφι.

Διότι, αν πιστέψουμε τους (πιθανώς άπιστους ή αιρετικούς ή υποκινούμενους εγκάθετους) χρονικογράφους της εποχής του ο μακαριστός ήτουνε κομμάτι ασυγκράτητος στην έφεση που είχε στο γυναικείο φύλο (σε αντίθεση με την μεγάλη πλειοψηφία των συναδέλφων του, που είχαν άλλου είδους προτιμήσεις). Δηλαδή, όταν λέμε ασυγκράτητος εννοούμε τύφλα να ’χουν οι κατάπτυστοι κατακτητές αγάδες, πασάδες και δερβισιάδες, με τα χαρέμια τους και με τα ωραία τους! Μιλάμε πως ο σεπτός ιεράρχης δεν είχε αφήκει θήλεο για θήλεο στο νησί, όπου έδρευε η επισκοπή, αλλά και στα γύρω, που υπάγονταν στην πεφωτισμένη του δικαιοδοσία.

Ο Παχούμιος θα ήτουνε ευτυχής αν είχε γεννηθεί μουσουλμάνος –της πάνω τάξης βεβαίως, όπου θα μπόρουνε να έχει το ιδιωτικό του χαρέμι, όχι του πόπολου, που δυσκολεύεται να συντηρήσει μια, το πολύ δυο συμβίες κι αυτές της κακιάς ώρας. Τα ’φερε η κατάρα όμως να γεννηθεί χριστιανός και να διαλέξει περιπλέον την εξαιρετικά προσοδοφόρα, δεν λέω, ενασχόληση με τα ιερατικά, οπότεν ήπρεπε να κρατηθούν κάποια προσχήματα.

Τι σκαρφίστηκε όμως ο δαιμόνιος;!

Υπήρχε σε ένα κοντινό νησάκι ένα ωραίο μοναστήρι χτισμένο στο καλύτερο σημείο, όπως ούλα τα μοναστήρια, από κάποιον θεοσεβόμενο Βυζαντινό Αυτοκράτορα, που το ’φτιαξε για να σχωρεθούν οι άπειρες, είναι αλήθεια, αμαρτίες του. Για αιώνες κοπροσχύλιαζαν εκεί ευτυχισμένοι κα-

λόγεροι, ώσπου κάτι οι επιδημίες, κάτι τα απανωτά ρεσάλ-
τα των πειρατών, κάτι η αδιαφορία της μητέρας Εκκλησί-
ας, ήρθε και ερήμωσε.

Ο Παχούμιος έπιαχε και το επιδιόρθωσε –κατόπιν
(υποχρεωτικών) εράνων στο χριστεπώνυμο ποίμνιο– και το
μετέτρεψε σε γυναικείο, προς τιμήν της Αγίας Πουλχερίας
–μεγάλη η χάρη Της.

Φώναξε μετά τον έμπιστό του, και ρουφιάνο σε ούλες τις
παλιοδουλειές του, διάκο Αγαθόδουλο. Και του ανέθεσε μια
λεπτή αποστολή.

—Τέκνον μου Αγαθόδουλε, του λέει με την φαλμουδια-
στή και ψεύτικη φωνή των παπάδων. Αμολήσου να στρατο-
λογήσεις καλογραίας δια την ιεράν μονήν της Αγίας Πουλ-
χερίας, της οποίας τας αναστηλωτικές εργασίας μόλις πε-
ρατώσαμεν, ως άριστα γνωρίζεις. Μόνο φρόντισε να είναι
όλαι ιδιαιζόντως ευειδείς.

—Ευειδείς; αναφώνησε ο διάκος. Μα... Παναγιότατε,
ποία ευειδής υπάγει να γίνει καλογραία; Μόνον κάτι
γραΐδια και κάτι πατσούρια από τα αζήτητα...

—Το ηξεύρω, μπρε Αγαθόδουλε, λες να μην το ηξεύρω;
γέλασε ο παμπονηρότατος. Γι' αυτό και σου επέστησα την
προσοχήν. Δεν ημπορεί... κάπου θα υπάρχουν και μερικά
ευειδείς με κλίσιν χριστιανικήν και εκκλησιαστικήν. Άλλω-
στε εις την μονήν θα διάγουν βίον, κατά το κοινώς λεγόμε-
νον, «ζωή και κότα».

Έπιψεν εις περισυλλογήν ο ρουφιανότατος.

—Το ζήτημα είναι ότι οι ευειδείς που αναζητώμεν ημείς
γίνονται ανάρπασται ενωρίς υπό των επιτηδείων γαμβρών,
μουρμούρισε. Εκτός και εάν...

—Εκτός και εάν τι, τέκνον μου;

—Εκτός και εάν αναζητήσωμεν τας μελλοντικές νύμ-
φας του Κυρίου μας εις τα λεγόμενα σκλαβοπάζαρα, είπεν ο
Αγαθόδουλος –που του έκοβε, για να λέμε την αλήθεια.

—Εἰς τὰ σκλαβοπάζαρα! ἀνέκραξεν ὁ Παχούμιος. Μὰ... εἶναι πρέπον, Ἀγαθόδουλε; Καὶ ἐπιπλέον... δὲν θὰ εἶναι κοστοβόρον;

—Ὅχι μόνον εἶναι πρέπον, ἀλλὰ εἶναι καὶ χριστιανικόν, νὰ ἐξαγοράσωμεν κάποιες ἀμοῖρες πλὴν εὐειδεῖς γυναῖκας, ποὺ ἠχμαλώτισαν οἱ ἀνομοὶ πειραταί, ἀπάντησε ὁ διάκος. Ὅσον γιὰ τὸ κόστος... εἰς τὸ σκλαβοπάζαρον τῆς Ρόδου ἠμπορεῖ νὰ εὕρῃ κανεῖς μίαν εὐμορφὸν γυνήν γιὰ οὐδοήκοντα ἕως ἑκατὸν δουκάτα καὶ εἰς περιόδους ἐκπτώσεων ἐτι φθηνότερα. Δηλαδή, με μίαν ἐπένδυσιν περὶ τὰ χίλια πεντακόσια δουκάτα, πληροῦμε τὴν μονὴν με τὴν ἐκλεκτότεραν πρᾶμάτειαν, Πανιερότατε.

—Ἀφοῦ πρόκειται περὶ χριστιανικῆς φιλάνθρωπίας, ἀς κάμνωμεν τὴν καρδίαν μας πέτραν καὶ ἀς διαθέσωμεν τὸ ἐν λόγῳ ποσὸν διὰ τὸ θεάρεστον τοῦτο ἔργον, ἀναστέναξε ὁ Σεβασμιώτατος. Οὕτως ἢ ἄλλως θὰ συλλέξωμεν τὸ ποσὸν ἀπὸ ἐράνους καὶ δωρεάς τοῦ χριστεπωνύμου ἡμῶν πλήθους. Ἐτοιμάσου Ἀγαθόδουλε, ἀναχωρεῖς ἐν τῷ ἅμα.

Ἀναχώρησε τὸ λοιπὸ ὁ Ἀγαθόδουλος καὶ ὅταν ἐπέστρεψε, με τὸ καλὸ, ἀπὸ τῆς φιλάνθρωπικῆς τοῦ ἐξόρμησης, συνοδευόταν ἀπὸ δώδεκα εὐειδέστατα θήγεια, ποὺ ἐνθουσίασαν τὰ μάλα τὸν ἀγαθοεργὸ πλὴν μερακλή Δεσπότη.

—Δώδεκα καλλοναί! ἀναφώνησε. Ὅσοι καὶ οἱ Ἀπόστολοι τοῦ Κυρίου ἡμῶν! Ἀλληλούϊα!

Ἔτσι οἱ δώδεκα ἀποστόλισσες χειροτονήθηκαν στὸ ἄψεσβήσε καλογριές καὶ ἐστάλησαν νὰ ἐπανδρώσουν (νὰ ἐπανγυναικώσουν μάλλον) τὴν ἱεράν μονὴν τῆς Ἀγίας Πουλχερίας, πανευτυχεῖς ποὺ εἶχαν γλυτώσει ἀπὸ τὰ δεσμά τῆς σκλαβιάς καὶ τὶς κακουχίες τῆς αἰχμαλωσίας καὶ θὰ περνούσαν πλέον ζωὴ χαρισάμενη, χωρὶς κανένα κερᾶτά, σύζυγο ἢ συγγενή, πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι τους, νὰ διατάζει καὶ νὰ τὶς στρώνει στὴ δουλειά, σαν υποζύγια, καὶ νὰ τὶς υποβάλλει καὶ σὲ ἄλλες ταπεινωτικὰς υποχρεώσεις ἀν εἶχαν παραμείνει στὰ χωριά τους καὶ ἀκολουθήσει ἐπομένως τὴ μοῖρα ὅλων τῶν γυναικῶν στὴν καθ' ἡμᾶς Ἀνατολή.

Και βεβαίως τον Σεβασμιώτατο Παχούμιο, πού τον έχανες, πού τον έβρισκες, στη μονή της Αγίας Πουλχερίας, προκειμένου να επιτελέσει το ποιμαντορικό και θεάρεστο έργο του, όπως εκείνος το αντιλαμβανόταν.

Το παράδειγμά του ακολούθησαν και οι μετέπειτα διάδοχοί του στην επισκοπή, φροντίζοντας ανελλιπώς για την ανανέωση του εμψύχου υλικού της ιεράς μονής. Συν τω χρόνω δε το πήραν είδηση και οι προμηθευτές, οι οποίοι – με ούλο το θάρρος δηλαδή– προέβαιναν σε απευθείας διαπραγματεύσεις με τον υψηλό πελάτη.

Ερχόταν, ας πούμε, ο καπετάνιος του πειρατικού στο Δεσποτικό...

—Πανοσιότατε, εδαφιαίως προσκυνώ και φιλώ την δεξιάν σας, έλεγε του Δεσπότη, τηρώντας κατά γράμμα το ανατολίτικο τυπικό.

—Την ευχή μου να έχεις, καπτα-Κωσταντή, απαντούσε ο Δεσπότης, με την προσήκουσα πόζα. Ποίος καλός άνεμος σε φέρνει εις την ταπεινήν μας σκήτην;

—Έχω κάτι τεφαρίκια Ναξιώτικα... ό,τι πρέπει για την Αγία Πουλχερία –μεγάλη η χάρη Της– και σε τιμή ευκαιρίας, έλεγε χαμηλοφώνως ο πειρατής. Τι λες;...

—Τι να είπω, ο ταπεινός δούλος του Κυρίου; αναστέναζε ο Σεβάσμιος. Ημπορώ να είπω όχι εις τοιαύτην φιλανθρωπίαν; Για ν' ακούσω τιμή...

Κι έτσι η ιερά μονή δεν έμενε ποτέσ χωρίς θεραπεινίδες του Κυρίου –και των εκάστοτε αντιπροσώπων του επί της Γης– ενώ το χριστεπώνυμο πλήθος δεν είχε πάρει είδηση για τα τεκταινόμενα, όπως τότες δεν υπήρχαν ακόμα αδιάφθοροι δημοσιογράφοι, που υπερετούσαν αδιαλείπτως τη μάχιμη ενημέρωση των πολιτών, αποκαλύπτοντας σκάνδαλα από 'δώ κι από χει.

Όμως ούλα τα ωραία στον κόσμο αυτό, τον άδικο και τον μπαμπέση, έχουν ένα τέλος. Έτσι γένηκε και με την

αγίαν σκήτην, όταν στη Μητρόπολη ανέβηκε ένα στριμμένο άντερο –που θα το πούμε Αμβρόσιο– και ο οποίος αποφάσισε να κόψει την επιχορήγηση στο μοναστήρι, που γενναιόδωρα κι από καρδιάς παρείχαν ούλοι οι προκάτοχοί του, ανεξαιρέτως, από την εποχή του Παχούμιου (οι κακές γλώσσες λένε ότι ο άγιος αυτός πατέρας είχε άλλου είδους γούστα, αλλά εμείς δεν το πιστεύουμε). Κάλεσε λοιπόν την τότε ηγουμένη σε ακρόαση και της ανακοίνωσε τα μαντάτα.

—Αγαπητή εν Χριστώ αδελφή, της είπε με έξτρα ψαλμουδιαστή φωνή. Έχω δι' υμάς δύο μαντάτα. Ένα καλόν και ένα όχι και τόσο καλόν. Από ποίο θέλετε να αρχίσω;

Την έζωσαν τα φίδια την ηγουμένη, γιατί όταν σε καλεί επισήμως σε ακρόαση ο προϊστάμενος και χορηγός σου μόνο για καλό δεν είναι.

—Ας αρχίσωμεν από το καλόν λέω εγώ, Σεβασμιώτατε, και βλέπομεν, είπε.

—Το καλόν μαντάτον είναι ότι παρά τας επιμόνους εισηγήσεις των συμβούλων μου, δια το ζημιογόνον της επενδύσεως, δεν προτίθεμαι να κλείσω την μονήν της Αγίας Πουλχερίας –βοήθειά μας–, ανακοίνωσε με γενναιόδωρο στόμφο ο ιεράρχης.

—Δόξα σοι ο Θεός, σταυροκοπήθηκε ευλαβικά η αγία μητέρα, κατά τι ανακουφισμένη.

—Ωστόσο, συνέχισε δήθεν περίλυπος ο ποιμενάρχης, απεφασίσθη υπό του Εκκλησιαστικού Συμβουλίου –ομοφώνως, το τονίζω– όπως διακοπεί κάθε επιχορήγησις και κάθε είδους υλικής αρωγής προς την αγίαν υμών μονήν. Προσεπάθησα βεβαίως να μεταπείσω τους αγίους αδελφούς ημών, αλλά πρόκειται για κεφάλια αγύριστα, όπως θα έλεγεν και ο λαός, οπότε ηναγκάσθην να συμμορφωθώ κι ο ίδιος προς την απόφασιν αυτήν. Ιδού λοιπόν το κακόν μαντάτον.

—Μα ετούτον είναι ανήκουστον! ανεφώνησεν μεθ' ιεράς

αγανακτήσεως η ηγουμένη. Άνευ πεκουνίων ημείς τι θα γίγνωνμεν; Θα περιπέσωμεν εις εσχάτην ένδοιαν!

—Ο Θεός είναι μεγάλος, αδελφή μου, της υπενθύμισε ο τράγος. Εν τη απείρω μεγαθυμία και ευσπλαχνία Του θα φροντίσει, είμαι βέβαιος, και δι' υμάς. Θα ημπορούσατε, επί παραδείγματι, να φυτεύσετε εις τους κήπους σας ραπανάκια και λάχανα και να τα πωλείτε εις την λαϊκίην.

Και με τον τρόπον αυτόν η άλλοτε ευημερούσα μονή περιέπεσε εις ένδοιαν και παρακμήν.

Οι ωραίες καλογριές ανασκουμπώθηκαν, πιάκαν την τσάπα και την τσουγκράνα και είπαν το ψωμί ψωμάκι. Οι περισσότερες, συνηθισμένες αλλιώς, δεν άντεξαν και πήραν των ομματιών τους για άλλη γη, άλλα μέρη, και πιθανώς για άλλη καριέρα, πιο άνετη και προσοδοφόρα. Μόνο οι πιο σκληραγωγημένες, αυτές που ήτουνε από χωριό, και οι πιο μεγάλες μείναν πίσω. Σε κάμποσα χρόνια, όταν τις καλούσε κοντά του ο Κύριος, το μοναστήρι θα ερήμωνε.

Έτσι είχε η κατάσταση όταν το πειρατικό μπρίκι του καπτα-Παναή Μπουρμπουλέα, από τη Μέσα Μάνη, κυνηγημένο από Εγγλέζικα πολεμικά, έφτακε στο νησί, αναζητώντας καταφύγιο και κρυψώνα.

Τα νερά δεν τα ήξευρε ο καπετάνιος, ένεκα που πρώτη του βολά ξανοιγόταν κατά δώθε, ούτε και κάνας άλλος από το τσούρμο, που το αποτελούσαν Μανιάτες, Μαλτέζοι και δυο-τρεις Γαλαξιδιώτες.

—Πού στο διάτανο βρισκόμαστε, ορέ Νικολό; ρωτάει τον ύπαρχο, τον Νικολό τον Κερασέα —από το Οίτιλο κι εφτούνος, το επονομαζόμενο (και δικιολογημένα) «Μικρό Αλγέρι». Έχεις ελόου σου την παραμικρή ιδέα;

—Πού να ξεύρω ο καψερός, καπετάνιο μ'; του απαντάει ο Νικολός. Αν ήξευρα δεν θα ήμανε καπετάνιος ο ίδιος, αντίς για ένας ταπεινός ύπαρχος που τυγχάνω τώρα; Αλλά κει πάνω στη ράχη, μοναστήρι δεν είναι αυτό που γλέπω; Μήπως να ρωτάγαμε εκεί, τους καλογήροι, να μας πούνε;

—Μπρε καλά λες! του κάμει ο καπτα-Παναής. Αυτό θα κάμνουμε και με την ευκαιρία να δούμε μην τυχόν και υπάρχει τίποτις εκεί για πλιάτσικο —γιατί, όπως ούλοι ξεύρουμε, το παπαδαριό τον έχει τον τρόπο του. Αλλά και πράματα αξίας να μην υπάρχουν ούλο και καμπόσα φαγώσιμα θα βρούμε στα κελάρια τους, γιατί τα δικά μας, με τούτα και με κείνα, σώνονται όπου να 'ναι και θα μας κόψει η λόρδα.

Πήρε το λοιπό μαζί του τρεις-τέσσαρους αρματωμένους ναύτες ο καπετάνιος κι ανέβηκε στο μοναστήρι, όπου... οποία η έκπληξη του... καλογέρους περίμενε να βρει και καλογριές βρήκε! Και τι καλογριές! Να είσαι άπιστος και να τρέχεις να βαφτιστείς επειγόντως!

—Μας λυπήθηκε ο καλός Θεός! αναφώνησε σταυροκοπούμενος ένας από το τσούρμο, που τύγχανε ιδιαιτέρως ευλαβής. Τήρα πού μας έστειλε!

—Το νου σας, ρεμάλια, τον πρόγkηξε ο καπτα-Παναής. Σας θέλω τύπους και υπογραμμούς. Με το σεις και με το σας! Δεν θα μουντάρετε αν δεν σας πω εγώ.

Εκεί πάνω νά 'σου την και η ηγουμένη, η Ευπραξία, η οποία είδε από το αρχονταρίκι τους πειρατές να καταφθάνουν και κατέβηκε να τους προϋπαντήσει.

Κύριος ο καπετάνιος έκαμε βαθύ τεμενά, με ούλους τους ανατολίτικους τύπους.

—Εδαφιαίως προσκυνώ την αγιότη σου και σου εύχομαι ευημερία και μακροήμερευση —δυο πράματα που από σένα εξαρτώνται εδώ που τα λέμε, της λέει ευγενικά.

—Όσκειλτιν, του απαντάει κατσούφικα η ηγουμένη, γιατί αυτοί οι αγριωποί αρματωμένοι δεν της γέμιζαν το μάτι. Τι εισάστενε και πώς από τα μέρη μας;

—Πτωχοί και ταπεινοί ναυτικοί ειμάστενε, σεπτή και αγία μητέρα, που χάσαμε το δρόμο μας και δεν ξεύρουμε πού βρισκόμαστε, της λέει ο καπετάνιος.

—Για πτωχούς και ταπεινούς ναυτικούς δεν σας κόβω, του λέει αυστηρά η Ευπραξία. Αλλά αν ησάστενε δεν θα είχατε χάρτες, να ξεύρετε πού στην ευχή παγαίνετε;

—Είχαμε, πώς δεν είχαμε..., προσπαθεί να τα μπάλώσει ο καπτα-Παναής. Αλλά πλην όμως πέσαμε σε τρικυμία και μας τους πήρε ο αγέρας. Γι' αυτό...

Χαμογέλασε για πρώτη βολά η ηγουμένη με τις αδέξιες δικαιολογίες του εξαιρετικά εμφανίσιμου —η αλήθεια να λέγεται— καπετάνιου πειρατή.

—Ναι, είδες κάτι ζημιές που κάμει ο άτιμος ο αγέρας; είπε. Τέλος πάντων, για καλή σας τύχη φτάκατε στο νησί μας, που στο πίσω μέρος του έχει έναν όρμο κρυφό, που δεν φαίνεται από τη θάλασσα και μπορεί κανείς να δέσει εκεί το μπάρκο του με ασφάλεια και αν —αν λέμε— τυχόν τον έχει πάρει κανείς στο κατόπι, να μην τον βρει στον αιώνα τον άπαντα.

Θάμαζε ο καπετάνιος την εξυπνάδα της ηγουμένης, που έπιακε αμέσως την κατάσταση και σκύβοντας ευλαβικά της φίλησε το χέρι.

—Για να μας κυνηγάνε δεν ξεύρω, αγία ηγουμένη, της λέει. Ποιος να μας κυνηγήσει τώρα εμάς, φιλήσυχους και νομοταγείς ναυτικούς όπου ειμάστενε; Αλλά δεν ηξεύρεις καμιά βολά τι γένεται, γιατί ο διάολος —μετά συγχωρήσεως— έχει πολλά ποδάρια, που λέει ο λόγος, κι όποιος παίρνει τα μέτρα του καλά και άγια πράττει. Οπότε αν αυτός ο κλειστός όρμος που είπες, στην παρούσα συγκυρία, μας βολεύει επαρκώς.

—Σύρετε το λοιπό να ασφαλίστε το μπάρκο σας και μετά κοπιάστε, να σας φιλέψουμε κιόλα ό,τι βρίσκεται στο φτωχικό μας, γιατί εισάστενε μουσαφίραίοι κι έχουμε χρέος χριστιανικό κι ανθρώπινο να σας φροντίξουμε, του λέει η Ευπραξία.

Κι έτσι γένηκε. Ο όρμος βρέθηκε και ήτουνε όπως τον

περιέγραψε η ηγουμένη, πιο κρυφός κι από κρυφό... να περνάς απόξω και να μην τον γλέπεις, αν δεν ξεύρεις το πέρασμα μέσα από τις πρασινάδες... το μπρίκι σιγουρεύτηκε, άφηκε ο καπετάνιος εκεί δυο-τρεις Μαλτέζους, να το φυλάνε, και με τους αποδέλοιπους του τσούρμου ανηφόρισε ξανά στο φιλόξενο μοναστήρι.

Δεν παρέλειψε βεβαίως να τους νουθετήσει κατά πως ήπρεπε.

—Προσέχτε, ρεμάλια, είπε. Εκεί που σας παγαίνω μην και με κάμετε ρεζίλι. Σας θέλω σκυλάκια του καναπέ. Με το πιάνο σας και με τα γαλλικά σας. Έτσι και μουντάρει κανείς σε καλογριά, χωρίς να έχω δώσει εγώ το σινιάλο, θα τον κρεμάσω... νά, μά την Παναγία... στον πλωριό παπαφίγκο.

—Μα... μας ξεύρεις τώρα εμάς, καπετάνιο, δεν μας ξεύρεις; του λέει ένας. Με τις κυρίες ειμάστενε πάντα το ανφάν γκατέ, που λέει ο λόγος.

—Επειδής σας ξεύρω σας λέω, απάντησε ο καπετάνιος. Εδώ το παίζουμε απλοί ναυτικοί και κύριοι του κόσμου. Τσέλτελμαν, που λένε και οι Ιγγλέζοι —κακός τους χρόνος.

—Κι αν μας μουντάρουν οι καλογριές, καπετάνιο, τι κάνουμε; θέλησε να μάθει ο λοστρόμος —για να 'ναι σίγουρος, για κάθε ενδεχόμενο.

—Ε, τότες θα αμυνθείτε κάπως, έτσι, για τα μάτια, κι αν επιμείνουν... ε, τότες τι να γένει... θα υποκύψετε, ένεκα που σαν καλοί Χριστιανοί που ειμάστενε «όχι» δεν λέμε σε γυναίκα που βρίσκειται σε ανάγκη, γιατί μετά θα πάμε στην Κόλαση, απάντησε διδακτικά ο καπετάνιος.

Τους υποδέχτηκαν λοιπόν με χαρές και πανηγύρια οι καλογριές, που είχαν σουλουπωθεί κιόλα για την περίσταση, και τους παρέθεσαν «γεύμα εργασίας», όπως θα έλεγαν και οι σημερινοί δαιμόνιοι ρεπόρτερ του πολιτικού ρεπορτάζ, με φακές και ψάρια, κρασί από τα κελάρια της μονής,

κι ό,τι τέλος πάντων βρισκόταν, που σίγουρα ήτουμε καλύτερο από τη γαλέτα και τα παστά που τους τάρζε ο μάγερρας στο καράβι.

Σε κάποια στιγμή ο καπετάνιος ένιωσε την ανάγκη να κοπλιμεντάρει την αγία ηγουμένη, που καθόταν βεβαίως δίπλα του στο τραπέζι.

—Με ούλο το θάρρος και άνευ παρεξήγηση, αγία ηγουμένη, της λέει. Έχω δει κι αν έχω δει καλογριές στα ναυτικά μου ταξίδια, ανά την υφήλιο, αλλά τιούτες καλλονές μαζωμένες, νά, μά την Παναγία, δεν έχω ξαναματαδεί. Για να μην πω και για ελόου σου, που τύφλα να 'χουν οι ανώτερες χανούμισσες του πολυχρονεμένου μας Σουλτάνου, στην Πόλη δηλαδή.

Χαμογέλασε κολακευμένη η Ευπραξία. Σε ποια γυνή δεν αρέζουν οι υπερβολές των άντρηδων;

—Τα παραλέγουμε, καπετάνιο, και θα σας μαλώσω, του λέει. Ξεχνάτε ότι εμείς εδώ ειμάστενε νύμφες του Κυρίου και δεν ασχολούμεθα ποσώς με τα εγκόσμια;

—Δεν αντιλέγω, απάντησε ο καπτα-Παναής, που είχε κατεβάσει κάμποσες κούπες κοκκινέλι και είχε έρθει στα ίσα του. Αλλά στα μοναστήρια καταφεύγουν συνήθως κάτι γριές συφοριασμένες και κάτι πατσούρια αγάμ... εεε... αζήτητα... να τις γλέπεις και να πιλαλάς, ενώ εδώ πέρα, ακόμα και οι πιο ηλικιωμένες είναι, με ούλο το σέβας, μπαρμπουνάρες μπουκιά και συχώριο!

—Είναι επειδής βρισκόσαστε πολύ καιρό στη θάλασσα και τα γλέπετε ούλα ιδανικά, είπε η Ευπραξία. Ωστόσο, για να λέμε του στραβού το δίκιο οι αδελφές εδώ δεν είναι του πεταματού.

—Είναι τω όντι σκληρή η ζωή του ναυτικού, αναστέναξε ο καπτα-Παναής. Στερούμεθα τα πάνδεινα.

—Αμ εμείς δεν στερούμεθα; αναστέναξε και η ηγουμένη. Νηστεία και προσευχή και τίποτις άλλο!

—Διαλέξαμε επαγγέλματα δύσκολα, σεβαστή ηγούμενή μου.

—Τα δυσκολότερα που υπάρχουν, αγαπητέ καπετάνιο μου.

Κι άιντε ακόμα ένα ποτηράκι... κι άιντε να πιάσουμε έναν αμανέ, ούλοι αντάμα... κι άιντε ετούτο... κι άιντε εκείνο... και μη γνώτω η δεξιά μου τι ποιεί η αριστερά μου... Μ' άλλα λόγια γένηκαν ούλοι εκεί μια ωραία ατμόσφαιρα, που θα 'λεγε κι ο συχωρεμένος ο Ηλιόπουλος.

Λέει σε μια στιγμή ο καπτα-Παναής της Ευπραξίας...

—Μήπως λέω ν' αποσυρθούμε κι εμείς, διακριτικά, αγία ηγούμενή, ούτως ώστε να μην 'μποδάει η παρουσία μας τη διασκέδαση των πληρωμάτων;

—Να ξεσαλώσουν τελείως δηλαδή, καπετάνιο; του κάμει εκείνη με διφορούμενη τσαχπινιά. Και καλά εσείς, ναυτικοί εισάστενε... ξέρουμε δα τι κουμάσια!... άνευ παρεξηγήσεως... όμως εμείς, που είμεθα ταγμένοι εις την θρησκευίαν, την προσευχήν και την ενδωσκόπησιν; Το βρίσκετε σωστόν και πρέπον να παρασυρόμεθα τοιουτοτρόπως εις πράξεις κοσμικάς κι ενδεχομένως καταπτύστους;

—Γιατί το λέγουμε αυτό, αγιοτάτη –και ωραιοτάτη, με το συμπάθιο; είπε ο καπετάνιος, που επειγόταν να ξεμοναχιάσει την θελκτικότητά τω όντι Ευπραξία. Μήπως οι καλογριές δεν έχουν ψυχή;

—Έχουν, πώς δεν έχουν, πλην αυτή ανήκει εις τον Κύριον, απάντησε ετοιμολόγως η ηγούμενή, που ήπρεπε, για τα μάτια, να κρατήσει κάποια προσχήματα.

—Ο Κύριος όμως τυγχάνει μεγάλθυμος και πολυεύσπλαχνος, της υπενθύμισε ο καπτα-Παναής. Και ως τοιούτος συγχωρεί τας παρεκκλίσεις ημών των αμαρτωλών... Τα λέω καλά;

—Άριστα τα λέγουμε και σας συγχαίρω δια την θρησκευτικήν σας ευρυστήθειαν, απήντησεν η ηγούμενή μει-

διώσα θελκτικώς. Σπανίζουν εις τας ημέρας μας, τας ζοφεράς, άνθρωποι τοσούτον καταρτισμένοι, ιδίως δε ναυτικοί.

—Αλίμονον! αναφώνησε ο καπετάνιος. Ελόου μου, όχι που να περιαυτολογήσω, αλλά με το ευαγγέλιο στο χέρι πορεύομαι.

—Σας συγχαίρω λοιπόν και δράττομαι της ευκαιρίας να σας καλέσω εις τα ιδιαίτερα μου διαμερίσματα ίνα συνδιαλαγώμεν απροσκόπτως περί θεμάτων θεολογικών υψίστης σημασίας, είπε η ηγουμένη, υποκύπτουσα τεχνηέντως επιτέλους.

Τι συζήτησαν εκείνη τη νύχτα ο πειρατής και η ηγουμένη δεν είμεθα εις θέσιν να γνωρίζουμε, υποθέτουμε όμως πως η κουβέντα αυτή υπήρξε άκρως εποικοδομητική και συνέβαλε τα μάλα εις την σύσφιξιν των σχέσεων των δύο εμπλεκομένων μερών.

Έτσι η μια μέρα γένηκε μια βδομάδα και η μια βδομάδα δυο και κάποια στιγμή, αναπόφευκτα, ήρθε η κουβέντα και στις δουλειές.

—Όπως αντιλαμβάνεσθε η αγία ημών μονή διέρχεται χρόνους χαλεπούς, είπε η ηγουμένη του καπετάνιου. Και τούτο διότι η Ιερά Μητρόπολις μας έχει γραμμένες κανονικά, ούτως ειπείν, κι επιθυμεί διακαώς τον αφανισμόν μας.

—Η Εξουσία είναι πάντα ανάλγητος, μανδαμίτσα, συμφώνησε ο καπετάνιος. Νά γιατί κι εμείς θαλασσοδερνούμαστε, προκειμένου να εξασφαλίσουμε τον άρτον ημών τον επιούσιον.

—Δια του εμπορίου; ρώτησε μειδιώσα με σημασία η ηγουμένη.

—Δι' όλων των μέσων, μάνα μου, γέλασε ο καπτα-Παναής. Στο κάτω-κάτω και οι εμπόροι κλέφτες είναι.

—Κι εσείς πιο κλέφτες από τους κλέφτες.

—Ε, το κατά δύναμιν. Παράπονο δεν έχω.

—Πλην η πειρατεία τυγχάνει παράνομος, επισήμανε η ηγουμένη.

—Όταν τη διαπράττουμε για την πάρτη μας... είναι, εξήγησε ο καπετάνιος. Όταν όμως την εξασκούμε κατόπιν συμφωνίας με την Εξουσία τότες είναι πατριωτικόν καθήκον.

—Έχω μίαν πρότασιν να σας κάμω, του λέει η ηγουμένη.

—Δεκτή εκ των προτέρων, απάντησε ενθουσιωδώς ο καπετάνιος, απλώνοντας συγχρόνως τις χερούκλες του εις την ανάγλυφον ανατομίαν της ωραίας καλογριάς.

—Όχι τέτοια πρόταση, μπρε αντίχριστε, γέλασε η Ευπραξία. Αν και το ένα δεν αποκλείει το άλλο... Εμπορική πρόταση εννοώ.

Και του ανέπτυξε διεξοδικώς πλην λεπτομερώς το σκέδιό της. Η πειρατεία είχε και έξοδα... συντήρηση του σκάφους, επιδιορθώσεις, αγορά εφοδίων και πυρομαχικών κλπ. και κινδύνους όταν οι θιγόμενες δυνάμεις έστρωναν στο κυνήγι τους πειρατές... όπως καληώρα. Η μονή είχε συγκεντρώσει κατά την μακρόχρονη ύπαρξή της ένα σεβαστό ποσόν πεκουνίων, τα οποία παρέμεναν ανεκμετάλλευτα. Επίσης η νησίδα στην οποία βρισκόταν το μοναστήρι παρείχε ασφαλές και σίγουρο καταφύγιο. Οπόταν...

Του άρεζε του καπετάνιου η ιδέα και για να πούμε την αλήθεια πιο πολύ του άρεζε που θα συνεταιριζόταν με την ωραία ηγουμένη, για την οποία είχε αρχίσει ν' αναπτύσσει μια κάποια ιδιαίτερη συμπάθεια. Είπε λοιπόν το ναι και η αμοιβαίως κερδοφόρα αυτή επιχείρηση ετέθη άμεσα σε εφαρμογή.

Και είχε, ως αναμενόταν, εξαιρετική επιτυχία. Το πειρατικό αλώνιζε στην περιοχή, χτυπούσε τα εμπορικά καράβια, αδιακρίτως εθνικότητας και συμφερόντων, κι εξαφανιζόταν.

Σύντομα η ιερά μονή της Αγίας Πουλχερίας γένηκε αυτόνομη, χωρίς καμιά εξάρτηση από τη Μητρόπολη, ο δε καπτα-Παναής βρέθηκε να κουμαντάρει ολόκληρο στολίσκο πειρατικών θησαυρίζοντας και αποκτώντας δύναμη κι επιρροή.

Έχουμε εδώ λοιπόν ένα λαμπρό παράδειγμα του τι μπορεί να πετύχει η ιδιωτική πρωτοβουλία, όταν υπάρχει θέληση και φαντασία.

* * *

Σε λίγα χρόνια ο καπτα-Παναής Μπουρμπουλέας βρέθηκε υπουργός του Τσάρου Πασών των Ρωσιών, που μάζωνε κάτι τέτοια μπουμπούκια στην Αυλή του, η δε Ευπραξία, την οποία βεβαίως και νυμφεύθηκε, δόξη και τιμή, διετέλεσε Κυρία Επί των Τιμών της Τσαρίνας.

Η μονή της Αγίας Πουλχερίας εξακολούθησε να προοδεύει –και υπό τη νέα διεύθυνση– με τις καλλονές να συρρέουν, την δε πειρατική επιχείρηση ανέλαβε ο τέως ύπαρχος και νυν καπετάνιος Νικολός Κερασέας, ο οποίος συνέχισε επιτυχέστατα το θεάρεστο έργο του προκατόχου του.

Τελικά ο καλός Θεός κανέναν δεν αφήνει παραπονεμένο.

Το Δίλημμα του Κοτζάμπαση

**Μη σκύψεις κόψεις το κουκκί,
μη σαρτάρω κάτω 'κει.
(Παλαιό Ναξιιώτικο γνωμικό)**

Τους Τούρκους η λαϊκή παράδοση, αλλά και η ημέτερη εκπαιδευτική προπαγάνδα, τους θέλουν αμπλαούμπλες και μπουνταλάδες, που δεν είναι ικανοί να χωρίσουν δυο γαϊδουριώνε άχερο κι αν δεν είχαν εμάς, τους έξυπνους Ρωμιούς, να κάνουμε κουμάντο, υπογειώς και υπεργειώς, στο δοβλέτι θα είχαν πάει φούντο αιώνες πριν.

Τίποτις πιο ηλίθιο απ' αυτή την εθνικιστική δοξασιά.

Οι Οθωμανοί ήσαντε πολεμιστές, από κλίση κι από καταγωγή, κι ούτε από εμπόριο σκάμπαζαν πολλά, ούτε διοικητικές ικανότητες, για να κουλαντρίσουν την απέραντη αυτοκρατορία τους διέδεταν. Είχαν όμως αρκετό μυαλό ώστε να επισημάνουν στον εαυτό τους τις αδυναμίες αυτές και ν' αναζητήσουν λύσεις που θα τους βόλευαν.

Και η λύση ήτουνε απλή. Στα κατεχόμενα εδάφη βάνουμε έναν ντόπιο να κάμει κουμάντο! Οπόταν, εκτός του ότι εφτούνος ήξευρε τους δικούς του τι κουμάσια ήσαντε (κι έπραττε αναλόγως), για κάθε στραβή που γενόταν, για κάθε άδικο φόρο κι απόφαση, που επηρέαζε τη ζωή των κατακτημένων, ποιος θα φαινόταν ότι φταίει; Μα ο δικός τους, όχι εμείς. Εί-

χαν καταλάβει επίσης ότι ο χειρότερος δυνάστης του καταπιεσμένου ραγιά είναι ένας από το σινάφι του, που είχε αποκτήσει άνωθεν προνόμια.

Γεννήθηκε λοιπόν έτσι η (καθόλου) συμπαθής τάξη των κοτζαμπάσηδων.

Οι οποίοι φρόντιζαν –υπό τη διακριτική επίβλεψη κάποιου Οθωμανού τιτλούχου– να κάμουν κουμάντο στην περιοχή τους, εν ονόματι του πολυχρονεμένου μας Πατισάχ, να μαζώνουν φόρους και να λύνουν και να δένουν γενικώς. Σε πάμπολλες περιπτώσεις δε, αυτοί οι εντεταλμένοι, αποδεικνύονταν πιο σκληροί κι αμείλικτοι από τον ίδιο τον κατακτητή, προσπαθώντας να αποδείξουν στα αφεντικά τους πως ήσαντε το ίδιοι καλοί Τούρκοι, αν όχι καλύτεροι από εκείνους.

Ο Γιάγκος Λούτσος ήτουνε ένα απ’ αυτά τα μπουμπούκια.

**Στον απέραντο Θεσσαλικό κάμπο,
επί Σουλτάνου Μαχμούτ Β' (1808-1839).**

Ο Γιάγκος Λούτσος, κοτζάμπασης μιας μεγάλης περιοχής της Θεσσαλίας, δεν ήτουνε ό,τι καλύτερο έχει να επιδείξει αυτός ο τόπος, ούτε ό,τι χειρότερο –όπως ούλοι μας. Κακός δεν ήτουνε, τρομάρα του, καλοπερασάχιας ήτουνε και νοιαζόταν μόνο για την πάρτη του –όπως ούλοι μας. Είχε κι ένα μεγάλο κι αδιόρθωτο χούϊ: του άρεζαν υπερβολικά οι γυναίκες –όπως (σχεδόν) σε ούλους μας.

Οι Τούρκοι, άριστοι κριτές του χαρακτήρα των ανθρώπων, τον είχαν επιλέξει γι’ αυτά ακριβώς τα χαρακτηριστικά του, που τον καθιστούσαν ιδανικό για συνεργάτη

τους —δωσίλογο θα τον λέγαμε σήμερα, ένα είδος που δεν σπάνισε ποτέ στον ευλογημένο τούτο τόπο. Ο ίδιος υπερετούσε πρόθυμα και με χαρά τους αφεντάδες του, που τους θάμαζε απεριόριστα για τη σοφία και την πονηριά τους, και φυσικά για την αδίστακτη φύση τους και τη δύναμή τους.

—Οι Τούρκοι είναι φίλοι μας, θέλουν το καλό μας, έλεγε σε κάθε ευκαιρία που του δινόταν στους ραγιαδες συμπατριώτες του. Καθίστε ήσυχοι στ' αυγά σας, σκύψτε το κεφάλι, πλερώστε αδιαμαρτύρητα το χαράτσι σας και ούλα θα πάνε καλά.

Τους θάμαζε και για έναν ακόμα λόγο τους Τούρκους ο Γιάγκος. Που είχαν λύσει, με τον καλύτερο τρόπο, ένα πρόβλημα που ταλάνιζε και παίδευε τον ίδιο, χωρίς να βρίσκει κάποια εύκολη διέξοδο —γιατί η δύσκολη υπήρχε, αλλά τον ίδιο τον τρόμαζαν τα δύσκολα.

Είπαμε πιο πάνω ότι του Γιάγκου του άρεζαν τα θήλαα. Του άρεζαν όμως σε υπερθετικό βαθμό. Για να το θέσουμε με σημερινούς όρους, είχε φάει ο άνθρωπος μεγάλο κόλλημα. Στην πραγματικότητα αυτό ήτουνε το μόνο που τον ενδιέφερε πραγματικά. Ξύπναγε και κοιμόταν με οράματα που από μόνα τους, χωρίς να κάμει τίποτις άλλο, ήτουνε ικανά να τον στείλουν —όταν ερχόταν εκείνη η ώρα (χτύπα ξύλο)— σούμπιτο στα καζάνια της Κόλασης, με συνοπτικές διαδικασίες. Ήτουνε, τρόπον τινά, το πάθος του, το χόμπυ του και το κύριο μέλημά του. Γυναίκες δως του και πάρ' του την ψυχή.

Η θέση του βοηθούσε ευτυχώς στην ικανοποίηση του πάθους του αυτού. Πάντα βρίσκονταν ρουφιάνοι καλοθελητάδες, που φρόντιζαν να τον προμηθεύουν με έμπυχο υλικό της αρεσκείας του. Στο κονάκι του είχε μαζώξει ολόκληρο χαρέμι από θεραπεινίδες της χαράς, περαστικές και μόνιμες, χωρίς διάκριση ηλικίας, εθνότητας, χρώματος ή θρησκείματος.

—Ο καλός ο μύλος ούλα τα αλέθει, έλεγε γελώντας με καμάρι στους κολαούζους της αυλής του.

Κι έτσι ήτουνε. Ευτυχώς ο Γιαραμπής είχε φροντίξει να τον κάμει σιδερονέφρη, ώστε δεν είχε το παραμικρό πρόβλημα ν' ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις του ρόλου που είχε διαλέξει για τον εαυτό του. Γιατί, μην το ξεχνάμε... ο άνθρωπος, σε αντίθεση με τα ζα, έχει ελεύθερη βούληση και την κάμει ό,τι θέλει –το λέει και το ευαγγέλιο.

Δυστυχώς όμως το ευαγγέλιο λέει και κάτι άλλα, που ξέρουν απταίστως οι παπάδες, αλλά που καθόλου δεν βολεύουν κάτι καλοζωάκηδες (*bon viveurs* γαλλιστί), σαν τον Γιάγκο. Κι εδώ ήτουνε που προέκυψε το πρόβλημα.

Διότι...

Όσο Δεσπότης της περιοχής ήτουνε ο μακαριστός Δωρόθεος, ένα γεροντάκι καλόβολο και ολίγον τι φευγάτο από μυαλό, ένεκα η ηλικία, που έρχεται μαζί με την άνοια, η Εκκλησία έκαμε τα στραβά μάτια με τα καμώματα του κοτζάμπαση και δεν ανακατευόταν. Όταν όμως ήρθε η ώρα να φυτέψουν τον Δωρόθεο καθέτως, όπως τις ντοματιές, και τη θέση του πήρε ένας Ευτύχιος, κέρατο βερνικωμένο, που βάδιζε σύμφωνα με τους Νόμους και τους Προφήτες, αγέλαστος και άτεγκτος σε ούλα τα ζητήματα, που δεν συμφωνούσαν με τη δική του άκαμπτη άποψη περί ηθικής, τότε τα κόζα στένεψαν.

Ο Γιάγκος μετέβη στο δεσποτικό, κατά το έθιμο, να υποβάλει τα σεβάσματά του (μαζί με τα αναπόφευκτα πεσκέσια) και να λάβει (δήθεν) την ευλογία του πνευματικού πατρός, αλλά αντί για ευλογία έλαβε μια ψυχρολουσία πρώτης τάξεως.

—Τέκνον μου, του λέει στυφά ο Δέσποτας, όταν ξεμπέρδεψαν με το τυπικό. Έχω ακούσει για ελόου σου πράματα και θάματα.

—Ούλα καλά φαντάζομαι, άγιε πατέρα, θέλησε να χαριτολογήσει ο Γιάγκος, που τον είχαν ζώσει τα φίδια, γιατί γνώριζε πολύ καλά ότι το παπαδαριό μπλεκόταν συνήθως εκεί που δεν το έσπερνες.

—Καλάμια και παλούκια, ήρθε η κοφτή απάντηση του σεπτού ιεράρχη. Παλούκια ιδίως.

Ο καινούργιος Δεσπότης ήτουμε κοντός και στεγνός. Αν ήτουμε κοντός και χοντρός θα ήτουμε απλά κομπλεξικός, αλλά καλοπερασάκιας, άρα διαχειρίσιμος. Τώρα όμως μάλλον είχαμε να κάμνουμε με κομπλεξικό και στερημένο, άρα κέρατο βερνικωμένο. Ο Γιάγκος μαζώχτηκε.

—Ο κόσμος είναι κακός, σεβάσμιε δέσποτα, και τον καλό τον άνθρωπο συνηθίζει να τον διαβάλλει αδίχως, είπε μαγκωμένος.

—Διαβολή είναι λοιπόν, τέκνον μου, το ότι διάγεις βίον έκλυτον και αμαρτωλόν, όστις δεν συνάδει με την πρέπουσαν κι αναμενομένην συμπεριφοράν του καλού χριστιανού; ήρθε η στεγνή απάντηση.

Ο Γιάγκος δεν τις καταλάβαινε ούλες τις λέξεις, καθόσον αγράμματος —όπως ούλοι— αλλά το γενικό νόημα κάπως το έπιανε.

—Εγώ δεν είμαι καλός Χριστιανός, Δέσποτα; διαμαρτυρήθηκε. Εγώ, που έχω κάμει τόσες θυσίες για την Εκκλησία και που προστατεύω ανελλιπώς το παπαδαριό; Άσε πια τις δωρεές και τα πεσκέσια... Εγώ, που...

—Ο καλός Χριστιανός νυμφεύεται νωρίς και κάμει οικογένειαν και απογόνους, που θ' ακολουθήσουν κι αυτοί τον δρόμον του Κυρίου, αυξάνοντας και πληθαίνοντας το χριστεπώνυμον ποιόνιον της Αγίας Ημών Εκκλησίας, τον έκοψε αυστηρά ο Δεσπότης. Εσύ, τέκνον μου, έχεις επιτελέσει το καθήκον αυτό;

Κόμπιασε ο Γιάγκος. Τι να του πει του τράγου και τι να καταλάβει;

—Ε... δηλαδή... το κατά δύναμιν, άγιε πατέρα..., τα μπουρδούκλωσε. Νά... με τούτα και με κείνα... τις δουλειές... τις υποχρεώσεις... ε, ίσως να αμέλησα και κάποια πράγματα...

—Μανθάνω ότι έχεις μαζώξει στο κονάκι σου κάθε είδους θήλεα εξώλης και προώλης, συνέχισε αμείλικτος ο Ευτύχιος. Είναι αυτό αληθές ή ου;

—Μα τι... για υπερετικό προσωπικό τις έχω, ο άχαρος, δικαιολογήθηκε ο Γιάγκος. Ένεκα που το επιβάλλει η θέση μου δηλαδή, όχι τίποτις άλλο. Για να μου φτιάχνουν έναν καφέ, να μαγερεύουν και να σφουγγαρίζουν... τέτοια.

—Εγώ ακούω για χαρέμια και ξεφαντώματα, απάντησε σκαιώς ο ιεράρχης. Αυτά είναι ντροπής πράγματα και ουδόλως χριστιανικά. Τι, θα γένουμε κι εμείς έκλυτοι και φιλήδονοι, σαν τους τρισκατάρατους, τους άπιστους μουσουλμάνους, που μας έχουν καθίσει στον σβέρκο; Αυτά που κοροϊδεύουμε δηλαδή;

—Μα εγώ...

—Να διώξεις ούλες αυτές τις σουρλουλούδες και να κοιτάξεις να συμμαζωχτείς και να νοικοκυρευτείς, βροντοφώναξε ο Δεσπότης κουνώντας το δάχτυλό του απειλητικά. Ειδάλλως θα έχουμε κακά ξεμπερδέματα.

—Μα...άγιε πατέρα...

—Ο κοτζάμπασης, ως κεφαλή της κοσμικής εξουσίας, οφείλει να δίνει το καλό παράδειγμα στους αδαείς και ευεπηρεάστους ραγιάδες, συνέχισε απτόητος ο ξερακιανός. Ειδάλλως θα υποστεί τας συνεπείας.

—Τι συνεπείας δηλαδή, Δέσποτα;

—Θα αφορεστεί πάραυτα και όταν με το καλό απονθάνει θα πάει κατευθείαν εις το πυρ το εξώτερον της Κολάσεως —τυμπανιαίος! εξήγησε ο πνευματικός ποιμένας.

Έφυγε το λοιπό από το δεσποτικό ο Γιάγκος, με την ουρά κάτω από τα σκέλια και κάργα προβληματισμένος. Εδώ τα πράγματα ήσαντε σοβαρά. Ο αφορεσμός δεν είναι παίξε-γέλασε.

Μόλις έφταξε στο κονάκι του φώναξε τον μπιστικό του,

έναν Κίτσο Σούτσο, και του είπε τα καθέκαστα χαρτί και καλαμάρι. Μ' εφτούνον τον Σούτσο ήσαντε μαζί από παιδιά, γειτονόπουλα και φίλοι αχώριστοι, και τα άλλα τα αλάνια είχαν σκαρώσει στιχάκια με τα ονόματά τους, που ταίριαζαν ηχητικά... «Ο Λούτσο και ο Σούτσο κι από κοντά ο Π...», τέλος πάντων, δεν μας ενδιαφέρει. Εκείνο που μας ενδιαφέρει είναι ότι όταν ο Γιάγκος πρόκοψε και γένηκε κοτζάμπασης, αμέσως πήρε κοντά του τον Κίτσο, σαν συμβουλάτορα και δεξί του χέρι. Και τον άκουγε, γιατί σε αντίθεση με κείνον, του Κίτσου του έκοβε το μυαλό σαν ξουράφι, κι ας ήτουνε κι αυτός, όπως ούλοι, αγράμματος.

Άκουσε λοιπόν ο Σούτσο τον Λούτσο και κούνησε το κεφάλι του σκεπτικός.

—Καρντάση, την κάναμε από κούπες μου φαίνεται, είπε στο τέλος. Άμα πεισμώσουν οι τραγόπαπες το τραβάνε το σκοινί ως εκεί που δεν παίρνει. Και τούτος εδώ, ο καινούργιος, δεν φαίνεται ν' αστειεύεται. Τον διερεύνησα εγώ από τα πριν και μας βγήκε κέρατο βερνικωμένο.

—Και τι θα γένει, μπρε Κίτσουλα; αναρωτήθηκε παράρωτούσε τον συμβουλάτορά του ο Γιάγκος, γιατί την απάντηση την ήξευρε από μόνος του —μια ήτουνε και μοναδική.

—Θα πρέπει να δώσουμε φύσημα στις τσούπρες, απάντησε κατά τα αναμενόμενα ο Κίτσουλας. Άλλο τίποτις δεν μποράμε να κάμνουμε.

—Και πού θα πάμε, μπρε άκαρδε, κορίτσια πράματα... δεν τις λυπάσαι; εξανέστη ο Γιάγκος.

—Γι' αυτό στεναχωρεύεσαι; τον παρηγόρησε ο φίλος του. Τις στέλνουμε πεσκέσι στον Πασά. Πολύ θα χαρεί και θα μας έχει και υποχρέωση.

—Κι εγώ τι θ' απογίνω, μπρε καρντάση; ανέκραξε ο δυστυχής κοτζάμπασης. Εμένα δεν με σκέβεσαι; Χωρίς τη γυναικεία συντροφιά (δεν το 'πε έτσι, αλλά η σεμνότητα

μας επιβάλλει μια κάποια αυτολογοκρισία) εγώ θα μαρμαζώξω και θ' απονθάνω. Αφού με ξεύρεις, δεν με ξεύρεις;

Τον ήξευρε ο Κίτσος και ως εκ τούτου έπεσε σε βαθιά σκέψη. Διότι σε κάτι τέτοιες κρίσιμες στιγμές χρειάζονται οι συμβουλάτορες –συμφωνείτε;

—Μήπως να βγάλουμε από τη μέση τον τράγο και να βάνουμε έναν δικόνε μας; πήγε να βοηθήσει ο Γιάγκος.

Ο Κίτσος κούνησε το κεφάλι του.

—Το σκέβηκα κι ελόου μου πρώτα-πρώτα, είπε. Αλλά μπα... Είναι κώλος και βρακί με τον Πατριάρχη στην Πόλη και συγγενεύει και με τον Καπουδάν Πασά, που είναι κι αυτός δικός μας, Ρωμιός. Οπότεν, έτσι και κάνουμε καμιά στραβή, θα μας αφαλοκόψουν.

—Τότες τι;

—Υπάρχει κατιτίς, αλλά είναι κάπως ζόρικο, είπε σκεφτικός ο συμβουλάτορας. Μας λύνει ούλα τα προβλήματα, αλλά δημιουργεί πιθανώς άλλα.

—Για πε...

—Να τουρκέψεις, καρντάση, απάντησε ο Κίτσος. Ούτε ο πρώτος θα είσαι, ούτε ο τελευταίος. Κι έτσι και τούρκεψες θα μπορείς να έχεις όσα χαρέμια θες και δεν μπορεί να σε πει κανένας τίποτις.

—Ε, να τουρκέψω τότενες, αναφώνησε ενθουσιασμένος ο κοτζάμπασης. Πώς δεν το σκέβηκα εγώ μπριχού;

—Ναι, αλλά τι θα πει ο κόσμος;

—Μωρέ ποιος τον γράφει τον κόσμο!... Μην σου πω τι τον έχω τον κόσμο, απάντησε ο Γιάγκος, που μπροστά στα πλεονεκτήματα που του προσφέρονταν σιγά μην τον έτυπτε η απούσα συνείδησή του.

—Ναι, αλλά η κυρα-Χρυσή; Τι θα πει η κυρα-Χρυσή; τον προσγείωσε ανώμαλα ο συμβουλάτορας.

Η κυρα-Χρυσή ήτουμε η μάνα του Γιάγκου, στην οποία είχε μεγάλη αδυναμία και η οποία τύγχανε γνωστή θεούσα, με τα λιβάνια της και τις προσευχές της και τα 'κονοστάσια με τους αγριωπούς αγίους, που τους πίστευε ακράδαντα και τους τιμούσε.

Χήρα προ πολλών ετών, χαροκαμένη, που όμως δεν το έβανε κάτω —όπως λένε οι κακές γλώσσες, όχι εμείς— ομορφογυναίκα, ακόμα και τώρα, στα πενήντα της, αλλά αγύριστο, караγκούνικο κεφάλι, είχε στραφεί στην Εκκλησία και στο παπαδαριό, για να βρει παρηγοριά και ζεστασιά, που τόσο της έλειπε, όπως η ίδια διατυμπάνιζε σε κάθε ευκαιρία, αλλά που εμάς κάπως δεν μας πείθει, και κάθε τόσο απειλούσε πως θα κλεινόταν σε μοναστήρι δια παντός, αλλά ποτές δεν το αποφάσιζε, ήτουμε ο μόνος άνθρωπος, στον κόσμο ετούτο τον σκάρτο και τον ψεύτικο, που υπολόγιζε και φοβόταν ο Γιάγκος Λούτσος.

Στην πραγματικότητα η μάνα του ήτουμε εκείνη που έλυνε κι έδενε, αυτή που έκαμε κουμάντο σε ούλα, ως άτυπη βασιλομήτωρ, ενόσω ο ίδιος επιδιόταν απερίσπαστος στις ασωτίες του. Μη η μάνα του, ούτε κοτζάμπασης θα ήτουμε ο ίδιος, ούτε τίποτις, ένα χαμένο κορμί θα ήτουμε —και του 'χοβε αρκετά ώστε να το αναγνωρίζει.

Έρθε λοιπόν κείνη τη μέρα η κυρα-Χρυσή, φουριόζα και ξαναμμένη (από ταραχή, μη φανταστείς τίποτις άλλο), επιστρέφοντας από την τακτική της επίσκεψη στο δεσποτικό κι άρπαξε τον άμοιρο Γιάγκο από τα μούτρα.

—Έλα εδώ εσύ, του λέει, χωρίς περιστροφές. Τι μαθαίνω, μπορείς να μου πεις;

—Τι μαθαίνεις, μάνα; μαζώχτηκε ενστικτωδώς ο Γιάγκος. Εγώ τίποτις δεν έκαμα, ο καψερός... νά, μά την Παναγία! Φιλάω και σταυρό.

—Μην πιάνεις Παναγίες και σταυρούς στο αμαρτωλό σου στόμα, γιατί θα ρίξει φωτιά ο Θεός, να μας κάψει,

φώναξε η κυρα-Χρυσή. Τι μου 'πε, μπρε αχαίρευτε, ο Σεβασμιώτατος Δεσπότης μας, που μου 'πεσαν τα μούτρα, της δύστυχης της μάνας;

—Τι σου 'πε, μάνα; προσπάθησε να κερδίσει χρόνο ο Γιάγκος.

—Μου 'πε ότι σκέβεται να σε αφορέσει, αυτό μου 'πε, ξέσπασε η χαροκαμένη μάνα.

—Ε, έτσι θα το 'πε..., αμύνθηκε ο Γιάγκος. Δεν τους ξεύρεις τους παπάδες τώρα; Ούλο γαβγίζουν, αλλά στο βάθος τίποτις δεν εννοούν.

—Αυτός όμως είναι κέρατο βερνικωμένο —Θε μου σχώρα με— και το εννοεί, τον επανέφερε στην τάξη η κυρα-Χρυσή. “Μάζωξέ τον τον γιόκα σου, τον μονογενή, κόρη μου, γιατί τον γλέπω στα καζάνια με την πίσσα της Κολάσεως” μου είπε κατά λέξη —και μου πέσαν τα μούτρα.

—Ε, υπερβολές τώρα..., προσπάθησε να το σώσει ο Γιάγκος.

—Να διώξεις ούλες αυτές τις σουρλουλούδες, που έχεις μαζώξει, λέει, γιατί δίνεις το κακό παράδειγμα στο ποίμνιο, επέμεινε η κυρα-Χρυσή.

—Μα γίνονται τώρα αυτά τα πράματα, μάνα; γκρίνιαξε ο Γιάγκος. Δεν γίνονται. Αφού με ξεύρεις... τα θήλεα είναι η αδυναμία μου.

—Σε ξεύρω και σε καμαρώνω, είπε η κυρα-Χρυσή. Ποια μάνα δεν θα καμάρωνε για έναν τέτοιο γιο λεβέντη; Αλλά οι δεσποτάδες, και ειδικά αυτός εδώ, δεν το γλέπουν έτσι.

—Οι Μεμέτηδες όμως το γλέπουν αλλιώς, πέταξε τη σπόντα του τεχνηέντως ο Γιάγκος. Εφτούνες τις λεπτομέρειες τις έχει λυμένες η θρησκεία τους κι έτσι ο πάσα μίας σερνικός μπορεί να 'χει όσες τσούπρες τραβάει ο οργανισμός του.

—Κι εμάς τι μας κόφτει πώς το γλέπουν οι Μεμέτηδες; απόρσε η καλή γυναίκα. Μεμέτηδες ειμάστενε;

—Δεν ειμάστενε, αλλά μποράμε να γένουμε, αν θέλου-
με, παρατήρησε ο Γιάγκος στα μουλωχτά.

—Να γενούμε... Μεμέτηδες;!!! φώναξε η κυρα-Χρυσή
εν εξάλλω. Αμ τότες είναι που θα καούμε ούλοι μας στην
Κόλαση!

—Καλά, εσύ μη γένεις, απάντησε συμβιβαστικά ο
Γιάγκος. Γένομαι κι από μόνος μου, οπότεν η αμαρτία
ούλη δικιά μου.

—Τι είπες, μπρε παρλιακό;! ανέκραξε η μάνα. Ακούς τι
λες για σου ξεφεύγουν; Πιπέρι θα σου βάνω στη γλώσσα,
αχρόνιαγο!

—Ε τι... ο πρώτος θα 'μαι, μπρε μάνα, για ο τελευταί-
ος; επιχειρηματολόγησε ο Γιάγκος. Τόσοι και τόσοι αλλα-
ξοπίστησαν –και πρόκοψαν. Τι, ψέματα;

—Αλλαξοπίστησαν για να γένουν Μεγάλοι Βαζύρηδες
και Καπουδάν Πασάδες, όχι για χάρη του αιδοίου (δεν το
είπε ακριβώς έτσι η καλή Χριστιανή μάνα).

—«Έκαστος εφ' ω ετάχθη», απάντησε ατάραχος ο
ατάσθαλος, επικαλούμενος ανερυθρίαστα τα ιερά κείμενα
της ορθοδοξίας.

—Τον κακό σου τον καιρό! άστραψε και βρόντηξε η κυ-
ρα-Χρυσή. Που μου βγάνεις και γλώσσα!

—Εγώ πάντως το σκέβομαι στα σοβαρά, επέμεινε ο
Γιάγκος.

Και η μάνα κατάλαβε πως εδώ το πράμα ήτουνε σοβα-
ρό κι ο κανακάρης της, αδίστακτος και τέλεια αμοραλιστής
όπως ήτουνε, δεν θα δίσταζε να πραγματοποιήσει την απει-
λή του.

—Άσε, του λέει. Κάτι έχω στο μυαλό μου. Θα το σχεβώ
και θα σε πω.

Δυο μέρες και δυο νύχτες προσευχόταν για φώτιση η

κυρα-Χρυσή, με τη βοήθεια του πνευματικού της, ενού διάκου για τον οποίο η γειτονιά έλεγε διάφορα, αλλά που εμάς δεν μας αφορούν, και την τρίτη –κατά τας γραφάς– η καλή αυτή γυναίκα είχε τη λύση.

—Εμείς, λέει του γιου της, ειμάστενε, δόξα τω Θεώ, μεγάλο σοϊ.

—Ζωή να 'χουμε... από μακριά κι αγαπημένοι, είπε προσεκτικά ο Γιάγκος, που δεν του άρεζε ο πρόλογος της μάνας του.

—Και περιπλέον ομορφόσογο –όχι που να το παινευτούμε δηλαδή, επέμεινε η κυρα-Χρυσή.

—Καλοί ειμάστενε, είπε επιφυλακτικά ο Γιάγκος.

—Εσένα πάλι, φτου σου μην αβασκαθείς, τα ωραία σου αρέζουν, συνέχισε η κυρα-Χρυσή. Κι αυτό ακριβώς είναι που σου δημιούργησε το πρόβλημα μ' αυτόν τον τράγο, που θέλει να σ' αφορέσει.

—Ε, τα 'παμε αυτά, μπρε μάνα, δεν τα 'παμε; μουρμούρισε ο Γιάγκος εκνευρισμένος. Θα τουρκέψω και ούλα θα διορθωθούν.

—Δεν θα χρειαστεί, είπε μ' ενθουσιασμό, η κυρα-Χρυσή. Σου έχω τη λύση.

—Να βγάνουμε από τη μέση τον τραγόπαπα, αναστέναξε ο Γιάγκος. Άσε, το σκέβηκα κι εγώ, αλλά θα μπλέξουμε. Δεν γένεται.

—Κανέναν δεν θα βγάνουμε από τη μέση, απάντησε η βασιλομήτωρ. Εξόν από τις σουρλουλούδες σου, που θα τις στείλουμε πεσκέσι στον Πασά.

—Τα 'παμε αυτά, μπρε μάνα, δεν τα 'παμε; αγανάκτησε ο Γιάγκος. Εφτούνο δεν γένεται. Να τις διώξω και τι να κάμω μετά κοτζάμου άντρας; Να καλογερέψω για να το πάω πάνω χέρι, κάτω χέρι; Δεν γέγονται αυτά τα πράματα, βγάλτο από το μυαλό σου.

—Μωρέ γέγονται και παραγέγονται, είπε με αυτοπεποίθηση η κυρα-Χρυσή. Την ξαδέρφη σου τη Βασίλω τη θυμάσαι;

—Αμυδρά, απάντησε ο Γιάγκος. Δεν είπαμε; Από μακριά κι αγαπημένοι. Τα σόγια ούλο και κάτι θένε. Για τέτοια ειμάστενε τώρα;

—Να τη δεις τώρα τη Βασίλω δεν θα τη γνωρίσεις, συνέχισε απτόητη η μάνα. Μια κοπελάρα ως εκεί πάνω και με κάτι πιασίματα, που —Θε μου σχώρα με— κολάζει και άγιο.

Αυτομάτως το ενδιαφέρον του Γιάγκου κεντρίστηκε. Σαν άλλος σκύλος του Παβλώφ, όταν άκουγε για γυναικεία προσόντα...

—Α μπα; έκαμε. Έτσι, ε;

—Έτσι και καλύτερα. Αμ η άλλη σου η ξαδέρφη, η Σεβαστή;... Τη θυμάσαι, μπρε, την Σεβαστή από την Ελασσώνα;

Αμυδρά τη θυμόταν κι αυτή ο Γιάγκος κι έτσι έπιασε η μάνα να του περιγράψει, με περίσσια γλαφυρότητα τα προσόντα της. Όπως έκαμε και για άλλες συγγενίσσες, μέχρι και κάτι θειάδες κοτσονάτες, που περπατούσαν, λέει, κι αναστέναζαν οι πλάκες.

Το ενδιαφέρον του Γιάγκου είχε τώρα κεντριστεί και μάλιστα σε κρίσιμο βαθμό.

—Ούλες αυτές που σου είπα να τις φέρουμε εδωπά, να ζήσουμε μαζί, σαν μια αγαπημένη οικογένεια που ειμάστενε, κατέληξε τον συλλογισμό της η κυρα-Χρυσή. Έτσι, κανένας Δεσπότης και κανένας Πατριάρχης, που λέει ο λόγος, δεν θα μπορεί να πει κουβέντα. Αλλά κι εγώ θα έχω μια συντροφιά κι εσύ την παρέα σου και ούλα ωραία και καλά.

Του άρεζε το Γιάγκου η ιδέα, αλλά δίσταζε.

—Μα, μπρε μάνα, λέει της μάνας του. Δεν είναι λίγο

αμαρτία; Θέλω να πω... καλά τις ξαδέρφες, αλλά και τις θειάδες μου;!

—Τι αμαρτία; Καμιά αμαρτία, τον διαβεβαίωσε η καλή μάνα. Συναμετάξυ μας θα ειμάστενε. Σε ποιόνε πέφτει λόγος τι κάμνουμε και τι δεν κάμνουμε όταν κλείνει η πόρτα του σπιτιού μας; Άλλωστε, τι; οι πρώτοι θα ειμάστενε για οι τελευταίοι;

—Εσύ ξεύρεις, μάνα, απάντησε πλήρης υποταγής ο Γιάγκος. Εγώ... τι να λέμε;... τη γνώμη σου την έχω 'βαγγέλιο!

—Όταν σε συφέρει, παλιομπαγάσικο, γέλασε τρανταχτά η κυρα-Χρυσή. Εδώ, πριν με φωτίσει ο Θεός, να βρω τη λύση στο πρόβλημα μας, ετοιμαζόσανε να τουρκέψεις!

—Που λέει ο λόγος, μάνα, δικαιολογήθηκε ο Γιάγκος. Μια σκέψη έκαμα, δεν πάει να πει ότι τούρκεψα κιόλα!

Έτσι, οι ξένες «σουρλουλούδες» πήραν φύσημα για τον Πασά, ο οποίος εννοείται ενθουσιάστηκε, και το θήλεο συγενολόϊ αρχίνισε να καταφθάνει.

Και να δεις που η καλή μάνα δεν είχε υπερβάλει στις περιγραφές της. Επρόκειτο πράγματι για ομορφόσογο – και λίγα που λέμε. Ακόμα και οι θειάδες ήτουνε μπουκιά και συχώριο!

Εννοείται ότι αν υπήρχε τέτοιο βραβείο ο Γιάγκος θ' ανακηρυσσότουνε ο μεγαλύτερος φιλοσυγγενής ούλων των εποχών. Αλλά και χωρίς βραβείο ο ίδιος δήλωνε πανευτυχής, που την τελευταία στιγμή τον φώτισε ο Θεός –μέσω της μάνας του– κι απόφυγε την μεγαλύτερη αμαρτία απ' ούλες... να τουρκέψει!

Ωστόσο, εκείνο το κέρατο το βερνικωμένο, ο Δεσπότης, είχε ακόμα τις αμφιβολίες του.

—Κυρα-Χρυσή, είπε της κυρα-Χρυσής σε μια από τις επισκέψεις της στο δεσποτικό, παρατηρώ ότι η οικία σας έχει γιομίσει μουσαφिरαίους –και ούλους γένους θηλυκού.

—Ούλες συγγένισσες μας, Δέσποτά μου, απάντησε η κυρα-Χρυσή. Ούλες ατυχήσασες. Ποια χήρα, ποια ζωντοχήρα, ποια αζήτητη... Τι, να τις αφήσουμε στο δρόμο; Ντροπής. Το παιδί μου δεν είναι τοιούτος χαρακτήρας.

—Χμμ..., έκαμε ο Δεσπότης. Έτσι όπου μου τα λες...

—Έτσι είναι, Δέσποτα μου, απάντησε η καλή μάνα. Τι, με ξέρεις εμένα να ψεύδομαι; Μήπως δεν το λέει και το 'βαγγέλιο; «*Αγάπα τον συγγενή σου ως σεαυτόν*»;

—Για τον πλησίον λέει, διόρθωσε ο Δεσπότης.

—Πόσο μάλλον για τον συγγενή, επέμεινε η κυρα-Χρυσή. Τι δηλαδή, θα αγαπάμε τον ξένο και δεν θ' αγαπάμε τον δικόνο μας; Δεν πάει.

—Βέβαια... έτσι όπου μου τα λες..., ξαναμουρμούρισε ο Δεσπότης.

—Έτσι και είναι, επέμεινε η κυρα-Χρυσή.

—Και οι σουρλουλούδες που είχε μαζώσει ο κανακάρης σου;

—Οι υπερεσίες και οι δούλες, διόρθωσε η μάνα. Πήραν φύσημα ούλες. Τι να τις κάναμε, τώρα που έχουμε τις συγγένισσες μας, να βοηθάνε στις δουλειές;...

Το σκέβηκε ο Δέσποτας.

—Δεν πάμε στα ιδιαίτερα διαμερίσματά μου, τέκνον μου, να μου τα 'ξηγήσεις ούλα αυτά χωρίς να μας ενοχλήσει κανείς; πρότεινε στο τέλος.

Γέλασε τσαχπίνικα η θεοσεβής κυρα-Χρυσή.

—Είσαι ένας εσύ!..., είπε. Τέλος πάντων... να στα 'ξηγήσω, γιατί να μην στα 'ξηγήσω;

* * *

Έτσι γλυτώσαμε έναν ακόμη επιφανή Ρωμιό από το να τουρκέψει. Χάρη στην εφευρετικότητα του μυαλού μιας

μάνας και τη συνδρομή της οικογένειας, η οποία, ως γνωστόν, συμπληρώνει περιτράνωσ το αιώνιον τρίπτυχον: «Πατρίς-Θρησκεία-Οικογένεια», που διατηρείται αναλλοίωτο ως τις μέρες μας και μας καθοδηγεί ως έθνος και ως άνθρωποι.

Μήτρος, ο Ευτυχισμένος Πραματευτής

**Ό,τι του κάνει η κεφαλή του ανθρώπου
δεν του τα κάνει ο χειρότερος εχθρός του.**

(Σοφό λαϊκό γνωμικό)

Το Σύστημα έχει πολλούς τρόπους να κρατάει τον δουλο-
πάροικο αιμοδότη του δεμένο χειροπόδαρα στο μαγκανοπήγα-
δο των ανομολόγητων επιδιώξεων του. Το πρωταρχικό και ση-
μαντικότερο βεβαίως είναι η δημιουργία υποχρεώσεων και κα-
δηκόντων. Ο άνθρωπος όμως είναι ζουλάπι ατίθασο κι όταν
τον εξαναγκάζεις τσινάει και ξεσηκώνεται. Και άπαξ και ξεση-
κώνεται κάμει ζημιές. Κι άντε μετά εσύ, Σύστημα, να μα-
ζώξεις τα ασυμμάζωχτα!

Γι' αυτό και το δέσιμο πρέπει να γίνεται με τέτοιο τρόπο
ώστε ο δεμένος να μένει με την εντύπωση ότι είναι δική του
επιλογή.

Έτσι το σοφό και πάντα προνοητικό Σύστημα επινόησε
τον γάμο. Με τον γάμο ο φύση ρέμπελος μαζώνεται και φροني-
μεύει –εκ των πραγμάτων. Βρίσκεται ξαφνικά ζαλωμένος με
ένα σωρό «υποχρεώσεις», στις οποίες πιστεύει πως πρέπει ν'
αντεπεξέλθει μιας και πρόκειται για δική του επιλογή –κούνια
που τον κούναγε!

Τώρα το πόσο στραβό κι ανάποδο είναι εφτούνο το χουνέρι
για τον μέσο ανθρωπάκο δεν χρειάζεται να σας το πω εγώ...

κοιτάζετε γύρω σας ή ακόμα καλύτερα ρωτήστε τους παθόντες, να δούμε τι θα σας πουν εκείνοι, από πρώτο χέρι.

Υπάρχει όμως και κάτι καλό σ' αυτή τη συμφορά, το σωστό να λέγεται. Αφού περάσει η πρώτη κρυάδα και προσγειωθεί ανώμαλα ο άνθρωπος στην πραγματικότητα διαπιστώνει ότι ούλα εκείνα τα παραμύθια για αγάπες και λουλούδια φούμαρα ήσαντε και πάνε καλιά τους, μαζί με όποιες αυταπάτες τυχόν υπήρχαν. Ακόμα και η πρεμούρα του κουτουπάματος ξεφτίζει κι εξαφανίζεται, ως δια μαγείας, για να μην σου πω ότι αυτή ακριβώς είναι και το πρώτο θύμα της εν λόγω κατάστασης.

Κι έτσι, εντός ολίγου, τα όποια αισθήματα υπήρχαν –η ικανότητα να ονειρεύεσαι δηλαδή– ξεφτίζουν κι αυτά κι αντικαθίστανται από την «αμοιβαία ανοχή», την «αλληλοεκτίμηση», τον «αλληλοσεβασμό» κι άλλες τέτοιες μεγαλόστομες μπούρδες. Πού είναι το καλό σ' αυτό; Μα ακριβώς στην ατροφία της ικανότητας του ελεύθερου ανθρώπου να ερωτεύεται. Ο έρωτας –ούλοι το ξέρουμε– είναι η μεγαλύτερη και πιο ζόρικη δοκιμασία από τις πολλές που υφιστάμεθα κατά τη διάρκεια του βίου μας. Οι μεγαλύτερες κουταμάρες τον έρωτα έχουν σαν αιτία. Όπως και τα μεγαλύτερα ξεφτιλίκια. Φεύγει ο έρωτας από τη μέση; Γλυτώνουμε. Ειμάστενε πια ασφαλείς –από τον εαυτό μας, που είναι ο χειρότερος και πιο ύπουλος εχθρός μας.

Μόνο που καμιά βολά αυτή την αίσθηση της ασφάλειας δεν πρέπει να την εμπιστευόμαστε, γιατί μπορεί να είναι μπλόφα.

Στη Ρούμελη, την εποχή του Σουλτάνου
Αμπντούλ Χαμίτ Α' (1774-1789).

Ο γάμος είναι τυχερό, λένε οι σοφές μανιές στις υποψήφιες νέες, αλλά και στις ταλαιπωρημένες στεφανωμένες, που καταφεύγουν στα φώτα τους και την παρηγοριά τους. Ο άντρας είναι σαν το καρπούζι. Δεν ξεύρεις ποτέ τι θα σου βγει. Μπορεί να σου βγει καλό και να σε ευφραίνει κάθε που τσιμπολογάς έναν μεζέ ή μπορεί να σου βγει μάπα. Σε αντίθεση με το καρπούζι όμως, που το πετάς όταν δεν φτουράει και ησυχάζεις, τον άντρα δεν γίνεται να τον ξεφορτωθείς, τον ζαλώθηκες δια βίου και μόνο ο Πανάγαθος, στην άπειρη ευσπλαχνία Του, μπορεί να σε γλυτώσει από δαύτον.

Αν υπήρχαν σοφοί γέροι που ασχολούνται μ' αυτά τα πράγματα, τα ίδια θα λέγαν και στους άντρηδοι, δεν υπάρχουν όμως κι έτσι ο καθένας πρέπει να βγάνει τα δικά του συμπεράσματα και να παρηγοριέται όπως μπορεί.

Του Μήτρου, ας πούμε, του είχε τύχει η Κοντύλω. Μια μέγαιρα μαυριδερή κι άσκημη σαν κατάρρα, που συνεχώς παραπονιόταν, απαιτούσε, τσακωνόταν και μείωνε τον άντρα της σε κάθε ευκαιρία. Κακονοικοκυρά, άθλια μαγείρισσα και στο κρεβάτι μια συφορά, ήτουνε απ' αυτά που λέει κανείς «μη μου τύχει» και σταυροκοπιέται.

Ευτυχώς που το επάγγελμα του, πραγματευτής ήτουνε, κρατούσε τον άτυχο Μήτρο τον περισσότερο καιρό μακριά από το σπίτι του, αλλιώς ο άνθρωπος ή θα είχε τρελαθεί ή θα είχε κάμει φόνο.

—Για δεν πας στον Δεσπότη, να ζητήξεις να σου βγάνει διαζευκτήριο, να 'συχάσεις; τον συμβούλευαν οι φίλοι του στον καφενέ, όταν καθόντανε ούλοι μαζί, να πιούμε μια ραχή και να πουν τα βάσανα τους.

—Δεν γίνεται, μπρε παιδιά, αναστέναζε ο Μήτρος.

Γιατί, αν τη χωρίσω, θα της μείνει και το σπίτι, το ρημάδι, που είναι προίκα της —που να μην έσωνε! Και τότες εγώ πού θα πάω; Σε τίποτις σπηλιές, σαν τους κλέφτηδες; Τι, αν γενόταν δεν θα το 'καμα, που μου 'χει πρήξει το σκώτι, η στρίγκλα, που κακό ψόφο να 'χει;

Έχουν να το λένε οι παλαιοί πως οι ευχές των καλών ανθρώπων πάντα πιάνουν —να δεις όμως που πιάνουν και οι κατάρρες!

Γύρναγε από περιοδεία στα χωριά, κατάκοπος ο Μήτρος, αναλογιζόμενος μελαγχολικά τι εξάψαλμος τον περιμενε πάλε, και βρίσκει το σπίτι σφαλιχτό.

“Μπα” λέει μέσα του παραξενεμένος. “Πού να πήγε τέτοια ώρα η συφορά; Κι όχι τίποτις άλλο, αλλά μ' έχει κόψει η πείνα, τόσες μέρες που ταλαιπωριέμαι στα κατσαβραχα”.

Φωνάζει... Τίποτις!

Αντί για την Κοντύλω βγαίνει η γειτόνισσα από δίπλα, η κυρα-Σωτηρία.

—Τι φωνάζεις, έρμε; Σάματις θα σ' ακούσει; του λέει σταυροκοπούμενη ευλαβικά.

—Δεν θα μ' ακούσει λες, κυρα γειτόνισσα; ρωτάει ο Μήτρος ανυποψίαστος. Τι, ξεπόρτισε αν τύχει;

—Αμ ξεπόρτισε, δεν ξεπόρτισε; απάντησε εκείνη. Αλλά μόνο που ξεπόρτισε για τα καλά. Να ζήσουμε να μην τη θυμόμαστε. Ζωή σε λόγου σου!

Τι γένηκε; Τι να γένει, ένα ατύχημα γένηκε, απ' αυτά που συμβαίνουν συχνά στα χωριά. Τσακώθηκε, λέει, η συχωρεμένη μ' ένα μουλάρι, αυτό την κλώτσησε στα γιομάτα και... πάει η Κοντύλω!

—Την παραχώσαμε πριν από τρεις μέρες, εξήγησε η κυρα-Σωτηρία. Να σε πάω στο μνήμα της, αν θες, ν' ανάψεις ένα κεράκι.

—Μπα... άσε καλύτερα, κυρα-γειτόνισσα, είπε ο Μήτρος, που δεν πίστευε στην καλή του τύχη! Οι ζωντανοί με τους ζωντανοί και οι απονθαμένοι με τους απονθαμένοι.

Γλύτωσε ο ανθρωπάκος κι απ' αυτό και μόνο έχουμε την ατράνταχτη απόδειξη ότι υπάρχει Θεός.

Του πήρε κάμποσο χρόνο του Μήτρος να συνειδητοποιήσει τη νέα κατάσταση. Όταν, ξαφνικά κι απροειδοποίητα, από την Κόλαση βρίσκεσαι στον Παράδεισο δεν προσαρμόζεσαι εύκολα. Για μέρες έμεινε στο σπίτι, χωρίς να βγει. Οι χωριανοί πίστεψαν πως πενθούσε τη συχωρεμένη, η αλήθεια είναι ότι απολάμβανε την ησυχία και τη γαλήνη σ' έναν χώρο που άλλοτε παλλόταν από την αρνητική ενέργεια που προκαλούσε η παρουσία της Κοντύλως.

Οι γειτόνισσες, πάντα ευαίσθητες στον πόνο του πλησίον, του έφερναν φαγητό κάθε μέρα και η κυρα-Σωτηρία μάλιστα, που την χαρακτήριζαν ιδιαιτέρως λεπτά αισθήματα, φρόντιζε να του κάμει παρέα όσο μπόρουνε, ώστε να ξεχάσει, ο άμοιρος, τη συμφορά που τον εύρηκε. Εκεί ήτουνε που συνειδητοποίησε ο Μήτρος για τα καλά πως ήτουνε επιτέλους λέφτερος και πως η απουσία της μέγαιρας από τη ζωή του θα ήτουνε οριστική κι αμετάκλητη.

Όταν έφυγε ξανά για τη γύρα του στα χωριά ήξευρε πως όταν επέστρεφε θα έβρισκε ένα σπίτι ήσυχο, συγυρισμένο και ζεστό, χωρίς φωνές, τσακωμούς, γκρίνια και κακοτροπιά και μια τουλάχιστον γειτόνισσα έτοιμη να τον καλωσορίσει και να τον ξεκουράσει ποικιλοτρόπως από την ταλαιπώρια του ταξιδιού. Αυτή ήτουνε ζωή κι έτσι πρέπει να ζάνε οι άνθρωποι —δεν ειμάστενε άλλωστε εδώ για πάντα, η αναχώρηση της στρίγκλας αυτό δεν μας διδάσκει;

Μετά από χρόνια και ζαμάνια κακομοιριάς ο Μήτρος μπορούσε ν' ανασάνει και πάλι ελεύθερα, όπως όταν ήτουνε παληκαράκι και ξεκινούσε τη δουλειά, που του φαινόταν — και ήτουνε— μια περιπέτεια. Γιατί, τι καλύτερο από το να φέρνεις βόλτα τα χωριά, όξω, στον καθαρό αγέρα των βου-

νών, με συντροφιά και συνεταίρο άτυπο τον γαιΐδαράκο του, τον Μένιο, που ποτές δεν παραπονιότουνε και ποτές δεν έκαμε γαιΐδουριές, να πουλάει τηνπραμάτειά του στις κυράτσες, άλλοτε τοις μετρητοίς κι άλλοτε βερεσέ, ν' αστειεύεται μαζί τους, να τον κερνάνε ό,τι της βρισκότουνε τηςκαθεμιάς, καμιά βολά είχε και τα τυχερά του..., έφευγε με ευχές για κατευώδιο και παραγγελίες για χρειαζόμενα στο επόμενο ταξίδι... πάγαινε στο παρακάτω χωριό... μετά στο άλλο... κανείς δεν τον κυνηγούσε, κανείς δεν τον πιάζε, ήτουνε άρχοντας κι αφεντικό του εαυτού του.

Τα βράδια, τα καλοκαίρια, κοιμόταν όξω, κάτω από τον ουρανό, πλάτη με πλάτη με τον Μένιο. Τον χειμώνα ούλο και κάποιιο χάνι θα βρισκόταν στο δρόμο που θα βόλευε και τους δυο τους. Δόξα να 'χει ο Γιαραμπής καλά περνάγανε, άνθρωπος και υποζύγιο, παράπονο δεν είχαν.

Υπήρχαν και τα τυχερά βέβαια, όπως είπαμε, διότι οιπραματευτάδες την εποχή εκείνη ήτουνε οι βασιλιάδες της υπαίθρου για τον γυναικόκοσμο.

Είχαμε την κυρα-Βαρβάρα, στο Γιδοχώρι, για παράδειγμα.

—Να θυμηθείς, κυρ-Μήτηρο μου, στο άλλο ταξίδι, να μου φέρεις αλατζά, που θέλω να φτιάξω μεσοφόρια, του έλεγε.

—Να μου δώξεις τα μέτρα σου, να ξεύρω πόσο ύφασμα θα χρειαστεί, της απαντούσε ο πρόθυμοςπραματευτής.

—Κι εγώ η καφερή πού θες να ξεύρω τα μέτρα μου, του έλεγε εκείνη. Εσύ, με το μάτι, δεν μπορείς να πεις;

—Με το μάτι δεν μπορώ, γιαβρούμ, γιατί σε τηράω και ζαλίζομαι, πέταγε το κομπλιμέντο του ο Μήτηρος.

Ξεκαρδιζόταν στα γέλια η κυρα-Βαρβάρα.

—Είσαι ένας εσύ! του έλεγε. Και τι θα κάμνουμε τότες;

—Εμ, δεν πρέπει να σε μετρήσουμε, τζάνουμ;

—Ε, να με μετρήσουμε το λοιπό...

—Πού, εδώ, στην πλατέα; Θες το χωριό να μας κρεμάσει τίποτις κουδούνια, κυρα-Βαρβάρα μου;

—Καλά λες, παραδεχόταν η γυναίκα. Οι ανθρώποι καλό δεν χρωστάνε. Δεν έρχεσαι από το σπίτι μου μετά, που θα τελέψεις, να με μετρήσεις με την ησυχία σου και να σε φιλέψω κι από το περγαμόντο που έφτιαξα τις προάλλες;

—Εγώ έρχομαι, μετά χαράς, αλλά ο άντρας σου τι θα πει; Μπορεί να μην του αρέζει να του μετρούν τη γυναίκα οι ξένοιπραματευτάδες.

—Ξένος εσύ;! διαμαρτυρήθηκε η καλή γυναίκα. Τι ξένος; Εσύ είσαι δικός μας άνθρωπος, κυρ-Μήτρο μου. Αλίμονο! Εξ' άλλου ο προκομμένος έχει πάει στο μετόχι να ποτίσει και θα γυρίσει αργά το βράδυ.

—Ε, άμα είναι από έτσι τότες να 'ρθω...

Και πάγαινε ο καλόςπραματευτής και τη μέτραγε την κυρα-Βαρβάρα, και δυο και τρεις βολές, που λέει ο λόγος, για σιγουριά, και του 'βγανε και περγαμόντο μετά η νοικοκυρά, που το πετύχαινε, να λέμε την αλήθεια, και ούλα ωραία και καλά και η ζωή κυλούσε έτσι, ήρεμα και βουκολικά.

Πάγαινε παρακάτω ο Μήτρος, στο Αρχουδοχώρι, ας πούμε, όπου είχε καλή πελάτισσα την κυρα-Ρήνη.

—Α, εφτούτο το τσίτι πολύ με αρέζει, του 'λεγε εκείνη επιθεωρώντας τηνπραμάτεια. Τώρα με τις ζέστες, να το έραβα έτσι... αεράτο και μπόλικο... θα ήτουνε έκτακτο!

—Ε, να το πάρεις τότενες, κυρα-Ρήνη μου, την προέτρεπε οπραματευτής. Θα μείνεις πολύ 'φχαριστημένη, στο εγγυάμαι εγώ.

—Μωρέ εγώ το παίρνω, αλλά θα φτάκουν οι παράδες; αναρωτιόταν μεγαλοφώνως η καλή γυναίκα.

—Πάρτο εσύ και θα σου κάμω σκόντο, γιαβρούμ. Τι, ξένοι ειμάστενε;

—Μπα... και πάλε δεν θα φτάκουν...

—Γι' αυτό χολοσκάς, μανίτσα μ'; Μου δίνεις τώρα αυτά που έχεις κι από την άλλη βολά, πρώτα ο Θεός, μου δίνεις σιγά-σιγά τα αποδέλοιπα.

—Ε, άμα είναι από έτσι!... Δεν έρχεσαι μετά που θα φεύγεις από το σπίτι, να σου τα δώκω, να σου βάνω να φας κι απ' την χορτόπιτα που έφτιαξα με τα χεράκια μου;

—Πάντα νοικοκυρά και πάντα χρυσοχέρα! την παίνευε ο Μήτρος, που είχε έναν καλό λόγο για ούλες.

Γέλαγε κολακευμένη η κυράτσα.

—Είσαι ένας εσύ!..., του έλεγε.

Ωραία ήτουμε η ζωή και για πρώτη του βολά ο Μήτρος ένωθε 'φχαριστημένος. Είχε γλυτώσει από τον βραχνά της κακιάς γυναίκας κι αυτό άλλαξε τα πάντα. Λες και τράβηξε ένας μάγος το μαύρο κρέπι που σκέπαζε πριν τον κόσμο του και φάνηκαν από κάτω ούλα τα χρώματα φωτεινά και ζωηρά! Και η δουλειά του πάγαινε πρίμα επίσης, μιας και είχε γλυτώσει από τα «φέρε» και τις απαιτήσεις της συχωρεμένης (της σκατόψυχης), κι έτσι μάζωνε τους παράδες φασούλι το φασούλι, να 'χει να πορεύεται στα γεροντάματα κι αυτός κι ο Μένιος, όταν δεν θα μποράνε, γιατί δεν θα τους βαστάγανε τα ποδάρια τους, να τρέχουν πάνω κάτω στα κατσάβραχα για τον άρτιον ημών τον περιούσιον —ή όπως διάολο το λένε οι παπάδες.

Κάνα-δυο προξενιά που του 'φερε η κυρα-Σεβαστή, η προξενήτρα του χωριού, τα απέρριψε μετά βδελυγμίας.

—Ούτε που να το σκέβεσαι, κυρα-Σεβαστή μου, της είπε. Εδώ τρόμαξα να ξεφορτωθώ τον βραχνά και θα πάω να βάνω άλλον πάνω στο κεφάλι μου;... Άπαπά!

—Μα είναι νοικοκυρά και χρυσοχέρα...

- Με γεια της με χαρά της. Εμένα δεν μου κάμει.
- Έχει και προίκα...
- Να ζήσει, να τη χαίρεται.
- Είναι και έμορφη...
- Μια συφορά είναι, κυρα-Σεβαστή μου, να μου λείπεται.
- Θα 'χεις μια συντροφία, μπρε συφοριασμένε, στα γεροντάματα...
- Έχω, τον Μένιο, απάντησε ο Μήτρος. Στόμα έχει το ζωντανό και μιλιά δεν έχει. Του δίνω σανό και μου λέει 'φχαριστώ κουνώντας το κεφάλι του, όχι σαν κάτι ανθρώποι, που σε βρίζουν κιόλα. Άσε... τις είδαμε τις συντροφίες... Προκόψαμε.
- Ναι, αλλά περί το... πονηρό τι γίνεται; επιχειρηματολόγησε η προξενήτρα.
- Κανέναν δεν τον αφήνει να χαθεί ο καλός Θεός, απάντησε ο Μήτρος. Νά, ας πούμε... σήμερα μου έστειλε εσένα...
- Κακάρισε κολακευμένη η κυρα-Σεβαστή.
- Α να χαθείς, έκλυτε (το είχε ακούσει από τον παπά αυτό), του είπε. Εγώ, μπρε, είμαι παντρεμένη γυναίκα... σ' αυτά θα 'χω το μυαλό μου;
- Αμ το μυαλό δεν το κάμνουμε εμείς να σκέβεται ό,τι του πούμε, κυρα-Σεβαστή μου. Σκέβεται αυτό που θέλει το ίδιο.
- Ναι, μπορεί... αλλά πλην όμως κι εμείς, σαν καλοί Χριστιανοί, οφείλουμε να αντιστεκούμαστε στον πειρασμό.
- Γιατί ν' αντιστεκούμαστε, κυρα-Σεβαστή μου; Σάματις πόσα χρόνια θα ζήσουμε; Περαστικοί δεν ειμάστενε από τον κόσμο ετούτο τον ψεύτικο;

—Τώρα... έτσι που μου τα λες, σωστά μου ακούγονται, παραδέχτηκε η κυρα-Σεβαστή, που δεν είχε συνηθίσει να της κάμνουν τέτοιες προτάσεις οι πελάτες της.

—Οπότεν, αφού μια ζωή την έχουμε, γιατί να μην την γλεντήσουμε;

—Ε, όσο για μια βολά, φαντάζομαι δεν είναι καν αμαρτία, συμφώνησε η κυρα-Σεβαστή. Για παραπάνω δεν ξεύρω.

—Δεν έχεις ακούσει την παροιμία που λέει ότι «τρώγοντας έρχεται η όρεξη»; είπε γελώντας ο Μήτρος, στριμώχνοντας κιόλας επιτηδείως την προξενήτρα στον καναπέ.

—Την έχω ακούσει, πώς δεν την έχω ακούσει; απάντησε αναστενάζοντας η γυναίκα. Αλλά έχω ακούσει και την άλλη που λέει «μια ψυχή που είναι να βγει ας βγει».

Κι έτσι, με παροιμίες και άλλα πολλά, κύλησε κείνο το απόγευμα και μείναν οι δυο τους πολύ 'φχαριστημένοι που απέτυχε το προξενιό.

Υπέροχη ήτουμε η ζωή του καλούπραματευτή και για πρώτη βολά στη ζωή του μπορούσε να πάρει όρκο πως ήτουμε στ' αλήθεια ευτυχισμένος.

Όμως...

Όταν ο Διάολος βαριέται του θυμιάται ν' ασχοληθεί και με τους ανθρώποι —έτσι, για να περάσει η ώρα.

Η Μαριγώ ζούσε στο Κάτω Διάσελο, ένα κεφαλοχώρι στα Βαρδούσια, σε σχετικά χαμηλό ύψος, και για τον λόγο αυτό με μάλλον εύκολη πρόσβαση από και προς τον έξω κόσμο. Η Μαριγώ ήτουμε ζωντοχήρα. Ο άντρας της είχε μπλέξει σε διάφορες παλιανθρωπιές, ζωκλοπές κυρίως, και κρυβόταν από τις Αρχές, οπότεν ο Δεσπότης υπόγραψε το διαζύγιο, που είχε ζητήσει η Μαριγώ, κι έτσι λευτερώθηκε η κοπέλα.

Η Μαριγώ ήτουμε από τις ελάχιστες εκείνες χωριάτισσες που τις έγλεπες κι έχανες τα λόγια σου —ως άλλος

Όμηρος, αυτό μόνο θα πω για την ομορφάδα της. Αυτό το είχε πάθει κι ο Μήτρος, όταν την πρωτοαντίκρισε. Κι αναστατώθηκε ο άνθρωπος, γιατί, όπως ξέρουμε, ήτουμε καμένος στον χυλό και τώρα φυσούσε και το γιαούρτι.

“Μπα, σιγά...” έλεγε του εαυτού του. “Εντάξει, έμορφη είναι τούτη εδώ, δεν λέω..., αλλά σάματις είναι η μοναδική στην Πλάση; Τόσες και τόσες!... Όρεξη να ’χει κανείς κι απέ... Απλά, ξεχωρίζει επειδή και βρίσκεται μονάχη της ανάμεσα στα πατσούρια”.

Οι εαυτοί μας όμως είναι περίεργα ζουλάπια κι έτσι και τους καρφωθεί κάτι στο τσερβέλο δεν σ’ αφήνουν σε ησυχία. Έτσι γένηκε και με τον εαυτό του Μήτρου, που σαν άλλη προξενήτρα, έπιακε να του εκθειάζει την ξένη γυναίκα, με ανατριχιαστικές λεπτομέρειες, λες και δεν είχε ο ίδιος μάτια, να δει!

—Σκάσε! του φώναζε ο Μήτρος όταν τον έφτανε στο αμήν. Εσύ να τηράς τη δουλειά σου κι εγώ τη δικιά μου. Αν θες να τα πάμε καλά.

—Γιατί, μπρε τζάνουμ; του έλεγε εκείνος, με την ύπουλη φωνή που παίρνουν οι εαυτοί όταν θέλουν να σε πείσουν για κάτι. Άσκημα θα ’ναι να βρίσκουμε ένα πιάτο ζεστό φαγητό όταν γυρίζουμε στο σπιτάκι μας;

—Και τώρα βρίσκουμε, τον έκοβε ο Μήτρος. Ας είναι καλά η κυρα-Σωτηρία.

—Ναι, δεν λέω... καλή και άγια η γειτόνισσα, παραδεχόταν ο εαυτός. Όμως έχει κι αυτή τη δικιά της οικογένεια να φροντίζει, τις δικές της ευθύνες, δεν μπορεί ν’ ασχολιέται συνεχώς μαζί μας. Και περιπλέον... αν τις συγκρίνουμε... περί το «άλλο» εννοώ... ίσα τώρα η κυρα-Σωτηρία, ίσα αυτή εδώ η καραμπαρμπουνάρα; Μη λέμε ότι θέμε!

—Και δόξα τω Θεώ που μας περιποιείται η γυναίκα – ποικιλοτρόπως, έλεγε ο Μήτρος. Λίγο το ’χεις;

—Εμ, σε σύγκριση με τη Μαριγώ, λίγο δεν είναι; πέταγε ύπουλα τη σπόντα του ο εαυτός.

Ούλοι ξεύρουμε τι επίμονα καθήκια είναι οι εαυτοί μας και πόσο δύσκολο είναι να τους ξεφύγουμε όταν θέλουν να μας πάνε κάπου. Ο εαυτός του Μήτρου δεν αποτελούσε, δυστυχώς, εξαίρεση.

Πες-πες, στο τέλος ο ταλαίπωρος οπραματευτής ενέδωσε. Έτσι, μια μέρα που πέτυχε την κυρα-Μαριγώ στη βρύση του χωριού, όπως έφευγε, αντάλλαξαν μερικές εμπορικές κουβέντες.

—Δεν σε γλέπουμε συχνά να ψουνίζεις, κυρα-Μαριγώ μας, της πετάει τη σπόντα ο Μήτρος. Τι δηλαδή, δεν μας καταδέχεσαι;

—Καλέ, τι κουβέντες είν' αυτές; τον μάλωσε γελώντας η καλή γυναίκα. Τι θα πει δεν σας καταδέχομαι; Εγώ δεν σας καταδέχομαι; Αλλά νά... για μας, τις φτωχές, οι δυνατότητες είναι περιορισμένες. Εδώ και το φαγητό το στερούμαστε καμιά βολά, για να τα φέρουμε βόλτα, που λέει ο λόγος. Για ψούνια ειμάστενε;

Συγκινήθηκε ο Μήτρος, που —είπαμε— είχε χρυσή καρδιά ο άνθρωπος.

—Τι με λες, τζάνουμ; είπε. Τόσο πολύ; Αμ δεν το 'ξευρα ο άχαρος, πού να το ξεύρω;!

Άνοιξε ο Μήτρος το μπαούλο που κουβάλαγε αδιαμαρτύρητα ο Μένιος και πήρε από μέσα ένα ωραίο ύφασμα, μάλλινο, που το είχε για τις καλές πελάτισσες.

—Ξεύρεις να ράβεις, κυρα-Μαριγώ; ρωτάει τη γυναίκα.

—Να ράβω δεν ξεύρω; Τι, για καμιά ακαμάτρα μ' έχεις, κυρ-Μήτρο μου; του λέει αυτή.

—Ε, τότες πάρε αυτό εδώ το ύφασμα, να φτιάξεις καμιά ρόμπα, να σε κρατάει ζεστασιά το χειμώνα, της λέει αυτός.

—Αχ, κυρ-Μήτρο μου, αυτή είναι η μοίρα της χήρας! αναστέναξε η ωραία Μαριγώ. Να ζεσταίνεται με ρόμπες και τσουράπια! Αλλά τι να κάμει κανείς; Ό,τι του έχει γραμμένο η μοίρα του!

—Ότι γράφει η μοίρα το ξεγράφουν οι άνθρωποι, τζάνουμ, την παρηγόρησε οπραματευτής. Στο χέρι μας είναι.

—Στο χέρι μας δεν είναι, αλλά ο λόγος σου με χόρτασε, απάντησε η Μαριγώ ξανα-αναστενάζοντας και παίρνοντας το ύφασμα. Όμως, κυρ-Μήτηρο μου, πώς να σου το ξεπλερώσω ετούτο εδώ το ύφασμα με την ένδεια στην οποία βρίσκομαι, η συφοριασμένη;

—Τίποτις, είπε ο Μήτηρος. Πες ότι είναι ένας μικρός μποναμάς. Αλίμονο, άνθρωποι ειμάστενε, πρέπει να βοηθιούμαστε. Σήμερις εγώ, αύριο εσύ, που λέει ο λόγος.

—Αχ, και ούτε έναν καφέ δεν μπορώ να σε ψήσω, για να σε 'φχαριστήξω, του λέει η Μαριγώ. Διότι... ξεύρεις τώρα πόσο κακός είναι ο κόσμος και πώς περιμένουν ούλες οι φαρμακομούτες να μας κρεμάσουν τα κουδούνια σε μας, τις τίμιες χήρες.

—Αμ ξεύρω, δεν ξεύρω; την καθησύχασε ο Μήτηρος. Δεν πειράζει, τζάνουμ... άλλη βολά.

Την άλλη βολά που ο πονόψυχος Μήτηρος επισκέφθηκε το χωριό πήγε της Μαριγώς πεσκέσι κάτι ωραιότατα βελούδα και μετάξια, που του είχαν κοστίσει ο κούκος αηδόνι, να φτιάξει η φτωχιά φορέματα και μεσοφόρια, καθώς κι ένα σωρό φαγώσιμα —με κάθε διακριτικότητα βέβαια, ένεκα που, όπως είπαμε, ο κόσμος καλό δεν χρωστάει.

Ακολούθησαν κι άλλα κι άλλα και φαίνεται πως πλέον το ειδύλλιο —πάντα πλατωνικό εννοείται— βρισκόταν σε καλό δρόμο.

—Αχ, πώς με φροντίζεις, κυρ-Μήτηρο μου! του λέει σ' ένα απ' αυτά τα ταξίδια η χήρα ευγνωμονούσα. Τι θα γινόμανε χωρίς εσένα δεν ξεύρω. Διότι εγώ, η άμοιρη, άλλον στον κόσμο ετούτο, τον ψεύτη και τον άδικο, δεν έχω για στήριγμα, που λέει ο λόγος.

—Μη στεναχωρεύεσαι, γιαβρούμ, κι εγώ είμαι εδώ, τη διαβεβαίωσε ο Μήτηρος. Κι όσο είμαι εγώ εδώ δεν έχεις να φοβάσαι τίποτις.

Και δώστου πεσκέσια, υφάσματα, από τα καλύτερα, τζοβαϊρικά, χρυσάφια και ασήμια, κι ό,τι μπορεί να βάνει το μυαλό του ανθρώπου τέλος πάντων. Μέχρι και παράδες της έδινε, διακριτικά, ο καλός άνθρωπος, «για να πορευέται αξιοπρεπώς και να μην την πιάνουν στο στόμα τους οι φαρμακόγλωσσες».

Όμως, με τούτα και με κείνα, οι παράδες του φουκαρά του Μήτρου λιγότευαν απελπιστικά και οι δουλειές παγαίναν κατά διαόλου, γιατί πού τον έχανες, πού τον έβρισκες, ούλο στο Κάτω Διάσελο βρισκόταν, μέχρι που οι προμηθευτάδες σταμάτησαν να του δίνουν πραμάτεια βερεσέ και οι φορατζήδες του κοτζάμπαση τον κυνηγούσαν για τα χαράτσια που καθυστερούσε.

Αλλά τουλάχιστον τη Μαριγώ του την είχε βασίλισσα! Το σπιτάκι της το έφτιαξε σωστό παλάτι και την ίδια την είχε ντυμένη στα μετάξια και τα βελούδα, τα χρυσά και τα ασήμια. Κι ας μην είχε ακόμα αξιωθεί να εισπράξει ούτε ένα φιλί –ένεκα ο κόσμος. Αλλά δεν στενοχωριόταν γιατί είχε κι αυτός το σκεδίο του. Νά, τη Λαμπρή που ερχότουνε θα της έκαμε την πρόταση να τη στεφανωθεί, με παπά και με κουμπάρο –και μετά τι θα μπόρουναν να πουν οι φαρμακομούτες;

Δεν στεναχωρέθηκε ούτε όταν του πήραν το σπίτι οι φορατζήδες. Τι να το έκαμε έτσι κι αλλιώς; Είχε τη σπιταρώνα της καλής του, όπου θα μετακόμιζε όταν, πρώτα ο Θεός... Ούτε όταν έμεινε στον άσσο στεναχωρέθηκε. Τι θα πει;... Την υγεία μας να 'χουμε πάνω απ' ούλα! Θα ξανάρχιζε, πρώτα ο Θεός, από το μηδέν, και με την υποστήριξη της κυράς του θα τα 'φτιαχνε ούλα από την αρχή. Τι, ο πρώτος θα ήτουμε για ο τελευταίος;

Στεναχωρέθηκε λίγο όταν αναγκάστηκε να πουλήσει τον Μένιο, αλλά και πάλι θα είχε συντροφιά τη γυναικούλα του, τι να το έκαμε το ζωντανό, που στο κάτω-κάτω ούτε μιλούσε, ούτε λαλούσε;

Ήρθε καμιά βολά η Λαμπρή, έβανε τα καλά του ο Μήτρος –μπαλωμένα ήτουνε, αλλά τι πείραζε;– και μια και δυο ανεβαίνει στο Κάτω Διάσελο και πάει γραμμή στο σπίτι της Μαριγώς.

Στραβομουτσούνιασε εκείνη που τον είδε απρόσκλητο στην πόρτα της... ο κόσμος... δεν είπαμε;

—Μωρέ ποιος τον λογαριάζει το κόσμο! Της λέει ούλος χαμόγελο ο Μήτρος. Από 'δώ και πέρα ανάγκη δεν τον έχουμε. Το πήρα απόφαση, κουζούμ, και ήρθα να σε πω ότι θα σε στεφανωθώ.

Δεν φάνηκε να πετάει από τη χαρά της η Μαριγώ κι ο Μήτρος παραξενεύτηκε, αλλά το απέδωσε στο ξαφνικό.

—Να με στεφανωθείς; Ποια, εμένα; του λέει η μέλλουσα.

—Εμ ναι, εσένα για, κουζούμ, ποια, τη γειτόνισσα; της απαντάει εκείνος πάντα με το χαμόγελο στα χείλη.

—Να με στεφανωθείς και να με ζήσεις πώς, μπρε φουκαρά, που δεν έχεις μαντήλι να κλάψεις; του έρχεται η απάντηση και τον αφήνει σύζυλο τον Μήτρο.

—Μα... ό,τι είχα και δεν είχα σε σένα δεν τα 'δωκα, γιαβρούμ; κατάφερε να ψελλίσει ο ταλαίπωρας.

Έχαμε μια γκριμάτσα η Μαριγώ.

—Σε ζήτηξα ποτές τίποτις εγώ; του κάμει. Δεν σε ζήτηξα. Από μονάχος σου με έδωνες. Ε, ας μη με έδωνες.

—Μα...

—Και περιπλέον, μάθε ότι ο άντρας μου πήρε αμνηστία από τον Πασά και ήρθε και πάλε να με στεφανωθεί. Τι, να του 'λεγα όχι; Θα ήτουνε σωστό; Δεν θα ήτουνε.

Άναυδος ο Μήτρος.

—Και το καλό που σε θέλω, πάρε δρόμο, συνέχισε η

Μαριγώ. Γιατί όπου να 'ναι θα γυρίσει από τον καφενέ κι άμα σε δει εδώ θα θυμώσει. Κι όταν ο Θύμιος μου θυμώνει βαράει άσκημα.

—Μπρε Μαριγώ..., ψέλλισε ο Μήτρος.

Αλλά η ωραία Μαριγώ του είχε ήδη κλείσει την πόρτα στα μούτρα.

* * *

Ο Μήτρος έσκυψε το κεφάλι και πήρε τον δρόμο του γυρισμού. Αλλά του γυρισμού σε τι; Σπίτι πια δεν είχε, χωριό δεν είχε και τις παλιές τις γειτόνισσες τις ντρεπόταν να πάει να ζητιανέψει.

Κατέβηκε στο Γαλαξίδι, βρήκε ένα μπάροχο που έφευγε για μακρινό ταξίδι και μπαρκάρισε —σαν μούτσος. Κανείς δεν ξεύρει τι απόγινε. Σε κανέναν δεν έλειψε άλλωστε —ίσως μόνο στον Μένιο.

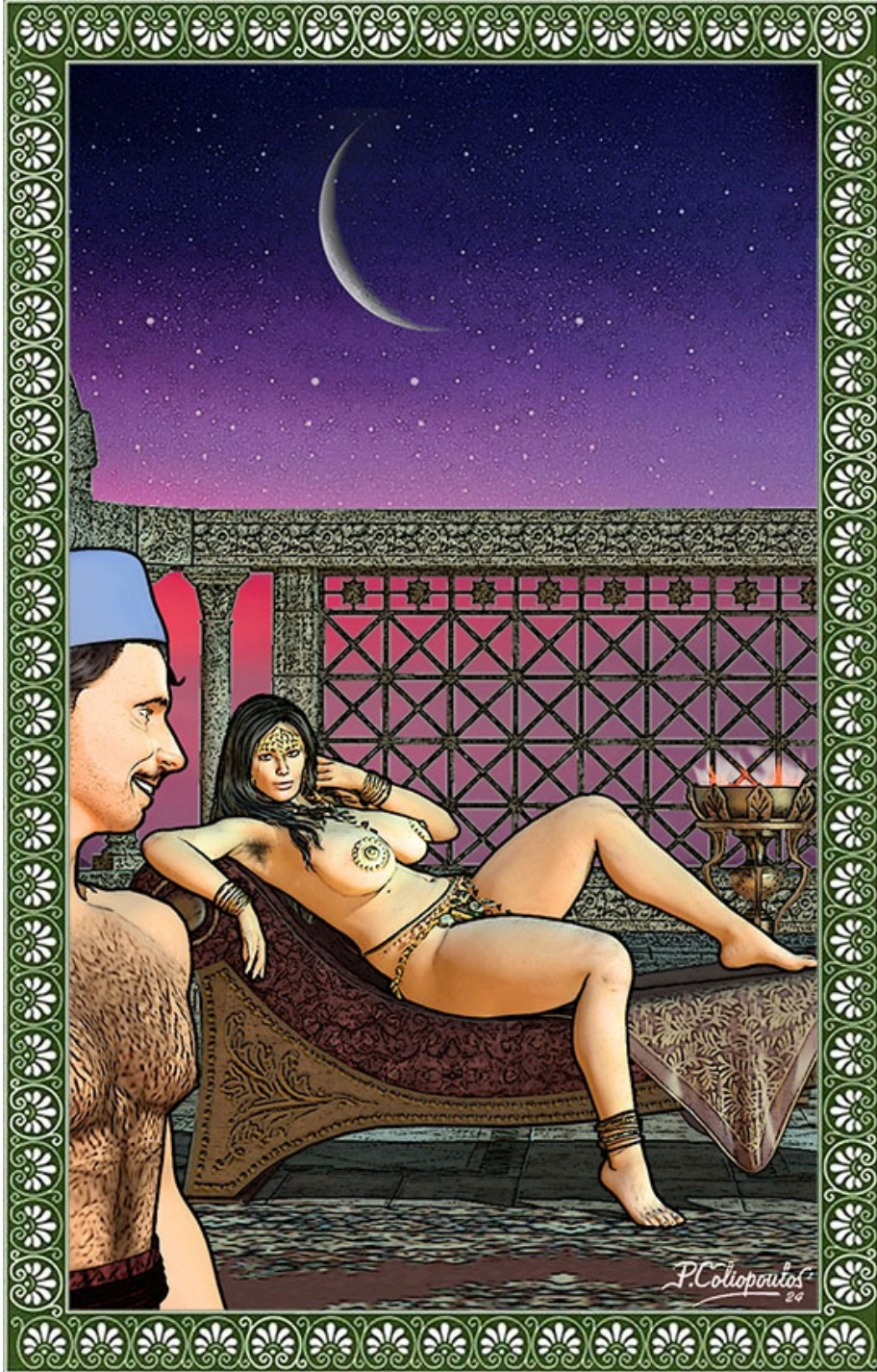

**Η Ωραία Σουλτάνα Γκιουλπαχάρ
και ο Λοστρόμος Αναστάσης**

Σκλάβος στο γλυκό της φιλή
είμαι στο σεβντά της δεμένος,
κλαίω, νοσταλγώ και πονώ,
τη Γκιουλμπαχάρ δεν ξεχνώ.

(Παλαιόν άσμα, δια χειρός Τσιτσάνη)

Κρίνοντας από τα τωρινά οι περισσότεροι από τους Δυτικούς πιστεύουν πως η Δέση της γυναίκας στο Αραβικό κόσμο και στο Ισλάμ γενικότερα ήταν ιστορικά η χειρότερη δυνατή για ένα ανθρωπίνο πλάσμα. Στη χειρότερη των περιπτώσεων ήταν μια μηχανή παραγωγής παιδιών. Στην καλύτερη ένα σκεύος ηδονής, προς τέρψη του αφέντη της. Το βασίλειό της το σπίτι της και ο σκοπός της ζωής της η ανατροφή των παιδιών και η υπερέτηση (κι εξυπερέτηση) του παντοδύναμου αρσενικού: του πατέρα και των αδερφών αρχικά και του συζύγου αργότερα. Γνώμη δεν είχε, δικαιώματα δεν είχε, πρόσβαση στη μόρφωση... ούτε λόγος.

Το ίδιο ακριβώς ίσχυε και για τις κοινωνίες των υποτελών ραγιαδών βεβαίως, μόνο που εκεί, εκτός από δούλα στο σπίτι, γενόταν και δούλα στα χωράφια.

Εκείνο που φαίνεται να ξεχνούν οι Δυτικοί είναι ότι και στις δικές τους κοινωνίες τα ίδια ίσχυαν για τις γυναίκες μέχρι και τις αρχές του «πεπολιτισμένου» 20ου αιώνα. Η διαφορά

είναι ότι στη Δύση τα πράγματα άλλαξαν –αργά, αλλά άλλαξαν– ενώ στην Ανατολή παρέμειναν στη βάση τους λίγο-πολύ τα ίδια.

**Στο εξωτικό Μαρόκο, όταν στην Πόλη βασιλεύει
ο Σουλτάνος Αμπντούλ Μετζίτ Α' (1839-1861)
και στο Γιουνανιστάν ο Βασιλεύς Όθων.**

Η Ιστορία γράφεται συνήθως από τους άντρηδοί για τους άντρηδοί. Και έχει να κάμει συνήθως με πασάδες, αγάδες, δερβισάδες, σουλτάνους και βασιλιάδες. Τι μάχες έδωκαν, ποιες χώρες κατέκτησαν, τι μεγαλεπίβολα σχέδια έφεραν εις πέρας κι άλλα τέτοια σημαδιακά και θεοβάρετα. Όμως η πραγματική Ιστορία γράφεται πίσω από τις κουίντες και συνήθως πρωταγωνιστές της είναι τα θήλεα, που δεν θα τα βρούμε στα σχολικά βιβλία, αλλά που έχουν αφήσει τη σφραγίδα τους, αν όχι στα χαρτιά, οπωσδήποτε στη μνήμη των λαών. Όπως καληώρα η θρυλική Γκιουλμπαχάρ, που γένηκε –και δικαίως– τραγούδι.

Αλλά ας πάρουμε τα πράματα από την αρχή.

Η «Κοντυλένια» ήτουνε ένα τρικάταρτο υδραίικο μπάρκο με καπετάνιο τον καπτα-Γκίκα Βότση, φορτωμένο βαμπάκι από το Μισίρι, που πάγαινε να το ξεφορτώσει στην Ιγγλατέρα. Μετά τη Μάλτα όμως το πήτυχε μια κακοκαιρία, απ' εφτούνες που ξεσπάνε ξαφνικά στη Μεσόγειο, και του άλλαξε τον αδόξαστο. Έπιακε λοιπόν αναγκαστικά στην Ταγγέρη για τις απαραίτητες επιδιορθώσεις, πριν συνεχίσει το ταξίδι του.

Ευκαιρία για το πλήρωμα να ξεδώσει κάπως μετά από τόσον καιρό στη θάλασσα και για κάποιους εξ' αυτών να βγάλουν κάμποσα όβολα, πουλώντας φύκια για μεταξωτές κορδέλες, στο πολύβουο αυτό λιμάνι της Μπαρμπαριάς.

Εκ των οποίων ο Αναστάσης, ο λοστρόμος, ένας καταφερτζής πολυμήχανος, από το ηρωικό Γαλαξίδι, αν έχετε ακουστά.

Κατέβηκε το λοιπό από το μπάρκο ο Αναστάσης, κουβαλώντας στον ώμο ένα τσουβάλι με άχρηστα τσαμασίρια, που είχε μαζώσει από 'δώ κι από κει, βρήκε μια πολυσύχναστη γωνιά στο παζάρι κι άρχισε να διαλαλεί την πραγματεία του σε ούλες τις γλώσσες που ήξευρε κουτσά-στραβά-κουτσά κυρίως.

—Κυρίες και κύριοι... λαίηντις εντ τσέλτελμεν, μεντάμ ε μοσιού... αγάδες, πασάδες και δερβισάδες!... Για περάστε... για περάστε... Εδώ θα βρείτε το θαυματουργό γιατρικό που θεραπεύει τα πάνδεινα... το περίφημο σερνικοβότανο και φυλαχτά από τίμιο ξύλο κι από τα πασούμια του Προφήτη!... Περάστε κόσμε, γιατί θα φύγω και θα κλαίτε!... Μετάξια από τη μακρινή Κίνα και μπαχάρια από τις εξωτικές Ινδίες των φακίρηδων... Μην στριμώχνεστε... ούλοι θα πάρετε... Έχω και το φάρμακο κατά της καράφλας και ιαματική σκόνη από της πυραμίδες των μάγων του Μισιριού!... Τιμαί λογικαί... Το αφεντικό τρελάθηκε και χαρίζει τα πάντα ούλα!... Περάστεεεε!...

Είπαμε, φύκια για μεταξωτές κορδέλες!

Αλλά, όπως σε ούλα τα παζάρια του κόσμου, έτσι κι εδώ τα κορόιδα αφθονούσαν κι έτσι ο Αναστάσης και ούλοι οι Αναστάσηδες, που τους κόβει το μυαλό και τρέχει η γλώσσα, τη βόλευε μια χαρά.

Εκεί λοιπόν που ο Αναστάσης έδινε την παράστασή του στην πρόθυμη να ξεγελαστεί πελατεία, γλέπει, κατά το μεσημέρι, να καταφθάνουν τρεις ντόπιες κυράτσες, μπαμπούλωμένες σε μπούργκες, που άφηναν μόνο τα εκφραστικά τους μάτια ξέσκεπα.

Έσπευσε το λοιπό ο καπάτσος να εκθειάσει την πραγματεία του και... ό,τι άλλο ήθελε προκύψει τέλος πάντων.

Ναύτης ήτουμε ο άνθρωπος, μην το ξεχνάμε, δεν ήτουμε καλόγερος.

—Περάστε κυρίες μου, τους φωνάζει χαρωπά. Περάστε και θαυμάζετε! Και του πουλιού το γάλα, που λέει ο λόγος, θα βρείτε εδώ. Την Άρτα και τα Γιάννενα μιλάμε! Ορίστε... εκλεκτά τζοβαϊρικά από την Πόλη... μετάξια της Περσίας, να φτιάξετε εσώρουχα απαλά σαν χάδι καψουρεμένου συντρόφου... χαϊμαλιά από τη Μέκκα... τη θαυματουργή αλοιφή των Σαμάνων της Σιβηρίας... Τι θέτε και δεν το έχουμε!...

Περιοργάστηκαν οι κυράτσες το εμπόρευμα, είπαν τα δικά τους στη γλώσσα τους κακαρίζοντας και μετά η μια τους, η κουμανταδόρισσα κατά πως φαινόταν, λέει του Αναστάση.

—Δεν φέρνεις τηνπραμάτεια σου λέω 'γώ από το παλάτι, να τη δει και η κυρά μας, η Σουλτάνα, και να ψουνίσει με την ησυχία της, χωρίς να τρέχει στα παζάρια με το μπάσο πόπολο, που —εδώ που τα λέμε— βρωμάει και ζέχνει;

—Μπράβο, γιατί όχι; της απαντάει ο Αναστάσης, που οσφρίστηκε μεγάλα κέρδη. Να έρθω, γιαβρούμ, γιατί να μην έρθω;

Του έδωκε οδηγίες η κυράτσα το λοιπό, πώς να πάει στο παλάτι και κατέληξε...

—Κατά τις επτά να έρθεις, που η κυρά μας κατεβαίνει στον κήπο να δροσιστεί. Θα πω εγώ του αράπη που φυλάει τις πόρτες να σ' αφήκει να μπεις.

Σενιαρίστηκε το λοιπό ο Αναστάσης, σουλουπώθηκε, μέχρι και τα ποδάρια του ξέπλυνε στη θάλασσα, και νά σου τον, με το τσουβάλι τιςπραμάτειες στην πλάτη, να μπουκάρει στους κήπους του παλατιού, από την πίσω πόρτα, κατά πως τον είχε ορμηγέψει η κυράτσα στο παζάρι.

Εκεί τον περιέλαβαν κάτι τσούπρες γελαστές, πιο πολύ γδυτές παρά ντυμένες —τα αγαθά του Αβραάμ και του Ισα-

άκ, που λέει και το 'βαγγέλιο— και με φωνές και χάχανα τον πήγαν στην κυρά τους, αραχτή και ψύχραιμη, πάνω σ' ένα παγκάκι, να πίνει σερμπέτια και να τρώει λεκούμια, που τη φίλευαν οι δούλες.

Την είδε ο Αναστάσης κι έχασε το φως του ο άνθρωπος. Γιατί, ως ναυτικός ξεσκολισμένος, κι αν είχε δει θήλεα στα τέσσερα σημεία του ορίζοντα! αλλά πλην όμως τέτοιο πράμα... ούτε στον ύπνο του! Μιλάμε δηλαδή εδώ για μια καλλονή από κείνες που κι ο ανώτερος συγγραφέψ δηλώνει αδυναμία να περιγράψει. Πώς είχε ξεγλυστρίσει ο μεγάλος Όμηρος προκειμένου να εικονογραφήσει την Ελένη με λέξεις... λέγοντας απλώς πως ήτουνε η ωραιότερη γυνή του κόσμου; Ε, ένα τέτοιο πράμα κι εδώ.

Κάνει βαθύ τεμενά ο Αναστάσης.

—Εδαφιαίως προσκυνώ την απερίγραπτη ομορφάδα σου, κυρά, και σχώρα με που χάνω τα λόγια μου, αλλά έχω πάθει μεγάλο ταράκουλο μπροστά σου, ο καιφερός, λέει της Γκιουλμπαχάρ.

Γέλασε αυτή, 'φχαριστημένη από το κομπλιμέντο, όπως ούλα τα θήλεα, απανταχού της οικουμένης.

—Ψεύτηδοι και κόλακες εισάστενε ούλοι οιπραματευτάδες, αλλά για μια φορά σε συγχωρώ, του λέει.

—Μα δεν είμαιπραματευτής, γιαβρούμ, της εξηγεί ο Αναστάσης. Ναυτικός είμαι, ο άχαρος, κι έχω γυρίσει, εμένα που με γλέπεις, ούλο τον κόσμο και τον ντουινιά, αλλά καλλονή σαν ελόου σου, νά, μά τον Άη Νικόλα, τον προστάτη μας, δεν έχω ξαναματαδεί.

Άλλα γέλια η Γκιουλμπαχάρ.

—Ναυτικός! αναφωνεί. Μα εσείς εισάστενε ακόμα πιο ψεύτηδοι από τουςπραματευτάδες. Άσε που σε ούλες τις γυναίκες τα ίδια λέγουτε. Λες και δεν ξεύρουμε τι κουμάσια εισάστενε!

—Φεύττηδοι μπορεί να ειμιάστενε, κυρά, απάντησε ετοιμολόγως ο Αναστάσης. Αλλά πλην όμως το ωραίο το εκτιμάμε και με το περιπλέον όταν το συναντάμε, η αλήθεια να λέγεται.

—Είσαι και θρασύς, του λέει η Σουλτάνα γελώντας. Ξεύρεις, μπρε ατάσθαλε ναύτη, σε ποιαν ομιλείς;

—Σε ένα ουρί του Παραδείσου, που έστειλε στη Γη ο μεγαλοδύναμος ο Αλλάχ, για να ομορφύνει τις μέρες —και τις νύχτες— εμάς των ταπεινών, απάντησε ο Αναστάσης.

—Μπα! Σε αρέζω δηλαδή σαν να λέμε;

—Υπέρ το δέον, κουζούμ! αναφώνησε με θέρμη ο Αναστάσης. Χαλί να γένω, που λέει ο λόγος, να ξαπλώσεις πάνω μου, να ξαποστάσεις.

Γέλασε γάργαρα η Σουλτάνα, που την είχε εντυπωσιάσει εδώ που τα λέμε η πλήρης σκαμπρόζικων υπονοούμενων αναίδεια αυτού του τολμητή γκιαούρη ναυτικού.

—Και χαλί να γενόσανε, που λέει ο λόγος, γρέτζο θα ήσανε, του λέει. Εγώ μόνο πάνω σε μετάξια και βελούδα ξαπλώνω το υπέροχο κορμί μου.

—Ξάπλωσε εσύ και γένομαι εγώ και το ανώτερο μετάξι της Κίνας, κουζούμ! αναφώνησε ο αλεπουδιάρης, που είχε πάρει φόρα.

—Πολύ για ξαπλώματα δεν λέμε, ακόμα δεν γνωριστήκαμε; Σαν πολύ θάρρος δεν πήραμε μερικοί-μερικοί; του κάμει (δήθεν) αυστηρά η Σουλτάνα.

—Και τι να κάμω, ο καφερός, όπου έμεινα κάγκελο μπροστά στην ομορφάδα σου, απάντησε ο Αναστάσης —όχι άνευ κάποιας ειλικρίνειας. Φταίω; Δεν φταίω.

—Ε, καλά, η αλήθεια να λέγεται, συγκατένευσε μετριοφρόνως η Γκιουλμπαχάρ. Αλλά πλην όμως μην ξεχνάμε κιόλα ότι δεν ειμιάστενε ίδια κι όμοια.

—Α, εδώ –και με ούλο το σέβας δηλαδή– θα διαφωνήσω, γιαβρούμ, αντιμίλησε ο Αναστάσης. Στο κρεβάτι, ούλοι μας, Σουλτάνες και λοστρόμοι, ειμάστενε ίσοι.

—Τι, φτάκαμε και στο κρεβάτι τώρα;! εξανέστη η Γχιουλμπαχάρ, που δεν της είχε τύχει άλλοτε τέτοιος θρασύτατος μπερμπάντης.

—Εμ, δεν θα φτάναμε κι εκεί κάποια στιγμή, κουζούμ; απάντησε ο θρασύς. Αφού κάμει μπαμ, από μακριά, το πράμα. Τι να λέμε τώρα;

—Είστε ένας αληθέριος, απάντησε η Σουλτάνα, κρύβοντας κάτω από το πέπλο της το αναπόφευκτο μειδίαμα.

—Εδώ θα συμφωνήσουμε απολύτως, μανδαμίτσα, παραδέχτηκε ο τολμητίας λοστρόμος.

Και συνέχισε...

—Αλήτη μ' είπες μια βραδιά
χωρίς καμιά αιτία,
μα του αλήτη η καρδιά
δεν σου κρατάει κακία.

—Μπα, και ποιητής; θάμαξε η Σουλτάνα.

—Και ποιητής θα γένω κι ό,τι άλλο θελήσεις εσύ, μανάρι μου ατελείωτο! δήλωσε ο λοστρόμος πλησιάζοντας πιο κοντά στο παγκάκι.

—Εγώ τι να θέλω; Τίποτις δεν θέλω, ήρθε η απάντηση της Γχιουλμπαχάρ. Ούλα τα έχω.

—Ούλα, κουζούμ;

—Που λέει ο λόγος, διόρθωσε η Σουλτάνα. Και μην επιμένεις, γιατί γλέπω πού το πας.

—Εγώ το πάω; Μόνο του πάει, δικαιολογήθηκε ο πονηρός λοστρόμος. Διότι, κατά πως μαθαίνω ο κύριος και αυθέντης σου, ο Σουλτάνος, που ο Αλλάχ, ο δικός σας, να του δίνει κουράγιο κι υπεμονή, τα έχει καβατζάρει τα ογδοήντα προ πολλού.

—Ε και; απάντησε νευριασμένη η ωραία. Δεν ηξεύρεις, αμαθή Γιουνάνη, ότι στα χαρέμια, από αρχαιοτάτων χρόνων, τα θήλεα πάντα βρίσκουν τον τρόπο να πορεύονται μια χαρά και άνευ συνδρομής άνωθεν;

—Συναμετάξυ τους παναπεί; απόρεσε, δήθεν, ο ξεσκολισμένος ναυτικός, που ήξευρε πολύ καλά τι γίνεται στα χαρέμια.

—Και συναμετάξυ τους και ατομικώς, απάντηξε η Σουλτάνα. Καθόσον οι αφεντάδες, και να μπόρουναν, που λέει ο λόγος, πού να μας προκάνουν ούλες; Κι εκτός αυτού έχουν και τις δικές τους ασχολίες... τους πολέμοι, τα κυνήγια, το τάβλι, τον ιππόδρομο... πού να τους μείνει χρόνος και κουράγιο ν' ανταποκριθούν και στα άλλα τους καθήκοντα;

—'Ντάξει, δεν λέω..., είπε συμβιβαστικά ο Αναστάσης. Πλην όμως συμπρώξιμο από συμπρώξιμο έχει διαφορά, γιαβρούμ... Μην τρελαθούμε τώρα!...

—Καμιά διαφορά, επέμεινε πεισματικά η Γκιουλπαχάρ. Μην σου πω ότι το «αλλιιώτικο» είναι και καλύτερο.

—Καλύτερο; Πώς καλύτερο, κουζούμ; απόρεσε, ειλικρινά τώρα, ο λοστρόμος.

—Διότι ποιος ξεύρει καλύτερα τι αρέζει και τι δεν αρέζει σε μια γυναίκα; Μια άλλη γυναίκα βέβαια. Άσε που περιπλέον γλυτώνεις από τις γκαστριές και τα κουτσούβελα, κάθε λίγο και λιγάκι, που σε καταστρέφουν, ψυχικώς και σωματικώς. Κι αν δεν με πιστεύεις τήρα τις δικές σας, που στα τριάντα φαίνονται εξήντα χρονών μανιές.

—Χμμ... αυτό δεν το σκέβηκα, είπε εντυπωσιασμένος ο Αναστάσης, που μάθαινε εδώ πράματα και θάματα, αυτός που είχε γυρίσει ούλο τον κόσμο και τον ντουινιά, από μια τσούπρα, που δεν έβγαινε από το σπίτι της καλά-καλά.

—Οι άντρηδοι δεν είναι φτιαγμένοι για να σκέβονται, απάντησε διδακτικά η Σουλτάνα. Γι' αυτό κι έχετε εμάς, να σκεβόμαστε για λογαριασμό σας.

Κείνη τη στιγμή μπήκε στον κήπο ένας πελώριος αράπης, ευνούχος, και χτύπησε παλαμάκια τρεις βολές.

—Ώρα να μαζευόμαστε, μουρμούρισε η Σουλτάνα και ασκώθηκε από το παγκάκι της απρόθυμα. Κρίμα που δεν μπορέσαμε να τελέψουμε τη φιλοσοφική συζήτηση που πιάκαμε.

—Ναι, είδες πόσο γρήγορα περνάει η ώρα όταν υπάρχει καλή παρέα, γιαβρούμ;... είπε μουδιασμένος ο Αναστάσης, που είχε χαζέψει αποθουμάζοντας τα όρθια κάλλη της πολυχρονεμένης.

Η εν λόγω τον κατάλαβε και χαμογέλασε φιλάρεσκα.

—Είσαι ένας εσύ!..., του κάμει. Αλλά μπορούμε να συνεχίσουμε το βράδυ, αν θες. Με την ησυχία μας και χωρίς να μας ενοχλήσει κανείς.

—Δηλαδή πώς, γιαβρούμ; απόρεσε ο ναυτικός. Θα μ' αφήκουν να μπω οι αραπάδες που φυλάνε στην έμπαση;

Γέλασε ξανά η Γκιουλμπαχάρ. Έβγαλε μετά και του έδωσε ένα μικρό κλειδί.

—Άμα νυχτώσει καλά θα κάμεις τον γύρο του φράχτη, προσέχοντας να μην σε δει κανείς και μην πέσεις πάνω στα περίπουλα, του λέει. Θα βρεις με τα πολλά μια μικρή πορτούλα μισοκρυμμένη από τις πρασινάδες. Θα την ανοίξεις με τούτο εδώ το κλειδί και θα μπεις στον κήπο. Εκεί θ' ακολουθήσεις το δρομάκι που θα σε βγάλει σε μια αποθηκούλα, όπου φυλάνε τα εργαλεία τους οι κηπουροί. Να περιμένεις και θα 'ρθω να σε βρω όταν ούλοι θα κοιμούνται.

Θάμαξε για άλλη μια βολά ο Αναστάσης πόσες στροφές παίρνει ο γυναικείο μυαλό, όταν θέλει, και με το κλειδί του Παραδείσου στην τσέπη επέστρεψε στο μπάρκο.

Εκεί πάει και βρίσκει τον καπετάνιο του.

—Καπτα-Γκίκα, του λέει, μια χάρη θέλω να σε ζητήξω και με ούλο το θάρρος δηλαδή. Να με δώκεις παναπεί δια-

νυκτέρεψη γι' απόψε, καθότι μ' έχει τραπέζι μια ξαδέρφη μου στην πόλη και πού να γυρνάω μετά, μέσα στα μαύρα μεσάνυχτα, βαρυφαγωμένος και σουρωμένος, ο καφερός; Λέω μήπως και καθίσω στο σπίτι της, να ξεραθώ.

—Τι, έχεις ξαδέρφη στη Μπαρμπαριά, μπρε Αναστάση; απόρρεσε ο καπετάνιος. Σε ούλα τα λιμάνια συγγενείς σου βρίσκονται;

—Ε, ειμάστενε μεγάλο σόϊ, καπετάνιο, απάντησε μουλωχτά ο ατάσθαλος λοστρόμος. Πολλοί οι ξενητεμένοι μας. Ας όψεται η άτιμη η ανάγκη που μας ρίχνει στα ξένα χέρια.

—«Τα ξένα χέρια είναι μαχαίρια», μουρμούρισε με κατανόηση ο καπετάνιος. Ε, να πας τότενες. Να πας, αλλά να προσέχεις, γιατί όσα φέρνει η ώρα δεν τα φέρνει ο χρόνος, που λέει ο λόγος. Η οικογένεια είναι το άπαν. Μη οι συγγενείς τι θα ημάστενε; Ρεμάλια θα ημάστενε και καλαμιές στον κάμπο. Να πας, ανυπερθέτως.

Και πήγε ο Αναστάσης. Βρήκε την πορτούλα, τρούπωσε στον κήπο του παλατιού, σκιά μέσα στις σκιές, βρήκε την αποθηκούλα, βρήκε και τη Σουλτάνα, που τον περίμενε να συνεχίσουν τη φιλοσοφική κουβέντα τους, πράμα που έκαμαν ενθουσιωδώς και με χαρακτηριστική αυταπάρνηση, μέχρι λίγο πριν ξημερώσει, οπότε συμφώνησαν να συνεχίσουν και την επομένη, την ίδια ώρα.

Έτσι και γένηκε. Και την επομένη και την παρα-επομένη και για μια βδομάδα και βάλει!

Τήρα τώρα ένα παράξενο πράμα! Ο Αναστάσης, ο οποίος, εξ επαγγέλματος, αλλά κι από χαρακτήρα, κι αν είχε γνωρίσει (με τη βιβλική έννοια του όρου) θήλεα ανά την Υφήλιο, με τούτην εδώ τη μυστήρια είχε πάθει κανονικό ταράκουλο. Ένα πράμα σαν το «βαδίζω και παραμιλώ», που λέει και το άσμα, μιλάμε. Γιατί; Μυστήριο! Η ουσία ήτουνε πως κοιμόταν —το λίγο που κοιμόταν— και ξυπνούσε

με κείνη στο μυαλό του. Ώρες ήτουνε να πιάκει να της γράφει και στιχάκια! Για τόσο πολύ μιλάμε!

Αλλά και η άλλη τα ίδια και χειρότερα είχε πάθει. Τι του είχε βρει του άχαρου του λοστρόμου, αυτή που θα μπόρουνε να έχει το ανώτερο τεκνό μ' ένα της νεύμα, μυστήριο και μάλλον δεν θα το μάθουμε ποτές. Ούλα τα είχε, τι της έλειπε; Και του πουλιού το γάλα, που λέει ο λόγος. Σουλτάνα δεν ήτουνε; Ο λόγος της διαταγή. Όμως, αυτή εκεί... τον Αναστάση και ξερό ψωμί! Άντες να καταλάβεις τώρα εσύ πώς δουλεύει το πολύπλοκο και δαιδαλώδες θήλεο μυαλό! Εδώ απέτυχαν σοφοί και σοφοί!

—Χαμπίμπι, του λέει μια από κείνες τις νύχτες, τις λαθραίες. Νομίζω ότι με έχεις κάμει μάγια, γιατί δεν σκέβομαι τίποτις άλλο εξόν από την αφεντιά σου κι αναρωτιέμαι πού θα πάει αυτό.

—Αμ εγώ, κουζούμ; απάντηξε ο Αναστάσης. Εγώ νομίζεις ότι πάω πίσω;

—Ναι, τα λες τώρα αυτά, πάνω στον ενθουσιασμό σου, γκρίνιαξε η Γκιουλμπαχάρ. Όμως, όταν θα φύγεις θα με ξεχάσεις.

—Εγώ να σε ξεχάσω, γιαβρούμ;! αναφώνησε ο Αναστάσης. Ποτές των ποτών! Τη μάνα μου μπορεί και να την ξεχάσω, που λέει ο λόγος, αλλά εσένα με το τίποτις! Να πέσει φωτιά να με κάψει άπαξες και λέω ψέματα.

—Ναι, ούλοι τα ίδια λέγουμε και μετά... Μάτια που δεν γλέπονται γλήγορα αλησμονιούνται.

—Και γιατί να μην γλέπονται, μπρε γιαβρούμ; Έλα κι εσύ, να σε πάρω μαζί στα ξένα. Βασίλισσα θα σ' έχω. Νά, μά την Παναγία!

—Είμαι ήδη βασίλισσα, χαμπίμπι, του υπενθύμισε η Σουλτάνα.

—Που λέει ο λόγος... Βασίλισσα μπορεί να είσαι, αλλά πλην όμως άνευ εμένα. Τι να το κάμεις; Άχρηστο σου είναι. Τι, ψέματα;

—Κι εξ' άλλου... αν κλεφτούμε τι θα πει ο κόσμος; Εξώλης και προώλης θα με βγάνουν. Άσε που θα θυμώσει κι ο Σουλτάνος, ο κύριος και αυθέντης μου, κι άντε μετά να βρούμε πέτρα να κρυφτούμε!

—Μα δεν μου είπες εσύ ότι ο πολυχρονεμένος «δεν»; απόρρεσε ο Αναστάσης. Σιγά να μην τον νοιάζει!

—Ε πώς; Όσο και να 'ναι περιουσιακό του στοιχείο τυγχάνω, επιχειρηματολόγησε η αμαρτωλή τσούπρα. Έτσι τον αφήνεις τον άλλο να σου πάρει τα έχει σου;

Το σκέβηκε καλά ο λοστρόμος.

—Ε, τότες να πάω να σε ζητήξω κανονικά, της λέει στο τέλος και την αφήνει άναυδη.

—Να με ζητήξεις από τον... άντρα μου;!!! απόρρεσε εμβρόντητη η Γκιουλμπαχάρ.

Χαμογέλασε ο δαιμόνιος.

—Αυτό άστο πάνω μου, της λέει. Μόνο εσύ να μεσολαβήσεις να με δεχτεί, δήθεν σανπραματευτή, που έχει να του πουλήσει πράματα και θάματα. Έχω εγώ το σκεδίο μου, έννοια σου.

Έτσι και γένηκε.

Πρώτα απ' ούλα ο αλεπουδιάρης λοστρόμος φρόντισε να διασφαλίσει τον δρόμο διαφυγής. Διότι, είναι νόμος, όταν μπαίνεις σε ξένο σπίτι –και μάλιστα με σκοπό πονηρό– κοιτάς να δεις από πού θα δραπετεύσεις σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης. Έπιαχε το λοιπό τον καπετάνιο του.

—Καπτα-Γκίκα, του λέει, στο δήθεν και στο τάχαμου. Τη θυμάσαι κείνη την ξαδέρφη που σου 'λεγα τις προάλλες;

—Τη θυμάμαι, πώς δεν τη θυμάμαι; απαντάει ο καπετάνιος.

—Ξέρεις τι σκεβόμανε; συνέχισε ο μυστήριος. Έλεγα μήπως και την έπαιρνα μαζί, στην Ιγγλατέρα, να δει και

κείνους τους μπαρμπάδες μας εκεί πέρα, που έχει να τους δει χρόνους και ζαμάνια και τους αποθύμησε...

—Έχεις και στην Ιγγλατέρα συγγενολοΐ, μπρε αθεόφοβε;! θάμαξε ο καπετάνιος.

—Ε, τι να κάνουμε... Ειμάστενε μεγάλη οικογένεια.

Το σκέβηκε ο καπετάνιος.

—Ξέρω κι εγώ, μπρε παιδί μου;..., του λέει. Δύσκολα πράματα μου ζητάς... Άσε που γυναίκα στο μπάρκο είναι γρουσουζιά!

—Μπα, εφτούνη η ξαδέρφη είναι τυχερή, τον διαβεβαίωσε ο λοστρόμος. Αφού, να φανταστείς, την Πρωτοχρονιά σκοτώνονται ποιος να την πρωτοκλείσει για ποδαρικό.

—Ε, άμα είναι από έτσι να το 'ξετάσουμε..., μουρμούρισε ο καπετάνιος, που το 'χε σε κακό ο καλός άνθρωπος να χαλάει χατήρια.

Σε μερικές μέρες ο Αναστάσης, κρατώντας ένα κλουβί που είχε μέσα μια ληθαργική φραγκόχοτα, παρουσιαζόταν στον Σουλτάνο, κατόπιν της μεσολάβησης της Γκιουλμπαχάρ.

—Εδαφιαίως προσκυνώ την εξοχώτη σου και εύχομαι ο παντοδύναμος Αλλάχ να με κόβει μέρες και να σε δίνει χρόνους, πολυχρονεμένε μου Πατισάχ, έκαμε τους τεμενάδες του ο πονηρός.

Ο Σουλτάνος ήτουνε ένα γερόντιο απερίγραπτο, με το ένα πόδι στον τάφο, αλλά δεν έδειχνε να τα έχει εντελώς χαμένα.

—Ποιος δαίμονας είσαι πάλι ελόου σου; απόρεσε το γερόντιο.

Επενέβη η Γκιουλμπαχάρ.

—Δεν είναι ο Αναστάσης, γιαβρούμ; του λέει. Ο ναυτικός που σου 'λεγα... όπου έχει γυρίσει τον κόσμο ούλο με τα καράβια κι έχει δει πράματα και θάματα;

—Α, ναι... τώρα που το λες θυμάμαι, κουζούμ, συμφώνησε ο Σουλτάνος. Βέβαια, ο Αναστάσης... Καλώς τον Αναστάση. Τι χαμπέρια;

—Τα χαμπέρια είναι, πολυχρονεμένη μου Σουλτάνε, ότι από τα πέρατα της οικουμένης, από χώρες ξωτικές και ομιχλώδεις, όπου ζουν άγριοι κανίβαλοι με δυο κεφάλια και ουρές, και όπου ο ήλιος βγαίνει άπαξ του εξαμήνου, σου έφερα, με κίνδυνο της ζωής μου, να δεις και να θαμάξεις, ένα φαινόμενο απιστεύτου κάλλους και μυστηρίου, που όμοιο του δεν έχεις ξαναματαδεί και θαμάξει στον αιώνα τον άπαντα.

—Μπα; Τι δηλαδή; ενδιαφέρθηκε το γερόντιο με την περιέργειά του κεντρισιμένη από τις παρλαπίπες του αλεπουδιάρη.

—Αυτό εδώ το υπέροχον πτηνόν, ανακοίνωσε με στόμφο ο Αναστάσης, δείχνοντας το κλουβί με την φραγκόκοτα.

—Τη... φραγκόκοτα;!!! απόρεσε ο Σουλτάνος.

—Αμ δεν είναι μια συνηθισμένη φραγκόκοτα, πολυχρονεμένη μου, αλλά ένα πτηνό μοναδικό εις τον κόσμο και τον ντουινιά.

Άνοιξε την πόρτα του κλουβιού ο Αναστάσης, πήρε τη φραγκόκοτα και την απόθεσε προσεκτικά στις βελούδινες και μεταξένιες μαξιλάρες, όπου βρίσκονταν αραχτές οι οδάλισκες του χαρεμιού, μασουλώντας μαστίχα από τη Χιό και χαζοχάσκοντας. Το πτηνό έκαμε ένα «κο-κό» και βολεύτηκε αμέσως ανάμεσά τους, νιώθοντας μια δικαιολογημένη οικειότητα και θαλπωρή.

Ο Σουλτάνος έσκασε στα γέλια.

—Η κότα ανάμεσα στις κότες! αναφώνησε. Χαχαχά!¹²

Η ομήγυρη τον μιμήθηκε δουλικώς, ως είθισται.

¹² Εκείνη την εποχή βεβαίως, και σε κείνο τον τόπο, δεν υπήρχε ακόμη η political correctness που απαγορεύει δια ροπάλου τέτοιου είδους σχόλια.

—Τώρα υπεμονή, ενδοξότατε, είπε ο Αναστάσης. Όπου να 'ναι η κότα θα γεννήσει το αυγό της ημέρας και θα δεις.

Και πράγματι, εντός ολίγου, με ένα διακριτικό «κο-κό» η φραγκόκοτα διέπραξε το χρέος της.

—Ιδού! αναφώνησε ο Αναστάσης περιχαρής. Τώρα, πολυχρονεμένη μου Πατισάχ, διάταξε τον βεζύρη σου να πάρει το αυγό και να στο φέρει.

Να διατάζει ήτουμε η αγαπημένη ενασχόληση του Σουλτάνου, οπότεν διέταξε τον βεζύρη κι εκείνος έσπευσε να συλλέξει το αυγό από τις μαξιλάρες και... έμεινε άναυδος!

—Το αυγό είναι... χρυσό! ανέκραξε ο άνθρωπος.

Το πήγε στον Σουλτάνο, το κοίταξε κι αυτός, μαζώχτηκε και η αυλή των σφουγγοκωλάρων ένα γύρο, εξέταζαν το αυγό κι έτριβαν τα μάτια τους. Δεν υπήρχε καμιά αμφιβολία... το αυγό της φραγκόκοτας ήτουμε ολόχρυσο!

—Πρόκειται περί της περιφήμου κότας που γεννάει χρυσά αυγά! διαλάλησε υπερηφάνως ο Αναστάσης. Την απέκτησα κατόπιν απιστεύτων περιπετειών και με κίνδυνο της ζωής μου. Ιδού το θάμα των αιώνων! Ιδού το απίστευτον που γένεται πιστευτόν!

—Σίγουρα δεν πρόκειται για κάνα κόλπο ενός επιτήδειου αδίσταχτου; είπε καχύποπτα ο βεζύρης.

—Σίγουρα, απάντησε ετοιμόλογα ο Αναστάσης. Εσύ ο ίδιος δεν περισυνέλεξες, εξοχώτατε, το εν λόγω αυγό, ζεστό από τον ποπό της κότας;

Ο βεζύρης έξυσε το κεφάλι του αμήχανος.

—Αυτό να μου πεις, μουρμούρισε. Αλλά πάλε... χρυσό αυγό;!!!

—Για να μη μείνει καμιά αμφιβολία περί της αυθεντικότητας του φαινομένου, νά τι προτείνω, είπε ο Αναστάσης. Να αφήνω, λέω, το πτηνό ενταύθα ως τα αύριο, που θα ξα-

ναγεννήσει. Εγώ θα το ταΐσω και θ' αποσουρθώ. Κανείς δεν θα το πλησιάσει και θα βάνουμε δυο αραπάδες άγριους, απ' τη Φρουρά, να το φυλάνε. Για να δούμε το λοιπό... όταν με το καλό γεννήσει αύριο, θα είναι χρυσό το αυγό για από τα κανονικά των ορνίθων;

Η πρόταση γένηκε δεκτή με ενθουσιασμό κι έτσι, αφού ο Αναστάσης τάισε την κότα που γεννούσε χρυσά αυγά με πίτουρα που είχε φέρει μαζί του εξεπιτούτου σ' ένα σακούλι, «αποσούρηθη» –πού δεν ξεύρουμε κι ούτε είναι δικιά μας δουλειά να τα σκαλίζουμε αυτά τα πράγματα.

Δικιά μας δουλειά είναι να εξηγάμε τα θάματα, φερ' ειπείν.

Διότι... γένεται κότα να γεννάει χρυσά αυγά;

Γένεται και παραγένεται. Όπως γένεται να δακρύζουν οι εικόνες, να μιλάνε οι μουγκοί και να περπατάνε οι παράλυτοι. Με λίγο μυαλό ούλα γέγονται.

Τι είχε κάμει ο αλεπουδιάρης ο Αναστάσης; Για κάμποσες μέρες στα πίτουρα που τάιζε το πτηνό ανακάτωνα και σκόνη από λευκόχρυσο, αυτό που οι Ιγγλέζοι ονομάζουν –και δικαίως– «fool's gold». Οπότεν το κέλυφος του αυγού σχηματιζόταν από ένα μείγμα ασβεστίου και λευκόχρυσο κι έδινε την εντύπωση του χρυσού. Μόνο ένας σοφός επιστήμων ή ένας έμπειρος σαράφης θα μπόρουνε να διακρίνει την απάτη, αλλά είναι νόμος: όταν η επιστήμη βρίσκεται απέναντι στο θάμα, μαντέψτε ποιο απ' τα δυο νικάει...

Βέβαια αυτού του είδους η διατροφή δεν θα 'βγαινε σε καλό στο άμοιρο το πτηνό, αλλά ο Αναστάσης υπολόγιζε πως μέχρι να συμβεί το μοιραίο η δουλειά του θα είχε γένει κι ο ίδιος θα ήτουνε μακριά. (Ευτυχώς τότες ακόμα δεν υπήρχαν φιλοζωϊκές οργανώσεις, να επέμβουν αυτοκλήτως και να χαλάσουν την ούλη φάση).

Την άλλη μέρα το λοιπό, «κο-κο-κό» η φραγκόκοτα,

ενώπιον του Σουλτάνου και ούλης της Αυλής, και... ιδού ένα ωραιότατο χρυσό αυγό από τον ποπό της, όπως και την προηγούμενη!

—Θάμα! Θάμα! αναφώνησε η ομήγυρη.

—Αυτή την κότα τη θέλω ανυπερθέτως, αναφώνησε ενθουσιασμένος ο Σουλτάνος. Πε μου πόσα θες,πραματευτή, και θα τα έχεις.

Έκαμε τον δύσκολο ο Αναστάσης.

—Μα, πολυχρονεμένη μου, του λέει. Αυτό το πτηνό είναι μοναδικό στην οικουμένη. Η αξία του είναι ανυπολόγιστη.

—Ε και; επέμεινε ο γεράκος. Πε μου πόσα θες και θα τα 'χεις. Λεφτά υπάρχουν.

—Τι να τα κάμω τα λεφτά, πολυχρονεμένη μου Πατισάχ; απάντησε φιλοσοφικά ο Αναστάσης. Τα λεφτά ξοδεύονται στα τσιγάρα, στα ποτά και τα ξενύχτια και νά που βρίσκεσαι και πάλε στον άσσο, χωρίς να το καταλάβεις.

—Εμ τότενες τι θες; απόρεσε ο Σουλτάνος.

—Με ούλο το θάρρος δηλαδή, είπε μισοκακόμοιρα ο αλεπουδιάρης. Νά... για παράδειγμα... τη Σουλτάνα, αν μου την έδωνες, θα την έπαιρνα.

Κάγχελο ο γεράκος! Πιο κάγχελο η Αυλή!

—Τη Γκιουλμπαχάρ, μπρε; ρωτάει τον Αναστάση. Είσαι σίγουρος;

—Σιγουρότατος, πολυχρονεμένη μου. Τι, παιδιά ειμάστενε;

Το σκέβηκε ο πολυχρονεμένος, αλλά όχι για πολύ.

—Ε, αφού επιμένεις, να την πάρεις, με την ευχή μου, είπε στο τέλος. Εγώ τι να την κάμω; Σάματις γεννάει χρυσά αυγά; Τζάμπα την ταΐζω.

Γέλασε το ραμολιμένο με το αστείο του, γέλασε και η Αυλή, ως όφειλε, αναστέναξε κι ο Αναστάσης με ανακούφιση, γιατί ήξευρε πως έπαιζε το κεφάλι του κορώνα-γράμματα και πως το είχε γλυτώσει στο τσακ.

Το ίδιο εκείνο απόγιομα ένας έκπληκτος καπτα-Γκίικας είδε να καταφθάνει στην «Κοντυλένια» μια αλλοπρόσαλλη κουστωδία. Μπροστά ο λοστρόμος του, ο Αναστάσης, πίσω η «ξαδέρφη» Σουλτάνα, και παραπίσω τρεις δούλες μ' έναν αράπη φύλακα και ένα τσούρμο χαμάληδες, που κουβαλούσαν τα μπαούλα με τα ρούχα, τα τζοβαϊρικά και τα προικιά της καλής συγγένισσας.

—Εφτούνη είναι η ξαδέρφη σου, μπρε Αναστάση; ανέκραξε ο καπετάνιος. Εγώ για μοδιστρούλα τη φανταζόμανε.

—Δεν είπαμε, καπετάνιο; απάντησε ο Αναστάσης ατάραχος. Ειμάστενε μεγάλο σόϊ. Κάποιοι πητύχανε στη ζωή τους και κάποιοι, σαν ελόου μου καληώρα, πέσαμε στη βιοπάλη και στα ξένα χέρια —που είναι μαχαίρια. Έτσι είναι φτιαγμένος ο ντουινιάς ετούτος και τι να κάνουμε;

Σε δυο βδομάδες το ερωτευμένο ζεύγος, μετά των δουλικών και των μπαούλων, αποβιβαζόταν στο Σαουθάμπτον, όπου εγκαταστάθηκε για ν' αρχίσει μια καινούργια ζωή.

* * *

Με κάτι παράδες από τα τζοβαϊρικά της Γκιουλιπαχάρ ο Αναστάσης άνοιξε ένα ταβερνείο για ξέμπαρκους ναυτικούς, όπου η Σουλτάνα με τις δούλες μαγέρευαν και σέρβιραν, ο Αναστάσης επιστατούσε, ενώ ο αράπης ξεφορτωνόταν τους μεθυσμένους που γέρονταν ενοχλητικοί.

Συνήθως στις ιστορίες αυτές υπάρχει μια αντικλίμακα. Κλασικά, το θήλεο, για κάποιον μυστήριο λόγο, κάμει νερά και αργά ή γρήγορα φεύγει για να μην ξαναγυρίσει ποτές —διότι άπαξες και η γυνή φύγει, πάει, αυτό ήτουνε, όχι σαν εμάς.

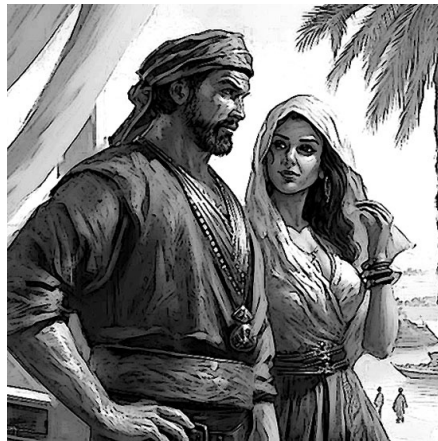
Εδώ όμως γένηκε ανάποδα.

Τον Αναστάση το ταβερνείο, κι ας πάγαινε πρίμα, τον στένευε και τον στεναχωρούσε. Αλλιώς είχε συνηθίσει γλέπεις, με τα ανοιχτά τα πέλαγα, την αλητεία στα λιμάνια, τα γλέντια και τα μεθύσια του τα ωραία, τις διάφορες «ξαδέρφες», ανά την υφήλιο... την ελευθερία του, βρε αδερφέ, κι ούλα αυτά τα σένια και τα τσίλικα. Δεν του πάγαινε να κάμει τον ταβερνιάρη σε έναν τόπο αμετακώνητο και να γλέπει μπροστά του την ίδια γυναίκα κάθε μέρα –κι ας ήτουνε και η ανώτερη καλλονή, που λέει ο λόγος.

Έτσι, μια νύχτα, ξεπόρτισε, να βγάνει όξω τα σκουπίδια, λέει, και παρέλειψε να επιστρέψει. Μαθεύτηκε αργότερα πως μπαρκάρισε σ' ένα Πορτουγκέζικο, που έφευγε για τη Μπραζίλια και τρέχα βρέστον! Τι απόγινε κανείς δεν ξεύρει.

Όπως κανείς δεν ξεύρει να μας πει τι απόγινε η ωραία Γχιουλμπαχάρ, που από Σουλτάνα του Μαρόκου κατάντησε ταβερνιάρισσα στην Ιγγλατέρα.

Αυτήν τουλάχιστον την κάμανε τραγούδι.

Η Μαρμαρένια Καλλονή

νάνε το δάχτυλο, θα ήσαντε ακόμη σκαρφαλωμένοι στα δέντρα, να τρώνε βελανίδια.

Όπου και να σκάψεις στην Ελλάδα θα βρεις ίχνη του (ανώτερου) αυτού πολιτισμού. Ευτυχώς δηλαδή, καθόσον ετούτο αποτελεί συχνάκις ένα κομψό συμπλήρωμα του εισοδήματος των εδώ ιθαγενών δουλοπάροικων.

Πώς είπατε; Αυτό ορίζεται ως αρχαιοκαπηλία, θεωρείται κακούργημα και είναι αυστηρώς ποινικώς κολάσιμο (πλην ορισμένων, εκλεκτών, περιπτώσεων).

Χμμ... ίσως να μην ήτουνε πάντα έτσι ή εντελώς έτσι. Κι εδώ που τα λέμε υπάρχει και του στραβού το δίκιο. Γιατί σκέψου τώρα τον φουκαρά τον χωριάτη δουλοπάροικο, που σκάβει το χωράφι του και βρίσκει ένα κιούπι με χρυσά. Τι θα κάμει; Θα πάει να τα παραδώσει στον χωροφύλακα και θα περιμένει –αν και πότε– να λάβει εκ του κράτους τα «νόμιμα εύρετρα»; Ψίχουλα δηλαδή. Ή θα κοιτάξει να σωθεί κι αυτός και η φανίλια του, να δει άσπρη μέρα επιτέλους και και να γένει άνθρωπος κανονικός;

Και καλά τα κιούπια με τα χρυσά. Αν τα φέρει όμως έτσι ο Διάολος και ξεθάψεις καμιά κολώνα; κανένα άγαλμα;... Τότες τι κάμεις; Ειδικά αν το εν λόγω άγαλμα τυχαίνει να έχει μυστήριες ιδιότητες;

Κάπου στην Αττική, όταν Σουλτάνος στην Πόλη
ήτουνε ο Μαχμούτ Β' (1808-1839).

Ο Λάζος Μπακούρης ούτε ήξευρε για τη δόξα και την προκοπή των αρχαίων του προγόνων, ούτε και είχε καμιά έγκαψη να μάθει. Το μόνο που ήξευρε ο Λάζος ήτουνε να φυτεύει λάχανα και ζαρζαβατικά στο μίζερο χωραφάκι που κληρονόμησε από τον μακαρίτη τον πατέρα του (θιος σχωρέστον) και να τα πουλάει στο παζάρι, για να κουτσοζεί –με τα ψέματα δηλαδή, όπως ούλοι οι ραγιαδες του καταραμένου εφτούνου τόπου, όπου δεν έχουν στον ήλιο μοίρα, είτε Τούρκος τους διαφεντεύει είτε Ρωμιός.

Αν οι προγόνοι φτιάχναν μνημεία απαράμιλλα και γράφαν σοφίες απερίγραπτες, τον Λάζο, που δεν ήξευρε την τυφλαμάρα του από γράμματα, ποσώς τον έκοφτε. Μέχρι κείνο το απόγιομα του Μάη δηλαδή, που έπιαχε να καθαρίσει μια γωνιά του χωραφιού από πέτρες και βατσουниές για να φυτέψει αγγούρια.

Έσκαβε το λοιπό ο Λάζος τη γη με το τσαπί, πασχίζοντας να φέρει σε λογαριασμό το άγονο χώμα –ούλα καταραμένα σ' αυτόν τον παλιότοπο– όταν το τσαπί του χτύπησε σε πέτρα. Βλαστήμησε ο Λάζος και πήγε λίγο παραπέρα, αλλά και πάλε... «γκλάαανγκ!»... πέτρα στην πέτρα!

—Α, ρε κιοπόγλου κιοπέκ! αναφώνησε ο καλός χωριάτης. Ώρες είναι να βρήκα σε τίποτις βράχια, την τύχη μου μέσα!

Καθάρισε το χώμα με τα χέρια εκεί που ήτουνε η πέτρα... για βράχος δεν φαινότανε... σαν μάρμαρο έδειχνε και μάλιστα στρογγυλεμένο και μακρουλό!

—Έχει γούστο!... μουρμούρισε φουρκισμένος ο Λάζος. Έχει γούστο να έπιψα πάνω σε τίποτις αρχαία και να μου βγει το χωράφι άχρηστο!

Είχε ακούσει για τέτοιες συφορές από συχωριανούς, που τους τύχαινε το λαχείο και μετά τους έβγαινε ο πάτος να σπάσουν τα παλιομάρμαρα, να τα κάμουν κοτρώνια και να τα βγάλουν, να φτιάξουν μάντρες ή κάναν τοίχο στο καλύβι τους... δουλειά να σου φύγουν τα πάκια δηλαδή μέχρι να φέρουν πάλε το χωράφι σε λογαριασμό, να σπείρουν και να πορευτούν σαν άνθρωποι και σαν χωριάτες, την τύχη μου μέσα!

Έβγαζε το χώμα ο Λάζος βλαστημώντας... και σιγά-σιγά ανακουφιζόταν γλέποντας ότι το εμπόδιο δεν ήτουνε καμιά αρχαία πόλη, όπως φοβόταν, αλλά ένα άγαλμα μονάχο του... Θα το ξεπαράχωνε και θα ξεμπερδεύε. Δόξα σοι ο Θεός! Πάλε καλά! Μια μέρα χαμένη δεν πειράζει, πάει στο διάολο... γλυτώσαμε από τα χειρότερα!

Ξεπαράχωσε το λοιπό το άγαλμα κι όσο φεύγαν τα χώματα τόσο μεγάλωνε το ξάφνιασμα του καλού αυτού χωριάτη. Καθόσον εδώ δεν είχαμε να κάνουμε με μια χοντροκοπιά, σαν εφτούνες που είχε δει να ξεπαραχώνουν οι άλλοι, αλλά με ένα πράμα άλλο πράμα!... Μιλάμε δηλαδή για μια πέτρινη γυναίκα, καλλονή πες καλύτερα... γδυτή όπως τη γέννησε η μάνα της, με πλούσια τα ελέη και με λεπτομέρειες ανατριχιαστικές! Σαν κανονική γυναίκα λέμε τώρα, που φαινόταν σαν να πέτρωσε εκεί όπου στεκόταν...μόνο η μιλιά της έλειπε. Κι ούτε κουλή ή κουτσή ήτουνε, σαν τα αγάλματα που ξέθαβαν οι άλλοι. Τούτη εδώ τα είχε ούλα πάνω της και με το περιπλέον! Κανονική γυναίκα σε λέω, μόνο που ήτουνε από πέτρα!

Στεκόταν εκεί, στον λάκκο, και την κοίταζε ο Λάζος κι έξιυνε την κεφάλια του με αμηχανία.

—Μωρ' τι 'ναι τούτο 'δώ;!!! μουρμούραγε ο άχαρος. Τι μου 'στειλε ο γέρο-Διάολος για να με σκανταλίσει, χριστιανό άνθρωπο;

Να τη σπάσει, να την κάμει πέτρες για χτίσιμο, ούτε που του πέρασε από το μυαλό. Έφερε τριχιές από το καλύ-

βι του, την έδεσε καλά-καλά, έβανε και ξύλινα παλάγκα από κάτω, όπως κάνουν οι ψαράδες για να τραβάνε τις βάρκες στη στεριά, και τράβα-σμπρώξε, σιγά-σιγά κατάφερε να σούρει το άγαλμα μέχρι το κονάκι του. Βαρύ πολύ δεν ήτουνε, καμιά κατοστή οκάδες, αλλά κι ο Λάζος δεν ήτουνε κάνας μπεχλιβάνης σε δύναμη, οπότεν του βγήκε η πίστη του ανθρώπου.

Έπιακε μετά να καθαρίζει το άγαλμα από τα χώματα, τα σαλιγκάρια και τις ρίζες, έριξε κουβάδες και κουβάδες νερό από το πηγάδι πάνω του και τέλος, καθαρό και ξάστερο, έκαμε ένα κουράγιο ακόμα και το απίθωσε όρθιο σε μια γωνιά. Ευτυχώς το ύψος του ήτουνε κανονικό, αφηλού ανθρώπου, όχι σαν κάτι άλλα τεράστια που ξεπαραχώνανε κι έτσι, μ' έναν κόπο, τα κατάφερε.

Κάθισε μετά να την κοιτάζει την τσούπρα ο ταλαίπωρας ο Λάζος και για μια ακόμα βολά χάζεψε από τόση μορφάδα που έγλεπε, στα καλά του καθουμένου.

Για να πούμε την αλήθεια αυτή εδώ η πέτρινη η τσούπρα ήτουνε η πρώτη γυναίκα που έγλεπε ο έρμος σε ούλες της τις συνταραχτικές λεπτομέρειες. Γιατί, με την φτώχεια και την κακομοιριά που τον έδερνε, κόντευε τα σαράντα – κανονικό γερόντιο δηλαδή–, και παντρεία δεν αξιώθηκε να γνωρίσει. Ποια προξενήτρα να τον προξενέψει εφτούνον και ποια λωλή να τον πάρει; Δουλειά, φαί και ύπνος ήτουνε η ζωή του άχαρου, άλλο τίποτις δεν ήξευρε και το 'χε πάρει απόφαση ότι έτσι θα τσούλαγε ο βίος του μέχρι να κλείσει τα μάτια. Άλλωστε ό,τι δεν ξεύρεις δεν σου λείπει κιόλα –το λένε και οι σοφοί.

Είχε ξεχάσει ο ταλαίπωρας πως είχε πεθυμιές κι ανάγκες, απ' εφτούνες που στηλιτεύει το παπαδαριό στα κηρύγματα για την αμαρτία και την κόλαση που μας περιμένουν ούλους (εξόν από τους ίδιους φυσικά, που έχουν το μέσον άνωθεν) και τώρα τούτο εδώ το πέτρινο είδωλο –έτσι δεν το λένε στα κιτάπια;– του άναβε φωτιές πρωτόγνωρες και πιεστικές.

—Πίσω μου σ' έχω Σατανά! μουρμούρισε ο ευσεβής χωριάτης και σταυροκοπήθηκε. Όρες τώρα να μπορούμε σε μπελάδες! Αυτά δηλαδή που κοροϊδεύουμε στους άλλοι!...

Έπεσε να κοιμηθεί, για να ξεφύγει, αλλά κι ο ύπνος του ταραγμένος ήτανε. Είναι γλέπεις να μην σου μπει η ιδέα... έτσι και σου μπει, άντε να ξεμπλέξεις μετά!

Ξύπνησε το πρωί με χειρότερη διάθεση απ' αυτή που είχε όταν έπεσε για ύπνο και πρώτη του δουλειά ήτανε να πάει να καλημερίσει την πέτρινη μουσαφίρισσα στη γωνιά όπου την είχε στημένη, δίπλα στο παραθύρι.

—Καλή σου μέρα και σ' ελόου σου, μουσαφίρισσα, της λέει (λες και μπόραγε η πέτρα να ακούσει). Δεν ξεύρω εσύ πώς κοιμήθηκες, αλλά αν αρωτάς για την πάρτη μου... μαύρα κι άραχλα. Αν μπόρουνε ο Άη Πέτρος, που φυλάει τον Παράδεισο, να δει τα ονείρατα όπου έκαμα θα μ' έστελνε καρσί απέναντι. Άσε... πού να στα λέω! Μεγάλα ρεζιλίκια τώρα στα γεροντάματα κι ούλα αυτά χάρη σε σένα. Αλλά και που σου μιλάω σάματις ακούς; Εσύ από πέτρα είσαι, τα προβλήματά σου ούλα λυμένα. Αλίμονο από μας, τους ζωντανοί.

Δεν του απάντηξε η κοπέλα βέβαια, γιατί οι πέτρες το έχουν αυτό το καλό, να μην απαντάνε, κούνησε την κεφαλα του ο Λάζος και πήγε στην κουζίνα της συφοράς που είχε, να 'τοιμάσει το κολατσιό που θα 'παιρνε μαζί στο χωράφι, όπου είχε δουλειές με φούντες και πάλε σήμερα.

Αλλά εκεί τον περίμενε μια έκπληξη που τον αφήκε για άλλη μια βολά κάγκελο, τον άμοιρο τον άνθρωπο.

Η κουζίνα ήτανε καθαρή, σκουπισμένη, παστρεμένη κι έλαμπε όπως ποτές πριν, ενώ ούλα τα τσουμπλέκια, τα πιάτα, τα μπρίκια, οι κούπες ήτανε πλυμένα κι άστραφταν από καθαριότητα, τοποθετημένα με τάξη στα ράφια και τα ντουλάπια όπου ανήκαν. Αλλά και το υπόλοιπο της χαμοκέλας τα ίδια και καλύτερα! Στο δε τραπέζι βρίσκο-

νταν έτοιμα στην απλωμένη πετσέτα, όπου έδενε το κολασιό, ψωμί, κρομμύδι και ελιές, έτοιμο να το πάρει μαζί του στο χωράφι.

Έκαμε τον σταυρό του ξαφνιασμένος ο Λάζος.

—Έλα Χριστέ κι Απόστολε! μουρμούρισε. Τι 'ναι πάλε ετούτο το θάμα;

Ποτές άλλοτε δεν είχε δει το ταπεινό του καλύβι τόσο καθαρό και σε τέτοια τάξη!

“Μπα” σκέβηκε. “Σίγουρα κάποια πονόψυχη γειτόνισσα ήρθε να παστρέψει όσο κοιμόμανε, γιατί λυπήθηκε την κακομοιριά μου. Νά που υπάρχουν τελικά και καλοί ανθρώποι στον ψεύτικο ετούτο τον ντουινιά όπου ζάμε”.

Η σκέψη αυτή τον καθησύχασε κι έτσι έφυγε για το χωράφι σφυρίζοντας χαρούμενα, για πρώτη βολά μετά από πολύ καιρό.

Όταν επέστρεψε το βράδυ, ψόφιος στην κούραση, πρώτη του δουλειά ήτουμε να χαιρετήσει την πέτρινη καλλονή που τον περίμενε υπομονετικά εκεί όπου την είχε αφήσει, επιβλητική και προκλητική στην άκαμπτη γύμνια της.

—Ούλη τη μέρα εσένα σκεβόμανε, της είπε ο Λάζος σαν να μπόρουνε να τον ακούσει το άγαλμα. Πώς πέρασε η ώρα ούτε που το κατάλαβα. Νά, μια τέτοια γυναίκα μου ήπρεπε εμένανε, να με φροντίζει και να με υπερετεί και να με κάμει την άχαρη ζωή μου ευχάριστη. Αλλά πού!...

Έφτιαξε μετά φακές νερόβραστες –μια αηδία, αλλά είχε συνηθίσει– έφαγε με μισή καρδιά και μετά, αφού πρώτα σκέπασε με μια κουβέρτα την πέτρινη καλλονή, μην τυχόν κι έρθει πάλε η άγνωστη γειτόνισσα να συγυρίσει και τρομάξει (ή βάνει κακό με το νου της), κι έπεσε στην ψάθα του, να ξεραθεί, έτσι, με τα ρούχα που φόραγε, όπως ήτουμε το συνήθειο ούλων των χωριατών την εποχή εκείνη –κι όχι μόνον τότες.

Το πρωί που ξύπνησε βρήκε και πάλε το καλύβι συμμάζωμένο και παστρεμένο και στην κουζίνα τεντζερέδια και γαβάθες ούλα πλυμένα και τακτοποιημένα και το κολατσιό έτοιμο πάνω στο τραπέζι, όπως ακριβώς και ψες.

—Μπα σε καλό μου! μονολόγησε ο Λάζος. Νά που ξανάρθε η φιλότιμη γειτόνισσα κι εγώ πάλε δεν την πήρα χαμπάρι. Μα ποια να είναι άραγε και γιατί την έπιαχε ο πόνος να με φροντίζει εμένα τώρα; Μπρε, μπας κι έχει και τίποτις άλλο στο μυαλό της κι εγώ το 'χω ρίξει στον ύπνο και χάνω την ευκαιρία;

Στράφηκε προς την πέτρινη γυναίκα.

—Είδες ελόου σου τίποτις, γιαβρούμ; τη ρωτάει. Γλέπω ότι η κουβέρτα που σου 'ριζα πάνω έπεσε στο πάτωμα —θα τη φύσηξε ο αγέρας— οπότεν θα τα είδες ούλα, δεν μπορεί... Αλλά πώς να μου μιλήσεις, καιφερή, όπου είσαι από πέτρα; Α, με φαίνεται ότι απόψε θα παραφυλάξω ο ίδιος, να δω με τα μάτια μου ποια είναι η καλή χριστιανή — κι αν δεν είναι καμιά μανιά πατσούρω... ε, γλέποντας και κάνοντας. Μας εξυπερετεί η καλή γυναίκα, να μην την εξυπερετήσουμε κι εμείς, το κατά δύναμη;

Το ίδιο βράδυ ο Λάζος, αφού κολάτσισε όπως-όπως, σκέπασε και πάλι την πέτρινη μουσαφίρισσα κι έπεσε στην ψάθα του, να παραστήσει τον κοιμισμένο. Πέραγε η ώρα όμως και τίποτις.

—Μπα, τζάμπα η ξαγρύπνια, μονολόγησε απογοητευμένος κάπως, γιατί ούλη μέρα είχε φτιάξει με το μυαλό του ιστορίες από εφτούνες που με τίποτις δεν λέμε στα παιδιά. Δεν τη γλέπω να 'ρχεται απόψε η καλή γειτόνισσα. Ποιος ξεύρει τι θα της έτυχε... Μπορεί να τη θυμήθηκε ο άντρας της και να την εξυπερετεί, όπως ακριβώς θα την εξυπερετούσα κι ελόου μου... εάν κι εφόσον βέβαια... Αϊντε, Λάζο, φουκαρά, και πάρτο απόφαση. Μπακούρης όνομα και πράμα είσαι κι έτσι θα μείνεις στον αιώνα τον άπαντα με φαίνεται.

Αναστέναξε ο Λάζος και γύρισε πλευρό, να κοιμηθεί τουλάχιστον, μην πάει η νύχτα χαμένη, ίσα που έβγαινε το φεγγάρι –στη γιόμιση– πίσω απ’ το βουνό και οι αχτίδες του, που μπαίνουν απ’ το ανοιχτό παράθυρο, φώτιζαν τη χαμοκέλα καλύτερα κι από λυχνάρι.

Ξαφνικά, κι ενώ είχε αρχίσει να βυθίζεται σε κείνο το ευεργετικό το μισούπνι, ακούει ο Λάζος κάτι σαν αναστεναγμό. Στήνει αυτί... Και... ναι... ορίστε κάτι ανεπαίσθητοι θόρυβοι, σαν ελαφροπάτημα με ξυπόλητα ποδάρια... κάτι σαν κίνηση μέσα στο σπίτι, που ακουγόταν ακόμα πιο ξεκάθαρα στις νύχτας τη σιγαλιά.

“Καλώς τα δεχτήκαμε!” σκέβηκε ενθουσιασμένος ο Λάζος. “Νά τηνα και πάλε η καλή γειτόνισσα!... εξόν κι αν, ο μη γένοιτο, είναι κάνας κλέφτης. Αλλά κλέφτης εμένα, τον ταλαίπωρα, τι να μου κλέψει; τζάμπα ο κόπος!”

Ξεκλέβει μια ματιά, στα μουλωχτά και με την άκρη του ματιού του γλέπει μια σιλουέτα ανθρώπινη να ξεγλιστράει και να χάνεται στην κουζίνα.

Ασκώνεται το λοιπό προσεκτικά, μην κάμει θόρυβο, και νυχοπατώντας πάει κι εκείνος στην κουζίνα. Κοιτάει καλά-καλά και τι να δει;!!!...

Μια γυναίκα... γυναικάρα πες καλύτερα, ούλη στροφές και πιασίματα κι ολόγδυτη, όπως την έκαμε η μάνα της, να έχει πιάχει το φροκάλι και να συγυρίζει!

Κόκαλο ο Λάζος, που σίγουρα δεν περίμενε ν’ αντικρίσουν τα μάτια του τέτοιο θέαμα.

Κοιτάει καλύτερα... Μπα, η γδυτή δεν έμοιαζε με καμιά από τις γειτόνισσες. Τούτη εδώ ήτουνε σωστό ουρί του Παραδείσου (των Τούρκων, όχι του δικού μας), όχι κάνα πατσούρι όπως ήσαντε οι περισσότερες –για να μην πω ούλες– από τις συχωριανές. Ωστόσο του Λάζου κάτι του θύμιζε, όμως δεν μπόραγε να πει τι ακριβώς. Καμιά από τις τσούπρες του χαρεμιού του κοτζάμπαση ίσως; Γιατί τέτοια

ομορφάδα μόνο οι αρχόντοι μποράνε να διαφεντεύουν, για το πόπολο είναι ο κατιμάς, κακά τα ψέματα.

—Ποια είσαι ελόου σου, μαρή; ρωτάει σκασμένος από περιέργεια ο Λάζος, με το θάρρος του νοικοκύρη.

Αν η τσούπρα ξαφνιαστήκε καθόλου δεν το έδειξε. Μόνο τον κοίταξε και χαμογέλασε διστακτικά.

—Ω, σε ξύπνησα, αφέντη μου; είπε. Τι αδέξια όπου είμαι! Δεν το 'θελα... Συγγνώμη.

—Μπρε άσε τις συγγνώμες, γιατί από τότες που βγήκε η συγγνώμη χάθηκε το φιλότιμο, και πε με αυτό που σε ρώτηξα. Ποια είσαι και πώς βρέθηκες στο σπιτικό μου μέσα στα μαύρα τα μεσάνυχτα;

—Εμ δεν είμαι η Παγώνα; απάντηξε η άγνωστη. Όσο για το πώς βρέθηκα εδώ... είναι ολόκληρη ιστορία.

—Δεν θέλω ιστορίες, την αποπήρε ο Λάζος, που βρισκόταν σε μεγάλη σύγχυση —για να το θέσουμε σεμνά. Πώς βρέθηκες εδώ σε ρώτηξα.

Διαολίστηκε η γδυτή τσούπρα.

—Μόνη μου βρέθηκα; του 'βγαλε γλώσσα. Εσύ δεν μεκουβάλησες, άρον των άρων, εκεί που κοιμόμανε μια χαρά και με ζητάς και τα ρέστα από πάνου;

—Εγώ σε κουβάλησα; απόρεσε ο χωριάτης. Πότε σε κουβάλησα, κοτζάμ γαιδάρα, και δεν το θυμάμαι;

Αναστέναξε το κορίτσι με την τόση βλακεία του άλλου, αλλά θα μου πεις, άντρας δεν ήτουνε; τι να περιμένεις;

—Για κάμε μια προσπάθεια, του λέει. Προφές, που έσκαβες το χωράφι σου... τι βρήκες;

Ασυναισθήτως ο Λάζος κουμπώθηκε. Λες η λεγάμενη να τον είδε να κουβαλάει το άγαλμα και τώρα να πάει να τον εκβιάσει ότι θα τον μαρτυρήσει στον Πασά ή στον κοτζάμπαση; Μην είν' καμιά γύφτισσα, από κείνες που τρου-

πώνουν στα σπίτια των νοικοκυραίων για να κλέψουν κι όταν τις κάμουν τσακωτές επινοούν του κόσμου τα τεχνάσματα για να γλυτώσουν; Αλλά πάλε... για γύφτισσα δεν του έμοιαζε. Πού να βρεθεί γύφτισσα με τέτοια ομορφάδα; Σ' αυτόν τον τόπο τουλάχιστον.

—Τι βρήκα; είπε αμυντικά. Τίποτις δεν βρήκα.

—Τίποτις, ε; Και το άγαλμα; Τίποτις είναι το άγαλμα;

“Ωχ!” σκέβηκε ο Λάζος. “Σίγουρα με είδε, το παλιότσουλί! Και τώρα... τι κάνουμε;”.

—Α, το άγαλμα..., είπε, σαν μόλις τώρα να το θυμήθηκε. Ε, καλά... αύριο, μεθαύριο, σε πρώτη ευκαιρία, θα πάω να το δηλώσω στον Πασά. Με τις δουλειές και με τούτα και με κείνα δεν πρόκανα ακόμα. Τι, για μένα θα το κρατούσα; Τι να το κάμω, σκιάχτρο για τα πουλιά έχω.

—Και πού 'ναι το το... σκιάχτρο τώρα; τον ρωτάει η γδυτή με τουπέ ανακριτή.

—Τι πού 'ναι; Εκεί δα είναι... στη γωνιά που το ακούμπησα, απάντησε νευριασμένος ο Λάζος.

—Σε ποια γωνιά; επέμεινε η μυστήρια.

—Κοντά στο παραθύρι, δεν γλέπεις; λέει ο Λάζος δείχνοντας κατά εκεί που... δεν ήτουνε κανένα άγαλμα!

Κόκκαλο ο νοικοκύρης!

—Το άγαλμα! φώναξε. Τι γένηκε το άγαλμα; Με κλέψανε! Με κλέψανε!

—Κανένας δεν σε έκλεψε, τον αποπαίρνει αυστηρά η γδυτή. Εγώ είμαι το άγαλμα.

Ακόμα πιο κόκκαλο ο Λάζος! Είχε ακούσει ψέματα και ψέματα στη ζωή του, αλλά τέτοιο ψέμα ποτές!

—Τι λες, μαρή ξετσίπωτη; αναφώνησε. Εσύ είσαι το

άγαλμα; Και πώς ζωντάνεψες κι από πέτρα γένηκες άνθρωπος;... γυναίκα τέλος πάντων, όχι ακριβώς άνθρωπος.

Αναστέναξε η ξετσιπωτή.

—Κάτσε να στα πω κι ό,τι καταλάβεις, του λέει. Σε είπα, δεν σε είπα;... είναι μεγάλη ιστορία.

Κάθισε σ' ένα σκαμνί ο Λάζος —τι να 'καμε;— κάθισε σ' ένα άλλο η τσούπρα κι αρχίνησε να λέει.

—Εμένα που με γλέπεις, και που με λένε Παγώνα, ήμανε τα χρόνια τα παλιά η πιο έμορφη, η πιο καλλονή τσούπρα σε ούλη την περιοχή, για να μην σε πω σ' ολάκερο το Γιουνανιστάν, του λέει. Μην με τηράς τώρα, που είμαι άβαφτη και ταλαιπωρημένη...

—Και τώρα καλή είσαι, μουρμούρισε ο Λάζος, ξεκλέβοντας λάγνες ματιές στα κάλλη της μουσαφίρισσας, που βρίσκονταν φόρα-παρτίδα και δεν έκαμε η ίδια καμιά προσπάθεια να τα κρύψει.

—Καλή είμαι, δεν λέω, αλλά ήμανε καλύτερη, συμφώνησε μετριοφρόνως η τσούπρα. Το λοιπό... μια μέρα με είδε ένας Τούρκος Πασάς, που πέραγε από το χωριό περαστικός κι έπαθε μεγάλο ταράκουλο —και με το δίκιο του εδώ που τα λέμε. Μια και δυο πάει στον πατέρα μου και του ζητάει να με δώσει, να με βάνει στο χαρέμι του.

»—Μα, Πασά μου, του λέει αυτός, γίνονται αυτά τα πράματα; δεν γίνονται. Εσύ είσαι Τούρκος κι εμείς γκιαούρηδες και καλοί χριστιανοί. Αυτούνα τα πράματα τα έχουμε για αμαρτία. Τίποτις... ούτε να το συζητάς.

»—Θα σε δώκω όσους παράδες με πεις, του λέει ο Πασάς. Αλλά εγώ χωρίς την τσούπρα σου από 'δώ δεν φεύγω.

»—Έτσι που με το λες μπορώ να σε χαλάσω το χατήρι; δεν μπορώ, του λέει ο πατέρας μου.

»—Ε, να μην με το χαλάσεις τότες, του λέει ο Τούρκος.

»Και δεν του το χάλασε.

»Το οποίο βρέθηκα πουλημένη σανπραμάτεια, στα καλά του καθουμένου, κι ο Πασάς, που δεν κρατιότανε, να περιμένει να με πάει σπίτι του, και με το δίκιο του, εδώ που τα λέμε, ο άνθρωπος, με πήρε στο τσαντίρι του, που είχε στήσει εκεί όπου είναι το χωράφι σου, την ίδια νύχτα, για να με γλεντήσει με τον τρόπο που καταλαβαίνεις.

»Αλλά εγώ δεν ήμανε από τις χαζοβιόλες εκείνες που σκύβουν το κεφάλι και υποτάσσονται στη μαύρη τους τη μοίρα και το ριζικό τους αδιαμαρτύρητα.

»—Άκου να δεις, του λέω του Πασά. Σαν αφέντης μπορείς να κάμεις ό,τι θες, αφόσον έχεις το δικαίωμα, αλλά μην περιμένεις καμιά ανταπόκριση από μένα. Πέτρα θα είμαι και κανόνισε την πορεία σου.

»—Μπα, έτσι λες τώρα, αλλά θα δεις που θα σ' αρέσει, μην σου πω ότι θα ενθουσιαστείς, απάντησε ο Πασάς κι έπιαχε να κάμει τη δουλειά του.

»Φιλότιμος ήτουνε, δεν λέω, και δεν είχε τσιγκουνευτεί ο Θεός σε χαρίσματα, οπότεν, κάτω από άλλες συνθήκες, μπορεί να έδινα τόπο στην οργή και να υπέκυπτα κάπως, αλλά με είχε πιάκει το αρβανίτικο πείσμα και δεν έλεγα να κουνήσω ούτε βλέφαρο, πόσο μάλλον τα άλλα. Κούτσοуро κανονικό μιλάμε! Τι λέω κούτσοуро... πέτρα πες καλύτερα.

»Το πάλεψε ο άνθρωπος από 'δώ, το πάλεψε από κει, έβανε ούλη του την τέχνη... Μπα! Εγώ τίποτις. Ακούνητη, αμίλητη... κανονικό άγαλμα!

»Είδε κι απόειδε ο Πασάς, έβανε τις φωνές.

»—Θα ζωντανέψεις, μαρή κουρούνα, για θα σε κρεμάσω ανάποδα, να σε φάνε τα κοράκια; φώναξε.

»—Ό,τι και να κάμεις εγώ πέτρα θα μείνω, του λέω. Κανόνισε την πορεία σου.

»Πού να 'ξερα η δύστυχη με ποιον είχα να κάμω! Γιατί

ο εν λόγω Πασάς, εξόν από Πασάς, ήτουνε και μάγος φοβερός και τρομερός, ξακουσμένος σε ούλη την Ανατολή, αλλά εγώ η άμοιρη πού να το ξεύρω; Σάματις έφυγα ποτέσ απ' το χωριό μου;

»—Έτσι είσαι, κιοπόγλου κιοπέκ; φώναζε. Την πέτρα θες να παραστήσεις; Ε, πέτρα θα σε κάμω!

»Και πριν το καταλάβω είπε εκεί κάτι ξόρκια και την άλλη στιγμή... νά που γένηκα πέτρα. Για το μετά δεν ξεύρω να σε πω. Φαίνεται ότι με έθαψε εκεί, στο ίδιο μέρος, μέχρι να με ξεπαραχώσεις ελόου σου και... νά 'μαι.

Την άκουσε ο Λάζος και δεν ήξευρε ο άχαρος τι να πιστέψει και τι να μην πιστέψει. Όπως ούλοι οι χωριάτες ήτουνε κι εφτούνος δεισιδαίμονας και παραδεχόταν κάθε τι το υπερφυσικό, από θάματα αγίων μέχρι μαγείες και βασκανίες, αλλά τούτο εδώ του φαινόταν πολύ τραβηγμένο. Στο βαθος είχε μισοκαταλήξει ότι τούτη εδώ η τσούπρα ήτουνε γύφτισσα, που είχε έρθει να τον κλέψει και με το που την έμπλαξε σκαρφίστηκε μια απίστευτη ιστορία για να δικαιολογήσει τ' αδικαιολόγητα. Μα τι, για τόσο βλάκα τον περνούσε πια;

—Καλά, της λέει. Αλλά, αφού ήσανε μαγεμένη και πέτρωσες πώς γένηκε και ξαναζωντάνεψες;

—Το φεγγάρι, του εξηγεί αυτή ατάραχη. Ούλοι ξεύρουμε ότι το φεγγάρι λύνει τα μάγια όταν οι αχτίδες του ακουμπήσουν τον μαγεμένο. Μετά, όταν ξημερώσει, τα μάγια επιστρέφουν, εξόν κι αν βρεθεί ένας τρόπος να λυθούν οριστικά τα ξόρκια. Μήπως ελόου σου ξεύρεις από μάγια;

—Ούτε από μάγια ξεύρω, ούτε τα παραμύθια σου πίστεψα, απάντησε νευριασμένος ο Λάζος. Εκείνο που ξεύρω εγώ είναι ότι μπήκες να με κλέψεις κι επειδής σε έπιακα στα πράσα βρήκες μια δικαιολογία που ούτε μικρά παιδιά δεν θα πιστεύαν.

—Και ήρθα να σε κλέψω έτσι, θεόγδυτη; απιχειρηματολόγησε —και πολύ σωστά— η τσούπρα.

Εδώ κόμπιασε λίγο ο Λάζος, αλλά βρήκε αμέσως την εξήγηση.

—Έβγανες τα ρούχα για να μην ακούσω το φρου-φρου των φουστανιών και ξυπνήσω, είπε.

—Και γιατί δεν σε έκλεψα εφές, αλλά κάθισα και πάστρεψα το αχούρι σου, που είναι θάμα που δεν αρρώστησες μέσα στη μπίχλα; ήρθε η ακλονήτου λογικής απάντηση.

—Α, δεν ξεύρω, μουλάρωσε ο Λάζος. Πού να ξεύρω εγώ πώς σκεφτόσαστε εσείς οι κλέφτηδοι;

Η τσούπρα άσκωσε τα μάτια στο νταβάνι, σαν επίκληση σε μια ανώτερη δύναμη, να φωτίσει τον συνομιλητή της ή τουλάχιστον να μειώσει κατά τι το φορτίο βλακείας που κουβάλωνε.

—Υπάρχει τρόπος να βρούμε την αλήθεια, του λέει τέλος. Να περιμένουμε να ξημερώσει, να ξαναγένω πέτρα, για να πειστείς.

Το σκέβηκε ο Λάζος... λογικό του φαινόταν, αλλά...

—Και πώς θα μείνω ξύπνιος εγώ ούλη τη νύχτα; είπε. Κάποια στιγμή θα με πάρει ο ύπνος και τότες θα βρεις εσύ την ευκαιρία να το σκάσεις.

—Να με δέσεις τότες...

—Μπα... μπορεί και να ξέρεις κάνα κόλπο και να λυθείς... τόσα ακούμε για τους κλέφτηδοι που το σκάνε...

—Τότενες να κάμνουμε κάτι άλλο, που είναι σίγουρο ότι θα σε κρατήσει ξυπνό, πρότεινε η τσούπρα μ' ένα χαμόγελο ούλο υπονοούμενα, που όμως ο Λάζος δεν έπιαχε.

—Τι δηλαδή; απόρεσε ο χωριάτης.

—Πάμε στα στρωσίδια σου και θα δεις.

Τι είδε ο Λάζος δεν μας αφορά εμάς, όμως να πούμε ότι η νύχτα πέρασε μέσα στον γενικό ενθουσιασμό κι όταν πήρε

να ξημερώσει ο δύσπιστος ξωμάχος κατάληξε να παρακαλάει από μέσα του να του έχει πει ψέματα η γδυτή και να μην ξαναπετρώσει. Κι αν ήτουνε κλέφτρα... ε, χαλάλι της!

Αλλά...

Με το λάλημα του πετεινού, δυστυχώς, η μαγεμένη Παγώνα αποδείχτηκε πως ήτουνε ειλικρινής. Γυρνάει να της μιλήσει ο Λάζος και τι να δει; Το άγαλμα, που έλειπε από τη γωνιά όπου το είχε στημένο, βρισκόταν τώρα ξαπλωμένο, ακούνητο κι ασάλευτο, πάνω στην ψάθα, δίπλα του!

—Ο Χριστός κι ο Απόστολος! αναφώνησε ο άπιστος Θωμάς. Αλήθεια μου 'λεγε η καφερή!

Η μέρα πέρασε όπως-όπως. Το μυαλό του ταλαίπωρου χωριάτη βρισκόταν στα συνταρακτικά συμβάντα της προηγούμενης νύχτας —και δεν αναφέρομαι μόνο στα μαγικά. Αν το καλοσκεφτεί κανείς δεν ήτουνε και μικρό πράγμα αυτό που του συνέβαινε. Πρώτη βολά γνώριζε ο καφερός γυναίκα —με τη βιβλική έννοια του όρου— κι αυτή του βγήκε... άγαλμα! Πού να το χωρέσει ο νους του (που δεν ήτουνε για πολλά-πολλά έτσι κι αλλιώς) και πώς να το διαχειριστεί;

Κάποια στιγμή ήρθε το βράδυ και μετά από κάμποσο βγήκε και το φεγγάρι. Μόλις το φως του έπεσε πάνω στην πέτρινη καλλονή από το παραθύρι, αυτή —ω, του θάματος!— πάλε ζωντάνεψε.

—Δόξα να 'χει ο Γιαραμπής! αναφώνησε ο Λάζος ανακουφισμένος. Φοβήθηκα ότι σήμερα δεν θα δούλευε το κόλπο του φεγγαριού.

—Νά που δούλεψε λέει η Παγώνα. Αλλά είναι δουλειά τώρα αυτή; Να περιμένω ούλη τη μέρα πότε θα 'ρθει η νύχτα για να ζωντανέψω; Κι αν έχει συννεφιά... κι όταν δεν έχει φεγγάρι... τι θα γένει; Μπα, εδώ χρειάζεται να βρεθεί κάποιος που να ξεύρει να λύνει μάγια, αλλιώς προκοπή δεν γένεται.

—Να βρεθεί, κουζούμ, αλλά πού; αναρωτήθηκε ο Λάζος. Εγώ μόνο την κυρα-Ματίνα, που ξεματιάζει, ξεύρω εδώ στο χωριό. Αλλά λες να πιάκει το ξεμάτιασμα;

—Δεν θα πιάκει, αλλά ας το δοκιμάσουμε, τι χάνουμε; είπε η Παγώνα. Όμως για τώρα, άντε να συγυρίσω, να μαγερέψω, να βάνω πλύση, να μην πάει χαμένη η νύχτα τουλάχιστο.

Ξερόβηξε ο Λάζος.

—Δεν τ' αφήνεις για αύριο, με το καλό, τα συγυρίσματα, κουζούμ; της λέει. Δεν πάμε καλύτερα να ξαπλώσουμε στην ψάθα, να ξαποστάσουμε;

Έβανε τα γέλια η γδυτή καλλονή.

—Ούλοι οι άντρηδοι ίδιοι εισάστενε! αναφώνησε. Το μυαλό σας ούλο εκεί το έχετε. Άϊντε, ας πάμε, μην σου χάλασω το χατήρι.

Πήγαν το λοιπό οι δυο τους να ξαποστάσουν και ξαπόστασαν, όπως και ψες, ευσυνείδητα, ως το πρωί που λάλησε ο πετεινός και γέρονται και πάλε οι μαγεμένες γυναίκες πέτρα.

Αυτό το βιολί κράτησε νύχτες και νύχτες, μέχρι τη χάση του φεγγαριού, οπότεν το άγαλμα παρέμεινε άγαλμα κι ο Λάζος απαρηγόρητος.

Είχε συνηθίσει γλέπεις τη συντροφιά της πέτρινης τσούπρας που ζωντάνευε, για να φέρει χαρά στη θλιβερή χαμοκέλα και τώρα ούλα του φαίνονταν στραβά κι ανάποδα. Η γυνή είναι γλέπεις όπως οι ντρόγκες... έτσι και δοκιμάσεις, πάει, κόλλησες και δεν ξεκολλάς.

Είδε κι απόειδε ο καφερός, το πήρε στο τέλος απόφαση και πήγε να βρει την κυρα-Ματίνα, την ξεματιάστρα.

—Θειά, της λέει, το και το. Μήπως εσύ μπορείς να κάμεις τίποτις;

Κούνησε το κεφάλι της η επιστήμων.

—Εφτούνες είναι μεγάλες βασκανίες και χρειάζεται ειδικός, του λέει τέλος. Αλλά αφού ειδικός δεν υπάρχει, τι να κάνουμε, θα πορευτούμε με ό,τι έχουμε. Ποιος ξεύρει, μπορεί να 'ναι και μάτι...

—Κάμε εσύ ό,τι μπορείς, θειά, κι έννοια σου... Εγώ δεν θα σε αφήνω έτσι, υποσχέθηκε ο Λάζος.

—Πητύχει δεν πητύχει το ξεματιαγμα εμένα μια κότα θα μου τη δώκεις, του ξεκαθάρισε η κυρα-Ματίνα.

—Ταμάμ, της λέει ο Λάζος. Μιλημένα, τιμημένα. Τι, παιδιά ειμάστενε;

Έπιακε λοιπόν η ξεματιάστρα το ξεματιαγμα, έκαμε ούλα τα κόλπα, έβανε ούλη της την τέχνη, αλλά η πέτρα δεν έλεγε να ξεβασκαθεί με τίποτις!

—Μπρε, μπας και δεν είναι μαγεμένη, αλλά κανονικό άγαλμα, απ' εφτούνα που βρίσκουμε στα χωράφια; ρώτηξε στο τέλος τον Λάζο.

—Μπα, μαγεμένη είναι, θειά, τη διαβεβαίωσε ο Λάζος αναστενάζοντας. Τι να σε λέω τώρα και τι να καταλάβεις... Ντρέπουμε κιόλα...

—Μωρέ λέω μήπως και σε βάρησε η αγαμία κατακούτελα κι αρχίνησες να φαντάζεσαι πράματα...

—Τίποτις δεν φαντάζομαι, την καθαρή αλήθεια σε λέω, επέμεινε ο Λάζος.

—Ε, τότες τι να σε πω; μουρμούρισε προβληματισμένη η κυρα-Ματίνα. Η επιστήμη ασκώνει τα χέρια αφηλά. Τώρα... ο Θεός!

Πήρε την κότα που είχε ζητήξει για τις υπερεσίες της κι επέστρεψε στο σπίτι της σε βαθιά συλλογή. Δεν είχε πιστέψει λέξη για τη «μαγεμένη καλλονή», αλλά είχε δει το άγαλμα με τα μάτια της και ήξευρε αρκετά για να κατα-

λάβει ότι εδώ είχαμε να κάνουμε με ένα αρχαίο αριστούργημα, εντελώς άχρηστο για τους ντόπιους ραγιάδες βέβαια, αλλά όχι και για κάτι ξενέρωτους κουτόφραγκους που τριγυρούσαν από 'δώ κι από κει και πλέρωναν καλούς παράδες για σκαλισμένες πέτρες και κοτρώνια. Όπως, ας πούμε, ο «μυλόρδος», από την Ιγγλατέρα, που του νοίκιαζε μια κάμαρη στο φτωχικό της.

Τούτος εδώ ήτουμε ένα γερόντιο, που είχε προ καιρού καβατζάρει τα σαράντα, κι έφερνε βόλτα ούλον τον τόπο, σαν την άδικη κατάρα, σε αναζήτηση, λέει, «αρχαιοτήτων»... κοτρώνια δηλαδή... για τις οποίες πλέρωνε καλά (καλά για τους εξαθλιωμένους ραγιάδες παναπεί, ψίχουλα για την τσέπη των κουτόφραγκων) και τις ξαπόστελνε μετά στην πατρίδα του, με τα Ιγγλέζικα τα μπάρκα που έπιαναν κατά καιρούς στο Πόρτο Λεόνε (τον Περαιά).

Η κυρα-Ματίνα τον είχε νοικάρη, του μαγέρευε κιόλα, και καμιά βολά του έφερνε και καμιά ανηψούδα της, να του κάμει συντροφιά –με το αζημίωτο– γιατί μονάχος του ήτουμε ο άνθρωπος κι αμαρτία να στεναχωρεύεται σε ξένο τόπο.

Στον μυλόρδο πήγε το λοιπό η κυρα-Ματίνα και του έσκασε το μυστικό για το «μαγεμένο» άγαλμα του αγαθού του Λάζου. Ο μυλόρδος έδειξε αμέσως ενδιαφέρον.

—Τι με λες, misses Ματίνα! της λέει. Ένα ολόκληρο statue, με ούλα του τα ποδάρια και τα χέρια intact?

—Τελείως σε λέω, επέμεινε η ξεματιάστρα. Αφού να φανταστείς ότι εφτούνος ο καχομοίρης ο Λάζος νομίζει ότι πρόκειται για τσούπρα μαγεμένη!

—«Μαγεμένη»; απόρσε ο μυλόρδος.

—Δεισιδαιμονίες αγράμματων χωριατών, μυλόρδε μου, εξήγησε η καλή γυναίκα. Τι περιμένεις από πρωτόγονους ραγιάδες, που δεν ξεύρουν την τυφλαμάρα τους; Δεν είναι επιστήμονες ούλοι γλέπεις, σαν εσένα κι εμένα!

—Well, well, well! μουρμούρισε ο μυλόρδος. Interesting! Very interesting!

—Γι' αυτό σε λέω, του λέει η κυρα-Ματίνα. Άμα του δώξεις εσύ το κατιτίς, θα σου το δώσει σίγουρα. Τι να το κάμει ο έρμος, να το παντρευτεί;

—Να το δω λοιπόν, κι αν πράγματι είναι όπως τα λες, misses Ματίνα, ε, δεν θα σ' αφήνω κι εσένα παραπονεμένη.

—Τώρα μιλείς σωστά, μυλόρδε μου, απάντησε η ξεματιάστρα. Τώρα μιλείς το 'βαγγέλιο!

Του είπε πού θα έβρισκε τον Λάζο κι έτσι την άλλη μέρα κιόλα ο μυλόρδος περνούσε από το χωράφι του καλού ανθρώπου, δήθεν τυχαίως, δήθεν κάνοντας τον περίπατό του στο λιοπύρι, όπου θα βρει κανείς, όπως λέει και η σοφή παροιμία, «only mad dogs and Englishmen».

Βρήκε τον Λάζο να σκάβει, ο καφερός, ως συνήθως, και τον χαιρέτησε εγκάρδια.

—Καλαμάρι! του φωνάζει πρόσχαρα με την άθλια προφορά των Ιγγλέζων όταν μιλάνε ρωμαίικα.

—Στη θάλασσα, του απαντάει ο Λάζος. Εδώ μόνο λάχανα έχουμε.

—Χαχαχά! γελάει ο μυλόρδος καλόκαρδα. Όχι, μπρε... δεν είπα καλαμάρι... **Καλαμάρι** είπα... σε χαιρέτησα... Πώς το λέτε εδώ;... Γκιουναϊντίν...

—Α, έτσι πε μου, να καταλάβω, απάντησε ο Λάζος. Όσκελντιν, μυλόρδε μου. Πώς από 'δώ;

—Βγήκα να κάμω τον περίπατό μου στην ωραία σας φύση, είπε ο Ιγγλέζος.

Κοίταξε γύρω του παραξενεμένος ο Λάζος. Η «ωραία φύση» ήτανε σκαμμένα χωράφια, κοτρώνια και γαιΐδουράγκαθα, αλλά αφού του άρεζε του μυλόρδου εφτούνου τι λόγος του έπεφτε του ίδιου;

—Μέσα στο λιοπύρι, μυλόρδε μου; του λέει. Θα πάθεις τίποτις.

—Χοχοχό! ξαναγέλασε ο μυλόρδος. Δεν έχεις ακούσει που λένε «only mad dogs and Englishmen»?

Δεν είχε ακούσει ο Λάζος βέβαια, αλλά κούνησε το κεφάλι του με κατανόηση, γιατί ήξευρε πολύ καλά ότι οι κουτόφραγκοι έχουν μυστήριο μυαλό και δεν είναι σαν εμάς.

Πιάκανε το λοιπό την κουβέντα –μισά ελληνικά, μισά τούρκικα και κάτι αρβανίτικα– και τεχνηέντως ο μυλόρδος έθιξε το θέμα που τον ενδιέφερε.

—Έχω ακουστά πως καμιά βολά, σκάβοντας, βρίσκετε και κάτι πέτρες αρχαίες, χωρίς καμιά αξία, που σας μποδάνε, λέει του Λάζου.

—Ε, καμιά βολά βρίσκουμε, παραδέχτηκε ο Λάζος.

—Και τι τα κάμετε αυτά τα άχρηστα;

—Τα σπάμε και χτίζουμε φράχτες, τι να τα κάνουμε; απάντησε αθώα ο Λάζος.

—Ναι, μωρέ, καλά κάμετε, επικρότησε ο πονηρός Ιγγλέζος. Πέτρες χωρίς αξία. Ίσα για να χτίσεις κάνα ντουβάρι... για τίποτις άλλο δεν φτουράνε.

—Εξόν κι αν είναι τίποτις αγάλματα, είπε ο αθώος ο Λάζος, τσιμπώντας το δόλωμα.

—Ε, ναι, άλλο τα αγάλματα, συμφώνησε καλόβολα ο μυλόρδος. Όχι ότι έχουν καμιά αξία και δαύτα δηλαδή, αλλά υπάρχουν κάτι αγαθιάρηδες που έχουν μανία να τα μαζώνουν.

—Τι να τα κάμουν; απόρριψε ο Λάζος.

—Ξέρω κι εγώ; Έτσι, για στολίδια φαντάζομαι, απάντησε ο μυλόρδος. Εσύ έχεις βρει ποτές σου κανένα;

Κουμπώθηκε ο Λάζος. Η έμφυτη δυσπιστία του Ανατολίτη.

—Μπα, τίποτις, μουρμούρισε.

Ο μυλόρδος έβγαλε και του έδωκε ένα ασημένιο τάλαρο.

—Αν τύχει και βρεις κανένα... αν λέμε... να 'ρθεις να με το πεις κι εγώ θα στ' αγοράσω αμέσως, είπε.

Ο Λάζος χάζεψε. Ασημένιο τάλαρο ούτε από μακριά δεν είχε δει ποτές στη ζωή του, ούτε στον ύπνο του, που λέει ο λόγος!

—Δηλαδή;... Πόσα θα με δώκεις; ρωτάει επιφυλακτικά.

—Και δέκα ασημένια τάλαρα... και είκοσι, που λέει ο λόγος..., απάντησε η σιγανοπαπαδιά ο μυλόρδος. Εξαρτάται από το άγαλμα και την κατάσταση στην οποία βρίσκεται.

Είκοσι τάλαρα για τον φουκαρά τον Λάζο ήτουνε μια μυθική περιουσία και ποιος δεν θα 'μπαινε στο πειρασμό να κάμει όνειρα; Αλλά πάλε... να δώκει την πέτρινη καλλονή, που ζωντάνευε κάθε που είχε φεγγάρι;!!!... Ούτε γι' αστείο!

—Μπα, μουρμούρισε τσεπώνοντας το τάλαρο. Εδώ πέρα δεν υπάρχει τίποτις. Μόνο πέτρες κι αγκάθια.

—Είπαμε... «αν», χαμογέλασε ο μυλόρδος. Δεν ξεύρει κανείς ποτές.

—Αν βρω θα σε πω ανυπερθέτως, απάντηξε ο Λάζος, που είχε μάθει τη λέξη απ' την κυρα-Ματίνα και την ξεφούρνιζε σε κάθε ευκαιρία.

Αλλά βέβαια τέτοιον σκοπό δεν είχε. Μετρούσε τις μέρες μια-μια, ώσπου να βγει το καινούργιο φεγγάρι και να ζωντανέψει και πάλε η καλή του η Παγώνα.

Κάποια στιγμή, που του φάνηκε αιώνας, γένηκε κι αυτό.

Ο Λάζος πετούσε πια από τη χαρά του.

—Αχ, κουζούμ! αναφώνησε αγκαλιάζοντας την ενθουσιασμένος. Για μια στιγμή φοβήθηκα μήπως και δεν ζωντάνευες.

Η ζωντανεμένη όμως δεν έδειχνε καθόλου ενθουσιασμένη, τουναντίον.

—Αν πέραναγε από το χέρι μου σιγά να μην ξαναζωντάνευα, είπε σκουντουφλιασμένη και απωθώντας τον αποφασιστικά. Να ζωντανέψω για να βρεθώ πού; Σ' αυτόν εδώ τον στάβλο; Κοίτα ακαταστασία... Κοίτα σκόνη και μπίχλα... τα πιάτα άπλυτα... κορέους θα πιάκουμε εδώ μέσα... Ούλη τη νύχτα δηλαδή να παστρεuw;... Τι είμαι, καμιά δούλα;

Ξαφνιασθηκε ο Λάζος.

—Μα, εγώ..., ξεκίνησε να λέει.

Αλλά η Παγώνα είχε πάρει φόρα.

—Και τήρα με και μένα και πε μου... Γδυτή, σαν τις σκλάβες στο παζάρι... Ούτε ένα φουστάνι να φορέσω... να νιώσω άνθρωπος... Αλλά πού να τα σκεβείς εσύ ούλα αυτά! Με τι μυαλό; Μόνο τη δικιά σου τη βολή έχεις κατά νου...

—Μα... σκέβηκα ότι τι να τα κάμεις τα ρούχα, κουζούμ, αφού, έτσι κι αλλιώς, θα τα 'βγανες πάλε..., ομολόγησε με αποπλιστική αφέλεια ο Λάζος, που ξέρουμε ότι δεν είχε ιδέα από γυναικεία ψυχολογία.

—Μπα; Έτσι σου είπανε; έβανε τις φωνές η Παγώνα. Το 'χουμε δεμένο κόμπιο δηλαδή ότι θα σου κάθομαι όποτε σου κάμει εσένα όρεξη; Εμένα, μπρε φουκαρά, με θέλανε πασάδες, αγάδες και δερβισάδες και δεν τους καθόμανε και θα καθίσω σε σένα, το απόλυτο τίποτις;

—Ναι, αλλά είδες ποιο ήτουνε το αποτέλεσμα με τους πασάδες, που δεν τους καθόσανε, παρατήρησε ο Λάζος (χειροτερεύοντας συνεχώς τη θέση του).

—Ε, τόσο ζώο ήμανε, ήρθε η πλερωμένη απάντηση. Κι

ορίστε τώρα τα χαίρια και οι προκοπές μου. Μάγο να λύσει τα μάγια έβρηκες;

—Ήφερα την κυρα-Ματίνα, την ξεματιάστρα, απάντησε σαν βρεγμένη γάτα ο Λάζος. Αλλά αυτή πέρα από ξεμάτιαγμα δεν νογάζει.

—Μπρε, τι ξεματιάστρα μου τσαμπουνάς εκεί; διαολίστηκε η πέτρινη καλλονή. Αυτά τα μάγια είναι για ξεσκολισμένους μάγους. Άχρηστος και σ' αυτό, τρομάρα σου!

—Μα πού να τον βρω τον μάγο;...

—Δεν ξεύρω. Να κόψεις το λαιμό σου, ήρθε η κοφτή απάντηση. Εγώ πάω να κοιμηθώ στην ψάθα. Εσύ, όξω, στην αυλή. Κι αύριο το βράδυ, που θα ξαναζωντανέψω, να το βρω ετούτο το αχούρι να λάμπει. Ακούς;

Αλλιώς την περίμενε αυτή τη νύχτα ο φουκαράς ο Λάζος κι αλλιώς του βγήκε. Αλλά τι να κάμει; Έκαμε υπομονή, τι άλλο;

Την άλλη μέρα δεν πήγε στο χωράφι, αλλά ανασκουμπώθηκε να παστρέψει το σπίτι και μετά κατέβηκε στο χωριό όπου αγόρασε ένα φθηνό τσίτινο φουστανάκι από την εκεί μοδίστρα, με αντάλλαγμα ένα μεγάλο καλάθι γιομάτο ζαρζαβατικά και φρούτα της παραγωγής του.

Αλλά αν περίμενε πως αυτό θα έκαμε καλή εντύπωση στην ωραία Παγώνα ήτουνε πολύ μακριά νυχτωμένος.

—Τι 'ναι τούτο εδώ το κουρέλι που μου 'φερες; του 'βανε τις φωνές. Για ποια με πέρασες; Για καμιά σαν τα μούτρα σου; Εγώ ντυνόμανε στα μεταξωτά, στ' ασήμια και στα χρυσάφια, αν θες να ξεύρεις. Αλλά... χωριάτης... τι να περιμένει κανείς; Μαγέρεψες τουλάχιστο τίποτις της προκοπής;

Ο Λάζος κοκκίνισε από ντροπή. Δεν του είχε περάσει από το μυαλό να μαγερέψει. Και πώς να του περάσει, του άχαρου; Μαγερεύουν οι άντρηδοι; Αμ δεν μαγερεύουν, ειδικά όταν υπάρχει θήλεο στο σπίτι. Μην τρελαθούμε κιόλα!

—Δεν..., ξεκίνησε να λέει.

Η μουσαφίρισσα έκαμε έναν μορφασμό αποδοκιμασίας.

—Άχρηστος! δήλωσε. Άχρηστος σε ούλα!

Περιττό να πούμε ότι ούτε αυτή τη νύχτα ο φουκαράς ο Λάζος αξιώθηκε να δει Θεού πρόσωπο.

Την άλλη μέρα κατέβηκε στην πόλη και με βαριά καρδιά, ξοδεύοντας το ασημένιο τάλαρο του μυλόρδου, ψώνισε ένα καλύτερο φόρεμα, πατούμενα και κάτι παλιά τζοβαϊρικά που πούλαγε ένας σαράφης σε τιμή ευκαιρίας.

Ούτε αυτά ικανοποίησαν την πέτρινη καλλονή, που μέρα με τη μέρα φανέρωνε έναν χαρακτήρα καθόλου ευπροσήγορο.

—Τσοκαρίες! είπε περιφρονητικά. Πάρτα αυτά τα φτηνοπράματα από μπροστά μου, να μην τα γλέπω. Χίλιες βολές καλύτερα γυμνή.

Για να μην τα πολυλογούμε, αυτό το βιολί κράτησε ως τη χάση του φεγγαριού, όπου σταμάτησε να ζωντανεύει η Παγώνα.

Ο Λάζος όμως είχε προβληματιστεί.

“Δηλαδή τι, για να καταλάβω” είπε του εαυτού του. “Εμείς τώρα βάναμε δερβέναγα στο κεφάλι μας, να μας κάμει τη ζωή κόλαση κι από σουλουμουτούκουμ τσιτσιρί τίποτις; Αμ δεν σφάζανε!”

Πήγε και βρήκε τον μυλόρδο.

—Μυλόρδε μου, του λέει. Μάλλον κάτι έβρηκα στο χωράφι μου, που μπορεί να σ’ ενδιαφέρει. Έλα να δεις και να με πεις.

Πήγε το λοιπό ο μυλόρδος, είδε την πέτρινη καλλονή και κόντεψε να πάθει συμφόρηση ο άνθρωπος.

“Τι ’ναι τούτο εδώ, by George!” αναφώνησε από μέσα του. “Εδώ έχουμε έργο μεγάλου καλλιτέχνη! Του Πράξι-

τέλη... του Λυσίππου... μπορεί και του ίδιου του Φειδία!
God save the King!”

—Χμμ... καλούτσικο είναι, λέει του Λάζου. Του συρμού βέβαια... καμιά αξία... αλλά τέλος πάντων, μιας και ήρθα ως εδώ... μην τα χαλάσουμε... Θα σε δώκω δέκα τάλαρα ασημένια... όχι τίποτις άλλο, επειδή σε συμπάθησα... να δώκουμε τα χέρια...

Ο Λάζος μπορεί να ήτουνε ένας ανίδεος κι αγράμματος χωριάτης, αλλά, όπως ούλοι οι χωριάτες, όταν επρόκειτο για παράδες βλάκας δεν ήτουνε.

—Σαράντα θα με δώκεις, μυλόρδε μου, του λέει. Και τότες να δώκουμε τα χέρια ευχαρίστως.

—Αμάν, με σφάζεις! κλαψούρισε ο τσιγκούνης Ιγγλέζος. Στους δρόμους θα με στείλεις, να ζητιανεύω... Είκοσι να σε δώκω, να κλείσουμε τη μπίζνα.

Κλείσανε στα τριάντα και το ίδιο εκείνο βράδυ, το αφέγγαρο, η πέτρινη καλλονή, προσεκτικά συσκευασμένη σε μια ξύλινη κασέλα, μετακόμιζε στα αμπάρια του Ιγγλέζικου ιστιοφόρου με την ονομασία —τι ειρωνεία της μοίρας!— «*Lady Godiva*», έτοιμο να σαλπάρει την επομένη με προορισμό το Πλύμουθ, κουβαλώντας και πολλά άλλα αρχαία, που είχε συλλέξει ο δαιμόνιος μυλόρδος και πάγαινε να τα σκοτώσει αρμοδίως στην κοσμοκράτειρα Αλβιόνα.

Δυστυχώς, στον Καβο-Μαλιά, η άτυχη «*Lady Godiva*» έπεσε σε ξαφνική κακοκαιρία και βυθίστηκε αύτανδρη, παρασέρνοντας στο βυθό μυλόρδο και αρχαία, εκ των οποίων και τη μαγεμένη πέτρινη καλλονή.

* * *

Με τα τάλαρα που ’κονόμησε ο Λάζος Μπακούρης αγόρασε και το διπλανό κτήμα, προσέλαβε εργάτες κι εξελίχτηκε σε μεγάλο και τρανό παραγωγό. Παντρεύτηκε κι ένα ντόπιο πατσούρι, που του βρήκε η κυρα-Ματίνα, και που μπορεί ούτε κατά διάνοια να μην θύμιζε την πέτρινη καλλο-

νή, αλλά του μαγέρευε, του πάστρευε το σπιτικό και τον εξυπερετούσε ποικιλοτρόπως, αδιαμαρτύρητα και χωρίς γκρίνιες κι απαιτήσεις.

Στους εργάτες του επέστησε την προσοχή.

—Ακούστε με καλά, ρεμάλια, τους είπε. Έτσι κι εκεί που σκάβετε πέσετε πάνω σε κάνα αρχαίο άγαλμα, θα το παραχώσετε αμέσως, μην σας πάρει ο διάολος τη μάνα.

Διότι και καθόσον όποιος φυλάει τα ρούχα του τα έχει ούλα. Σωστά;

Τ Ε Λ Ο Σ

Το έπος «Οι Αραβικές Νύχτες των Παλαιών Γιουνάνηδων» άρχισε να γράφεται στην Κέρκυρα στις 23 Δεκεμβρίου 2023 και τελείωσε στον ίδιο τόπο στις 12 Ιουλίου 2024.